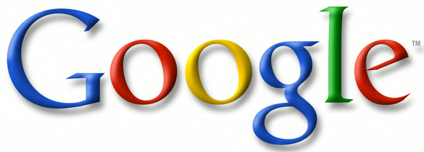
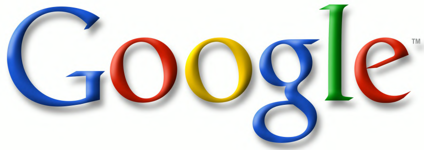
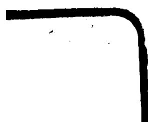

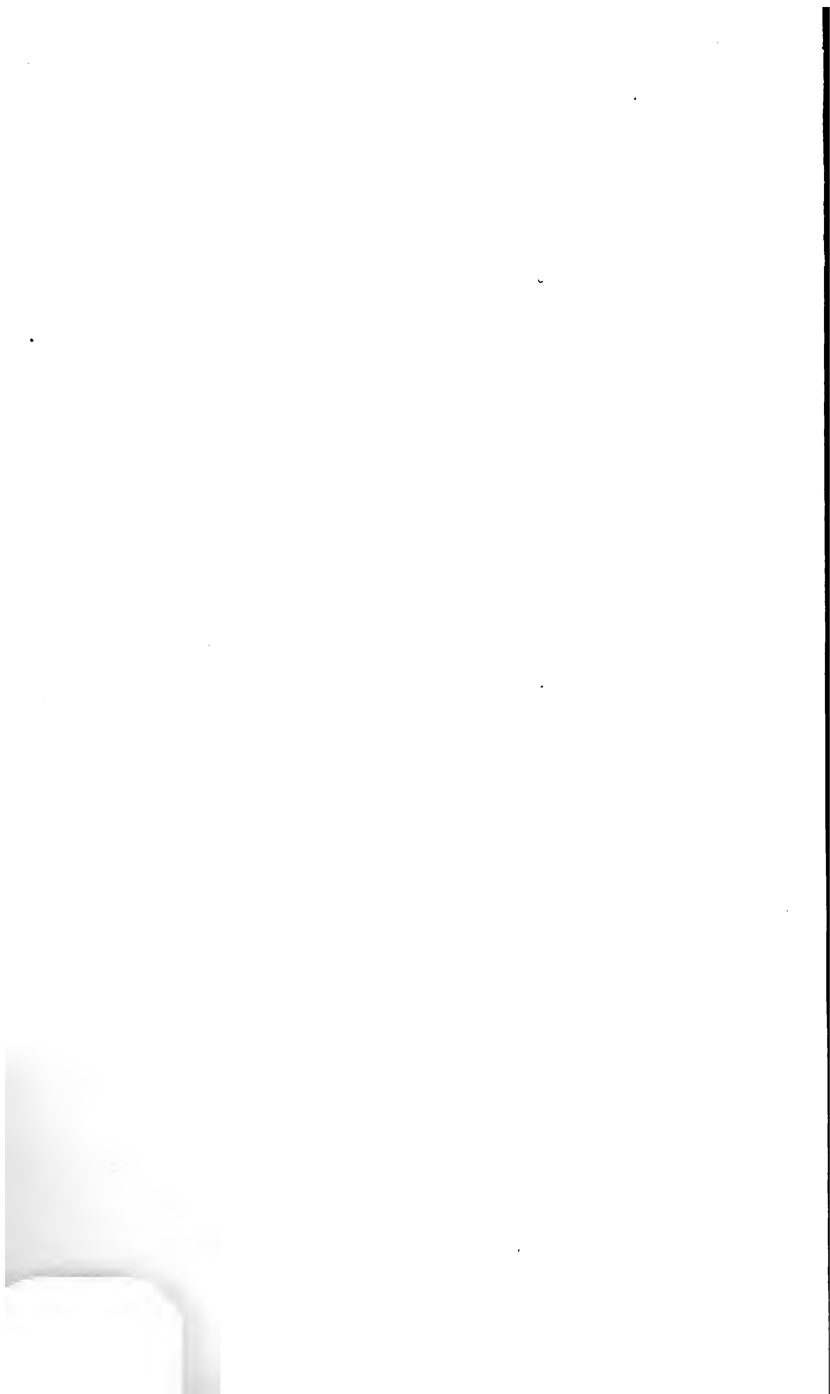

NYPL RESEARCH LIBRARIES
3 3433 07582578 0

NIQ
Blanche

SAMLADE ARBETEN

AF

AUGUST BLANCHE.

ILLUSTRERADE AF SVENSKA KONSTNÄRER.

BERÄTTELSER.

II.

BILDER UR VERKLIGHETEN.

STOCKHOLM.
ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

BILDER UR VERKLIGHETEN

AF

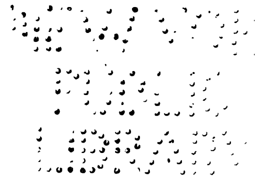
AUGUST BLANCHE.

ANDRA DELEN.

EN PRESTMANS ANTECKNINGAR.

FJERDE UPPLAGAN.

ILLUSTRERAD AF GEORG PAULI.

STOCKHOLM.
ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

STOCKHOLM.
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1890.

Brudgummen på Nor.

Jag var den äldste af åtta syskon, och alla voro vi barn af en fattig komminister Flodman i Vestmanland, i äktenskap med dottern till hans företrädare i samma sacellani. Det var en gammal prestslägt, hvars anor skulle kunna uppräknas ända från reformationens tider, i fall detta lönade mödan med en ätt, hvars sköld varit bibeln och hvars svärd fattigdomens krycka så långt man kunde minnas tillbaka. Sacellaniet hade sålunda under århundraden öfvergått från far till son eller måg, och alla hade de lefvat och dött såsom komministrar inom samma socken,

utan att någon, med undantag af min far, hyst ens den ringaste förhoppning om att bli kyrkoherde. Men så var också min far, efter hvad man bestämdt trodde sig veta, den ende i sin slägt som tagit pastoralexamen, hvartill kom, att han af stiftets presterskap ansågs icke blott för en rättskaffens embetsbroder, utan äfven som en ovanligt kunskapsrik man, den der med tiden kunde vänta sig ett pastorat åtminstone af tredje klassen.

Nog kom tiden med flere barn och större fattigdom, men aldrig kom pastoratet. Hoppet, menniskans tröst, blef emellertid min fars förtviflan. Sockenboarne hade nemligen lofvat min far, hans bön och förskyllan förutan, att vid kyrkoherdens och prostens dödliga frånfälle gifva honom pastoratet, och ryktet derom hade kommit till prostens öron. Följden deraf blef, att en vacker dag, när komministern råkade prosten och efter gammal vana frågade: »Hur mår vördig broder prosten i dag?» denne svarade: »Mycket bra, gudnås!» och såg dervid med plirande ögon på sin tilltänkte efterträdare. Min far skiftade färg, anklagade sig nästan för mordanslag mot sin närmaste förman och vågade aldrig från den dagen fråga hur prosten mådde. Denna fråga var också obehöflig. Prosten mådde alltid bra och komministern sämre och sämre, ty, såsom det heter i det bekanta poemet:

»Som sex förhåller sig till ett, sig prosten till kaplan förhåller.
Följaktligen dess mage ock den samma proportion behåller.»

Fattigdomen i mitt barndomshem vill jag ej beskrifva, men visst är, att smederna vid ett jernbruk, nära hvilket vi bodde, lefde som herrskap mot oss. Äldre vordne, kunde jag och mina syskon vara våra föräldrar till mycken hjelp, bröderna på åkern och logen, och systrarna i ladugården och väfstolen; men hur vår stackars mor redde sig, när vi alla voro små, är mig ännu en gåta. Det första ljud mina öron uppsnappade var väfskedens slag, som upprepades ihärdigt både natt och dag, och ännu hör jag det i min senaste ålder, fast modershanden, som förde den, för längesedan är förvittrad i jorden och det modershjerta, som slog i kapp med den, icke mera slår.

Min far hade icke uraktlåtit något för min och mina syskons undervisning, den han sjelf naturligtvis ledde, med-

delande oss oförtrutet hvad han sjelf visste och som långt ifrån var ringa. Vid sexton års ålder talade jag latin som mitt modersmål, läste obehindradt hebreiska och grekiska, och jag hade icke fyllt mina sjutton, när jag i predikoväg blef min fars biträde. På den tiden gick detta för sig utan högvördig tillåtelse. Aldrig glömmer jag min första predikan. Med darrande knän beträdde jag trappan till predikstolen, lika knagglig och smal som vägen till lifvet; men väl uppkommen, kände jag mig modig och stark, ty jag tänkte på Kristus, som vid tolf års ålder predikade i templet, utan *venia concionandi* af konsistorium, liksom jag. Min predikan var så till vida ortodox, som den alltigenom var väl späckad med bibelspråk; men som jag läst mycket romaner, isynnerhet af Lafontaine, dem jag fått låna ur inspektorens bibliotek, så hade jag äfven att bjuda på en mängd sentimentala öfverdrifter. Sålunda yttrade jag bland annat följande:

»Ja, mine älskade åhörare, den fromma och dygdiga menniskan skall nedstiga i en graf, fylld af all verldenes tårar.»

»Då måtte hon komma att ligga blött,» inföll en röst nerifrån och helt nära predikstolen.

Jag höll på att komma af mig; men lyckligtvis såg jag i detsamma min far skrufva på kalotten, der han stod i dörren till sakristian och med ängslan betraktade mig. Jag repade mod och lyckades för öfrigt, om jag undantager att jag råkade säga: »Dödens skarpa filar» i stället för »pilar», men för hvilken missägning jag likväl skördade loford af smederna på Nors bruk. Rösten som afbrutit mig tillhörde länsmannen i orten, Anders Sten, en ung och påflugen sälle, som hade ett horn i sidan till mig, emedan han, ehuru utan skäl, såg i mig en gynnad rival. Han hade nemligen tre särskilda gånger friat till bruksinspektorens dotter och alla gångerna fått korgen. »Den vackra Eva», så kallades flickan, var jemnårig med mig och barndomsvän till på köpet. Mer än en gång hade hon vid mina täta besök i inspektorsgården gifvit mig smörgåsar samt en och annan varm oskalad potatis, men längre än till smörgåsar och jordfrukter hade likväl icke hennes ömhet sträckt sig. Hennes fader var den egentlige husbonden på bruket, ty den rätte eller brukspatronen vistades för det mesta i Stockholm, förmodligen för att studera den nyare jerntillverkningen, medan

hans inspektor skodde sig rätt bra på den gamla. Eva, som dessutom en vinter vistats i Vesterås, der hon lärt sig brodera i båge och spela boston, var ett parti måhända för en kronofogde med assessors karakter, men icke för en simpel länsman, som bara hade försilfrade knappar i uniformsrocken, och ännu mindre för en fattig komministerson, som, fast han talade latin som en häst, likväl icke hade så mycket som det magraste hästbete att bjuda på. För öfrigt gaf mig Eva icke den ringaste uppmuntran och allra minst efter återkomsten från Vesterås, der hon till och med en gång varit på bal hos länets höfding och dansat med fänrikar och löjtnanter, hvilken utomordentliga tilldragelse utgjorde dagliga samtalsämnet hos inspektorens. Någon gång i pantlekarna dömd att kyssa mig, vände hon örat till i stället för munnen, hvilket hon sade vara brukligt i »förnäma cirklar». Icke desto mindre hatade länsman Sten både mig och alla som vågade nalkas henne, liksom mannen i komedien hatade sin hustrus skugga, emedan han alltid trodde sig se en karlhatt på dess hufvud.

Så stodo sakerna, när en vårdag en ståtlig resvagn med fyra hästar förde till bruket tvenne unga kavaljerer med betjent i livré. Herrarne, som uppgåfvo sig vara grosshandlare från Stockholm, beságo bruket, besökte inspektoren, prosten och äfven oss. Ytterst fint och modernt klädda, väckte de ett ofantligt uppseende, bjödos till höger och venster och funno så mycket behag i trakten, att de, efter fattadt beslut att öfver sommaren stanna qvar, hyrde en särskild byggning som, tillhörande inspektorsgården, händelsevis stod ledig. De nykomne eller »stockholmsherrarne», såsom de snart af alla benämndes, utvecklade en utomordentlig rikedom och prakt, strödde ut mynt med begge händer, ställde till festliga utfärder både till lands och vatten samt hade i hvarje vecka en större bjudning hemma hos sig, der allt tillgick såsom i de »förnäma cirklar», hvarom den vackra Eva talade. Från första ögonblicket föremålet för stockholmsherrarnes hyllning, var hon medelpunkten kring hvilken alla dessa lustbarheter rörde sig, hvarför vi icke blefvo det ringaste öfverraskade, när en vacker dag frampå sommaren förlofning eklaterades mellan den vackra Eva och den yngre af dem, grosshandlaren Fridolf Lang.

Länsman Sten blef från den stunden något mildare stämd emot mig; men hvad som förvånade mig och alla var den artighet han bevisade stockholmsherrarne och synnerligen sin lycklige rival. Han syntes högeligen smickrad af att få vara i deras sällskap. Äfven jag var någon gång bjuden, men måste uteblifva, emedan mina svarta pantalonger, gjorda af min fars tjugufemåriga kaftan, nyss fyllt sitt fjerde byxår, en ålder som de icke med heder kunde bära. Hela orten var emellertid mycket betagen i stockholmsherrarne, ty de gåfvo rika presenter åt alla och hade till och med lofvat skänka kyrkan en ny kalk af guld, för hvilket löfte de af prosten högtidligen i sjelfva kyrkan betackades. Icke heller vi blefvo glömde, ty min mor fick på sin namnsdag af dem en hel kull ankungar, med hvilka likväl ingen välsignelse var, ty husets katt, som omöjligen kunde föreställa sig att dessa läckerheter voro för oss, åt upp hvarendaste en den följande dagen.

Den vackra Eva ansågs göra det briljantaste parti i verlden, och hon nickade förnämt nedlåtande åt alla, liksom tillhörde hon redan Ostindiska kompaniet; hon talade blott om det stora uppseende hon skulle göra i Stockholm, såsom en af börsens förnämsta fruar; hon tillbjöd min äldsta syster att bli hennes första kammarjungfru med titel af mamsell och gaf mig hoppet att genom hennes blifvande mans rekommendationer bli »informator för Tottie & Arwidsson eller någon annan större handelsfirma», såsom hennes ord föllo. Sjelf hoppades hon, att hennes föräldrar skulle köpa sig en bruksegendom, emedan det föreföll henne något motbjudande att presentera dem i Stockholm såsom blott »herr inspektor» och »fru inspektorska».

Sedan fästmannen företett erforderliga betyg, afkunnades högtidligen lysningen mellan de unga tu, och i början af september randades bröllopsdagen under de mest storartade tillställningar. Öfver alla grindar och broar hvälfde sig äreportar af löf och blommor; halfva grenadiermusiken var kallad till bruket; åtta kanoner lågo färdiga till salut; bruksfolket i högtidskläder fyllde kyrkan; ståndspersoner från när och fjerran hade sin plats närmast altaret; brudparet trädde fram, omgifvet af brudgummens reskamrat och tre andra herrar från orten, uppbärande brudpellen; prosten slog upp handboken och skulle just börja vigselakten — då — då

Vice pastorn.

Vid tjugutvå års ålder eller året före min prestvigning vistades jag någon tid såsom informator uti ett mycket förnämt hus i en af rikets mellersta provinser. I förbigående må nämnas, att jag alltsedan mitt adertonde år, då jag lemnade mina föräldrars hem för att begifva mig till Upsala akademi, haft kondition såsom lärare, ehuru hos olika familjer. Detta är i allmänhet fattiga studenters lott och var i synnerhet min, som af verldens timliga goda hemifrån endast medfört ett gammalt fickur med dubbel silfverboett, som min far vid affärden skänkt mig. Det var en familjeklenod, som under långliga tider gått från far till äldste sonen. Mycket tung och ovig att bära, der den låg i sin bastanta urficka af sämskskinn, utgjorde den icke desto mindre min stolthet, trots den simpla urkedjan och nyckeln, begge af messing. Hvarje gång jag betraktar den gamla spräckta urtaflan med de romerska siffrorna på, tycker jag att det är min fars, ja, mina fäders ansigten som vända sig till mig, än glada eller dystra, än belönande eller straffande, allt efter min egen sinnesstämning naturligtvis. Jag ser deras blickar följa mig, hör deras hjertan slå, och i silfverinfattningen, tunn och bucklig af ålder, märker jag hur deras hjessor grånat och hvitnat i kyrkans tjenst. Mången har drifvit gyckel med den gamla silfverrofvan för dess klumpiga form, men den har fortfarit att gå långt efter sedan gycklarne lagt sig till den eviga hvilan. Kanske skall den ännu ett sekel vara den som skrattar sist, och väl vore det, ty en sägen går, att när Flodmanska uret stannar, då är det också förbi med Flodmanska familjen, trots dess stora rikedom på barn och barnabarn. Man vill icke gerna att den familj man tillhör skall dö ut, äfven om inga andra minnen fästas vid den än försakelsens och mödans.

Samma dag jag kom till den ifrågavarande förnäma familjen, uppkallades jag till hans nåd för att mottaga hans förhållningsordres rörande hans son, min tolfårige discipel. Det var en medelålders man med ståtligt, men bistert utseende.

»Förstår ni er något på jagt?» var den första fråga grefven gjorde mig.

»Åhjo något,» svarade jag; »jag har många gånger varit med på vargskall och äfven ringat björn.»

»Hå tusan!» yttrade grefven; »jag har bara räf och lo att bjuda på... Var emellertid på benen tidigt i morgon, så får jag se hvad ni går för... Adjö!»

»Men herr grefvens son?» vågade jag i min ordning fråga.

»Ah, det var sannt det,» täcktes hans nåd erinra sig; »det är inte meningen, min gunstige herre, att min son skall bli en läskarl, en pedant, utan han bör... han bör vara hemma litet här och litet der... känna, känna allt, det vill säga, något af hvarje... med ett ord, han bör kunna... kunna ungefär... ungefär så mycket som... som jag och dermed punkt.»

Jag vågade naturligtvis icke sträcka mina frågor längre, utan aflägsnade mig, sedan jag ytterligare blifvit anbefald att tidigt påföljande morgon vara redo till jagten.

Min skogsdebut lyckades och hade till följd, att under mitt korta vistande på detta ställe större delen af min tid upptogs med jagt, emedan jag dagligen måste vara grefven följaktig i skog och mark. Detta rörliga och uppfriskande lefnadssätt kom mig ganska väl till pass efter mina nyss slutade tentamina till magistergraden. Den högvälborna familjen visade mig för öfrigt all möjlig ynnest och bevågenhet, hvilka ökades ju mer jag förstod att hålla mig på ett vördnadsfullt afstånd, väl vetande att vid minsta förtroliga närmande å min sida hade hela gunsten gått öfverända. Bördshögmodet har likväl icke förefallit mig ens fjerdedelen så svårt att fördraga som penningdrygheten; det förra aktar eller åtminstone låtsar akta bildningen, när den senare deremot aktar ingenting annat än sig sjelf.

Familjen bestod, utom af grefven och hans son, af hans grefvinna samt en adertonårig dotter, fröken Clementine, ett praktexemplar af flickor, för att tala i boktryckarmanér. Jag har sällan sett något så fulländadt både till ansigte och gestalt; ansigtet var bländande hvitt som snö, men synbar-

ligen lika kallt som den, såsom det i början föreföll mig. Sällan öppnade hon sin mun, liksom ansåge hon verlden oförtjent af att lyssna till de ljufva tonerna af hennes röst, och det oaktadt hon snart skulle gifta sig med sin kusin, grefven och ryttmästaren v. H. vid lifregementets dragoner, en ståtlig och verkligen angenäm kavaljer i sina bästa år. Ofta såg jag de unga trolofvade tillsammans, men sällan hörde jag något ord vexlas dem emellan, och af älskandes vanliga karesser såg jag ingen. Hennes ansigte förblef i hans närvaro lika kallt och hennes mun lika förseglad som bland andra.

Jag trodde i början, att de förnämas kärlek var på det sättet och att ett annat sätt icke var *comme il faut;* men jag bedrog mig, ty stunder funnos, då denna flickas bleka ansigte purprades, glödde, brann, och då var det så hänförande, att ingen penna eller pensel kunnat beskrifva det, ty det var som om Gud, det skönas urbild, sjelf stått fram genom purpurn, glöden och lågorna. Man kunde icke se utan att förintas; man måste tillbedja eller fly.

Men icke var det Clementines fästman, som utöfvade detta välde; det kom från ett håll, som den högadeliga familjen svårligen kunnat drömma om, åtminstone på den tiden, då bördsfördomen var vida starkare än nu. Pastoratet förestods öfver sommaren af en ung och nyss vorden prestman i egenskap af vice pastor. Denne, om man undantager de stora, mörka, blixtrande ögonen, hade ingenting ovanligt i sitt yttre, men hänförande var hans tunga, antingen han talade från predikstolen eller i de enskilda kretsar, inom hvilka han trädde och dem han, trots sin ungdom och obetydliga rang inom presterskapet, genom sin blotta närvaro stämde till uppbyggelse och vördnad.

När han och fröken Clementine sammanträffade, hvilket likväl mig veterligen högst sällan hände, då först fick hon lif och anda; då bytte de roller med hvarandra, hon blef snillrik och han skön. Det var två själar, som på alla punkter berörde hvarann och icke kunde mötas utan att gifva hvarandra det bästa de egde; det var tvenne lågor sammansmälta uti *en* och som, när de måste skiljas, tycktes sörja öfver att nödgas brinna på hvar sin ensliga veke.

En gång, när jag för att hemta en bok ernade stiga in i förmaket, hejdade jag mig, ty jag hörde fröken Clementine yttra till sin mor dessa ord:

»Ack, mamma! Denne man skall en dag bli en af kyrkans förnämste, liksom han redan är en af dess bäste.»

»Clementine!» hörde jag grefvinnan svara; »vid allt hvad heligt är, din far skulle döda både dig och honom, om han det minsta anade denna olyckliga böjelse!»

Mera hörde jag icke och vet ej heller hvad som vidare passerade inom denna familj rörande ifrågavarande ämne, men aldrig glömmer jag den dag, då fröken Clementine ändtligen gifte sig med sin kusin ryttmästaren. På morgonen af denna dag spatserade jag i parken och blef då varse Clementine, som, blek och med hopvridna händer, låg på knä framför ett grönmåladt säte kring stammen af en väldig ek midt i den stora parken, samma säte, på hvilket jag sett henne och vice pastorn sitta tillsammans så ofta denne besökte herrgården. Den arma flickan tycktes bedja himlen om hjelp, men fick blott tårar. Sorgen är helig, och jag aflägsnade mig med ljudlösa steg.

På eftermiddagen, under det bröllopsgästerna samlades och jag klädde mig på mitt rum, inkom till mig vice pastorn, som af grefven blifvit anmodad att förrätta vigselakten. Han gick länge tyst af och an på golfvet med stora, tunga steg. Slutligen hörde jag honom mumla följande med en röst, dof som ett aflägset tordön:

»Den som sväljer perlan gifver sig döden, och jag har sväljt den, jag... Men skall den, hvars åliggande är att trösta och hugsvala dem som lida i sorgens och skuggornas dal, sjelf stå tröstlös utan hugsvalelse?... Bort det!... O, Herre! Gånge denna kalken ifrån mig! Icke den bittra, ty den fruktar jag ej, utan den ljufva, den ljufva, ty...»

Orden upplöstes småningom i en djup suck, hvarefter det blef tyst. Efter några sekunders förlopp aflägsnade sig vice pastorn med högburen panna och fasta steg, och jag, som han troligtvis icke bemärkt, följde honom snart. Jag hörde honom förrätta vigseln med sin vanliga, kraftfullt ljudande stämma, utan att en enda muskel i hans ansigte förrådde hvad som föregick inom honom. Jag hörde äfven bruden svara med stadig röst, men såg hela hennes blick försjunken i hans. Äfven i denna stund hade deras själar sammansmält, men denna gång gåfvo de hvarandra hvad som var mer än skönhet, mer än snille — de gåfvo hvarandra själsstyrka och mod.

Vice pastorn for sin väg strax efter vigseln. De nygifta reste den följande dagen, och jag återsåg dem aldrig. Men fröken Clementines spådom gick i fullbordan, ty kärleken är clairvoyant, trots bindeln. Vice pastorn blef icke blott *en* af svenska kyrkans förnämste, han blef *den förnämste*, han blef både biskop och erkebiskop, ty vice pastorn var — Olof Wallin.

Min första presterliga förrättning.

Dagen efter den, då jag prestvigdes i Upsala domkyrka af hans högvördighet herr erkebiskopen sjelf, infann jag mig för att kura hos en af mina examinatorer, professor Hulltén, hvilken dervid yttrade till mig följande:

»Nå, nu har magistern fått kappan och kragen, och det var galant det. Nog har han hädanefter sitt dagliga bröd alltid, men osten och smöret får han se sig om efter. I lyckligaste fall får han pastorat vid femtio år, och då gifter han sig med en gammal hushållerska, som kan brygga och baka och lappa gamla byxor, och så dör han, medan det yngsta barnet ligger i lindan, och det var galant det.»

Detta var, medgifvom det, föga uppmuntrande, om också temligen sannolikt, men följande dagen var jag ombord hos en skutskeppare och på väg till Stockholm, ty ångbåtar funnos ej den tiden. Min far hade varit akademikamrat med en gammal komminister i Stockholm, och af denne var jag erbjuden att bli komministersadjunkt i en af hufvudstadens större församlingar, men att få tjenstgöra i Stockholm ansågs nästan för detsamma som att direkte springa lyckan i famnen.

I åtta dagar lågo vi på sjön för motvind, hvilken skepparen under otaliga eder tillskref den omständigheten, att

han hade en »prestsjäl» på skutan. Lyckligtvis blef jag ej kastad öfver bord, utan landade sent omsider vid Stockholm en kulen eftermiddag i oktober månad.

»Välkommen, käre Flodman!» ropade fryntligt mot mig den gamle komministern; »du kommer just i behofvets stund. Jag har en vigsel och en begrafning att förrätta nästan i samma andetag, och du måste genast börja ditt embete med den senare. Raskt derför på med kappan och kragen! Här har du min handbok, det är viket vid *Af jord äst du kommen,* men *Herren välsigne oss* är något utnött, så du får svårt för att läsa, men du kan väl den utantill... Du behöfver inte ömsa byxor, ty det är bara en plåtslagararbetares hustru som ska jordfästas. Lycka till och hur mår far din?»

En qvart derefter var jag på väg till begrafningsgården, den jag, såsom alldeles obekant med Stockholms gator, efter mycket frågande och besvär äntligen fick reda på. Jag insläpptes i ett stort rum en trappa upp i en murken träkåk vid en aflägsen gata och fann några svartklädda personer, tillhörande den lägre arbetsklassen, men under liflig ordvexling stående kring en liten sotargosse i arbetskläder och följaktligen svart som en korp.

»Här är presten och han ska ge slag i saken,» yttrade en medelålders karl, mannen till henne som skulle begrafvas.

»Den der svart-ollen vill gå med i processionen sådan han går och står,» sade enklingen.

»Nå, hvad tusan gör det?» frågade en af gästerna; »han är ju sorgklädd från topp till tå, svart både om ansigte, händer och fötter, sörjer således in på bara kroppen och kanske lite in i själen med.»

»Är han på något sätt slägt i huset?» frågade jag.

»Han är ett fosterbarn,» svarade enklingen; »salig hustru min och jag ha gett honom uppfostran och...»

»Och han har redan kommit opp sej i verlden utan att svindla,» inföll samma gäst.

»Och han vandrar dagligen den smala vägen som leder till himmelen,» tillade en annan.

Efter någon dispyt beramades likväl, att sotargossen skulle få följa processionen, ensam bildande det sista ledet. Sedan man derefter intagit kaffe och mumsat i sig ansenligt med saffransbröd, satte sig processionen i rörelse, och

snart voro vi på kyrkogården vid grafven. Med hårdt klappande hjerta och darrande röst började jag min första förrättning som prest, ty det föreföll mig som om alla grafvårdarne lutade sig fram för att lyssna till mina ord. Jag tänkte på de många som bebodde och de ännu flere som skulle bebo dessa förgängelsens gårdar, och en outsägligt helig känsla fyllde mitt bröst, när jag uppläste:

»Omhägna med nattliga friden
Den trötta, o graf! i din gömma.
När natten en gång är förliden,
Skall Herren sin afbild ej glömma.»

Jag tyckte, att det blef ljust i grafven, och att hvarje benknota sken ur mullen som af det klaraste guld. Äldre i tjensten, blir presten snart hemmastadd i förgängelsens boning och liksom ankamrat med döden, och äfven jag fick med tiden erfara, att ingen tänker mindre på grafven än de som beständigt ha den för ögonen.

Efter jordfästningens slut begaf sig processionen på hemvägen, jag särdeles belåten med mig sjelf, ty det föreföll mig, som hade jag lika vackert som hjertligt uttalat orden vid grafven. Så mycket obehagligare blef jag derför öfverraskad, när enklingen yttrade till mig följande:

»Jag skulle kunna slå mig i backen på att pastorn är från bergslagen, för när jag var i läran, hade jag en supputer till kamrat som bröt på bergslagska, så det var riktigt djefligt att höra det. Han hette Olson, Petter Olson, salig menniskan som hängde sig.»

Kommen halfvägs, stannade processionen på enklingens tillsägelse. Denne sprang uppför en trappa in på en krog, att döma af skylten, men kom snart tillbaka, bärande en fylld kannsbutelj.

»Vi måste ha litet konfonium med oss hem,» sade han, »och jag hade inte tid att hemta det förrän nu.»

Derefter fortsatte vi vår vandring, jag, hållande min prestkappa under venstra armen, och bredvid mig den sörjande med högra handen om halsen på den stora bränvinsbuteljen, medan han höll sin venstra försigtigtvis under dess botten. Lyckligtvis var det redan mörkt, så att jag kände mig mindre generad af detta komiska liktåg, än jag annars skulle ha gjort.

En ulf i fårakläder.

En komministersadjunkt har icke mycket att göra, men icke heller mycket för hvad han gör. Kyrkoherden tager naturligtvis de mest lönande förrättningarna: han döper, viger och begrafver rikedomen och förnämiteten. Kommi-nistern håller sig till medelklassen, är god vän och bror med minuthandlaren och handtverkaren, är en välkommen gäst i deras hus, spelar bräde med värden, och på julkalasen nedkallar han himmelens välsignelse öfver värdinnan. Hvad återstår väl då för den stackars komministersadjunkten? Jo, afton- och morgonbönerna i kyrkan dag ut och dag in. Bevare mig Gud från att säga, att dessa förrättningar icke äro lönande, ty de komma väl förrättaren till godo någon gång, om ej förr, åtminstone i ett annat bättre lif; men nog är det bra otacksamt att stå ensam i den stora öde kyrkan, lyssnande till ekot af sin egen röst, utan att någon annan menniskotunga upprepar de heliga orden eller en suck ur menniskobröst röjer närvaron af ett enda andaktsfullt väsen, ty jag räknar naturligtvis hvarken kantorn eller kyrkvaktaren, hvilka, liksom presten, inställa sig å tjenstens vägnar och endast sucka för den händelse bönen blir för lång eller verserna för många.

Dock, jag gör församlingens fattighjon orätt, ty jag hade så när glömt mina enda åhörare eller, rättare sagdt, åhörarinnor, emedan det för det mesta är blott den qvinliga delen af fattighuset som vid sådana tillfällen besöker Guds hus. För dessa stackars gummor, som verlden förskjuter eller föraktar, står åtminstone *en* salong öppen, dit de kunna gå utan att behöfva frukta att bli utvisade, der de kunna sitta utan att någon rynkar näsan åt dem, och denna salong är likväl icke blott himmelsvidt större än den så kallade stora verldens salonger, utan äfven tillräckligt praktfull, skulle jag tro, ty predikstolen med sina englar af guld, orgeln med sina pipor af silfver och den stora altartaflan,

der konstens mästarhand framställt vår läras mest betydelsefulla ämnen, för att icke omnämna kronorna med deras väldiga ljusarmar och tunga kulor af strålande kristall, — allt detta utgör, förmodar jag, en möblering lämpad efter värden på stället och som kallas Guds nåd, men hvarken *hans* eller *hennes*.

Hvarje morgon och afton jag kom till kyrkan, var jag säker på att vid dess port finna mina gummor från fattighuset, stödjande sig mot sina kryckor och nigande så djupt deras stela ben tillläto, medan ett småleende för ett ögonblick lifvade deras

gula och vissnade anletsdrag. Snart kände jag dem alla både till ålder, namn och öden.

»Jag ser inte till mor Malm i dag,» yttrade jag en morgon till gummorna, som väntade mig som vanligt vid kyrkporten; »är hon då sjuk?»

»Ack, lilla goda magister!» svarade snyftande en gumma, »hon skulle upp ur sängen för att gå med till kyrkan, men sjönk ned på bädden tillbaka, och nu är hon död, annars hade hon nog kommit.»

Jag förenade med den vanliga bönen en improviserad tacksägelse öfver mor Malm, och när jag slutat och skulle gå ut, fattade gummorna mina händer och ville kyssa dem. Var den då för dem så sällspord, denna tacksägelse öfver en likes stoft, så gifven och beständ för den bättre lottade, den rike eller den förnäme? Jag vet det ej. Men det vet jag, att i denna stund skulle icke all verldens guld ha uppvägt de erkänslans tårar, som flöto ur dessa matta och skrumpna ögon.

Vid ett annat tillfälle och under en aftonbön upptäckte jag en yngre qvinna i ljus klädning och dito schalett på hufvudet, sittande ensam i en bänk närmare utgången. Hon tycktes med mycken uppbyggelse lyssna till bönen; men när jag började »Fader vår», såg jag henne smyga sig ur bänken och försvinna, utan att jag i skymningen kunde se hvart hon tog vägen. Efter andaktsstundens slut frågade jag fattighjonen hvem den der qvinnan kunde vara, som icke gaf sig tid att höra bönen till slut, men ingen hade sett henne tillförene. Utan att egna vidare uppmärksamhet åt denna händelse, lemnade jag kyrkan, hvars port tillästes. Men ute på kyrkogården kom jag händelsevis att kasta en blick uppåt det stora runda fönstret öfver södra läktaren och hvarigenom månen för tillfället kastade sina strålar in i kyrkan. Jag såg då tydligen innanför samma fönster en hvit gestalt, hvilken ögonblickligen drog sig tillbaka och icke mera syntes. Förvånad meddelade jag kyrkvaktaren, som stod bredvid mig, min upptäckt. Han runkade skrattande på hufvudet och förklarade mig ha sett i syne, som det heter.

Men jag var säker på min sak, hvartill kom att tanken på den der qvinnan ånyo framstod för mig. Hon kunde ju ha gått upp på den södra läktaren, der glömt sig qvar och på detta sätt blifvit instängd. Jag tvang derför den motsträfvige kyrkvaktaren att sätta ljus i lykta och återvända med mig in i kyrkan. Jag befallde honom stanna vid in-

gången, tog sjelf lyktan och gick fram på stora gången. Ett svagt buller från venster gjorde, att jag riktade mina steg åt det håll, der sakristian är belägen. Kommen till en af bänkarna i närheten deraf, blef jag icke litet öfverraskad, när jag på golfvet i denna bänk fann liggande en qvinnofigur, men hvilken, innan jag ens hunnit ställa ett ord till henne, rusade upp, svingade sig öfver bänken och tog till flykten åt kyrkdörren. Sättande efter henne, såg jag henne knuffa undan kyrkvaktaren och ila ut på kyrkogården. Men jag var efter hack i häl, och som hennes språng var besväradt af kjortlarna, fick jag snart fatt i rymmerskan.

»Släpp mig, herre, annars tar jag till knifven!» ropade hon, under ett motstånd för kraftfullt att vara en qvinnas. Men om jag hade bergslagsdialekt, så hade jag också bergslagsarmar, och den sköna stod snart inklämd som i ett skrufstäd. Kyrkvaktaren, hvilken äntligen repat mod, kom nu till min hjelp jemte annat folk, som bullret lockat till stället, hvarefter qvinnan undergick behörig visitation. Ingen knif hade hon på sig, men deremot en hel knippa dyrkar af alla dimensioner, och vid polisbetjeningens ankomst upplystes det, att denna verkliga ulf i fårakläder icke var någon annan än den på sin tid särdeles beryktade och förslagne stortjufven »Lasse-Maja», så kallad emedan han oftast uppenbarade sig i fruntimmerskläder.

»Fan förbanna!» hörde jag honom mumla under det han affördes; »det är som jag alltid sagt, det är ingen välsignelse med att stjäla i kyrka.»

Liksom han begagnade sig af aftonbönen för att utan besvär komma in i kyrkan, ernade han vid morgonbönen passa på för att lika beqvämt komma ut med sitt rof, hvilket säkerligen hade lyckats honom, om icke jag och månen varit. »Lasse-Maja», hvars från trycket utgifna historia måhända upplefvat flere och större upplagor än någon af våra största författares arbeten, dog likväl icke som lifstidsfånge. Hans uppförande under den långa fästningstiden var i allo så oklanderligt och godt, att han slutligen fick konungens nåd och dog för icke så många år sedan i trakten af Arboga, såsom egare till en gård, den han köpt för sina besparingar af sitt arbete på fästningen, aktad af alla sina grannar, trots sin förflutna lefnad. Det är icke alla ulfvar som sluta så.

Ett hjerta.

Jag läste en gång i en stor författares arbete följande rader:

»En tjugufemårig flickas hjerta är icke detsamma som hos en flicka af sjutton år, och en fyrtiårig qvinnas icke detsamma som hos en af trettio, ty det är fyra åldrar i qvinnans lif.»

Huruvida detta omdöme kan gälla som regel, lemnar jag derhän, och icke heller vågar jag bestrida den hårda sanningen af årens inverkan på menniskan, hennes själ så väl som hennes kropp, och nog vet jag, att en blomma vid solens och dagens första möte doftar finare än mot slutet af sin korta tillvaro; men de undantag jag råkat ha varit väl många, och jag har sett qvinnor bibehålla sin första böjelse ända in i sin senaste ålderdom och trots de mest vexlande öden. Etuiet eller fodralet förlorade sin sammet och sitt guld, men smycket, som de förvarade, förblef detsamma. Det är ett af dessa undantag jag nu vill framställa.

Under den första tiden af min tjenstgöring i Stockholm gaf jag dagligen en timmes lektion i historia och geografi uti fru Nissons flickpension vid Clara Vestra kyrkogata. Denna pension ansågs länge för den bästa i Stockholm, ehuru den hade samma fel som de öfriga, nemligen att skatta glosan högre än allt annat, eller att egna formen allt och andan intet. Det föreföll mig mången gång, som hvad man der lärde sig endast lärdes för att glömmas, liksom pensionerna endast vore till derför, att man icke visste hvar man skulle göra af en flicka innan hon fyllt sitt sextonde år eller gått och läst för presten, hvarefter allt anses för fullkomnadt. Och likväl ligger så mycken vigt på qvin-

nans uppfostran; det är ju af mödrarna som hela nationers framtid beror. — Men nu till ämnet för denna berättelse!

I fru Nissons pension var en fröken Fanny L** af gammal familj, och man erkänner ju inga andra familjer för gamla än de högadeliga. Vi ofrälse äro idel nya, som kommit och komma Gud vete hvarifrån, fallande kanske ned liksom direkte från himlen, fast vi på långt när icke skryta så mycket med *detta* vårt ursprung, som de frälse med sina stamträd och marmorgrafvar. Om någon likväl kunde tilltros ett sådant ofrälse ursprung, som det nyss anförda, så var det otvifvelaktigt den femtonåriga Fanny L**, ett väsen som man kunde missunna jorden, en perla som, för god att fångas, evigt ostörd borde hvila på sin bädd af korall, skyddad af hafvets djup och stormens vrede.

»Denna flicka är en engel,» yttrade en dag fru Nisson till mig, »och likväl är jag riktigt rädd för henne, ty kan ni väl föreställa er att hon, ehuru ännu bara barnet, redan fattat en högst olycklig böjelse?»

»För hvad då?» frågade jag, icke litet öfverraskad och häpen.

»Jo,» svarade fru Nisson, »tre trappor upp här i huset bor en ung skrifvare, som hon bestämdt aldrig talt ett enda ord med och hvars namn hon knappast känner, men den hon icke desto mindre talar om, och det med en förtjusning, som håller på att förvrida hjernan på alla mina flickor. Jag behöfver inte säga er, att fröken Fanny, såsom tillhörande en af vårt lands yppersta ätter, njuter den strängaste omvårdnad af en lika omtänksam som ädel mor. Men hur lätt kan ej det obetydligaste tillfälle, blott ett ord, ja, en gest i ett enda ögonblick förstöra den bästa moders mångåriga verk och möda!»

»Ack, min fru!» förklarade jag, »jag fruktar att alla de försigtighetsmått, man i vissa familjer och synnerligast i de förnämsta tager mot sina döttrar, äro lika många orättvisor, som förr eller senare blifva hämnade. Den mor, som beständigt omger sin dotter med misstroendets skrankor, beröfvar sig lätt sitt eget barns förtroende och...»

Samtalet mellan fru Nisson och mig stördes och kom icke vidare att i denna riktning fortsättas. Men en dag ledsagade jag från pensionen fröken Fanny och njöt som vanligt af hennes naiva och träffande repliker, som andades idel oskuld och förtroende. I förbigående må nämnas, att

hon med synnerlig tillgifvenhet omfattade mig, troligen för mina prestkragars skull, om hvilkas betydelse hon hade ett högt begrepp, kanske också derför, att jag mot mina disciplar aldrig begagnade den der stränga konsistoriella lärareminen. Bäst som vi gingo ryckte hon mig i rockärmen, sägande:

»Se närmare på den der herrn som vi möta. Har han inte ett bra godt och redbart utseende? Är det inte ett ansigte som bjuder förtroende och lofvar lycka?»

Jag såg upp och igenkände skrifvaren, hvarom fru Nisson talat. Det var en högväxt man af min ålder och med ett ansigte sådant som flickan nyss beskrifvit det, hvartill kom ett äkta jovialiskt drag, som tycktes för allo ha slagit upp sitt lustläger kring hans läppar.

»Aldrig har jag hört honom tala,» fortfor Fanny, »och ändå håller jag så mycket af honom.»

Jag betraktade noga Fannys ansigte, när hon yttrade dessa ord, men upptäckte ingen annan rodnad än helsans och ungdomens vanliga rosor. Den mest oskyldiga, liksom den mest förhärdade, rodnar minst. Det är ytterligheternas vanliga beröring i detta lif af evig cirkelgång. Fanny syntes endast något tankfull, men det var en tankfullhet af ljus, icke af skuggor.

Ungefär tio år derefter mötte jag på Norrbro min förra elev. Hon hade då redan varit gift i sex år och efter sitt stånd, hvilket var gifvet, men äfven lyckligt, hvilket icke alltid är så. Den ståtliga och till en fullkomlig skönhet utvecklade damen kände genast igen mig och talade till mig med samma välvilja och förtroende som den femtonåriga förr. Sedan vi på detta sätt språkat om ett och annat, frågade hon just som vi skulle skiljas:

»Är ni bekant med kamrer Vesterstrand?»

»Kamrer Vesterstrand?» upprepade jag; »nej, fru grefvinna.»

»Ni minns då inte den unge mannen, som bodde i samma hus som fru Nissons pension?»

»Ah, nu erinrar jag mig... Ni kommer ännu ihåg honom?»

»Javisst, det var ju mitt ideal,» svarade grefvinnan »och ni blir väl inte för mycket sträng mot mig, om jag säger att han ännu är det?»

»Ni har då äfven gjort hans personliga bekantskap?» frågade jag, nästan med andtäppa.

»Lika litet eller, rättare, lika mycket som förr,» svarade hon; »ännu ha våra vägar ej råkats, men jag hör, att det går honom väl i verlden, och detta gläder mig mer än jag kan beskrifva. Är det väl många, hvilkas drömmar slagit in eller hvilkas förhoppningar icke svikits?... Men allt det der visste jag ju förut.»

Många, många Herrans år hade följt på detta möte, då jag en afton, sjelf gammal och grå, uti ett större sällskap ånyo träffade samma grefvinna, äfven hon temligen bedagad och till det yttre förändrad. Det var blott när hon log som jag återfann den femtonåriga Fanny, min och allas favorit i fru Nissons pension, ty leendet, denna himmelens skönaste prägel på menniskans anlete, nötes ej bort, liksom så mycket annat, af förgängelsen och åren.

»Jag såg er nyss tala med presidenten Vesterstrand,» yttrade grefvinnan till mig; »ni är då äntligen bekant med honom?»

»Hvem känner ej denne ovanlige man!» genmälte jag, »och den som känner honom värderar och älskar honom också.»

»Ser ni,» yttrade grefvinnan med det der ovanskliga småleendet; »verklighetens stoft har icke besudlat den femtonårigas ideal, och Fanny har, skulle jag tro, heder af sin barndomsvän, sitt minne och sin... känsla.»

Med djup rörelse betraktade jag denna ädla qvinna och tror från den stunden icke mer på regeln om de fyra åldrarna i qvinnans lif, så vida det gäller hennes hjerta.

Jonas Dugge.

Jonas Dugge tog hofrättsexamen samma dag jag prestvigdes, och vi reste till Stockholm på samma skuta, jag för att finna mitt uppehälle, han för att finna lyckan, ty »min affär med gudinnan är uppgjord», brukade han säga. Hans far hade varit grosshandlare i Göteborg med blott ett enda barn, men sju skepp i sjön. Också lefde sonen under de första åren af sin studenttid som en fulländad grand seigneur i Upsala. »Sex skepp få gå,» yttrade han, »ty hvad skall man med flere, än man med egen hand kan styra?» Han var också sin sats trogen. Han gaf middagar, supéer, lånade ut pengar åt alla som anlitade honom derom, gick aldrig på föreläsningar, men besökte flitigt ridmanègen och fäktsalen, hade knappast en bok på sitt bord, men deremot på sitt stall sin egen ridhäst, hvilket ansågs oerhördt bland studenter.

En dag befann han sig, jemte ett halft dussin af sina kamrater, hos den berömde professor Jöns Svanberg för att taga den så kallade »matematiska examen», en af de der förberedande examina, som mera syntes afse sportler åt lärarne, än någon egentlig vinst för lärjungarne. Examen gick, såsom vanligt, skralt för alla, utom för Dugge, hvilken, ehuru han säkerligen mindre än de andra tittat i Euclides, likväl alltid redde sig med sitt klara förstånd. Men när examen varat en halftimme, reste sig Dugge och bad att få gå.

»Jag fruktar,» sade han, »att min ridhäst, som jag lemnat utanför porten, kan bli orolig och ställa till någon oreda derute, medan jag härinne håller på med matematiken.»

»Rider herren fan!» yttrade professorn storögd och förbluffad.

»Nej, jag rider ett sto af äkta strömsholmsras,» svarade Dugge.

»Så rid för hin i våld, ty herren är approberad!» ropade Jöns Svanberg.

Dugge bugade sig, gick och svingade sig upp på sitt strömsholmssto, men som han såg professorns ansigte i detsamma titta ut genom fönsterrutan, lät han sitt sto visa alla sina konster. Han red cirklar, qvadrater och trianglar för professorn i matematiken, ja till och med sferer, hvilka, såsom tillhörande de sista böckerna uti Euclides, professorn säkerligen aldrig väntat af en examinandus i den tarfliga matematiska examen.

Dugge hade varit student i tvenne år, när hans fader dog, lemnande endast skulder efter sig, till allas förvåning.

»Inte så mycket som en barkass i behåll af hela flottan,» yttrade Dugge lugnt; »men så mycket bättre. Den som vill vinna lyckans hela gunst bör ej taga det ringaste i förskott af den mamsellen. Emellertid har jag lekt rommen af mig och skall hädanefter icke bli så lätt att fjälla.»

Från den dagen såg man Dugge sällan ute på gatorna hvarken till häst eller fot. Men efter ett halft års förlopp tog han hofrättsexamen, den mest hedrande som kanske någonsin i Upsala tagits, hvilket mycket fägnade både lärare och kamrater, ty han var afhållen af alla. Dugge hade ett mera trefligt än vackert ansigte, och hans stora bruna ögon hade något magnetiskt tilldragande, försäkrade fruntimmerna, som gerna öfverse med det svirande lefnadssättet hos en ung karl, blott det icke för mycket angriper sederna och moralen. För öfrigt var han välväxt och stark samt oöfverträfflig i alla kroppsöfningar.

»Nå, hur tänker du börja din nya bana?» frågade jag Dugge, när vi efter ankomsten till Stockholm skakade hand för att åtskiljas.

»Jo, först måste jag gifta mig med den första flicka jag tycker om,» svarade han.

»Och sedan?»

»Måste jag bli justitieråd, så framt det finns någon rättvisa till på rättvisans väg, hvilket jag nogsamt vet icke alltid är fallet. Men i hvad fall som helst kan jag omöjligen nöja mig med mindre.»

»Lycka till!»

Vi åtskildes, och jag hörde på någon tid icke af honom. Men en dag råkade jag en assessor i hofrätten, hos hvilken jag förfrågade mig angående Jonas Dugge.

»Det är en riktig öfverdängare,» svarade mig assessorn; »annars är det just inte vanligt att få några underdjur i juridiken från Upsala akademi.»

Detta gladde mig att höra. Snart fick jag höra mer om honom, men icke blott jag, utan nästan hela Stockholm, ty det dröjde icke länge förrän min vän Jonas Dugge blef, snart sagdt, hela hufvudstadens gemensamma samtalsämne, och se här orsaken dertill.

Jonas Dugge, en dag på väg till hofrätten, möter på Myntgatan en mycket ung dam, hvars toalett och hela skick för öfrigt röja en flicka af den bättre eller lyckligare samhällsklassen. Betagen af hennes ansigte och gestalt, stannar han några sekunder orörlig och liksom förstenad. Men stenen får snart lif, och vår hjelte hastar efter den unga sköna, som till råga på behagen äfven har den mest elastiska gång.

»Ack, förlåt, förlåt!» börjar han sitt samtal med henne; »mitt namn är Jonas Dugge, notarie i Svea hofrätt. Jag har för länge sedan beslutit gifta mig med den första qvinna jag tycker om. Jag har icke sett er förrän nu, men jag älskar er, och mitt beslut eller mitt öde måste uppfyllas... Tillåt mig derför att med några ord af det djupaste allvar...»

»Min herre!» afbryter den unga flickan, ömsom rodnande och bleknande, »detta tilltal midt på gatan af en okänd... Jag ber er, lemna mig... lemna mig, i himlens namn!... Jag förstår inte, hur man kan...»

»Intagas och älska i en handvändning,» infaller Dugge; »ack, ni skulle förstå det, om ni kände min karakter och ert eget värde... ni skulle...»

»Ännu en gång, min herre, ber jag er låta mig gå i fred... Ni måtte väl se att ni...»

»Att jag har en bättre flicka framför mig... javisst, ty i annat fall hade jag icke nalkats er på tio alnars afstånd... Jag känner hvarken ert namn eller er ställning här i verlden, men jag tar för gifvet, att ni är ogift... Och skulle ni mot förmodan redan vara gift, lika godt, då måste ni skiljas från er man, ty antingen jag eller ingen.»

Den unga damen svarar ej vidare, utan påskyndar sina steg mot Bergstrahlska huset och skyndar in i porten till detta hus vid Stora Nygatan. Jonas Dugge följer med.

»Men, min Gud!» utbrister ånyo den unga damen, »det måtte väl aldrig vara er afsigt att följa ännu längre?»

»Jovisst,» svarar Dugge, »att lemna er vid er port, sedan jag sagt så mycket, vore en oartighet, som jag aldrig skulle förlåta mig... Jag förmodar, att ni har en far eller en mor i lifvet, kanske beggedera delarne... Hvad jag börjat inför dottern skall jag fullfölja hos föräldrarna, och sedan får himlen styra för resten.»

Nästan andlös af förvirring och förskräckelse, ilar den unga flickan uppför trappan, öppnar en dörr till första våningen och försvinner. Dugge är hack i häl efter, sedan han först kastat en blick på ett vid dörren fäst visitkort med namnteckningen: »Brukspatron Elias Magnus Malmström». Han inkommer i en sal och just lagom för att se sin flyende Dafne kasta sig i armarna på en äldre herre och en dito fru, hvarefter hon ängsligt skådade tillbaka på sin förföljare, den mera lag- än konsterfarne Apollo.

»Hvad sjuttan tusan vill det här säga!» ropade den äldre herrn, i det han trädde den objudne gästen in på lifvet.

»Är det herr brukspatron sjelf, fadern till dottern?» frågade Dugge.

»Har den äran, men för attan...»

»Då är detta fru patronessan, modern till dottern?»

»Men för nitton...»

»Mitt namn är Jonas Dugge, notarie i Svea hofrätt och min afsigt är att...»

»Dugge?» upprepade brukspatronen, liksom erinrade han sig detta namn; »men för tjog skock millioner, hur vågar herrn förfölja mitt barn ända in i föräldrarnas boning!»

»Den kärlek som icke vågar allt förtjenar intet. Jag älskar er dotter, mitt herrskap, och begär henne af er till hustru.»

»Är herrn galen?»

»För all del, herr brukspatron, se inte på mig så der förtvifladt, spärra inte opp käkarna så förskräckligt!... Jag tänker inte låta sluka mig, fast jag heter Jonas.»

»Jonas Dugge?» upprepade brukspatronen ånyo; »herrn sa' att han hette Dugge... Skulle min herre kanske vara slägt med en Jonas Dugge som...»

»Som var grosshandlare i Göteborg och dog för halftannat år sedan,» skyndade Dugge att tillägga, glad i hoppet att måhända ha sammanträffat med någon af sin salig fars vänner; »jag är son till densamme Dugge.»

»Jaså,» yttrade brukspatronen med händerna i sidorna; »är ni son till den tjufstrykern, som pungslog mig på cirka femtusen riksdaler för reqvirerad sextums spik!»

»Det fägnar mig...»

»Hvasa! Fägnar det er?»

»Det fägnar mig,» återtog Dugge, »och detta så mycket mer, som jag nu är i tillfälle att ersätta er den förlust ni lidit.»

»Ersätta? På hvad sätt?»

»Inte i pengar, men in natura, eller derigenom att jag bereder er dotters lycka och på samma gång hennes föräldrars glädje och tröst för en kommande ålderdom.»

Brukspatronen föll i gapskratt, och som munterheten smittar, så började snart både mor och dotter att draga på munnen. Endast Dugge höll sig allvarsam.

»Ett kostligt sätt att betala sin fars skulder, ha-ha-ha!» utbrast efter en stund brukspatronen, hållande sig för magen.

»Gud gifve jag likaså väl vore i tillfälle att betala min salig fars öfriga borgenärer!» yttrade Dugge, »men det går naturligtvis inte för sig. Men för att återkomma till ämnet, tillåter jag hvem som helst att hos mina förmän i hofrätten förfråga sig om min person. Jag vet, att man der icke skall protestera mot den vexel man vill draga på min framtid. För öfrigt är det äfven mitt fasta beslut att bli justitieråd.»

»Det vore hin! ... Göm då till dess!»

»Duger inte. Min hustru måste, liksom jag, passera alla grader, notarie-, assessors- och rådsgraderna. Det är blott genom arbete och försakelser man blir skicklig och nyttig, rättvis och god, egenskaper som berättiga en till samhällets högsta platser. Låtom oss då afgöra saken, mitt herrskap, nu genast på stående fot, efter ingen ber mig sitta.»

»Ni är en lustigkurre, som man inte gerna kan bli ond på,» försäkrade brukspatronen, »och möjligt är, att vi under andra omständigheter tagit ert smickrande och ärofulla anbud i öfvervägande; men nu råkar det vara så, att vår dotter redan är förlofvad ... ja, min herre, förlofvad med en löjtnant von Aken vid Svea garde, ty man bör säga b när man sagt a. Nå, hvad säger ni om den der lilla haken, som rimmar på Aken?» tillade patronen, grinande rätt hjertligt åt sitt infall.

Jonas Dugge betraktade ånyo sin tilltänkta justitierådinna och upptäckte nu först på hennes finger den betydelsefulla ringen.

»Nu slog jag spiken på hufvudet, skulle jag tro,» fortfor patronen.

»Ack, herr brukspatron!» svarade Dugge med lugn; »det är inte alla spikar som dra, fast man slår dem på hufvudet. Att gifta bort sin dotter med en gardeslöjtnant är detsamma som att spetsa sig sjelf med hustru och barn på bajonetterna, något som jag aldrig skall tillåta. Denna omständighet, långt ifrån att komma min ifver att afsvalna, ökar den i oändlighet och ... Men klockan är mycket, ser jag, och jag har protokollsjustering i hofrätten. I morgon skall jag likväl ha den äran att återkomma för att afsluta denna vigtiga sak på ett för oss alla tillfredsställande sätt ... Farväl till dess, min hederlige svärfar!»

»Adjö, er toker!»

»Farväl, fru svärmor och äfven ni, hulda flicka! ... Ni skrattar ... nå, ingenting ondt deri ... Jag göte hellre min sista blodsdroppe, än jag såge en tår i dessa ljufva ögon ... I morgon råkas vi åter.»

Efter dessa ord gick Jonas Dugge glad och strålande, liksom återstode honom endast att taga ut lysning till ett äkta kristligt förbund.

»Vexla mig den!» yttrade brukspatronen, sedan Dugge aflägsnat sig; »men inte vill jag ge mycket tillbaka på hans förstånd.»

»Inte jag heller,» instämde frun; »men hvad säger du, Therèse, om den der friaren?»

»Det var en besynnerlig, högst besynnerlig menniska,» svarade Therèse med fingret på den fina grekiska näsan.

Att vara besynnerlig är ofta nog detsamma som att vara tokig, men lika ofta detsamma som att vara klok.

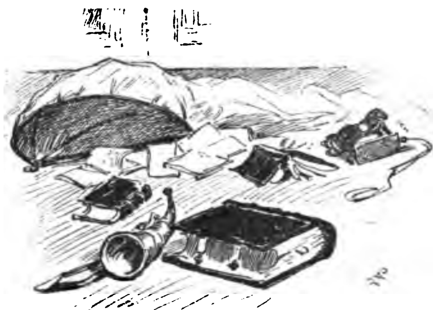
Sitt löfte trogen, giek Jonas Dugge följande dag för att på vanlig visittimme besöka brukspatron Malmström och hans familj, men blef icke mottagen. »Herrskapet är inte hemma», hette det. Jonas Dugge lemnade fem visitkort, ett för fadern, ett för modern, ett för fästmön, detta viket i alla fyra hörnen, ett för sonen som gick i skolan och ett för yngsta dottern som låg i vaggan. Han förnyade besöken nästan dagligen, rönte samma öde och lemnade samma antal kort. »Hundra visitkort på knappast en månad,» yttrade han till en vän; »men så kan icke heller någon säga, att jag sätter min lycka på ett enda.»

Under samma tid skref han bref både till föräldrarne och dottern, beklagande sig öfver att ej ha tillfälle besöka dem på sådana timmar då de voro hemma, men försäkrande dem om sin fortfarande tillgifvenhet och kärlek, i det han citerade Jean Pauls ord: »Genom kropparnas frånvaro närma sig själarna». Han fick sina bref tillbaka jemte en ovettig skrifvelse från brukspatronen. Icke desto mindre fortfor han att skrifva och skicka; men som man snart vägrade mottaga de bref som skickades från honom i Stockholm, så drog han försorg om, att de afsändes än från Norrtelje, än från Södertelje, Upsala, Sigtuna med flere städer. Det var en kärlek med alla möjliga poststämplar. Ett af hans bref till dottern var af följande lakoniska innehåll:

»Dyrkade Therèse!

»Din far är oartigheten, men som du är älskvärdheten, så förblir jag ihärdigheten.»

Han skickade äfven presenter till familjen: broschyrer rörande jernhandteringen till fadern, Hagbergs predikningar till modern, madame Cottins romaner i original och dyrbart inbundna till dottern, trumpeter och snurror till sonen samt till yngsta dottern ett grönt flor med rottingställning till skydd mot flugorna och myggen. Man återsände presenterna, men han skickade dit dem för andra gången, och när ingen ville mottaga dem, lät han stjelpa ut hela härligheten i farstun midt för salsdörren.

Ofta när Therèse var ute med sin ordinarie fästman, löjtnant von Aken, för att promenera eller »profgå», såsom det heter förlofvade emellan, öfverraskades de unga tu af vår extrafriare, som förebrådde Therèse, fast i de mildaste ordalag, för det hon ute på gatorna visade sig med en person, till hvilken hon omöjligen kunde komma i något innerligare förhållande. Derefter och nästan i samma andetag förebrådde han löjtnanten för det denne ville tilltvinga sig en flicka, som bestämdt skulle bli olycklig i sitt äktenskap med en militär, samt besvor denne i religionens och mensklighetens namn att återge henne friheten, på det hon måtte bli i tillfälle att med det snaraste göra ett nytt och för hennes framtid lyckligare val.

Löjtnanten skummade af raseri och utfor i de häftigaste ordalag mot den oförskämde interlokutören, hvilken han hotade att vid lägligt tillfälle slå armar och ben af, och hvilket hot gaf Dugge i sin ordning anledning förklara, det han, med all sin aktning för herrar militärer, likväl icke kunde frånkänna dem en viss råhet i åsigter och beteende, uppkommen dels genom bristande uppfostran vid krigsakademien, dels och förnämligast genom det dagliga sysslandet

med rått och obildadt folk i kasernerna och på exercisfältet. Denna olyckliga vana att svära, nypa och prygla, menade Dugge, föra de vanligtvis med sig i sitt eget husliga lif, och liksom drifna af ett oemotståndligt öde, skola de fortsätta på hustru och barn hvad de börjat på sina rekryter, dragande Dugge deraf den slutsatsen, att en militär uteslutande borde egna sig åt sitt stånd, lika nödvändigt i kriget som obehöfligt i freden, och aldrig gifta sig, åtminstone icke förr än han blifvit pensionsmessig och fått afsked o. s. v.

Mamsell Therèse, som under ordvexlingen mellan sina bägge flygelmän endast tittade på gatstenarne och teg, tycktes iakttaga en fullkomligt opartisk hållning. Opartiskhet är en dygd i allt, utom i kärlek.

På den tiden gåfvos i Stockholm s. k. subskriberade baler, i spetsen för hvilka stodo några civila tjenstemän inom de högre statsfunktionerna. Jonas Dugge lagade så att han fick vikariera för en af tillställarne eller värdarne. Oöfverträfflig i valsen och angenäm i konversationen, blef han snart ett föremål för damernas uppmärksamhet. Therèse, som jemte sin mor och fästman bevistade balen, rodnade, när hon igenkände den häftige friaren. Det ligger något af soluppgång i en oskyldig flickas rodnad. Dugge hade, såsom det anstår en artig värd, bjudit henne och hennes mor hvardera armen, när de inträdde i salongen, och fört dem till deras platser. Therèse tänkte, icke utan blandade känslor, på möjligheten att han kunde bjuda upp henne till någon dans, men, besynnerligt nog, gjorde han det icke. Han drog visserligen försorg om att hon icke fick sitta, en af dansanta flickors största olyckor, men ej ett enda ord för egen räkning. Hon kände sig något pikerad deraf, ehuru hon fast beslutit att svara nej. Ändtligen mot slutet af balen kom han och bjöd upp till en vals. Hon ville svara nej och skulle kanske gjort det, om det varit fråga om annat än vals, ty hvarför skulle hon just vara bland dem som icke fingo valsa med den förnämste valsören? Hon antager derför tillbudet, sväfvar som i en slänggunga mellan himmel och jord och finner valsen »gudomlig». Efter dess slut bjuder Dugge sin dam in i skänkrummet, trakterar henne med tårtor och glace, ber henne vara försigtig vid förtärandet, vara rädd om sin helsa, så dyrbar för alla och kanske mest för honom, hur misskänd han än är.

Therèse synes något brydd, men hvarken missnöjd eller ond.

»Men,» yttrar hon, liksom för att bortblanda korten; »min bukett håller ju på att alldeles lösslita sig från mitt hufvud!»

»Tillåt mig sätta den på sitt ställe,» ber Dugge, i det han fäster den i sin dams rika korpsvarta hår, tilläggande: »Det vill minsann godt öga till för att i denna djupa sydliga natt finna en passande plats för den afundsvärda blomman.»

»Nå, sitter den bra nu?» frågar Therèse, som för tillfället icke har någon spegel att rådfråga; »är jag vacker så här?»

»Jag önskade jag kunde säga nej.»

»Hvarför det?»

»För att icke säga detsamma som verlden... Men ni glömmer alldeles bort den stackars tårtan... tillåt mig servera, ty...»

I detsamma inkommer löjtnant von Aken, som under senaste dansen spelat kille i något af konversationsrummen. Redan förargad, ty han hade fått stryka på svinet, hvartill vill en märkvärdig otur, blir han alldeles topp rasande, när han ser sin oförskämde rival så godt som mata hans fästmö, en fästmans ovilkorliga rättighet, äfven om han är urståndsatt att föda sin blifvande hustru. Von Aken blir ohöflig, ställer till skandal och är nära att bli utvisad från balen. Therèse riktigt skäms för sin fästman, talar icke många ord den aftonen med sin löjtnant, som är gröngul af svartsjuka. Det duger aldrig att vara gränslöst svartsjuk, så framt man icke är säker på att vara gränslöst älskad.

Med vårens första sol och första lärkor kom den stora sångerskan Catalani till Stockholm. Nu gällde det att få biljetter till hennes första konsert på kungl. teatern. Von Aken skickar tidigt sin starkaste och i folkträngsel mest bevandrade gardist för att köpa fyra biljetter. Efter ofantliga ansträngningar lyckas gardisten i sitt företag, men när han skall gå hem med sitt byte, möter han en civil herre, som bjuder honom dubbelt för biljetterna. Gardisten nekar, ty hans löjtnant har befallt, och soldaten, trogen sin pligt, måste ovilkorligen och blindt lyda. Men upplyst om att det ej är hans pligt att skaffa konsertbiljetter, äfvensom att sådana hvarken äro i reglementet eller krigsartiklarna föreskrifna, ger han slutligen med sig, säljer dem för dubbla

priset, stoppar vinsten i egen ficka, bedyrar inför sin löjtnant att inga biljetter kunde fås och får derför naturligtvis ovett öfver öronen, men tröstar sig lätt på närmaste krog.

Förtviflad skyndar von Aken till sin fästmö med den sorgliga underrättelsen att han omöjligen kunnat skaffa biljetter för den gången, emedan alla varit utsålda, »innan ens hin fått skorna på sig», såsom orden föllo. Fästmön och hennes mor blifva så mycket mer ledsna och förargade, som de redan hade köpt sig toaletter enkom lämpliga för konserter å kungl. operan. Under denna brydsamma belägenhet komma fyra konsertbiljetter med en skrifvelse från Jonas Dugge, hvari denne ber damerna hålla berörde biljetter till godo och icke anse sig för mycket förbundna derför, emedan det hela förmiddagen varit god tillgång på denna vara, ehuru den kanske nu först tagit slut.

Rytande af harm, vill löjtnanten genast skicka biljetterna tillbaka eller åtminstone liqvid för dem, men det sätta sig damerna på det lifligaste emot.

»Det går inte an,» förklarar modern, »att vara så oartig mot en kavaljer, som på det hela taget aldrig gjort oss annat än godt.»

»Ack ja,» instämmer dottern med tanken på valsen och tårtorna.

Aftonen efter konsertens slut råkar Dugge liksom af en händelse de begge damerna med löjtnanten utanför teaterhuset. Klart, att de förra öfverhopa sin välgörare med tacksamhetsbetygelser, medan löjtnanten skär tänderna, lik en hungrig krokodil.

»Hon sjunger ju som en engel,» yttrade Dugge, »men löjtnanten tycker inte om Catalani, det ser jag tydligt, och kanske inte alls om vokalmusik. Jag kan ej undra derpå, ty de eviga trumhvirflarna måste slutligen förstöra äfven det mest musikaliska sinne. Och likväl, hur nödvändig är icke musiken! Olyckliga, tröstar den oss; lyckliga, ökar den vår lycka. Den som icke har eller den som förlorat tonsinnet, är derför den olyckligaste menniska på jorden och kommer bestämdt att göra andra lika olyckliga som sig sjelf, ty ingen harpoton skall göra sig hörd, när Sauls onde ande kommer... Är det inte så, goda mamsell Therèse?»

»Visst är det så,» svarade Therèse.

»Är det inte så, min nådigaste patronessa?»

»D'ä' det visst det,» svarade patronessan.

Löjtnanten såg ut som hade han sväljt halfva ryggraden på en gädda.

Så stodo sakerna, när brukspatronen, som någon tid varit bortrest från Stockholm, ändtligen återkom. Han fann förhållandet mellan sina fruntimmer och den blifvande mågen mycket spändt, men icke fastare för det, hvarför han beslöt att genast göra slag i saken. Till den ändan och utan att derom ens underrätta fru och dotter, tog han en lördagsmorgon löjtnanten med sig till pastorsembetet i församlingen för att uttaga lysning. Men hur stor blef icke begges förvåning och harm, när pastorsadjunkten, som, till följd af något tillfälligt hinder å kyrkoherdens sida, ensam skötte expeditionen, meddelade dem, att förbud mot lysningen vore i förväg anmäldt af häradshöfdingen Jonas Dugge, som dervid företett en ordentlig stämning, på grund hvaraf han ämnade fullfölja sina anspråk på äktenskap med brukspatron Malmströms dotter.

Brukspatronen blef riktigt illamående, så att han måste ledas in på en källare för att få sig en halfbutelj portvin, det enda han brukade taga in när han kände sig opasslig och hvaraf han merendels fann sig bra. Men löjtnant von Aken, hvars galla kokade öfver, rusade genast hem till Jonas Dugge.

»Herre!» ropade von Aken, fradgande som en häst, hvaröfver ingen må förundra sig; »Herre! Ni har haft den oförskämdheten att förbjuda lysning mellan mig och mamsell Malmström!»

»Javisst,» svarade Dugge, bjudande sin gäst en nyss stoppad tobakspipa.

»På hvad grund har ni vågat det?» fortfor löjtnanten, slående till pipan, så att den föll i golfvet.

»Jo,» svarade värden, i det han vidare bjöd sin gäst en tänd svafvelsticka; »jo, på den grund att den manlige kontrahenten icke är rätter person.»

»Och hvem är den rätte då?» frågade von Aken, blåsande ut tändstickan; »hvem är den rätte? Hvem?»

»Jo, jag.»

»Vet hut!»

»Herre!» ropade Dugge, fattande en värja, som hängde öfver hans säng; »ni är i uniform och bär sidovapen... Drag! För mindre än en vacker flicka har man slagits här i verlden. Äran att slåss för sin kung eller sitt land kan

ibland vara en chimér, ty kungen kan vara en tyrann, och hvem säger oss, att ens eget land alltid är det bästa! ... Men slåss för den man älskar, slåss för kärleken, det är att förfäkta himlens sak, det är att strida för Gud! ... *En garde!* Blotta för en enda gång er klinga på allvar!»

»Jag korsar inte min värja med en bläcksudd!» förklarade löjtnanten högdraget.

Pang! första örfilen; pang! den andra. Det är obehagligt, i synnerhet för en andlig man, att nödgas tala om örfilar mellan bildadt folk, men nog utgöra de alla klassers *ultima ratio,* sedan duellerna upphört, och jag känner till och med stora krigare, som i det förtroligare umgänget utdelat kanske flere örfilar och sparkar, än svärdshugg på slagfältet; och om man ovilkorligen måste drabba tillsammans i denna syndiga verld, nog är handen eller foten ett vida oskyldigare vapen än värjan eller bajonetten. Ögon, näsa och mun kunna få sitta emellan, men inga enkor och faderlösa qvida i segrarens spår.

Knytnäfsbataljen mellan de två rivalerna, börjad i skrifrummet, fortsattes i farstun och slutades först på nedersta trappsteget, der löjtnanten förblef liggande med ena benet afbrutet. Det var denna olyckliga katastrof och anledningarna dertill som någon tid utgjorde Stockholms allmänna samtalsämne och som verkligen gjorde mig bekymrad för min vän Jonas Dugge.

Men *væ victis!* är en grym sanning, och när får den besegrade någonsin rätt? Att lysningen och bröllopet blefvo uppskjutna är klart, ty om man också kan lysa för en karl med *ett* ben, så måste han likväl ha två för att stå brudgum. »Den som vinner tid vinner allt», och isynnerhet »vinner trägen», säga ordspråken, och deras sanning gjorde sig äfven gällande här. Militären var förargad på von Aken, som icke valde värjan i stället för knytnäfven; de civile stodo naturligtvis på sin kamrats sida, och damerna blefvo alla galna i vår hjelte, Therèse Malmström icke minst.

Nog hade Therèse läst om riddartidens strider för hennes kön, men aldrig hade hon sett eller hört att torneringens pris, prinsessan eller borgfröken, gift sig med den som i striden förlorat armar och ben. Med förtjusning såg hon från sitt fönster Jonas Dugge gå förbi med högburen panna och stolt gång. Han hade icke benet spjeladt, han.

Hvilka medel Dugge vidare använde för att uppnå sitt första mål, känner jag ej, men säkert är att han kort tid derefter blef Therèse Malmströms herre och man, eller, symboliskt taladt, äfven »bröt benet af sig». Den stackars löjtnanten gick någon tid »med käpp och krycka», ehuru tyvärr icke lika symboliskt. Men han lärer likväl ha tagit sin skada igen genom ett lika rikt parti inom köpmansklassen, ty det var andra tider då.

Hvad Jonas Dugge för öfrigt beträffar, så gick han lika oförtrutet mot sitt andra, lika bestämda mål. Han blef med tiden hofrättsassessor, revisionssekreterare och var just på vippen att intaga en af de tolf stolarna inom den svenska Areopagen, då han, öfverväldigad af ansträngningar i statens tjenst, nedlades på den sjuksäng, hvarifrån han aldrig skulle stiga upp.

»Dugge blef inte justitieråd,» yttrade han småleende till mig vid mitt första sjukbesök hos honom; »men Jonas fick ändå sin kurbits,» tillade han med en öm blick på sin hustru, hvilken, en sorgens lefvande bild, lutade sig öfver hans säng; »hur har den icke öfverskyggat och vederqvickt mig utan att någonsin förtorka, såsom den gamla profetens gjorde!»

»Och se, hvilka blommor den skänkt mig,» återtog han efter en stund, visande på sina tre små barn, ett kärlekens strålande tripp trall trull, som, omedvetet af sin stundande förlust, grät derför att det såg modern gråta; »ja, bror Flodman, det är sannt att menniskan kan hvad hon vill, men också sannt att menniskan spår och Gud rår, och deruti ligger skilnaden mellan himmelen och jorden.»

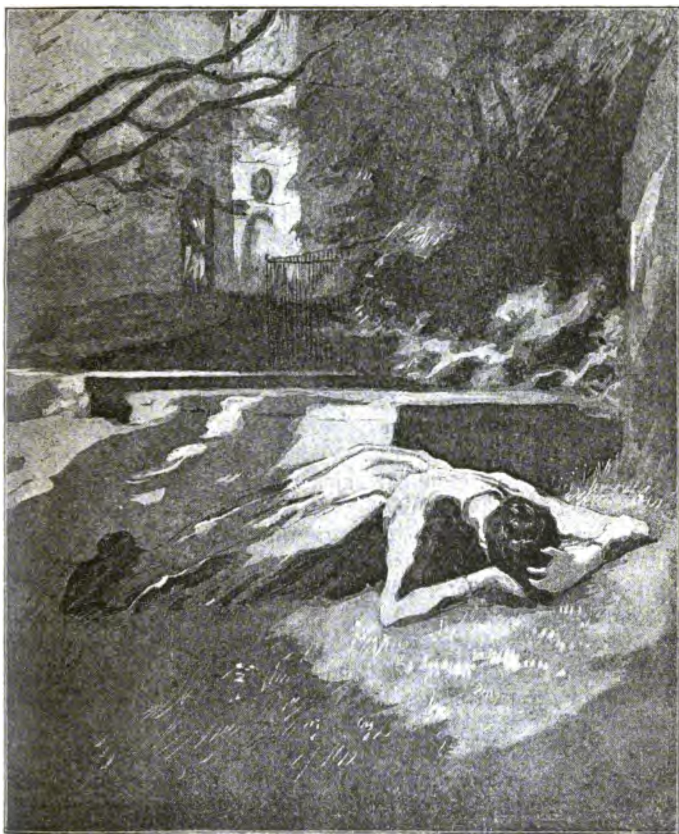
Grefve Woyna.

På den tiden framlidne doktor Hagberg var kyrkoherde i S:t Clara församling tjenstgjorde någon tid hos honom en af mina närmaste vänner, magister Johannes Milde, som bodde uti ett rum i boställets bottenvåning med fönster åt kyrkogården, en passande lokal för adjunkter, hvilkas lönlösa arbete behöfver uppmuntras åtminstone af bättre utsigter i evigheten. Milde var teologie-kandidat och hade nyligen kommit från universitetet till Stockholm, der han väckte uppseende genom sina predikningar. Den tidens andäktige älskade mer Rogbergs och Hagbergs känslofulla vältalighet, än egentlig så kallad bibelkristendom, och magister Milde hade en sällsynt förmåga att öfversätta de sträfva och föråldrade orientalismerna på ett språk, som äfven slog an på de känslofulla. Troligtvis var det dock hans bleka, finbildade ansigte, svarta i pannan benade lockar, stora mörka ögon och särdeles klangfulla och rörande stämma, som lockade de flesta åhörarne. Det utmärkande i hans predikosätt var, att ur hans förklaring öfver den för oss svårfattliga österländska läran om det stora offret på korset alltid framlyste den allt försakande, allt förlåtande kärleken, såsom fullkomlighetsmönster för alla menniskor, såsom gemensamt ideal.

Huru han sjelf sökte likna detta ideal, synes af hvad han en gång berättade mig med tillåtelse att meddela det åt andra.

Han vaknade tidigt en oktobermorgon i sin kammare vid kyrkogården. Gripen af en sällsam och oförklarlig oro, klädde han sig och gick ut på kyrkogården för att röra sig i den friska morgonluften.

Månen göt sitt klara sken öfver den åldriga kyrkan, och de många grafstenarna omkring henne föreföllo Milde sorgligare än i solsken. Månen är ju också det förbleknade lifvets närmaste anförvandt.

Han gick långsamt fram mellan de gulnade träden och sade för sig sjelf: Bruket af dessa tunga, flata grafstenar har i en råare tid uppkommit från behofvet att skydda grafvarne för likplundrare, menniskor såväl som djur, men nu

framställa de sig som bilder af de tunga sorger försynen lägger på menniskornas hjertan, för att bevara dem mot frestelsernas anfall. Väntar mitt hjerta måhända en sådan sorg?

Knappt hade han halfhögt uttalat dessa ord, förrän han hejdades af en djup suck, som tycktes komma ur en stenlagd graf vid hans sida. Han ryste ofrivilligt, men besinnade sig och sade:

»Under grafstenen tystna alla suckar! Det var blott en hörvilla.»

Åter hördes en djup suck, som upplöstes i ett häftigt snyftande.

»Här är en lefvande som lider!» utbrast han, skyndande efter ljudet och upptäckte mellan ett par grafstenar en qvinlig varelse liggande framstupa och, att döma af klädseln, tillhörande den så kallade bättre samhällsklassen. En mörk schal låg bredvid henne, och hon dolde ansigtet i det fuktiga gräset mellan grafstenarna, men det obetäckta hufvudets baksida var prydt med utmärkt väl flätadt hår. Hon var tydligt i djupaste förtviflan, men hade likväl icke rifvit upp sitt hår, såsom qvinnor bruka i häftig sorg, åtminstone på skådebanan.

Den känslige Johannes upprördes af hennes lidande och sade med sin mildaste ton: »Förlåt att jag stör eder sorg, men jag tror att Gud har skickat mig att trösta er, ty jag gick ut utan att veta hvarför. Tillåt mig att bistå er!»

Den unga qvinnan reste sig upp, darrande i alla lemmar lika mycket af nattkyla som af smärta, svepte sin schal om sig så att ansigtet doldes, hvarefter hon satte sig stum på grafstenen.

Emellertid hade Johannes fått se hennes ungdomliga fägring, i sorgen och tårarna lik en ros i ett nattregn. Hans deltagande ökades till innerlig oro, liksom hade hon varit hans egen syster eller ännu närmare hans hjerta.

»Jag gissar,» sade han, »att ni här har någon kär anförvandt under jorden, att ni derför glömt er qvar och blifvit instängd mot er vilja. Jag kan skaffa nyckeln till en gallerport, tillåt mig följa er hem!»

Hon suckade djupt och svarade: »Ack, här är mitt hem, här bor min mor... låt mig stanna hos henne!»

»Sorgen efter en mor är så ren, att den kan lösas i from undergifvenhet,» förklarade Johannes; »låt mig derför följa er hem!»

»Jag har icke mer något hem på jorden!» svarade hon; »jag är förskjuten af mina fosterföräldrar!»

Det gick ett styng genom Johannes' hjerta, han misstänkte att hon fallit djupt, men hennes ånger bevekte honom genast. »I alla händelser går det icke an att ni dröjer här,» yttrade han derför; »om ni ej genast vill återvända till edra fosterföräldrar, så skall jag skaffa er en tjenligare plats för tillfället och sedan göra allt för att försona er med edra anhöriga.»

Som hon ofta hört honom predika, fattade hon genast förtroende för honom, tog emot hans anbud och följde honom till en gammal enka, som hyste en moderlig välvilja för magister Johannes.

Följande dag skyndade han att besöka henne för att få närmare underrättelse om hennes omständigheter. Hon syntes lugnare vid hans ankomst, men ännu svårmodig och sluten.

Ändtligen yppade hon sina fosterföräldrars namn, förklarade att hon hyste den djupaste vördnad och tacksamhet för dem, men icke ville återvända, utan bad magistern skaffa henne någon tjenst, hvilken som helst, i någon landsort, ty hon ville ej stanna i hufvudstaden. Emellertid tillät hon honom att vända sig till hennes fosterföräldrar.

Han gick genast till en kamrer Fridman, som efter hennes anvisning bodde vid Mäster Samuelsgränd.

Han kom oanmäld in i en sal, hvars enkla, men välhållna hvitmålade möbler, hvitskurade golf och klara fönster antydde ett ordningens hem af gamla stammen.

Då han gjorde ett litet buller för att tillkännagifva sin ankomst, syntes i en dörr en vördnadsbjudande gråhårsman med särdeles sorgsen uppsyn och efter honom en liten fetlagd gumma med skarpa blickar.

»Jag kommer med helsning från herrskapets fosterdotter, mamsell Carolina,» började magistern.

Gubbens uppsyn klarnade, och han räckte magistern sin hand med välvilja.

Men den lilla gumman gnuggade sina händer med häftighet och sade: »Du ser, min kära gubbe, att det icke är som du trodde, hon har icke hoppat ner i Norrström, utan i stället opp i någon grann våning, skall du få se.»

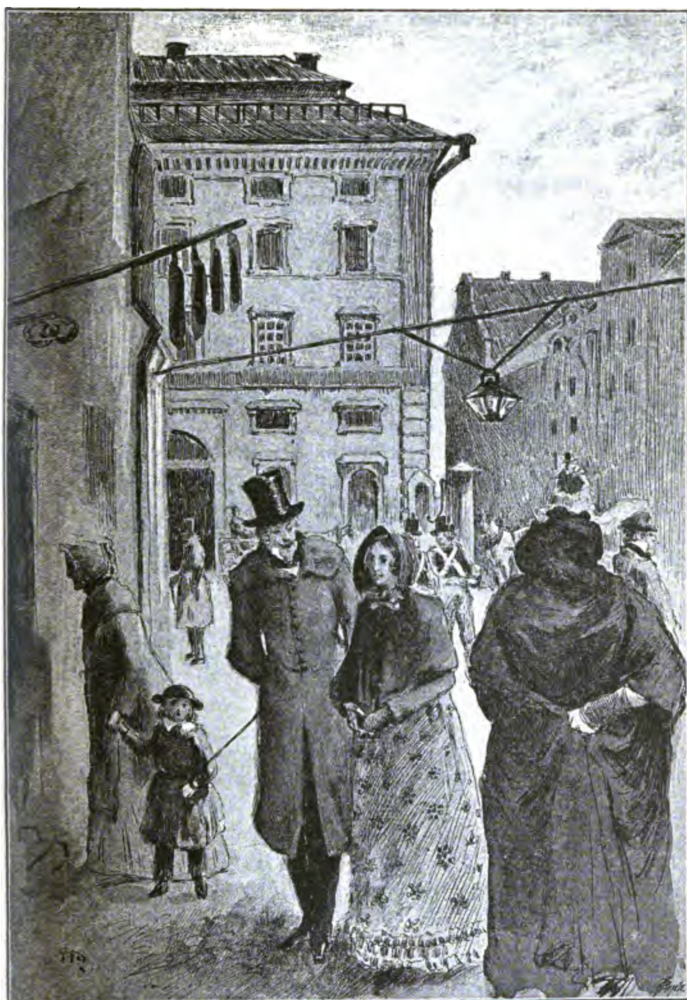
»Det är inte troligt,» svarade gubben lugnt, »då hon skickat ett sådant sändebud som vår käraste predikant.»

Magistern berättade hvad han sett och bad de gamla förlåta henne och upptaga henne ånyo som sin dotter.

»Vi önska ingenting högre,» sade gubben, »vi ha lidit så mycket i natt af hennes frånvaro.»

»Ack, ja!» inföll gumman, hvars misstankar småningom försvunno; »vi ha aldrig förskjutit henne, oaktadt hennes svaghet; vi tro till och med att hon är oskyldig, fast hon varit obetänksam. Det är hon sjelf som på sista tiden vantrifts hos oss. Jag bekänner dock, att jag i går afton lät min häftighet bryta ut, så att jag åter förebrådde henne för det hon förstört både sin och min lycka. Magistern skall få höra alltsammans.»

»Jag vill vara så kort som möjligt,» fortfor gumman: »Jag var god vän med Carolinas mor, som dog i mina armar och skänkte mig flickan, som då var fyra år. Ack, hon har varit vår glädje i sexton år, och vi ämnade lemna alla våra smulor åt henne, när vi en gång falla undan, ty vi hoppades att hon skulle bli hustru åt vår enda slägting, den hederlige assessor Carl Stadius, som höll så mycket af henne; magistern skall veta, att Stadius är bara trettio år och redan assessor i hofrätten. De voro redan förlofvade. Då kom Carolinas olyckliga dag. Jag och hon sutto tillsammans och sydde i förmaket härinne; Stadius satt bredvid öfverlycklig och talade om den stundande bröllopsdagen. Jag behöfde för ögonblicket en sax, fick icke rätt på min egen, utan sökte i Carolinas sykorg. Under det jag letade efter saxen, fick jag se någonting så lysande och vackert, att jag skrek till af glädje: »Ack! en sådan dyrbar gåfva! Hvad du har för en god fästman, Carolina lilla! Jag har aldrig sett dylikt. Se, hur det blixtrar!» Derpå lyfte jag upp i solskenet det smakfullaste, dyrbaraste juvelsmycke man kan föreställa sig. Jag trodde att Carolina fått det af assessorn och började förebrå henne för det hon hållit gåfvan hemlig för mig. Men då jag vände ögonen från juvelerna, såg jag assessorn blek och hemsk som ett lik och Carolina blossande som en febersjuk. Assessorn steg upp och sade med dof röst: »Förlåt mig, mamsell Carolina, att jag så länge besvärat! Jag borde ha gifvit juveler i stället för blommor, men hela min årslön skulle inte räcka till för en så dyrbar gåfva. Ack,» tillade han rörd, »måtte han som gifvit dig denna brosch göra dig lyckligare än jag kunnat. Farväl!» Derpå aflägsnade han sig hastigt och

Grefve Woyna (sid. 52).

kom icke mer tillbaka. Det olyckliga är, att Carolina inte vill säga, hvarifrån hon fått juvelsmycket; hon, som aldrig förr sagt en osanning, påstår att hon inte vet, hur broschen kommit i hennes sykorg, och att hon såg den för första gången, när jag tog upp den. Det der låter otroligt och är så mycket mer misstänkt, som Carolina visat sig så underlig efter upptäckten och velat flytta från oss. Min gubbe och jag ha förklarat henne, att vi icke tro henne om något ondt, men hon har ändå icke låtit lugna sig.»

»Har ingenting annat än juvelsmycket gifvit anledning till misstankar?» frågade magistern något förvånad.

»Tycker inte magistern att det är nog? Hvarifrån skulle Carolina fått ett smycke, som juveleraren Giron värderar till tusen riksdaler, utan att — — Men magistern har så kort tid varit i vår förderfvade hufvudstad.»

»Efter allt hvad jag hört och sett,» yttrade magistern, »så tror jag fullt och fast att mamsell Carolina är oskyldig, och jag skall göra allt för att bevisa det.»

Magistern tystnade, häpen öfver sitt löfte, som så plötsligt framkallats ur hans hjerta, utan att hufvudet tagits till råd.

»Magistern är en ärans man!» förklarade gubben rörd; »hjelp mig ur mina misstankar, ty äfven jag plågas af sådana, fast jag aldrig velat låta Carolina märka det. Men hon såg hvad jag tänkte, och detta ökade hennes sorg.»

Magistern gick genast från de gamla till assessorn för att söka öfvertyga denne om hennes oskuld med sitt vittnesbörd om hennes förtviflan på sin mors graf. Han förstod väl att en flicka, uppfostrad af goda menniskor, nödvändigt skulle sörja lika bittert öfver en misstanke som öfver ett verkligt fel.

Han träffade assessorn. Denne var af naturen kall och stolt, och det nu mera än någonsin, sedan han ansåg sig bedragen på sitt lifs skönaste förhoppning.

Magistern använde fåfängt all sin vältalighet att bevisa omöjligheten af att Carolina felat.

»Herre,» sade assessorn, »jag tror aldrig annat än hvad jag ser och hör af säkra vittnen. Jag såg sjelf juvelbroschen; juveleraren Giron har intygat, att han putsat denna brosch för grefve Woynas räkning; två af mina kamrater ha intygat att de, fjorton dagar före upptäckten af denna förrädiska dyrbarhet, sett mamsell Carolina helt öppet gå ut-

efter hela Vesterlånggatan en middagsstund i sällskap med österrikiske ministern grefve Woyna. Magistern inser väl nu väl hela sammanhanget?»

»Inte alldeles,» invände magistern; »ty allt det der skedde ju midt på dagen och i allas åsyn.»

»Om den allmänt omtyckte och förtjusande österrikaren följt en högadlig eller rik flicka,» fortfor assessorn, »så hade ingen undrat derpå; men att han uppvaktade och med välvilja hördes af en fattig fader- och moderlös flicka, det skadade hennes rykte, och som det juvelsmycke, hvilket tillhört honom, fanns i hennes gömmor, utan att hon kunnat redovisa för åtkomsten, så är saken tillräckligt klar. Ja, min herre, när en vacker och fattig flicka promenerar med en hög diplomat, då betyder det juveler, förräderi och sorg och... Men ursäkta, jag måste genast upp i hofrätten.»

Magistern tog afsked och gick. Han skyndade åter till Carolina, men fann henne icke mer hos enkan, ty hennes fosterföräldrar hade sjelfva hemtat henne hem till sig, hvilket var så mycket bättre, som hon sjuknat och länge behöfde den ömmaste vård.

Magistern besökte henne flitigt och upptäckte, att hon med det frommaste hjerta förenade stor skicklighet i allt som tillhör ett bildadt fruntimmer, ty hon hade fått en den tiden ovanlig uppfostran, och som hon alltmer vunnit insteg i hans hjerta, tog han en vacker dag sitt parti och friade till henne, efter att ha meddelat henne planen till en flickskola, som de skulle sköta gemensamt.

På hans ömma begäran svarade hon med ett sorgligt småleende: »Assessorn har fällt min dom; mitt rykte är förstördt af grefve Woyna; jag kan aldrig bli en hederlig mans hustru. Äfven ert goda namn och rykte skulle lida af den skugga, som förföljer mig.»

Under Carolinas sjukdom hade juvelsmycket och allt hvad dertill hörde blifvit glömdt. Men en dag bad magistern henne förklara sig öfver hvad hon sjelf tänkte om detsamma och huruvida assessorn sagt sanning rörande hennes möte med den förföriske österrikaren.

Efter några minuters synbar inre strid berättade Carolina följande:

»En dag mötte jag grefve Woyna på Jerntorget. Han studsade vid min åsyn, och jag kände att jag rodnade. Han följde mig; jag hade icke styrka, icke nog verldserfa-

renhet att afvisa honom. Han talade så mildt, att min fruktan försvann, och jag lyssnade med förtjusning och svarade det bästa jag förmådde. Jag var alldeles förtrollad. Under tiden kommo vi utanför en juvelerarebod. Grefven stannade och bad mig följa sig in i boden och välja allt hvad jag behagade: »Ni borde,» sade han, »prydas med jordens alla dyrbarheter eller, rättare, de borde prydas af er. Ett ord, och alla dessa skatter ligga för edra fötter!» — Då vaknade mitt förstånd, jag vred på min förlofningsring, fick mod och svarade: »Herr grefve, jag är förlofvad med assessor Stadius och kan icke mottaga ens en sandperla af någon annan.» Derpå flydde jag in i ett hus, der en af mina skolkamrater, fröken Clara von E., bor. Jag omtalade mitt äfventyr för henne, och hon skrattade bort min oro och önskade sig ha varit i mitt ställe. Jag gick hem, men nändes icke oroa mina fosterföräldrar med det dumma äfventyret. Ett par dagar derefter var min födelsedag och den dag, då det der olyckliga smycket upptäcktes. Huru det kommit i min sykorg, har jag aldrig kunnat begripa. Jag misstänkte dock, att grefven på något sätt skaffat dit det, och derför kände jag mig skyldig och saknade mod att omtala mitt möte med honom. Hvad som sedan skedde, känner ni.»

Magistern blef nu icke blott fullkomligt lugnad, utan ännu mer betagen af Carolinas ödmjukhet att bekänna sig felaktig, ehuru hon ingenting brutit.

»Här återstår blott ett medel,» tänkte han; »grefven skall återupprätta hennes rykte, om han är så ridderlig, som han säges vara.»

Magistern tog broschen och ilade med den till grefve Woyna. Han fick väl vänta en timme i förmaket, men ändtligen visade sig det österrikiska sändebudet med sitt vanliga förbindliga leende.

Mången torde ännu minnas grefve Woyna, den utsökt fine och intagande verldsmannen med den kala hjessan, men med det vackra, milda ansigtet, den höga välbildade gestalten, ytterligare förskönad af den lysande ulanuniformen. Hvad han uträttat som diplomat, känna vi ej; men voro de nät han såsom sådan utlade lika fina och fängslande som dem han spann kring det täcka könet, så borde Metternich varit en skolgosse mot honom. Han var en Don Juan, men säkerligen önskade ingen af de många han förfört

honom i afgrunden för det. Han kom lik Jupiter i ett guldregn, men guldregnet försvann ej med honom. Aldrig öfvergaf han helt och hållet sina Elviror. Älskaren kunde mången gång för evigt vara förlorad, men alltid stod vännen och beskyddaren qvar. De äldre kupidonerna så väl som de yngre kunde skryta med lika rikt förgyllda pilar.

»Jag har ett uppdrag, herr grefve,» sade magistern, »från mamsell Carolina W.»

»Nå ändtligen!» utbrast grefven utan att förbluffas af den svarta prestkaftanen; »hon har då inte glömt mig, den charmanta flickan!»

Magistern skildrade med få, men kraftiga ord hvad hon lidit just för det att grefven funnit henne så »charmant». Woyna blef verkligen ledsen, fast han denna gång endast var en oskyldig orsak till en qvinnas lidande. Magistern framtog det olyckliga smycket och bad grefven taga det tillbaka.

»Hvad betyder detta!» ropade Woyna; »jag har aldrig gifvit henne något. Jag erkänner, att jag bjöd henne tömma en hel juvelerarebod, men hon afslog mitt anbud med en prinsessas värdighet och lemnade mig förlägen, lik en som velat fånga en solstråle.»

»Hvem har då kunnat lemna henne denna dyrbara gåfva?» frågade magistern.

»Någon annan lyckligare än jag!» svarade grefven med ett ännu sorgligare uttryck i sitt ansigte, men som icke föreföll magistern lika vackert som det förra.

Dennes tro på Carolinas oskuld vacklade ett ögonblick. Hon hade någonting att dölja, hon skyllde på Woyna. Det fanns då en annan, det finns så många diplomater.

»Låt mig se litet på broschen,» bad grefven och betraktade smycket noga. »Men hvad vill det här säga!» utbrast han; »broschen har verkligen varit min, och jag har gifvit bort den, men åt en annan. Huru har den kommit i Carolinas händer?»

Saken invecklades ännu mer. Slutligen sade grefven vänligt: »Jag hoppas likväl, att allt skall kunna förklaras till den stackars flickans bästa. Gå till den gamla grefvinnan W., ty hon har fått broschen af mig på sin sjuttionde födelsedag ... märk, min herre, på sin sjuttionde födelsedag. Säkerligen har hon vid något tillfälle skänkt vår Carolina den der lilla leksaken. Emellertid känner jag nu följden af

min oförsigtighet och skall uppsöka assessorn för att blidka honom. Såsom sändebud från en deltagare i den stora heliga alliansen, bör jag lätt kunna återknyta assessorns och Carolinas lilla, men kanske heligare allians.» Derpå afskedade han magistern.

Presten gick hem med det fasta beslut att följande dagen uppvakta den gamla grefvinnan W. Senare på dagen satt han ensam i sin kammare, då någon knackade på dörren. Han öppnade och blef ytterst förlägen, då han såg en ung dam med utmärkt toalett och ett bländande litet rosenknoppsansigte samt ett par blixtrande ögon stiga fram i den fridlysta adjunktkammaren.

»Jag måste bikta mig för er,» började den sköna okända, i det hon helt ogeneradt tog plats på en stol; »men för all del, herr magister, laga så att ingen stör oss!»

»Jag ber allra ödmjukast,» stammade magistern, mycket brydd, »men får jag inte föra er till kyrkoherden, till doktor Hagberg, som nu är i expeditionsrummet... det skulle se så besynnerligt ut, om ett ungt fruntimmer så här i skymningen vore inne hos mig... Man skulle så lätt kunna...»

»Hvad skulle man?» frågade damen.

»Åhjo, man skulle kunna få något att säga mot... mot mitt... mitt goda namn och rykte.»

Den okända brast ut i skratt.

»Hvad för slag!» yttrade den sköna; »börja nu äfven karlarne bli rädda om sitt goda namn och rykte! Men,» tillade hon allvarsamt, »jag har verkligen mycket att anförtro er och som äfven rör er sjelf. I himlens namn, afbryt mig ej, ty en svår tyngd trycker på mitt samvete. Jag var för ett år sedan på en bal i stora verlden. Ensam i ett kabinett, såg jag något som blixtrade på mattan och tog upp det. Det var ett juvelsmycke, som bländade mina ögon och mitt förstånd, och jag gömde det hos mig. Jag fruktade, att den som tappat det skulle fråga derefter, men ingen hördes af. Jag behöll det, och i flere månader njöt jag i hemlighet af att betrakta det. Det skimrade af alla regnbågens färger, jag hörde en underlig musik, jag tyckte att jag fördes bort i en svindlande dans i brokigt färgskimmer och balsamisk vällukt. Men snart förändrades allt. Smycket började bränna i mina händer, bränna på mitt hjerta, mitt samvete. Jag kände, att jag begått ett groft brott och ångrade mig bittert, men hade icke mod att er-

känna det för någon, och icke heller visste jag hvem som var rätta egarinnan till det fördömda smycket, men jag måste på något sätt bli det qvitt. Om jag dermed kunde göra en menniska lycklig, skulle mitt brott kunna försonas, så trodde jag åtminstone. Då kom jag att tänka på Carolina, min ungdomsvän. Hon, en fattig flicka, var förlofvad, men hennes fästman gaf henne inga juveler. Jag gick till henne och lade smycket i hennes sykorg. Sedan träffade jag henne icke på lång tid, men har nu fått veta hvad hon lidit. Jag känner äfven ert deltagande i Carolinas öde och har derför vändt mig till er, både för att lätta mitt samvete och bedja er om råd i min stora olycka.»

Magisterns hjerta svällde af förtjusning öfver denna upplösning af hemligheten, som bevisade Carolinas oskuld och bekräftade hans tro på henne.

»Jag känner egarinnan,» upplyste magistern, »och skall i morgon återställa smycket, utan att ni behöfver lida mer än ni redan lidit för er förvillelse.»

Derpå talade han en god stund som en gammal prest med den ångerfulla synderskan och afskedade henne lugnad och tröstad.

Följande dag uppvaktade han den sjuttioåriga grefvinnan W., som med välvilja lyssnade till hvad han sade. Då han nämnde smycket, utbrast grefvinnan: »Ack, jag har mycket juveler, men intet är mig så dyrbart som detta. Jag fick det af den älskvärdaste unge man, som jag lärt känna, af grefve Woyna, den jag älskar som en son.»

»Och ändock frågade grefvinnan icke efter det, när det förlorades?»

»Nej, jag blygdes öfver att ha förlorat det. Hvad vet magistern om saken?»

Presten berättade nu smyckets historia, utan att dock nämna den brottsligas namn, men väl Carolinas, för att få prisa henne.

Johannes Milde tog afsked af grefvinnan och skyndade till Carolina med jublande hjerta, men studsade något, när han såg assessor Stadius sitta mellan Carolina och hennes fosterföräldrar, helt förtroligt språkande med dem.

Assessorn hade nemligen infunnit sig för att omtala, det grefve Woyna sjelf besökt honom och på det eklatantaste fritagit Carolina från all skuld. Dock var han ännu något tvehågsen, angående juvelsmyckets befintlighet i Caro-

linas sykorg, till dess magistern utförligt berättat det rätta sammanhanget dermed.

De gamles lycka var gränslös, de omfamnade och kysste Carolina och bådo henne om förlåtelse för sina orättvisa misstankar.

Slutligen sade assessorn med sin vanliga domareköld: »Alldenstund jag numera är fullkomligt öfvertygad om Carolinas oskuld, fördenskull anhåller jag att vår förening med det snaraste måtte genom äktenskap varda fulländad.»

Fosterföräldrarna förenade sig med assessorn, men Carolina, som såg och förstod Johannes blick, svarade lika lugnt, som assessorn:

»Äfven magister Milde har friat till mig, och jag har noga pröfvat både den enes och den andres kärlek. Assessorn, som i många år känt mig, sett mig uppväxa hos dessa mina goda fosterföräldrar i lydnad och tukt, misstänkte mig, öfvergaf mig och gjorde ingenting för mitt bästa. Magister Milde deremot hittade mig som en förskjuten varelse, upptog mig, trodde mig och återförde till mitt kära barndomshem lyckan och friden. En så opartisk och upplyst domare, som assessor Stadius, skall derför icke undra på att jag gifver magister Milde min hand och hela mitt tacksamma hjerta,» tillade hon, i det hon med ena armen om magisterns hals lade sitt hufvud vid hans redliga bröst.

Assessorn bleknade, steg upp och aflägsnade sig utan att säga ett enda ord, men smärtsamt öfvertygad om, att egna ögon och tvenne vittnen icke alltid äro tillfyllest för att bevisa ett brott eller uppdaga en sanning.

Kort derefter lystes första gången till äktenskap mellan Johannes och Carolina. På eftermiddagen, då några vänner samlats hos fosterföräldrarna, öfverraskades sällskapet af den gamla enkegrefvinnan W., som inträdde med det hjertligaste leende. Hon lyckönskade Carolina, fäste på den blyga flickans bröst den förr så olycksbringande broschen och sade:

»Jag betalar blott en skuld. Grefve Woyna har bekräftat allt hvad er hederlige fästman berättat och ännu mycket mer. Vi ha kommit öfverens om att den småsak, som gjort Carolina så mycken smärta, äfven skall bli till någon glädje för henne. Jag vet att hon icke sträfvar efter juveler, utan efter den sanna dygden; må derför detta smycke, hvilket jag fått af honom den jag älskat som min son, fäst

af mig på ert bröst, vittna om min och alla hederliga menniskors välvilja och högaktning.»

Efter bröllopet öppnade de begge makarne en skola för flickor, och de bästa familjer skickade sina barn till dem. Skolan hade nära ett år gått alldeles förträffligt, då Milde en dag från högre ort fick tillsägelse att söka ett godt regalt pastorat, som någon tid var ledigt. Han sökte och fick det till allas öfverraskning, ehuru ingen fanns som icke ansåg honom förtjent af denna befordran. Milde, som snart fick veta att han hade grefve Woynas förord hos Carl Johan att tacka för denna oväntade lycka, hastade upp till grefven och utgöt sig i de lifligaste tacksägelser.

»Nog, nog, min bästa kyrkoherde!» afbröt honom grefven, »vi diplomater ställa till så mycken oreda här i verlden, att det verkligen kan anses för en lycklig slump när vi åstadkomma någonting godt... Men hur mår er unga hustru, er charmanta fru?... Ack, hvilka händer och fötter! Och hvilka tjusande blå ögon! Ni svenskar förstå aldrig att rätt värdera de skatter ni ega. Men jag förstår det jag, också är det inte för edra eviga vintrars skull som jag så väl trifves i Sverige... Men för all del, ej ett enda ord om att jag har den ringaste del i er befordran! Jag kunde bli öfversvämmad af lika hulda, men vida mer meriterade sökande, och, tro mig, icke ens alla pastorat i Sverige skulle förslå till att betäcka mina skulder i den vägen.»

Sjöröfvaren.

Det var på tredje året af mitt vistande i Stockholm, och min verkningskrets fortfor att vara oförändrad. Jag skötte ordinarie komministerns tarfligare eller minst lönande embetsgöromål, det vill säga jag vigde, döpte och begrof fattigdomen, vigde och döpte ånyo, ty fattigdomen räcker till i evighet. Det är nästan alltid lika fruktbart i dälderna, medan så mycket torkar bort på höjden.

Med knapp nöd hade jag min bergning, men gladde mig åt att få vistas i Stockholm. Visserligen är hufvudstadslifvet ett lif *al fresco*, att jag så må uttrycka mig, men det är omvexlande genom bildernas mängd, och så länge man är ung, intages man lika mycket af konsten som af naturen. Det är först med de ökade åren man småningom återvänder till den senare. Ju tyngre af frukt grenen är, desto närmare böjer den sig mot sin moder jorden.

En höstafton inträdde komministern i min kammare.

»Hör du, käre Flodman!» sade han, »du måste åter ut i socknebud, och det i flygande.»

»Någon fattig vedhuggare igen?» frågade jag, ty jag hade nyss kommit hem från ett besök hos en sådan, som låg på sitt yttersta och behöfde religionens tröst.

»Fattig vedhuggare?» upprepade min förman, skrattande; »något ditåt, men nog har han säkerligen i sina dagar huggit flere menniskor än vedträn... Och hvad fattigdomen angår, så har det ingen fara, ty den det nu gäller är kanske den rikaste i hela församlingen.»

»Den rikaste!» upprepade jag i min ordning, »och kyrkoherden lemnar en sådan åt komministern, och komministern kastar honom lika handlöst från sig åt sin adjunkt!»

»När du får veta hvem det är, så skall du ej förvånas längre. Har du aldrig nånsin hört talas om kapten Parder?»

»Aha, nu begriper jag.»

Visst hade jag flerfaldiga gånger hört talas om kapten Parder. Hvad vi alla kände om honom var icke mycket, men sällan har någon varit föremål för så mycken uppmärksamhet och så många historier som han. Född, såsom det uppgafs, i Bohuslän, hade han tidigt egnat sig åt sjömansyrket och tillbragt hela sin ungdom och kraftfullaste mannaålder oafbrutet i andra verldsdelar, hvarifrån han först vid femtio års ålder återvände till Sverige för att slå sig ner i Stockholm, der han köpte sig ett stenhus, hvilket uteslutande beboddes af honom, hans dotter och en trotjenare af samma ålder och yrke som husbonden. Det var nu på tionde året han varit församlingsbo. Följaktligen borde han nu vara sextio och dottern ungefär tjugu, emedan hon var helt liten, när fadern kom till Sverige. Jag hade hvarken sett fadern eller dottern, och få hade gjort det, ty de besökte ingen och togo icke emot besök af någon. Ryktet tog emellertid för gifvet, att kapten Parder varit sjöröfvare och samlat oerhörda skatter, på hvilka han rufvade, som sagans drake. Aldrig hade han varit med sin fot i kyrkan eller gjort ringaste min af att söka presterskapets bekantskap. Presterskapet hade deremot några gånger sökt göra hans och till den ändan känt sig före medelst den bekanta *påskboken;* men hvarje gång hade den person som burit fram den blifvit kastad utför trapporna än af husbonden sjelf och än af den gamle trotjenaren, hvaraf man kunde sluta till att herre och tjenare hyllade samma åsigter i kyrkliga frågor. Men icke nog dermed. Vid en kollekt för komministrarne hade samme trotjenare, äfven *Koppärret* kallad, till följd deraf att hela hans ansigte var på det rysligaste vanstäldt af kopporna, försåtligt närmat sig bäckenet och deruti, i stället för mynt, lagt ett par svarta brädspelsbrickor, hvarefter han aflägsnat sig. Det oskyldiga brädspelet kallas äfven »prestspelet», emedan det vanligtvis spelas af prester, synnerligast på landsbygden. Meningen med de begge brickorna var således temligen pataglig, och en af de församlingsbor, som stodo vid kollekten och billigtvis harmades öfver en sådan oförskämdhet, hade också genast rusat efter *Koppärret* och kastat brickorna efter honom. Men då hade *Koppärret* vändt sig om och, visande tvenne grofva

knytnäfvar, frågat: »Skulle kanske två tärningar bättre vara i smaken?» Komministrarnes vän hade då funnit för godt att retirera i tid och innan tärningarne kastades.

Vidare hade, såsom nyss nämdes, kapten Parder en dotter, hvilken visserligen, efter hvad som påstods, hade lärare och lärarinnor i allt som hörde till tidens bildning, men ehuru hon redan fyllt sina tjugu år, likväl ännu icke gått och läst för presten samt följaktligen icke heller blifvit konfirmerad. Det berättades emellertid, att den unga hedningen var en utmärkt vacker flicka och att en mängd af Stockholms elegantaste ungherrar, utan att afskräckas af det hedniska mörker hvaruti hennes själ ännu sväfvade, bittida och sent belägrade hennes fars hus, men att högst få varit nog lyckliga att få se henne, ty hon visade sig hvarken på gatan eller ens i fönstret. En och annan, som under någon förevändning lyckats praktisera sig in i huset, hade rönt samma öde som presterskapets ombud. Med ett ord, kapten Parders hus stod lika illa anskrifvet hos prester och lekmän.

»Och denne gudlöse trängtar nu efter religionens tröst?» frågade jag, med skäl förvånad.

»Så synes det verkligen,» svarade komministern; »hans tjenare var nyss hos kyrkoherden med tillkännagifvande, att hans husbonde låg på sitt yttersta och enträget begärde att få tala med en andlig man.»

»Och kyrkoherden?»

»Skickade tjenaren till mig och bad mig gå; men efter hvad som passerat mellan den der kaptenen och presterskapet förefaller det äfven mig högst motbjudande att besöka en person, som burit sig så åt... Hvem vet, om han inte kunde göra med kyrkoherden eller mig som med påskbokens frambärare.»

»Men han ligger ju på sitt yttersta,» invände jag, »han är ju döende?»

»Så säges det visserligen, men det kunde ju vara en möjlighet, att allt det der endast är ett påhitt, ett knep för att narra någon af oss hem till honom. Saken är den, att pastorsembetet i dessa dagar funnit sig befogadt att ingå till konsistorium med en anmälan om det gudlösa tillståndet i den der sjöröfvarens familj, ty det är ju himmelskriande, att midt i församlingens sköte en varelse skall finnas, som, ehuru till mognad ålder kommen, likväl ännu icke begått

den heliga nattvarden; det är ju ett öppet trots både mot kyrkan och staten!... Nu kan det vara möjligt, att det der elaka folket fått nys om denna vår anmälan och derför...»

»Och derför befara kyrkoherden och komministern, att de kunna bli kastade utför trapporna,» inföll jag; »men jag, komministeradjunkten, jag har ingenting att befara, jag, eller rättare jag *får* icke befara något, jag! Om jag blir kastad utför trapporna, förlorar en arm eller ett ben, kanske får halsen knäckt, det gör ingenting, det! Men jag bedyrar, att en stackars adjunkt behöfver både armar, ben och hals, om icke för annat, så åtminstone för att kunna uträtta sina herrar förmäns embetsåligganden.»

»Så du talar, käre bror!» svarade komministern; »orsaken hvarför vi uppdragit åt dig denna förrättning är helt enkelt den, att det min själ icke går så lätt för någon att kasta dig utför trapporna. Sjelfva Ling påstår ju, att du är den starkaste prestman i Sverige. Det är verkligen rätt lyckligt, att en och annan Simson finnes i vårt stånd, som natt och dag måste utgöra förposten mot de filisteers afföda. Der andans vapen icke hjelpa, der är det minsann godt att ha näbbar och klor.»

Hvad var att göra? Jag måste slutligen beqväma mig till saken. Jag stoppade psalmboken och de heliga tygen i min ficka och begaf mig åstad, jemväl beredd på att, i händelse af behof, göra heder åt Lings goda tanke om min lekamliga förmåga.

Jag behöfde bulta några hårda slag på porten till kapten Parders hus, innan den öppnades. Min blick föll på ett bredt, ärrigt ansigte, omgifvet af gråsprängdt hår och skägg samt belyst af en handlykta, buren af *Koppärret*, ty att det var kaptenens gamle trotjenare, fann jag genast, ehuru jag då såg honom för första gången. Men jag hade hört honom för mycket beskrifvas för att kunna misstaga mig. Jag sade mitt namn och ärende.

»Jag har inte sett er förr,» anmärkte Koppärret med ett grin, som gjorde honom dubbelt så ful.

»Det kan också göra detsamma,» svarade jag, »mitt ärende gäller icke er, utan er husbonde.»

Koppärret såg på mig, liksom ville han sluka mig. Det låg också rätt mycket af haj i hela hans väsende.

»Fördömda svartrockar!» mumlade han slutligen, hvarefter han gick före mig med lyktan uppför trappan, och

snart inträdde vi i en temligen rymlig sal, svagt upplyst af en lampa i taket. Jag såg genast, att jag befann mig hos en sjöman. Få möbler, men väggarna betäckta af alla nationers flaggor; i ett hörn en gammal gallion, ett rödmåladt vidunder med förgyllda tänder.

»Derborta har ni en svart kamrat, också full med de dödas ben,» underrättade mig Koppärret.

Jag följde riktningen af hans finger och upptäckte bland annat en svart flagga, på hvilken var fäst en dödskalle af silfvertyg. Det var den hemskt beryktade korsarflaggan.

Om den ohöflige sjögasten verkligen anser mig lika god med den svarta flaggan, så borde han väl visa mig någon större aktning, enär denna flagga troligtvis är det

enda han hållit heligt här i verlden. Så ungetär tänkte jag svara; men som det hvarken var förenligt med mitt embete eller mitt åliggande för aftonen att inlåta mig i ordvexling med en sådan som Koppärret, så inskränkte jag mig till att helt enkelt be honom föra mig till kaptenen, på hvars kallelse jag å embetets vägnar inställt mig.

Koppärret mumlade ånyo något, som jag ej kunde uppfatta, hvarefter han försvann genom en dörr, hvilken hastigt tillslöt sig efter honom. Jag befann mig således några ögonblick ensam i salen och ärnade medan jag väntade taga den närmare i ögonsigte, då jag såg en annan dörr småningom och ljudlöst öppnas, men stanna på glänt. Tydligen var det någon som spionerade på mig, och jag kan ej neka för att jag inom mig erfor något som liknade oro. Skulle måhända kyrkoherdens och komministerns misstanke ega någon grund? Men i sådant fall, hvad hade jag väl att frukta? Aldrig hade jag hört, att pastors- och komministeradjunkter varit föremål för någons roflystnad, och om man på min person ville hämnas presterskapets vidtagna åtgärd för att göra kaptenens dotter till medlem af den kristna församlingen, så skulle jag nog utan ringaste svårighet veta reda mig mot tvenne gubbar. Jag fritog redan på förhand kaptenens dotter från alla stämplingar i detta hänseende, ty den unga damens okristlighet kunde väl icke sträcka sig ända derhän att vilja skada en person, som icke gjort henne något ondt.

Korteligen, jag besegrade snart min lilla oro och afbidade lugnt Koppärrets återkomst, och det dröjde icke länge förrän han ånyo visade sig på tröskeln och med ett tecken lät mig förstå, att jag borde följa honom, hvilket jag också genast gjorde, ehuru naturligtvis med ett vaksamt öga på den gamle hajens alla rörelser.

Vi gingo genom ett rum ungefär lika tapetseradt som salen och inträdde ändtligen i kaptenens sängkammare eller kajuta, ty ungefär så såg den ut. Väggarna voro prydda med alla slags vapen: bössor och pistoler, sablar och dolkar. Icke heller änterbilan saknades, jag tyckte till och med att den skiftade i rödt. Vid väggen midt emot ingången en smal tältsäng med ett brunt filttäcke; ofvanom täcket ett ansigte, som, fastän utmergladt, likväl röjde reguliera anletsdrag; ögonen stora och blå, och en väldig krokig näsa höjde sig ännu trotsigt, lik en ensam kolonn bland högar

Sjöröfvaren.

af ruiner; tunnt gråstripigt hår vid tinningarna, men den öfriga delen af hufvudet kal och glänsande som de breda sabelklingorna, hvilka hängde i kors på väggen ofvanför sängen.

Koppärret aflägsnade sig, och jag tog plats på en stol nära sjukbädden. Långsamt vände den sjuke sitt ansigte åt sidan och spände sina ögon i mig, under synbart bemödande att göra blicken så skarp och genomträngande som möjligt; men dödens rost frätte på udden, så att det stannade vid blotta bemödandet. Den sjuke måtte sjelf ha funnit det, ty han tillslöt ögonlocken och låg så en stund, under det att ett hånfullt löje spelade kring hans mun, liksom för att ersätta hvad som felades i blicken.

»Ni är mycket sjuk, herr kapten!» började jag.

»Visst fan är jag sjuk,» svarade kaptenen med matt, men tydlig röst, »och läkarne påstå, att mina stunder äro räknade; men innan jag gör loss sista ankaret, ville jag tala med en prest. Saken är den: Jag hade i mina dar en matros med namnet *Jack,* en sjöman utan like. Han äntrade ett däck midt under det häftigaste kulregnet från bredsidan, och det lika obesväradt som hade det endast gällt att tränga in i en kokosskog för att plocka nötter. I Havanna insjuknade han och låg på sitt yttersta, men gaf sig ingen ro förrän jag skaffat honom en prest. Sedan han fått en sådan och biktat sig, visade han sig öfvermåttan glad och lycklig. När jag förvånade mig deröfver, ty Jack, liksom jag och vi andra, hade i all sin dar lika litet frågat efter prester och ceremonier, som krokodilen efter gåslefverpastej, så yttrade Jack: »Käre kapten! Att bikta sig är ingenting annat än att lossa all sin gamla last, för att sedan med lättadt skrof och skuradt däck söka det farvatten som kallas för evigheten och der man måste segla utan fyr och lots. Nu har jag lossat, och allt är klart till väders.» — Jack dog, och jag skrattade länge åt den token.»

Kaptenen tystnade och vände ansigtet mot väggen.

»Är det blott för att omtala historien om den der Jack som ni skickat efter en kyrkans tjenare?» frågade jag efter en stund och icke utan en viss förtrytelse.

»Nej tusan!» svarade kaptenen. »Jack var inte så dum som jag trodde, och jag tänker nu göra som han. Jag vill bikta mig och ber er blott höra, utan att afbryta mig.»

»Tala!»

Kaptenen började sin bikt, som visst drog ut en hel timme. Naturligtvis skall jag aldrig yppa hvad som under biktens insegel anförtroddes mig, men det kan jag dock säga, att alla de hemska historier, som voro i omlopp rörande kapten Parder, förhöllo sig till hans egen berättelse som sandkorn till berg, och jag betraktade rysande detta skuldbelastade hufvud.

»Och detta är allt hvad ni har att säga mig?» frågade jag, sedan kaptenen gifvit ett tecken att jag borde aflägsna mig.

»Allt?» upprepade den sjuke; »hvem kan minnas allt. Möjligt är, att jag glömt något, men jag känner mig lättad och tror jag kan hala in landgången. Önska mig derför lycklig resa och låt mig fara i fred!»

»Men,» invände jag, »er vän Jack talade icke blott om en lossad last, utan äfven om ett skuradt däck. På hvad sätt skurar ni däcket, herr kapten?»

»Begriper ni inte, att man öfverspolar det med vatten!» ropade den sjuke otåligt.

»Godt! Och detta vatten hemtar ni ur hafvet. Men hvarifrån hemtar ni det, hvarmed ni söker rena er själ? Hvar, om ej ur ångerns källa?... Men ni tror er...»

Den sjuke fattade en klocksträng, som från taket hängde ned öfver hans hufvud, och jag hörde en klocka pingla, vid hvars första ljud Koppärret ånyo visade sin vederstyggliga gestalt.

»Ja,» fortfor jag, resande mig, »ni tror er ha gjort tillfyllest med att bikta edra synder, edra brott, och går nu att inför den Eviges domstol ställa er själ, detta käril, hvaruti så mycket orent förvarats, utan att först låta en enda ångerns droppe falla deruti, utan att...»

»För ut honom och stoppa till hans mun med några holländska bågskyttar!» skrek syndaren, samlande sina yttersta krafter.

Koppärret närmade sig nu och lade hotande sin hand på min skuldra.

Der presten icke kan välsigna, der bör han icke heller förbanna. Med denna tanke, som städse följt mig äfven vid mina första fjät på prestbanan, lemnade jag sjukrummet. Koppärret var efter mig hack i häl. När vi utkommit i salen, framsträckte den gamle hajen mot mig sin flata breda hand, i hvilken jag upptäckte ett guldmynt.

»*En* bågskytt är nog för ett tjog prester,» yttrade den gamle hajen. Myntet var en holländsk dukat, hvars prägel var en krigare i full rustning, med en knippa pilar i handen.

Jag tror nästan, att jag vid ett annat tillfälle skulle ha på något så kalladt lämpligt sätt tillrättavisat denna brutala menniska, särdeles för det han vågat lägga sin hand på min axel och derigenom i min person missfirma mitt embete, men om råheten någonsin kan kureras, så sker det icke genom råhetens egna medel.

»Behåll edra blodspengar!» var derför det enda jag svarade, i det jag sakta sköt undan hans hand, hvarvid guldmyntet föll mot golfvet.

Men i detsamma öppnade sig på vid gafvel den dörr, som jag kort före mitt inträde i kaptenens sängkammare sett stå på glänt, och nu visade sig i salen en lång, ståtlig flicka. Jag har i böcker sett och af resande hört beskrifvas kreolskan, den tropiska solens skönaste ros, men nu såg jag henne för första gången och skulle gerna sjelf vilja beskrifva henne; men som jag är en klen målare, så inskränker jag mig till att nämna, det mina blickar föllo på det svartaste hår och de svartaste ögon, en glänsande, i gult skiftande hy, som gaf åt ungdomens och helsans rosor en högst egendomlig färgton. Korteligen, der voro uti en och samma bild förenade tropikens ramsvarta natt och dess gula brännande dager; jag förstod vid första ögonkastet hvad skalden menar med sitt »brinna och förbrinna».

Jag skulle också vilja anföra något om den unga damens toalett, men förbiseende den för så mycket annat, minnes jag blott, att hon bar ett slags blus af något grönt eller blått taft, som, liggande i breda veck både upp- och nedåt, sammanhölls kring lifvet af ett svart skärp med sitt spänne, gnistrande af polerade stålkulor eller af briljanter. Det svarta håret föll i trenne långa och tjocka flätor utefter ryggen, men här och der framtindrade små hvita snäckor, liknande dem hvarmed kavalleriofficerarne den tiden brukade pryda sina hästars betsel. Kanske var snäckbetslet ett mod, taget från någon behagsjuk och svårtyglad qvinna från Gud vete hvilken af hemisfererna.

»Stig in, herr pastor!» sade hon, pekande på det rum, hvars dörr hon öppnat.

Äfven hennes röst hade något eget uti sig. Måhända liknade den någon sångfågel från kakteernas skogar, ty ovanligt fyllig och skön klingade den för mina öron.

»Hörde ni inte att jag bad er stiga in?» yttrade hon ånyo till mig, som, förgapad i hennes figur, ännu icke tagit ett enda steg för att efterkomma hennes begäran.

»Men,» invände Koppärret, trädande mellan henne och mig, »men . . .»

»Tig, Kristian!» ropade hon med befallande stämma; »tig och gå in till min far!»

»Men det går inte an,» fortfor Kristian.

»Har jag inte befallt dig tiga och gå! . . . Lyd genast, ditt stygga odjur, du lurande alligator!» fortfor den unga flickan, stampande häftigt med högra foten. Det låg verkligen något af panter i hennes smidiga gestalt, när hon på detta sätt for ut mot sin fars gamle trotjenare, ty jag tog för gifvet, att det var sjöröfvarens dotter jag hade för mig. Jag väntade hvarje stund att klorna skulle skjuta fram ur dessa händer och fötter, för öfrigt så små och välbildade, att jag sällan sett deras like. Jag märkte nu först, att klädningen eller blusen icke gick längre ned än till vaden, att denna var betäckt af en hvit eller gul silkesstrumpa och att vaden för öfrigt var den mest . . . Men det går naturligtvis icke an för en prest att befatta sig med dylika detaljer. Jag ville blott säga, att denna unga flicka såg ytterst farlig ut. Men icke behöfde hon panterns klor för det. Hur farlig skönheten i och för sig sjelf kan vara, det har vår Herre, liksom för att varna, sjelf visat, när han fäste törnet så nära rosen. Och varnas man verkligen? Javisst, men först sedan man blödt, kanske förblödt.

Koppärret syntes afväpnadt, skakade sitt gråa hufvud och närmade sig brummande dörren. Sjöröfvarens dotter gaf mig ett nytt tecken, och jag följde henne in i hennes rum, smyckadt med en viss orientalisk lyx och genom sin fantastiska inredning fullkomligt motsvarande sin herskarinna. Jag hade dock icke mycken tid på mig för att granska vidare.

»Min far är döende,» började hon, stående midt på golfvet och spännande uti mig sina stora blixtrande ögon.

»Er far är åtminstone mycket sjuk,» svarade jag.

»Ni har talat med honom.»

»Ganska litet . . . Det var egentligen han som talade.»

»Jag vet det. När ni gick in till honom, smög jag mig efter er, jag lyssnade och hörde allt.»

»Ni hörde allt!»

»Javisst.»

Jag kunde icke dölja den rysning, som genomilade mig vid tanken på att dottern hört de förskräckliga saker, som fadern biktat för mig.

»Och hvad är det mer med det?» frågade hon med den lugnaste min i verlden.

Jag studsade, men trodde nästan att jag hört galet.

»Ni skulle kunna göra upp en hel historia deraf,» återtog hon med ett bittert leende; »ni vore kanske färdig att genast springa till polisen med allt det der.»

»Det utgör en af vår kyrkas många välgerningar,» svarade jag, »att äfven den störste syndare kan genom bekännelse söka lätta sitt samvete, utan att befara de verldsliga lagarnas hämd. Om ni, stackars barn, mer hade blifvit uppfostrad i denna lära än ni säkerligen blifvit, så skulle ni icke ha gjort mig denna fråga.»

»Jag blir er högst förbunden för ert deltagande för mig,» sade hon med en lätt böjning på hufvudet, »men för närvarande är det blott ni som svänar i villfarelse, och det är min skyldighet att taga er derur.»

»Jag förstår er inte.»

»Jag inser nog det och skyndar derför att förklara mig. I går omtalade min far för mig ungefär detsamma som han nyss berättat er, men med den skilnaden, att då var Ostindien och icke Vestindien scenen för hans äfventyr. I förgår var det Goda Hoppsudden, och i morgon, ifall ni kommer hit, blir det kanske Moskva. Det skulle verkligen icke förvåna mig, om han berättade, hurusom han seglat öfver Tyskland och hissat svarta flaggan utanför Moskvas vallar och att det var han och icke Napoleon som intog denna stad, eller att det var han och icke ryssarne som sedan satte eld på den.»

»Ni menar således, att er far...»

»Har feber, att han yrar!» inföll flickan ifrigt; »ja, han har yrat hela tiden han varit sängliggande. Ingen vet det bättre än jag och gamle Kristian, som vakat öfver honom... Ja, min herre, han har yrat! Om min far, som jag hoppas, blir frisk, så skall han skratta åt sina tokiga

feberfantasier, liksom jag skrattade åt er vigtiga embetsmin när ni satt vid hans säng, ty ni trodde, att han biktade sig för er, ni trodde på allt hvad han sade. Det var för kostligt, men tycker ni inte det sjelf?»

Hon brast verkligen ut i skratt, men nog märkte jag att skrattet var tvunget, liksom jag redan förut genomskådat hennes oro, under det hon afgaf sin så kallade förklaring. Man behöfver ej vara läkare för att se, om en menniska har feber eller ej, och ingen hade kunnat vara lugnare än hennes fader under sin bikt, liksom ingen oroligare än hans dotter nu. Men jag såg ju i allt detta den barnsliga kärleken, som i det längsta sökte försvara en far, och jag hade icke hjerta att gifva denna kärlek något hårdare slag. Derför, när hon med förtviflan fattade mina händer och ropade: »Ni kan inte tro det, ni kan inte tro sådana rysligheter om min stackars far!» svarade jag:

»Jag vill tro er, ty en god frukt kan inte gerna falla från ett dåligt träd. Men ni skall bedja till Gud för er fars själ, ty en bön ur ett skuldfritt hjerta gör underverk både i himmelen och på jorden.»

»Underverk!» upprepade hon nästan med raseri; »det behöfs då ett underverk för att... Ni tviflar då ännu... Ah, jag vore i stånd att...»

Hon tystnade tvärt och mätte mig från topp till tå med samma genomborrande blickar, under det hennes högra hand krampaktigt ryckte i en guldkedja, som, hängande ned från halsen, förlorade sig bland bröstvecken på hennes blus. Jag lade armarna i kors öfver mitt bröst och återgaf henne blick för blick, men lade deruti så mycket lugn och mildhet jag förmådde.

Slutligen brast hon ut i tårar och kastade sig våldsamt ned på en liten divan, snyftande högt och betäckande sitt ansigte med sina händer. Jag närmade mig henne nu för att säga henne några lugnande ord.

»Gå, lemna mig i fred!» hejdade hon mig; »men vänta!... Tag detta som ett bevis på min tacksamhet för ert besvär denna olycksaliga qväll.»

Dervid lossade hon guldkedjan från sin hals, och med denna, som hon räckte mig, följde ett kors af de klaraste diamanter.

»Ni skall ej beröfva er denna prydnad, som så väl anstår er ungdom,» sade jag, läggande kedjan med korset på divanen; »kanske är detta smycke ett minne af er mor.»

»Jag har aldrig vetat af någon mor,» yttrade hon, »och snart har jag icke mer någon far!»

»Jo,» svarade jag, »ni har på jorden en moder, som längtar att sluta er till sitt fridfulla sköte. Denna moder är kyrkan, och genom henne kommer ni till kunskapen om en fader, som är i himmelen och som aldrig öfverger något af de barn som förtrösta på honom.»

»Gå!» sade hon, men med något vekare stämma; »jag behöfver ro... vi skola återse hvarandra.»

Jag gick, och Gud skall veta, att om någons känslor varit hvad man kallar »blandade», så var det mina, när jag lemnade denna underliga boning.

Kapten Parder dog och begrofs med en viss ståt. Jordfästningen förrättades af kyrkoherden sjelf. De döda äro naturligtvis icke så farliga som de lefvande.

Koppärret öfverlefde icke länge sin husbonde. — Än dottern då, sjöröfvarens dotter? — Om henne mer i nästa berättelse.

Sjöröfvarens dotter.

Återkommen till Stockholm efter sex veckors vistande hos mina slägtingar i Vestmanland, fick jag höra, att aflidne kapten Parders dotter under min frånvaro haft flere bud hos mig. Både kyrkoherden och komministern hade under samma tid gjort henne några besök och hade mycket att berätta om denna kuriösa flicka, bland annat, att hon fått millioner i arf efter fadern.

»Man skall få se, att det blir någon knekt som ånyo håller sig framme,» yttrade min principal komministern; »men efter du, såsom det synes, kommit dig upp i smöret, så vore det väl bra dumt, om du inte förstode att hålla dig qvar der... Vore jag vid din ålder, käre Flodman, nog vet jag hvad jag då gjorde... Vi prester äro ju kända för att korpa åt oss,» tillade han med ett bittert leende.

Den stackars gamle komministern, han hade visst korpat åt sig, han! Hustru och sex barn hade han, men deruti bestod också hela rikedomen. Han hade visserligen nyss

citerat ordspråket om »smöret», men aldrig hade jag sett ens en smörassiett i hans hus. Han hade ända sedan barndomen aldrig kunnat tåla smör, påstod han; men detta hindrade honom likväl icke från att breda rätt försvarligt på, när han var hos andra. »Det der gjorde jag i tankarna,» yttrade han vid ett sådant tillfälle till mig, och det är väl möjligt att så var, men nog kom smöret nästan lika raskt i munnen, som i tankarna.

Presternas snålhet har blifvit ett ordspråk och gifvit ämnen till oräkneliga historier både på prosa och vers, oaktadt man vet, att hvarje presthus på landet är en gästgifvargård, der alla både bekanta och obekanta åtnjuta gästfrihet, utan att besvära sin egen plånbok.

Emellertid begaf jag mig genast till sjöröfvarens dotter. Jag fann henne i djup sorgdrägt.

»Det var väl, att ni ändtligen kom hem,» yttrade hon, räckande mig sin hand och bjudande mig att sitta bredvid henne; »jag har fattat förtroende till er och har åtskilligt af vigt att meddela.»

»Det skall glädja mig, om jag på något sätt kan vara er till tjenst,» svarade jag naturligtvis.

»Min far har lemnat mig i arf en betydlig förmögenhet,» började hon, »men inte förstår jag mig något på affärer. Känner ni någon pålitlig man, som ni kunde rekommendera till utredningsman af min fars bo? Jag behöfde nu genast en sådan att rådföra mig med.»

»Jag har en akademikamrat, assessor Dugge i Svea hofrätt, som jag anser både pålitlig och fullt vuxen ett sådant uppdrag. Behagar ni, så skall jag be honom stiga upp till er och det redan i dag.»

»I dag!» upprepade hon, »nej, inte i dag.»

»I morgon då?»

»Nej, inte heller i morgon,» svarade hon, tilläggande med en viss häftighet: »Det är god tid.»

Nyss »nu genast»; nu »det är god tid». Jag betraktade henne något förvånad, och det föreföll mig, som om hon något skiftade färg.

»Känner ni baron von K**, ryttmästare vid lifregementets dragoner?» frågade hon vidare.

»Till namnet blott.»

»Han är ju blifvande fideikommissarie till det stora säteriet Örnboholm, som nu innehafves af hans fader generalen?»

»Jag känner hvarken ryttmästaren eller hans slägtingar personligen.»

»Visserligen hade generalen en äldre son,» fortfor hon, »men denne dog för ett år sedan och har blott lemnat en dotter efter sig, och som fideikommisset endast öfvergår på manliga afkomlingar, så är det ju klart att Örnboholm en dag måste tillfalla ryttmästaren. Och ni har inte förut hört något derom?»

»Nej.»

»Men skulle ni inte genom förfrågningar hos dem, som närmare känna baronens slägt, kunna skaffa mig fullständiga upplysningar i denna sak, utan att någon får veta att jag begärt dem?»

»Det vore visst icke omöjligt,» svarade jag; »men nog såge jag helst, att ni i denna sak valde en annan kommissionär än mig, ty jag har alls ingen beröring med den förnäma verlden.»

Jag anade genast något förhållande mellan henne och den der baronen, äfvensom att hon ville nyttja mig som spion på dennes ekonomiska omständigheter, något som lika litet anstod mitt lynne som mitt embete. Kreolskans blick ljustrade upp min innersta tanke, och hon syntes något förlägen, men, återhemtande sig snart, tog hon till ordet igen och sade:

»Nå till annat då! Min salig far hade sina egna tankar i religiösa frågor, hvilket gjort att jag ännu icke gått till skrift. Har ni tid att förbereda mig i den kristendomskunskap som behöfves? Kunde ni egna en timme om dagen åt mig?»

»Ja,» svarade jag, »och när vill ni börja?»

»I morgon klockan elfva. Jag skall söka göra er möda som lärare så lätt som möjligt.»

Derefter steg hon upp, och jag aflägsnade mig från detta gåtfulla väsen. Jag besökte henne hvarje dag under loppet af trenne veckor. Hon hade ett ypperligt minne och en beundransvärd fattningsförmåga. Någon djupare rörelse eller andakt röjde hon dock ej. Under det jag efter bästa förmåga sökte förklara dogmerna, sväfvade hennes tankar synbarligen i mera jordiska rymder, afbröt hon mig ofta med en klagan öfver sitt öde att vara rik och att ha så mycket att förvalta, men talade aldrig mer om behofvet af en affärsman att rådföra sig med samt icke heller något

om sitt förhållande till baron von K**. Efter de tre veckornas slut begick hon för första gången den heliga nattvarden.

Derpå följande söndag lystes det för henne till äktenskap med baron von K**, och några veckor derefter stod hon brud på Örnboholm hos sin svärfar generalen. Äfven jag var bjuden till bröllopet, men, hindrad af embetsgöromål i min församling, kunde jag icke infinna mig. De unga tu utgjorde någon tid ett af hufvudstadens samtalsämnen; och baron von K**, en ståtlig gestalt, fastän känd som rumlare och spelare, hvilket jag efteråt fick höra, ansågs ha gjort det briljantaste parti. Ungdom, skönhet och minst en million, ehuru man, å andra sidan, ansåg allt detta erforderligt för att försona sig med bristen på börd och minnet af en sjöröfvare.

Ungefär en månad efter bröllopet träffade jag ute på gatan den unga friherrinnan. Hennes ansigte röjde långt ifrån den belåtenhet man vanligtvis finner hos en ung fru. På min fråga, huru hon mådde, svarade hon:

»Mycket illa, och det är följden af att inte ha någon som man kan lita på. Jag var omgifven af idel bedragare, och min förträfflige herr man var den allra största. Han är icke mer fideikommissarie han än församlingens orgeltrampare.»

Dervid vände hon mig tvärt ryggen, liksom hade jag haft någon del i hennes missräkning. Att baron von K** lurat henne, hvad fideikommisset beträffade, var ej svårt att inse; men huru förlusten af ett fideikommiss kunde så gå till sinnes en ung qvinna, som medfört en million i boet, var svårare att förstå, äfven om hjertat icke haft någon del i äktenskapet. Men kort derefter, och under det jag någon tid som sqvadronspredikant vikarierade vid lifgardet till häst, kom jag att vara med på en så kallad sexa, som några af regementets officerskår gåfvo på Djurgården för flere officerare af annat regemente, bland hvilka var ifrågavarande baron von K**. Något senare på qvällen och då alla voro temligen upprymde, tog mig baronen afsides och yttrade:

»Hör på, herr pastor, ni var ju bekant med min numera saligen afsomnade svärfar, kaparkaptenen Parder, glorvördig i åminnelse?»

Jag upplyste, hvaruti min bekantskap med den »glorvördige» egentligen bestod.

»Och ni var ju min charmanta friherrinnas skriftefader?»

»Hon läste för mig för att gå till skrift.»

»Ack, om ni ändå hade kuggat henne vid storförhöret!» yttrade baronen i den mest melankoliska tonart, »men,» tillade han något raskare, »har ni alls ingen aning om hvem som tog vid alla de der millionerna, som den ädle fadern lemnat sin ädla dotter i arf?»

»Jag trodde, jag, att ingen bättre än herr baronen sjelf kunde ge upplysning om de der millionerna,» svarade jag.

»Millioner djeflar var det, och så äkta som möjligt!» ropade baronen, »men hvarken voro de af silfver eller af guld, icke ens af koppar, ty jag räknar naturligtvis icke det der förfallna stenrucklet, som knappast duger till insats i en försvarlig killepott. Deremot fanns det en hel hop med muskedundrar att fälla ishafvets björnar med, men visst ingen enda af slottskansliets. Vidare ett större parti flaggor, som jag tänkt hembjuda åt Lifrustkammaren eller åt kyrkorna för att begagnas till brandsignaler i tornen. Det var en satans fortyn och...»

Baronen afbröts i sina utgjutelser af en skål, som en af värdarne i detsamma proponerade för det täcka könet och i hvilken skål baronen instämde, ehuru med temligen sura miner.

Således hade äfven hon i sin ordning lurat baronen, och jag kunde nu förklara hennes prat om sin stora förmögenhet och om behofvet af en affärsman för att förvalta den, äfvensom hvarför hon icke tog en sådan förrän baron von K** blef hennes sjelfskrifne målsman och, som man vet, icke rosade marknaden derpå. Baronen rymde också snart både från hustru och kreditorer och begaf sig till Frankrike, utan att någonsin vidare höras af. Hans fru dröjde icke heller länge i Sverige: hon reste till Petersburg, der hon lärer gift om sig med en förnäm ryss; men sedan gick spåret efter henne förloradt, så att man verkligen kunde säga, att hvad som kommit med vinden äfven försvunnit med den.

Olika historier rörande den aflidne sjöröfvarens förmögenhet voro emellertid länge i omlopp. Somliga påstodo, att hela hans egendom endast bestått i det gamla stenhuset, han i lifstiden bebott och hvilket hans måg knappast ansåg värdigt att sättas på ett killekort; men andra

voro af den tanken, att den aflidnes gamle trotjenare, Kopp-ärret, före sin död, som inträffade fjorton dagar efter hus-bondens, af hat till dottern förstört eller förskingrat all lös-egendom, hvilken, efter hvad man trodde sig veta, skulle ha utgjort en betydlig summa i guld, ehuru den på långt när icke uppvägde ryktet om millionerna.

Hushållerskans dotter.

Bland mina små biförtjenster — och såsom sådana torde kunna rubriceras hela min inkomst som prest under det första tiotalet af mitt vistande i Stockholm — räknade jag äfven den att vara brunnspredikant vid *Surbrunn,* den äldsta af hufvudstadens besökta helsokällor, belägen vid gatan med samma namn och snedt emot det lika bekanta värdshuset *Claes på hörnet.* I äldre tider hade idel förnämt eller rikt folk samlats kring denna källa, öfver hvilken då det brunnshus byggdes som ännu står qvar. Men den fashionabla verlden flydde med ens derifrån, sedan ett af dess förnämsta lejon, en baron Rothstein, i början af tjugutalet orenade källan på ett sätt, som till och med en hamnbuse skulle ha blygts för. Baronen måste för denna orsak lemna fäderneslandet och begaf sig till Frankrike, der han dog. Det var hans enka, den ännu mer bekanta friherrinnan Rothstein, infödd fransyska, som, anländ till Sverige kort efter mannens död, i Stockholm väckte så stort uppseende både genom sin skönhet och sina galanterier.

Surbrunn stod några år öfvergifven, till dess medelklassen, något mindre kräsmagad än den förnäma verlden, tog den öfvergifna källan i besittning och vid dess bräddar fortsatte den eviga drömmen om ny helsa eller ny ungdom ur mineraliernas vatten. Men Surbrunn repade sig aldrig fullkomligt efter den första törnen, utan gick allt mer och mer baklänges, till dess brunnshuset en vacker dag förvandlades till repslagarbana, der naturligtvis samma retrograda rörelse fortsattes, ehuru säkerligen med vida större fördel och vinst, än när man förr på samma plats sökte tvinna eller sno ihop lifvets bristande trådar.

En brunnspredikants åliggande är, såsom bekant, att hålla morgonbön om hvardagarna och att hvarje söndag predika i högmessan för brunnsgästerna. För detta hade han frampå sommaren en kollekt, som på den tiden inbringade omkring femtio riksdaler. Men han hade dessutom rättighet att fritt ur källan taga sig så mycken helsa han kunde få och att på samma vilkor deltaga uti de förlustelser som sällskapet gemensamt stälde till, hvaribland räknades brunnsbalerna och de stora promenaderna ut i det gröna. Sällan hade jag tillfälle att vara med, men en gång deltog jag likväl i en dylik promenad och hade då med mig en nyligen från

Finland anländ magister vid namn Amneus, endast några och tjugu år gammal, men kunskapsrik samt bottenärlig och rättfram för öfrigt, såsom fallet är med många af hans landsmän.

Herrarne bjödo armen åt hvar sin dam, och så öppnades tåget med brunnsintendenten eller den så kallade rumormästaren i spetsen. Jag och Amneus gingo bredvid hvarandra, följande efter på något afstånd, ty som min vän finnen hvarken var brunnsgäst eller bekant med de öfriga, så hade han icke fått någon dam på sin lott. Under det vi sålunda gingo framåt Roslagstullsgatan, styrande kursen på Bellevue, märkte vi, att en flicka, snyggt men tarfligt

klädd, gick framför oss och nära efter det stora sällskapet, men utan kavaljer. Detta förvånade oss så mycket mer som flickan var både ung och vacker samt verkligen, hvad angår det yttre, bäst utrustad af hela sällskapet, ehuru hon gick med sorgset ansigte och nedslagna ögon.

»Hvem är den unga flickan som går sist och ingen bjudit armen åt?» frågade jag derför en ung fru, som jag personligen kände och den jag under promenaden närmat mig.

»Ni menar visst den der mamsellen,» svarade frun nästan föraktligt; »skulle hon verkligen haft den oförsyntheten att följa med, fast ingen tillsagt henne derom!»

»Hvem är hon då?»

»Hon skall vara dotter till en hushållerska, som heter något på Lindqvist, mamsell Lindqvist, skulle jag säga,» tillade frun med en ny knyck på nacken.

»Men den stackars flickan ser rätt hygglig ut,» anmärkte jag, »och det kan väl inte läggas henne till last, att modern har den stora olyckan att vara hushållerska.»

»Men pastorn hörde väl, att modern är ogift,» svarade frun; »det hade bara fattats, att äfven hon nästlat sig in.»

»Men,» invände jag vidare, »kanske modern försakat det nöjet att denna dag vara tillsammans med sitt barn blott för att dottern ogeneradt skulle få vara med på denna tillställning och njuta af sin ålders nöjen, och då tycker jag det verkligen är synd att...»

»Åh bevars,» yttrade frun, »jag är visst inte den som talar illa om andra, långt derifrån; men nog förefaller det mig, som om denna gång äpplet inte fallit särdeles långt från trädet.»

Derpå vände den onådiga sig från mig och började samtala med sin kavaljer.

Jag vände mig med samma frågor till andra af sällskapet och fick ännu hårdare svar. Den stackars flickan var ett verkligt offerlam för hela sällskapets tadelsjuka, ett ondt mot hvilket, efter hvad man vet, ingen brunns- eller badkur hjelper. Snarare är det just vid bad och källor som denna epidemi frodas som bäst, liknande i det fallet frossan och koleran, hvilka, såsom bekant är, helst stryka fram utefter vattendragen. Att menniskor, samlade inom ett trängre utrymme, mer än vanligt sysselsätta sig med hvarandra, är mindre anmärkningsvärdt, ty man har god tid och kan ej i evighet dricka vatten eller plaska deruti;

men nog kan man med skäl anmärka den stundom rätt öfvervägande lusten att nedsätta sin nästa. När man vill skatta ett blomsterfält, låter man gerna nässlan och tisteln vara i fred och söker blott samla åt sig de vackraste och bäst doftande blomstren; men när det gäller menniskor, då gör man tvärtom, då samlar man blott det onda, och det med sådan ifver, att man icke frågar efter, hur mycket af det goda man trampar under sin fot. Dock är icke här tillfälle att närmare beskrifva förtalet, som för öfrigt är en gammal bekant; men aldrig förefaller mig denna giftiga mask så ful och vidrig, som när den krälar fram på purpurhyendet af en qvinnas läppar.

Korteligen, man for illa fram med den stackars flickans rykte, och allravärst voro damerna. Hvad kavaljererna beträffar, så ha de sällan mod att mot det ena fruntimret försvara det andra, allraminst när den anfallna är frånvarande.

Min vän Amneus, som lyssnat både till frågorna och svaren och derunder gjort en mängd grimaser af ovilja och harm, utbrast slutligen med äkta finsk betoning:

»Tusan hakar! skall icke jag nu på fläcken bjuda henne min arm, om hon också direkte vore kommen från ett harem ... ja, min själ skall jag icke det!»

Derpå skyndade han till den unga flickan och bjöd henne armen på sitt vanliga rättframma sätt. Hon syntes i början något förvånad öfver denna oväntade artighet, men mottog slutligen anbudet, och det föreföll mig verkligen, som undergick hela hennes gestalt dervid en plötslig förändring. Hon blef rak, höjde sin blick och lät den med obeslöjad glans falla öfver allt som omgaf henne. Rankan hade funnit ett stöd och behöfde icke mer släpa sina blad och blommor i gruset.

Denna ridderliga manöver hade nära förstört hela nöjet för aftonen. Endast en finne kan bära sig så åt, hette det i unison, och finnarne äro ett envist och trotsigt folk, och trubbiga näsor ha de i allmänhet, och aldrig må man vänta sig belefvenhet af karlar med trubbiga näsor, och det var visst en stor välgerning att bli qvitt de välsignade finnkolisarne, som man bara hade och ännu har förargelse af o. s. v. Med ett ord, man ingick helt och hållet på Carl Johans politik, och det stackars Finland fick nu som förr sitta emellan.

»Men nog var det bättre pris på lax och ved när vi hade Finland,» anmärkte lyckligtvis en gammal fru, ty denna replik flyttade samtalet och striden inpå näringsämnenas område, och som sällskapet der tycktes mest bevandradt, så höll man sig också qvar der, till följd hvaraf hushållerskans dotter och hennes riddare för tillfället lemnades i fred.

Emellertid förflöt aftonen någorlunda drägligt, och man begaf sig tidigt på hemvägen, ty det hör äfven till brunnsdieten att bli tidigt sömnig. Amneus lemnade ej sin dam förrän utanför hennes port vid Norra Badstugatan. Aldrig glömmer jag den blick af tacksamhet hon i afskedets stund skänkte sin riddare, och äfven jag fick på min del en stråle från det blå ögat, ty äfven jag hade visat henne uppmärksamhet och sagt henne många vänliga ord under promenaden, icke utan risk för den blifvande kollekten.

Amneus besökte från den dagen ofta Surbrunn och fortfor att vara mamsell Idas kavaljer, ty så var flickans dopnamn. Hvad han i början gjort af medlidande och trots, tycktes han snart göra af verklig böjelse. Ida Lindqvist var, enligt hans omdöme, ett naturens barn af de ädlaste anlag, en nyponblomma, som blott behöfde flyttas i bättre jordmån för att blifva den skönaste ros o. s. v. En gång slutade han sin skildring af henne med följande utrop:

»Tusan hakar! hade jag icke god lust att gifta mig med henne, om jag också skulle söka mig en predikantsbefattning i sjelfva ryska Lappmarken, fast Gud skall veta, att det jag sist ville bli vore prest!»

Jag tackade å mitt stånds vägnar för komplimangen, men tog hans utrop endast som ett skämt, emedan Amneus alltid förefallit mig som en klok och eftertänksam ung man samt dessutom gränslöst älskade sin hufvudvetenskap, matematiken, och den som har vetenskapen till älskarinna, väljer sig icke gerna någon jordisk ledsagarinna förrän reumatismen angriper ögonen och rycker från bokmalen hans vingar.

Emellertid hade det lidit mot slutet af brunnsterminen, då jag och Amneus en vacker augustimorgon beträdde brunnsgården, jag för att hålla bön och han för att söka medelpunkten för sina tankars periferi, såsom han brukade säga. En herre af brunnssällskapet skyndade oss till möte.

»Ha herrarne hört dagens stora nyhet?» frågade han med andan i halsen.

»Hvad är det?»

»Om mamsell Lindqvist, som...»

»Hvad är det om henne!» utbrast Amneus med vanlig häftighet, när det var frågan om hans skyddsling, ty han bespetsade sig alltid på att få höra någon speglosa och var följaktligen alltid stridsfärdig.

»Hon har fått tjugu tunnor guld i testamente,» upplyste brunnsgästen, »och hvem hade väl kunnat drömma om det!»

Vi stodo förbluffade. Om detta hade åtminstone ingen drömt.

»Det är som jag säger,» fortfor rapportören; »modern kom nyss hit och berättade alltsammans, nästan vansinnig af glädje... Men ingen skall missunna dottern denna lycka, ty hon har alltid varit en god och anspråkslös flicka.»

»Såå,» mumlade Amneus, som genom detta tvära omkast i opinionen började tro på uppgiftens sanning.

Nyfiken att erfara något vidare om saken, hastade jag till brunnsgästerna, som bildat en grupp i en af alléerna, i det jag så godt som släpade med mig Amneus, hvilken befann sig i ett verkligt febertillstånd. Anlända till platsen, funno vi Ida sittande på en bänk och stirrande framför sig med orörliga ögon, under det att modern, hushållerskan, som stod bredvid, än tryckte henne till sitt bröst och än kramade de omkringståendes händer. Men hastigt och med ett utrop af innerligaste glädje spratt flickan upp från bänken, ilade mot oss och kastade sig i Amnei famn.

»Hjelp mig!» ropade hon konvulsiviskt; »rädda mig från dessa menniskor, deras vänskapsbetygelser smaka mig bittrare än deras förra hårdhet och förakt... Ni får icke öfvergifva mig nu, ty nu behöfver jag ännu mer ert deltagande, er ömhet, er...»

Jag hörde icke mer hvad hon sade, men jag såg henne brista i tårar, medan Amneus nästan bar henne till en annan bänk, der han satte sig jemte henne och, under det flickan snyftande dolde sitt ansigte vid hans bröst, tröstade henne, liksom det hade händt henne den största olycka i verlden.

»Man ska få se, att den der finnkolisen lägger sina breda labbar på allt,» yttrade nära mig en herre, »och det vore harmligt, om också inte för annat än att så mycket pengar ska gå till Ryssland.»

Snart fick jag närmare upplysning om förhållandet. Idas mor hade i många år varit hushållerska hos en beryktad procentare i Stockholm, men hvars namn jag vill förtiga. I hvad förhållande denne stått till sin hushållerska, vet ingen bestämdt, men säkert är, att han till dennas dotter på sitt yttersta testamenterat hela sin förmögenhet, som, om den just icke gick till hvad ryktet uppgaf, likväl var stor nog för att kunna räknas till de betydligare.

Slutet på denna berättelse är lätt att gissa till. Amneus gifte sig med Ida Lindqvist, reste med henne till Italien, i stället för till ryska Lappmarken, och Gud vete hur det sedan gick med matematiken, ty hvad äro väl geometriens trianglar och qvadrater för den som lefver i kärlekens sferer!

Sensmoralen häraf kan blifva: Förtala eller förakta aldrig en stackars värnlös flicka, om ej af rent menskliga skäl, så åtminstone af en patriotisk bäfvan för att allt vårt mynt kan gå till Ryssland!

Tennfröken.

En vinter och vår biträdde jag församlingens kyrkoherde med att läsa med de flickor, som skulle beredas till sin första nattvardsgång. Vanligtvis öfverlemnas gossarnes ledning åt adjunkten, medan pastor sjelf förbehåller sig flickornas, såsom varande det lättaste och tacksammaste arbetet. Det är både i andligt och lekamligt afseende en stor skilnad mellan en gosse och en flicka af samma ålder. En femton års gosse har ännu långt qvar till sin fulla utveckling, när deremot en lika gammal flicka befinner sig nästan vid gränsen deraf. Skilnaden belöper sig kanske på ett helt tiotal af år. Följaktligen måste hon vara en vida tacksammare jordmån för allt utsäde, så godt som ondt, känslig för minsta daggdroppe och första solglimt, medan det andra könet alltför mycket röjer den stenbundna blåleran, som ofta påkallar både jernspett och plog.

Också kan man icke vara nog försigtig vid ledningen af eller umgänget med en femton- eller sextonårig flicka. Visserligen leker ännu på ytan hela barndomens naivitet och joller, som så oemotståndligt draga en till sig; man tror sig blott ha för ögonen en grund och sorglöst sorlande bäck, endast till för att afspegla alla ljusets nyckfulla färgskiftningar, och man anar icke, hur nära man verkligen står känslornas och passionernas omätliga djup, som så lätt vid minsta fläkt uppröres. Mycket obetänksamt handlar derför den man som icke aktar derpå, utan låter sig alltför mycket hänföras af ungdomens och de gryende behagens stora tjusningsmakt. Den unga flickan, som så ystert skämtar med alla och om allt, tager, märkvärdigt nog, ofta andras skämt för allvar, andras joller för kontant, och innan man vet ordet af, lägra sig på den fina rena pannan vecken af

en tankfullhet eller i det klara ögat skuggan af en oro, hvarifrån barndomens oskuld i det längsta borde bevaras. Beklagansvärd är derför den flicka, som i denna ålder icke följes af en moders öga och ledes af en moders råd. Den man, som af egennyttiga och låga motiv uppgrumlar en så oerfaren och tillitsfull själ, begår ett brott som är oförlåtligt.

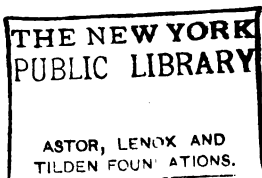
Men för att återkomma till min lärarebefattning, så fick jag, såsom nämndt är, förtroendet att undervisa den qvinliga afdelningen af läsbarnen, till följd deraf att kyrkoherden under hela tiden af opasslighet hindrades från att sjelf förvalta embetet. Aldrig skall jag glömma denna angenäma tid. Jag längtade efter läsetimmarne, ty jag kände mig inspirerad, förädlad af dem. Det föreföll mig ibland, som om jag satt framför en stor altartafla, kring hvars religiösa sinnebilder en mängd cherubshufvuden grupperat sig; jag tyckte att jag lärdes mer än jag lärde, fick mer än jag gaf, och jag liknade mig vid såningsmannen på den sydliga jorden, som nästan ögonblickligen ser sin sådd uppskjuta i plantor och blommor i oändlig mångfald och herrlighet.

Bland de läsbarn, som för sitt klara förstånd och sin ovanliga uppfattningsförmåga mest ådrogo sig min uppmärksamhet och hängifvenhet, var Olivia Lang, dotter till en mycket rik tenngjutare på Norr. Redan innan jag första gången såg henne i kyrkans sakristia, hade jag hört henne omtalas under benämningen »Tennfröken», förmodligen med anledning af hennes ståtliga figur, i förening med faderns yrke och förmögenhet. Det låg också något af hvad man kallar »aristokratiskt» eller »nobelt» i hennes väsende, men det var hvarken tillgjordt eller lånadt, det var, med ett ord, hennes natur.

Konfirmationsdagen och efter gudstjenstens slut, under det församlingen småningom aflägsnade sig ur kyrkan, råkade jag i kyrkdörren tenngjutaren, som frågade mig efter sin dotter. Jag sade honom, att sedan jag i sakristian tagit afsked af mina skriftebarn, hade jag icke sett henne, men förmodade att hon ännu vore i kyrkan, efter hon ännu icke mött sin far. Medan tenngjutaren sträfvade för att komma in i kyrkan, hvilket icke var det lättaste till följd af den stora trängseln af dem som ville ut, fortsatte jag min väg och fann Olivia på kyrkogården i förtroligt samtal med en ung mustaschbeprydd och modernt klädd herre, men hvars

Tennfröken.

utseende, hur fördelaktigt det än för öfrigt kunde vara, jag likväl icke tyckte om. Det låg något skyggt och förstördt i hans blick, som väckte mitt obehag. Hur rikt och yppigt det betäckande löfverket än är, så framskjuter ändå alltid något af ruinen. Orolig, utan att likväl kunna göra mig full reda för min oro, närmade jag mig Olivia och underrättade henne om att hennes fader sökte henne. Olivia rodnade upp öfver öronen och hastade tillbaka till kyrkodörren. Omgifven af andra mina läsbarn och deras anhöriga, förlorade jag henne ur sigte.

Några veckor derefter fick jag höra, att en löjtnant von H. friat till henne, men stött på ett oöfvervinnerligt motstånd från faderns sida, hvarpå ingen heller undrade, ty löjtnant von H. var allmänt känd som en förtviflad spelare samt dessutom på väg att, för något mindre hederligt uppförande inom regementet, taga afsked derifrån. Det berättades på samma gång, att flickan vore ursinnigt kär i honom, och det rann mig i sinnet, att det måtte ha varit samma person, som jag såg henne tala med utanför kyrkan. Jag besökte några gånger hennes fars hem och talade med Olivia, men jag kände icke mer igen henne. Hennes klara förstånd var förmörkadt, hennes ovanliga uppfattningsförmåga ville ingenting uppfatta, ingenting begripa. Kärleken hade öfversvämmat allt, och jag lemnade tenngjutarens hus för hvarje gång alltmer bedröfvad öfver mitt bästa skriftebarn.

Den man, som gör till sin pligt att råda och förmana en ung flicka, förlorar småningom sitt välde öfver henne, ty hennes fåfänga såras och lider af alla de der råden och förmaningarne, om de äro än aldrig så goda och välmenande. Deraf drager jag också den slutsatsen, att den, som vill vinna en qvinnas kärlek, noga bör akta sig för att uppträda såsom preceptor. Detta likväl sagdt utan ringaste häntydning på mitt förhållande till Olivia Lang, hvilket endast varit och aldrig kunnat blifva annat än det mellan en välmenande lärare och en af naturen rikt begåfvad lärjunge, för hvars framtid han ömmar. Som jag märkte, att Olivia alls icke syntes benägen att lyssna till mina föreställningar, när det rörde hennes olyckliga böjelse för von H., och att hon sökte undfly mig så ofta jag ville tala med henne derom, så upphörde jag med mina besök.

Emellertid och till min stora glädje fick jag höra, att Olivia, sedan alla hennes försök att bli gift med von H.

strandat mot faderns beslut, tagit sitt parti och visade sig temligen resignerad. Man talade snart om nya friare både med rang, förmögenhet och anseende, men att hon gifvit korgen åt dem alla, till dess man en dag berättade mig, att hon förlofvat sig med en — sjuttioårig ungkarl, ett pensioneradt och dertill på köpet mycket bräckligt kammarråd, som i många år bebott hennes faders hus. Tenngjutaren syntes alldeles förtjust och kunde icke nog berömma sin dotter för det hon beslutit sig för ett så »i alla afseenden fördelaktigt parti», såsom hans ord lydde.

Det är klart, att jag icke delade hans förtjusning. Jag fann detta parti nästan vidrigare än det först ifrågavarande. Kammarrådet måste vara en narr eller blifvit barn på nytt; men hvad tänkte väl flickan? Fanns det då för denna flicka ingenting annat att välja på än ruiner till själen eller ruiner till kroppen! Jag skyndade till henne.

»Är ni då endast född för att begå dårskaper, stackars barn?» frågade jag henne.

»Hur då?» frågade hon med temligen väl spelad förvåning.

»Ni går att taga till make en sjuttioårig sjuklig gubbe.»

»Jag vet, att han både är gammal och sjuklig,» svarade hon, »men så mycket mer är han i behof af ett kraftigt stöd.»

»Och det är derför ni gifter er med honom, endast derför?»

»Ja, herr pastor,» svarade hon, undvikande min forskande blick.

»Ni ljuger, Olivia!» ropade jag med stränghet; »måhända ingår ni detta giftermål för att håna dem, som i högsta välmening och af de mest välgrundade skäl motsatt sig er förra olyckliga böjelse; men ni inser icke, att ni sjelf blir offret, och att det blir öfver ert eget hufvud, endast öfver ert, som menniskors hån eller åtlöje faller... Eller också,» fortfor jag, fattande hennes motsträfviga hand, »eller också gör ni det af beräkning, en beräkning, lika ovärdig en sann kristen som oväntad att finna hos en varelse, som så nyligen och heligt utlofvat att städse vandra dygdens och hederns väg.»

»Jag har ju min fars bifall, och detta är ju också heligt,» sade hon något ironiskt, »och herr pastorn får derför vara god och förlåta...»

»Min förlåtelse är en ringa ting,» yttrade jag; »men det finns en öfver oss, för hvilken ingen vrå af våra hjertan är fördold och hvars förlåtelse eller nåd ingen ovärdig kan våga hoppas på... Derför, Olivia, mitt goda, mitt älskade barn...»

Hon lösgjorde sin hand ur min och hastade ur rummet. Jag tyckte, under det hon försvann, att ett moln jagade öfver hennes liljehvita panna, och när hon försvunnit, föreföll det mig som om molnet ännu var qvar i rummet, beslöjande min syn och isande mig med sin kyla.

En månad derefter var den sjuttonåriga den sjuttioåriges brud. Några veckor efter bröllopet talade man om detta vidunderliga äktenskap, men i en hufvudstad talar man icke länge om ett och detsamma.

Så förflöt ungefär ett halft år, hvarunder jag hörde den unga kammarrådinnan mycket berömmas för den ömma vård hon egnade sin ålderstigne man. Det nygifta paret bebodde första våningen i tenngjutarens hus, och svärfadern tillbragte nästan alla aftnar hos sin måg, som var rätt glad öfver att få sitt bostonparti, i hvilket den unga frun vanligtvis deltog. Kammarrådet hade »kryat opp sig», blifvit »frisk som ett vinterny», hette det. Det fanns då äfven blommor för vintern.

Men en morgon får jag i tidningarne läsa, att det gamla kammarrådet W. den föregående aftonen snafvat i sin egen trappa, fallit utföre, krossat hufvudskålen mot stengolfvet i farstun och ögonblickligen aflidit. Berättelsen om denna olyckshändelse var beledsagad af några förnumstiga reflexioner öfver tjenstefolks vana att spilla vatten i trapporna, öfver husvärdars uraktlåtenhet att hålla sina förstugor upplysta o. s. v.

Man talade någon tid om olyckshändelsen, men ännu längre om den unga, rika och älskvärda enkan, som nu allraminst borde ha en president, ty man tog för gifvet att hon ville stiga i graderna, eftersom hennes håg ansågs uteslutande luta åt rangen och anciienniteten.

Huru öfverraskad blef man ej derför, när man fick höra, att kammarrådet W:s enka efter sorgeårets förlopp gifvit sin hand åt sin förste friare, den afskedade löjtnanten von H. De som icke kände hennes äldre förhållande till denne förvånades vida mer öfver detta parti än öfver det förra, ty von H., som fortfarande vandrade i den riktning

han börjat, hade alltmer gjort sig känd för sina vilda utsväfningar. Men jag — som långt förut anat, att hon gift sig med kammarrådet endast för att efter dennes död, hvilken enligt naturens ordning icke borde dröja länge, fritt kunna disponera öfver sin hand och gifva den åt sin första kärlek — jag såg min aning gå i fullbordan och bäfvade ånyo för den förblindade varelsens öde.

Tenngjutaren, hennes fader, bäfvade icke mindre; men hvad var att göra? Han hade icke mera den faderliga myndigheten att fly till, och dotterns andra bröllop stod. Tenngjutaren besökte mig ofta och talade om vissa mått och steg, som han ärnade vidtaga för att rädda det arf, som dottern en dag skulle få efter honom. Hennes möderne gaf han redan förloradt, och förloradt gick det också, innan smekmånaden lupit till ända.

En morgon inrusade min gamla städerska blek och andfådd.

»Har pastorn hört den förskräckliga nyheten!» ropade hon.

»Hvad för en?»

»Jo, att tenngjutar Lang i går afse fallit utför trappan i sitt eget hus och brutit halsen af sig... det var precis samma trappa som hans måg i fjolas föll utför och slog ihjel sig uti... Men så är det också en trappa brant som i ett torn och mörk som i en säck... Nu måtte den väl bli omlagd, sedan värden sjelf tagit knäcken.»

Jag kan icke beskrifva min bestörtning vid denna underrättelse, som jag snart fann bekräftad. En ny dyster aning uppsteg i min själ. Jag hade icke styrka att bevista tenngjutarens begrafning, jag förmådde knappast gå förbi detta hus, genom hvars murar jag trodde mig skåda en förfärlig hemlighet. Jag hörde emellertid, att löjtnant von H. tagit sin svärfars egendom i full besittning, hvilket bevisade, att den olycklige tenngjutaren icke hunnit vidtaga de mått och steg, hvarom han i lifstiden talat både med mig och andra.

Så hade icke stort mer än ett halfår ånyo förrunnit, då det en regnig höstafton knackade sakta på min dörr. Jag öppnade den, studsade och var nära att tappa ljusstaken som jag höll uti, ty jag såg framför mig en ung, men mycket blek qvinna, utan hatt och kappa, våt af regnet, skälfvande af köld och sinnesrörelse. Det var tennfröken, det var Olivia Lang. Hennes knän svigtade, hon var nära att falla till golfvet. Med möda ledde jag henne till soffan,

der hon nedsjönk, med händerna för ögonen och utan att hennes darrande läppar förmådde framhviska det ringaste ljud.

Jag satte mig på en stol framför henne; äfven jag kände mig oförmögen att yttra något, och hvarför skulle jag också göra det? Jag läste ju hela hennes öde i denna stumma sorg, i denna gränslösa förtviflan. Efter någon stund tog hon händerna från ögonen, stirrade länge på mig och sade med en ton, som ännu i dag pinar mina öron, följande ord:

»Jag är gift med en mördare!...»

Jag vill icke uppröra mig sjelf och andra med att vidare skildra denna hemska afton eller upprepa de ord, som då vexlades mellan henne och mig. Dyrt hade denna arma qvinna fått plikta för sin olyckliga böjelse. Hon hade blifvit bekant med von H. under det hon gick och läste, då han alltid passade på henne vid hennes gång till och från kyrkan, och hennes unga hjerta fängslades så lätt af hans fagra ord. Af honom hade hon låtit öfvertala sig att ingå äktenskap med kammarrådet W., af skäl som man lätt finner; men dertill inskränkte sig också hennes brott, eller hur man vill kalla det. Samma dag hon besökte mig hade några ord, som hennes man i rusigt tillstånd låtit undfalla sig, öppnat hennes ögon och visat henne den afgrund, vid hvars rand hon stod. Hon hade då lemnat sitt hem, utan att veta hvart hon skulle begifva sig, då hon erinrade sig mig och den varning jag en gång gifvit henne. Hon återsåg aldrig mer det hem hon öfvergifvit.

Hennes man, som snart allmänt misstänktes för mord både på kammarrådet och tenngjutaren, rymde till England, der han, ett år derefter anklagad för delaktighet i ett gröfre förfalskningsbrott, dömdes till deportation på lifstid.

Tennfröken, såsom Olivia fortfarande kallades, framlefde några år ett aftynande lif, vexlande mellan den bittraste sjelfanklagelse och den djupaste ånger, så att man nog med skäl kan säga, att om också ingen har så lätt för att begå svagheter som qvinnan, så får icke heller någon så grymt lida för dem som hon.

---

fyrtio år med ett mildt och vackert ansigte. Han förklarade sitt missnöje med min upptäckt.

»Det är, min själ, ingenting att blygas för,» anmärkte jag med rörelse.

»Men det är mitt nöje att inte skrifva verlden på näsan det lilla jag gör,» svarade han med fortfarande förtrytelse, »ty verlden missaktar vanligtvis eller fördömer det nöje som den ej delar.»

Detta var första gången jag talade med denne man, om hvilken jag redan hört så mycket talas. Jag skulle kunna fylla hela ark med berättelser om hans välgörenhet och outtröttlighet att tjena andra, utan att någonsin tänka på sig sjelf; men jag vill inskränka mig till att teckna ett drag ur hans lif, emedan detta drag karakteriserar honom fullkomligt.

Några år före min bekantskap med honom hade det lyckats honom att få en sexårig flicka upptagen som eget barn hos ett rikt, men barnlöst borgarfolk på Norr. Denna lilla flicka, ett fattigmans barn, hade förlorat sina föräldrar och alla sina syskon i kopporna. Hon växte till, fick en vårdad uppfostran, blef talangfull och god samt vid aderton års ålder genom testamente sina rika fosterföräldrars enda arftagerska. För denna flicka, hvilken han med en faders hela kärlek hade följt, brann han slutligen af en ännu starkare låga, och hon, å sin sida, kände den djupaste erkänsla och hängifvenhet för sin välgörare. Ett ord af honom, och hela denna skatt af ungdom, behag och guld hade varit hans. Men hvad gjorde Isak Harling?

Jo, en vacker morgon stiger han tre trappor upp i ett hus midt i staden. Han inträder i ett litet vindsrum, som då beboddes af en fattig extranotarie i hofrätten, en helt ung man med milda anletsdrag, men lutande öfver de pappersmassor som betäckte hans skrifbord.

»Ni känner icke mig, men jag så mycket mera er,» började Harling; »ni är son till en fattig skomakare, som hade sin lilla verkstad på Söder och dog för tio år sedan, och er mor bebor ett rum närmast ert. Ni har kafvat er fram genom fattigdomen, liksom sjömannen genom vågorna och stormen. Ändtligen fick ni fotfäste, ehuru det var på en hård och kal klippa, som ni söker göra fruktbar genom ert arbete och er ömhet för en gammal mor. Men innan klippan blommar, utblomma er ungdom och ert lif. Tag

er hatt och följ mig! Jag skall förvandla klippan till ett Eden.»

Den unge mannen stirrade förvånad på talaren. Var det en gud eller en galning han hade framför sig? En vanlig dödlig bjuder ej gerna på

»Paradisets månskensnätter,
Edens blomsterhöljda slätter»,

åtminstone icke förr än han sjelf inträdt och tagit paradiset i besittning för egen räkning.

Harling förstod honom, smålog och sade, men blott för sig sjelf:

»Jag är icke nog gud för att lida utan att klaga, men icke heller nog galning för att dåra andra och mig sjelf.»

»Följ mig!» tillade han högre, »jag vill ert väl, er lycka, ty endast den som sjelf förtjenar lyckan har förmåga att lyckliggöra andra.»

Notarien tog sin hatt och följde, och Isak Harling presenterade sina båda skyddslingar för hvarandra, och efter några månaders förlopp hade jag det nöjet sammanviga

dessa unga rena varelser. Efter ceremoniens slut och sedan alla framfört de vanliga lyckönskningarne, råkade mina ögon falla på Harling. Han stod i ett hörn af salen med ansigtet mot väggen och händerna sammanknäppta öfver bröstet, men hans ansigte var blekt.

»Hur är det fatt, bror Harling?» frågade jag.

»Jag blyges öfver mig sjelf,» svarade han, »ty jag känner afundens eller svartsjukans tigertand i mitt bröst. Det finns då ingen oegennytta här på jorden, icke ens hos den högsta ömhet och kärlek... Men jag kunde icke handla annorlunda, jag ville icke med mina femtio år kyla ut en adertonårig flickas hjerta... Se så, nu har jag ryckt ut tanden för evigt, nu är det bra igen.»

Nog ryckte han ut tanden, men aldrig blef det bra igen. Han blödde och förblödde, och ett år derefter vigde jag honom vid — jorden. Aldrig glömmer jag hans jordfästning på Johannis kyrkogård, hvilken knappast kunde rymma den folkmassa, som der var samlad. Så långt jag kunde höra och se, hörde jag suckar och såg tårade ögon.

Så slutade detta original, såsom han kallades; men så länge han och dylika med honom skola anses för original, så länge står det ej rätt väl till med Guds gröna och annars så herrliga jord.

Den vandrande bokllådan.

nder mitt vistande i Stockholm lärde jag känna ett annat original, madam Årlund, eller den »vandrande boklådan», under hvilken benämning hon var mera känd. Om hon verkligen varit gift, det kände ingen, och sjelf tillspord derom eller om något annat som rörde hennes förflutna lif, svarade hon alltid:

»Jag har glömt allt annat sedan jag slog mig på litteraturen.»

Madam Årlund gick omkring och sålde böcker, mest gamla och uppskurna; hon var en antiqvarisk boklåda på två ben, friska och ovanligt rörliga. Man kunde se henne på Norr, i Staden och på Söder under loppet af en enda timme. Hon trippade med ett knyte i hvardera handen, var gul och hoptorkad som ett pergament, men också lika seg som det. Hon köpte sina böcker dels på bokauktioner och dels af enskilde, som icke ville behålla det arbete de en gång läst.

»Ingen läser gerna om en bok, om inte för dess detaljer; men hur många ha väl lust för det!» brukade hon säga, och på denna sats, som nog har sin riktighet, grundade hon sina spekulationer och gjorde, man skulle kunna säga, de bästa affärer.

»Jag köpte *Quentin Durward* på bokauktion för tjugufyra skilling,» berättade hon en gång; »jag har sedan sålt och återköpt denna bok minst tjugu gånger, hvilket inbragt i kassan minst tio riksdaler, utan att jag behöfver räkna det lilla jag fick, när jag sålde den som makulatur i Nordlanders hökarbod!»

Den »vandrande boklådan» visade sig understundom i sällskap med en flicka af ungefär nitton à tjugu år med

rätt hyggligt utseende, tarfliga men snygga kläder. Den svarta silkesschaletten knöt sig smakfullt kring ett verkligen intagande ansigte. Madam Årlund kallade henne för sin fosterdotter, men jag hade mina anledningar att tro på ett vida innerligare förhållande mellan dem, ty när jag vid ett tillfälle rörande denna flicka gick »vandrande boklådan» något närmare på lifvet, så flög en purpurstrimma öfver det gula pergamentet.

»Gif mig ett godt råd, herr pastor!» sade hon en dag till mig, som var en af »vandrande boklådans» kunder; »säg mig huru skall jag få en bra man åt Karin? Det är lika nödvändigt för en flicka att snart bli gift som det är för en god bok att snart bli inbunden, ty annars blir den så lätt uttrasad, det blir så många veck och åsneöron uti den, så man aldrig kan få den slät igen... Vet pastorn någon som kan göra flickan någorlunda lycklig, ty fullkcmligt blir det ingen?»

Denna fråga var icke så lätt att genast besvara.

»Pastorn kunde gerna gifta sig med flickan,» började ånyo »vandrande boklådan» utan vidare krus, »och lita på det, att den bok jag nu bjuder ut tål kritiken mycket bättre än mången annan, som blifvit vida berömd... Litet förgyllning på kanterna följer på köpet. Kort och godt, herr pastor, vill ni bli perm åt min vackra bok?»

Jag kunde omöjligen qväfva den skrattlystnad, som öfverväldigade mig vid detta högst originella sätt att gå tillväga, men dervid råkade »vandrande boklådan» i eld och lågor.

»Sådana äro de!» ropade hon, utan att lyssna till mina ursäkter; »alla ridas de af högmodsdjefvulen. Den simplaste hjelpprest ser sig redan på erkebiskopsstolen, den minsta kadett tror sig redan ha marskalkstafven i sin hand, och den största bläcksudder till skrifvare inbillar sig redan vara justitiestatsminister... Så är det med de tärande klasserna... Alla andra se de öfver axeln, sjelfva lyckan till och med, den de när som helst äro färdiga att uppoffra för något så galet som en bedräglig dröm... Men vandrande boklådan behöfver inte truga ut sina böcker.»

Alldeles ur stånd att taga reson, gick hon direkte från mig till en lärftsbod vid Drottninggatan, till en bodbetjent, som äfven hörde till hennes kunder. Åt honom utbjöd hon samma bok, som hon bjudit mig. Han skrattade icke

Den vandrande boklådan.

han, men fick desto mer att fröjda sig åt. Han fick 1:o en vacker och snäll hustru och 2:o sexton tusen riksdaler kontant att börja sin egen handel med, ty den förgyllning, madam Årlund anspelat på, var ingen bedräglig dröm.

»Vandrande boklådan» gick ännu många år omkring och sålde böcker, men jag tviflar på, att hon hade att afyttra flere af det slag, som fallit på den lycklige lärftskrämarens lott. Sådana exemplar torde man få leta efter i bokhandeln, vare sig den fasta eller ambulatoriska, och säkert är, att de icke höra till deras antal, som kringskickas till »benäget påseende».

Lilla Mia.

Från mitt fönster, som vette åt kyrkogården, såg jag ofta, under sommarmånaderna de första åren jag vistades i Stockholm, en åtta- eller nioårig flicka, som lekte mellan grafkorsen och hoppade öfver hällarna, så intagande, att jag sade till mig sjelf: Så bör

den engel se ut, som en gång skall kalla de döde upp ur grafvens natt till det eviga lifvets morgon.

Denna flicka var det enda barnet till ett tituleradt kommerseråd G**, som hade sitt hus nära kyrkogården och var lika mycket bekant för sin rikedom som för sin girighet. Han hade varit handlande i en småstad, der han vid fyrtio års ålder gift sig med en ung qvinna, hvilken i hemgift icke medfört någonting annat än en ytterlig fåfänga, den enda passion som möjligen kan rå på girigheten. Hon öfvertalade sin man att skänka en summa pengar till en fattiginrättning, hvilket hade till följd, att mannen en vacker dag fick Vasaorden.

»Sedan vi nu lyckligt och väl blifvit riddare af Vasaorden,» yttrade hustrun till sin man, »så återstår för oss bara att få Nordstjernan och bli kommerseråd.»

Mannen gjorde en grimas, men gaf en ännu större summa till en annan välgörenhetsanstalt och fick verkligen både det ena och det andra.

»Nu måtte det väl vara slut,» förklarade mannen, sedan han med en djup suck inlöst ordenstecknet och fullmakten.

»Visst inte, min gubbe,» förklarade hustrun, »vi måste i morgon dag upp till Stockholm för att bli frimurare och skaffa oss Carl XIII:s orden, ty jag har alltid mest tyckt om det röda korset, som man får bära om halsen.»

Kommerserådet tyckte visserligen, att han hade nog af sin titel och sina två ordnar, för att icke räkna det huskors han redan hade på halsen, men måste icke desto mindre resa till Stockholm, der han köpte sig ett vackert stenhus och anmäldes i Frimurarorden. Vid receptionen till första graden stakade han sig förskräckligt på alla tre frågorna, men blef detta oaktadt novis i vishetens tempel.

»Jag riktigt skämdes som en hund,» berättade han för sin hustru med hela uppriktighetens naivitet.

»Så mycket säkrare är du om halsbandet,» svarade hustrun tröstande.

Medan kommerserådet avancerade från grad till grad, alltmera närmande sig sitt mål, uppväxte deras dotter, lilla Mia, till en glädje för Gud och menniskor. Föräldrarne, så olika till lynnet, blefvo *ett* när de sågo på lilla Mia. Då glömde den ene sitt guld och den andra sin fåfänga Med kännedom om föräldrarnes svagheter, hade man svårt att begripa, hur de kunnat få ett så älskligt barn. Men

naturen har sina nycker, och naturforskarne påstå ju, att det är hos den sjuka musslan som perlan bildas.

Det är klart, att mellan sådana makar som kommerserådet och hans fru ofta skulle uppstå gnabb och stridigheter med mera dylikt, som gör ett litet helvete af det husliga lifvet, trots det materiella välståndet och öfverflödet. Men så snart lilla Mia visade sig, upphörde kifvet, tystnade grälet, och både far och mor skyndade att leka och jollra med sin älskling. Det var liksom föräldrarne, inom sig erkännande sina fel och svagheter, fruktat för den lilla alfen, i hvilken de kanske sågo den förkroppsligade bilden icke blott af Guds godhet, utan äfven af hans rättvisa.

Men åren förflöto och lilla Mia, såsom hon kallades af alla äfven sedan hon blifvit stor, lekte icke all sin tid på kyrkogården. Hon växte upp till jungfru, var för skön att kunna växa ifrån sig, för god att kunna försämras. Himlen, som gifvit hennes kropp såväl som hennes själ sin prägel, vårdade troget de begge präglarne, hur de än tummades af verlden.

När en dotter fyllt sjutton år, börjar äfven den bästa och ömmaste mor fundera på, hur hon så fort som möjligt skall få sitt barn bortgift. Fadern är icke lika angelägen, allraminst om han, lik kommerserådet G**, hyser en afgjord motvilja för alla utgifter under hvilken rubrik som helst. Hade excellensen De Geer varit ungkarl, så skulle föräldrarne bestämdt förenat sig om honom, ty han hade uppfyllt bådas anspråk. Kanske hoppades de, att han skulle bli enkling, efter de beständigt talade om den ståtlige excellensen.

Men medan de väntade och hoppades, inträffade något, som ofta blir en följd, när man gör upp räkningen utan värden eller, denna gång rättare, utan värdinnan.

En dag hemkom lilla Mia, efter att ha varit ute för att köpa musikalier, ty hon älskade mycket musik och var sjelf ganska snäll på piano. Föräldrarne gåfvo till ett utrop af bestörtning, när hon inträdde i salen, ty aldrig tillförene hade de sett henne så upprörd som hon då visade sig. Hennes kinder vexlade oupphörligen mellan hvitt och rödt, ur hennes ögon perlade tårar, på samma gång som den klaraste eld lyste uti dem. Var det den högsta fröjd eller högsta smärta som den unga flickan nu framställde? Detta var icke så lätt att genast bestämma.

»Aldrig har jag förut sett något så rysligt!» utbrast ändtligen lilla Mia, under det hon omfamnade sina föräldrar, »men också icke heller något så ädelt, så storartadt, så manligt!»

»Manligt!» upprepade föräldrarne, tittande på hvarandra, ty det var för första gången de hört det ordet i lilla Mias mun.

Ordet »manligt» ligger otvifvelaktigt i qvinnans instinkt, men det bör vara en stor ära för vårt kön, när det på en oskyldig flickas läppar ställes vid sidan af det ädla och storartade, och om nu detta, såsom mången tror, blott är en illusion, hvarför skola vi då vara så okloka att vilja störa den!

»Men hvad har då händt?» frågade föräldrarne under yttersta otålighet och oro; »du riktigt skrämmer oss, Mia lilla!»

Lilla Mia berättade hvad som händt, och innehållet af hennes berättelse, uppblandad af många *ack!* och *o!*, var ungefär följande:

Kommande från staden för att gå hem, hade hon sett en mängd folk under ångestrop rusa mot vestra trottoaren på Norrbro och titta ner i strömmen. Lilla Mia gjorde som de andra, och då såg hon en roddarbåt, lastad med män, qvinnor och barn, men fångad af den våldsamma strömmen, dragas ned mot brohvalfven, trots alla ansträngningar ombord. »En minut till, och alla äro förlorade!» ropade helt nära henne en ung, bättre klädd mansperson, som derefter och under det han drog af sig rocken ilade till andra trottoaren samt utför den bekanta trappan som leder till vattnet. Flere följde hack i häl den unge mannen, och bland dem lilla Mia. Nedkommen, såg hon båten törna mot bropelaren och dervid kantra samt alla dess passagerare vräkas i strömmen. Men hon såg äfven några personer kasta sig i vattnet för att rädda och främst bland dem den unge mannen. Men liksom han varit den förste att hoppa uti, var han äfven den siste som sökte komma upp, och den han då förde med sig, den tredje i ordningen som han med egen hand räddat, var en qvinna, hvilken, knappast uppkommen, sträckte armarna mot strömmen och ropade: »mitt barn! mitt barn!» — Den unge mannen hade genast ånyo kastat sig i strömmen, låtit af dess fåror föra sig till något som ännu uppbars af dem, och när han, efter den mest hårdnackade strid med strömmen, ändtligen med sitt byte hunnit kajen, befanns det vara en liten flicka,

hvars hufvud han höll öfver vattnet med ena handen, under det han med den andra högg sig fast vid stenbrädden.

»Då, må mamma och pappa tro, blef det ett jubel, så man kunnat ta ner himlen,» förklarade lilla Mia med lågande ögon; »alla hurrade och jag med, ja, lilla mamma, jag med!»

»Gud trösta mig!» utropade kommerserådinnan utom sig, »lilla Mia går och hurrar midt på Stockholms gator!»

Lilla Mia berättade vidare, hurusom strömmens besegrare och räddaren af så många menniskolif hade, upptagen ur strömmen, sanslös dignat i de närståendes armar; huru han i detta tillstånd burits först i högvakten vid torget, der man sökt bringa honom till sans; huru han derifrån förts till sitt hem, tre trappor upp i ett hus vid Stora Vattugatan, åtföljd af några personer och bland dem lilla Mia.

»På dörren till hans lilla kammare var fäst ett visitkort,» upplyste hon vidare, »och på detta läste jag: *Carl Ekström, informerar på piano* ... Ja, mamma, han heter Carl Ekström och ger musiklektioner ... Man bar in honom och lade honom på hans säng, jag baddade hans tinningar med ättika och höll eau de cologne för hans näsa och ...»

»O, min Gud! Min dotter hålla en klaverspelare för näsan!» inföll modern, oroligt vridande sig åt alla sidor.

»Ändtligen slog han upp ögonen,» fortfor flickan, »och han smålog så sött mot mig, han ville kyssa mina händer, men jag drog undan mina och kysste hans i stället.»

»Hon kysser klaverspelare på hand!» våndades kommerserådinnan.

»Några af de innevarande trodde, att jag var hans syster,» berättade lilla Mia, »men andra, att jag var hans fästmö,» tillade hon nästan triumferande.

»Hans fästmö!» upprepade modern, hoppande till, liksom hade hon trampat på en ödla; »fästmö till en som spelar klaver och heter Ekström! ... Du vet då inte hvad du blottställt dig för i dag, stackars barn ... Men att du inte blygdes, inte rodnade, inte ...»

»Hvarför skulle jag göra det?» inföll lilla Mia och såg på sina föräldrar med stora ögon.

En stor författare yttrar på något ställe följande: »Det finnes qvinnor som aldrig rodna — kyska och himmelska varelser, hos hvilka förståndet ännu icke kastat hvarken tankar i gesten eller hemligheter i blicken.»

»Men kära Mia lilla,» började nu äfven kommerserådet, »hvar i Herrans namn har du gjort af din dyrbara guldklocka? Och dina ringar se'n? Olyckliga flicka, du har tappat bort dem... och detta guldur, som går på diamant och som kostat...»

»Ack, lilla pappa,» svarade flickan, »det såg så fattigt ut i den stackars gossens kammare, och derför lemnade jag alltsammans qvar på hans skrifbord.»

»Du har då äfven gett honom dina nipper!» ropade kommerserådinnan, blek af harm; »och han mottog dem, den uslingen!»

»Det var inte under då att han smålog så sött, den fan!» tillade kommerserådet.

Lilla Mia hade omtalat sitt förmiddagsäfventyr med sådan ifver, att hon knappast uppfattat något af moderns infall eller stickord; men föräldrarnes sista repliker voro för tydliga och hårda att kunna undgå den unga flickan. Hon jemförde den vackra handling, hon så nyligen ute bevittnat, med den likgiltighet och det förakt, hvarmed man hemma uppfattade den. Hon betraktade sina föräldrar med ovilja, den första oviljan, den första skugga som berört hennes klara blick. Blek och ljudlös som en ande, skred hon till divanen, mot hvars kuddar hon sjönk ned, gråtande sina första bittra tårar.

Föräldrarne, såsom vanligt förtviflade när det hände lilla Mia något, skyndade till henne, så godt som på knä öfverhopande henne med smekningar och böner. Lilla Mia besvarade dem visserligen, men icke mer som ett smekfullt barn, utan snarare som en drottning, hvilken vet att hon har något att förlåta och att hon har makt att utdela nåd. Det ligger i instinkten äfven hos den bästa qvinna en viss grad af despotism, när hon icke varit förtryckt och hunnit vänja sig vid oket. Lilla Mia visade sig visserligen snart god och glad igen, men nog var det förbi med det välde föräldrarne dittills haft öfver henne.

Följande morgon uppvaktades familjen af en ung man med särdeles hyggligt utseende. Det var musikläraren Ekström, hvilken infunnit sig dels för att tacka herrskapets dotter för det deltagande hon den föregående dagen visat honom, dels ock för att återbära de dyrbara nipper, som den unga damen »råkat qvarglömma på hans bord», och allt detta i de mest belefvade ordalag och under den största

anspråkslöshet. Han lyckades på det högsta intaga hela familjen. Kommerserådet tyckte om honom derför att han återburit saker som han kunnat behålla ifall han »varit en skälm», såsom kommerserådet i sitt innersta förut förmodat. Kommerserådinnan tyckte om honom för det han hade en karniolsring på högra handens pekfinger och en liten stjerna af rosenstenar i kråsnålen, hvilket alldeles var i hennes smak. Och lilla Mia? Att älska är redan hos en ung person ett behof, en verkan af naturens lag; men när böjelsen faller på ett ovanligt föremål, blandar sig deruti en entusiasm, som öfversvallar hela ens väsen.

Ekström blef qvarbjuden till middagen, fast det, såsom värdinnan uttryckte sig, var torsdag och hon endast hade ärter att bjuda på; men hvad frågar väl en klaverspelare efter supanmaten, när det i huset finns en ypperlig flygel och en vacker dotter att spela quatre-mains med? Och dessutom äro, som man vet, ärter icke heller att förakta. Ekström stannade äfven qvar till qvällen, så att han ganska väl hann att med lilla Mia genomgå hela Don Juan och Figaros bröllop. Han kunde äfven sjunga en mängd roliga visor och bland dem den bekanta Telgevisan, hvilken alldeles förtjuste kommerserådet, i synnerhet när de der grymtningarne förekommo, emedan de erinrade honom om hans första steg på köpmannabanan, då han handlade med fläsk och i Skåne köpte upp svin, som gjorde lycka både i Stockholm och Köpenhamn. Moderns fåfänga tillfredsställdes något deraf, att Ekström var ledamot af Musikaliska akademien, ett ledamotskap, hvilket hon länge för sin mans räkning eftersträfvat och som Ekström långt ifrån ansåg för en omöjlighet att förskaffa en så rik och redan förut dekorerad man som kommerserådet.

Kort och godt, Ekström blef snart allt mer och mer oumbärlig för familjen, i synnerhet sedan han för sitt välförhållande vid Norrbro fått stora guldmedaljen för berömliga gerningar, att i blått band med gula kanter bäras på bröstet. Hvad lilla Mia beträffade, så var hennes parti fast och oryggligen taget från första ögonblicket. *Allt eller intet* är sublima karakterers valspråk, karakterers som hafva jag vet icke hvad för slags gudomlig vildhet. Äfven i trots af det envisaste motstånd från föräldrarnes sida skulle hon ha vidblifvit sitt beslut, ty en ung flickas tillbedjan är starkare än alla sociala förkastelsedomar.

Ekström måste dock lemna sina lektioner på piano och i stället förestå det stora bomullsspinneri hans svärfar egde i mellersta Sverige, och som lyckligtvis mekaniken för denna fabrik sattes i rörelse medelst tangenter, så kom vår vän icke alldeles ur handlaget. Under en resa i landsorten gjorde jag en gång ett besök hos Ekström och hans familj. Den unga frun kallades fortfarande Lilla Mia, fast en hel svärm andra små Mior växt upp omkring henne.

Ett bröllop.

En vinterafton inställde jag mig å tjenstens vägnar hos en mycket förmögen fodermarsk, som bodde på Norr och hvars dotter jag skulle sammanviga med en parmmätare, hvilken likaledes ansågs för en särdeles välbehållen man. Det var följaktligen en af de bättre förrättningar, som kunde falla på en komministeradjunkts lott.

»Det blir allt ett gentilt bröllop, för det är två vaktmästare som passa opp,» yttrade till mig en bröllopsgäst, hvilken på samma gång som jag inträdde i fodermarskens lilla, men vackra våning. Denna var rikt upplyst och vimlade af folk af begge könen. Både brudens far och brudgummen togo emot mig vid dörren och förde mig till ett hörn af salen för att, såsom de uttryckte sig, »tala med mig i hemlighet». Brudens far, fodermarsken, tycktes vara en medelålders man, starkt bygd och med ett bredt, men icke obehagligt ansigte; brudgummen, parmmätaren, kunde vara ungefär några och trettio år, högväxt, gulhårig och med ett rödlett ansigte, som icke heller var så oäfvet.

»Ibland vill hon, och ibland vill hon inte,» började brudens far så lågmäldt som möjligt, »och om hon skulle prata några tokerier, så behöfver pastorn inte det ringaste fråga efter det, utan bara låta det basa.»

»Saken är den, att hon nyligen haft nervfeber,» tillade brudgummen, »och att hon inte alls har reda på sig, ty ibland säger hon ett, medan hon tänker ett annat.»

»Hvem är det herrarne tala om?» frågade jag.

»Dotter min, för tusan!» svarade fodermarsken.

»Min fästmö, kan väl pastorn förstå,» tillade parmmätaren.

»Således bruden,» yttrade jag, som först icke hade så lätt att förstå, men som nu blef icke så litet förvånad öfver hvad jag hörde.

I detsamma instack mellan oss en af vaktmästarne sin stora tébricka för att servera té.

»Hvem, för nitton millioner, dricker té utan monium?» ropade fodermarsken förgrymmad till vaktmästaren.

»Åhjo men, nog har jag sett dem som göra det,» svarade denne med en förnäm axelryckning.

Denna replik förorsakade en ordvexling, hvaruti icke allenast brudens far och brudgummen togo del, utan äfven några af gästerna. Jag smög mig från de ordvexlande och gick in i ett annat rum, der jag kom i samtal med en gammal fru, som hade en stor hvit plym i hufvudet och kallades för fru åldermanskan. Hon var enka efter en ålderman vid det lofliga åkareembetet. Jag frågade henne om brudens tillstånd.

»Ska man inte må bra på sin bröllopsdag och när man är rik, så vore det väl håken!» yttrade åldermanskan; »annat slag med mig när jag stod brud; nog grät jag då minst mina fyra näsdukar fulla... Men så hade jag också att ta emot man, fyra styfbarn och två hästkrakar, som knappast kunde stå för sig sjelfva... Men annorlunda såg det ut i huset, när min salig man, åldermannen, lade näsan i vädret, för då hade vi sex hästar på stall, som alla tillhört ryska ministern, och fem egna barn, af hvilka den äldste nu som bäst söker bli klockare i finskan; han har en röst så det hörs till Nybrohamnen, han kunde spela klaver med, men si då skulle han till en gång och dra fingerkrok si, och då försträckte han sig, och nu går han med ett finger som ser ut så här, alldeles som en klyka, just så här, mitt herrskap, som en klyka som man bär mört på.»

Åldermanskan visade ett knubbigt krökt finger och förde det till de öfriga gästernas näsor, för att göra beskrifningen på sin sons missöde så tydlig som möjligt. Ändtligen blef man i ordning till ceremonien. Jag intog min plats vid kullerstolarne, afvaktande brudparet. Bruden inleddes af sin far och följdes af fyra brudtärnor, hvitklädda, men med håret så vidunderligt upplagdt och med så många brokiga band inflätadt, att det såg ut som hade de riktiga bröllopskrokaner på hufvudet. Bruden var lång och kanske något för bastant bygd för att vara så ung, men ansigtet, ehuru

för tillfället något blekt, var behagligt nog. Hon hade äfven sina tvenne marskalkar, af hvilka den ene, en ung hökarbetjent, såg rätt bra och kraftfull ut, ehuru äfven hans ansigte bar spår af någon ovanlig sinnesrörelse.

Åldermanskan visade ett knubbigt, krökt finger (sid. 115).

Jag började ceremonien, och när jag ställde den vanliga frågan till brudgummen, afgaf denne ett ljudeligt »*ja*». Men när jag vände mig till bruden med de orden: »Inför Gud den allvetande och i denna församlings närvaro frågar jag dig, Anna Charlotta Höstqvist, om du vill hafva denne

Erik Tobias Bäck till din äkta man och älska honom i nöd och lust?» så svarade bruden ett lika ljudeligt *»nej»*.

Man bör lätt kunna föreställa sig verkan af ett sådant svar. Först en graflik tystnad med gapande munnar och stirrande ögon. Det enda ansigte, som fick färg och lif, var den der marskalkens, som nyss varit så blekt. Men snart höjde sig ett sorl från hela församlingen, hvarunder jag hörde brudens far hviska i mitt öra: »Bry sig inte om det, utan låt det bara basa!»

Men jag lät det icke basa, utan upprepade frågan, enligt handboken: »Inför Gud den allvetande och i denna församlings närvaro frågar jag dig, Anna Charlotta Höstqvist, om du vill hafva denne Erik Tobias Bäck till din äkta man och älska honom i nöd och lust?»

»Nej!» svarade ånyo bruden med stark och säker stämma, tilläggande: »det vill jag visst inte, ja' vånne jag vore skapt som en nors!»

Detta var ord och inga visor, skulle jag tro.

»Under sådana förhållanden,» förklarade jag högtidligen, »anser jag mig icke kunna fullända vigselakten,» hvarefter jag slog ihop handboken och lemnade min plats.

Nu bröt stormen lös. Alla talade eller skreko på en gång. Både brudens far och den afdankade brudgummen ansatte bruden på det häftigaste, så jag verkligen fruktade att de skulle bära händer på henne. Jag trängde mig derför fram, bjöd henne min arm och förde henne genom trängseln in i hennes rum, der jag begärde en förklaring öfver hennes beteende i brudstolen. Hon berättade då, att hon icke för sin död kunde tåla parmmätaren; att hon aldrig gifvit honom sitt ja, men att hennes far icke desto mindre uttagit lysningen och utsatt bröllopsdagen; att hon på förhand beredt både fodermarsken och parmmätaren på hvad hon tänkte svara när presten frågade henne; att hon höll en annan kär och att den lycklige just var den der hökaren och marskalken.

»Han och jag ä' liksom skapta för hvarann,» yttrade hon, »och vår bekantskap gjordes för ett år se'n, då jag var inne i boden som han står i för att köpa ett skålpund kumminost. »Fem marker öfver,» sa' han när han vägt hvad jag skulle ha, »och det kostar bara sexton skilling och en kyss.» Han är så lustig och triflig, att man kan skratta ihjäl sig åt'en, och så spelar han gitarr lika bra på

en sträng som på fyra, och honom vill jag ha, men inte den der parmmätaren, som har ett ansigte som rökt lax och ett hår som ölsupa, och så går han snedt på stöflarna och drar åt sig benen, liksom vore han sömstucken.»

»Men,» invände jag, »när ni visste hvad ni skulle göra, att ni ändå kunde förmås att låta kläda er till brud?»

»Åh, jag bara ville se hur jag skulle ta mig ut i krona,» svarade hon, betraktande sig med synnerligt välbehag i den stora spegeln, som hängde midt framför henne.

Qvinnan förblir alltid qvinna. Hon kan allt, utom låta bli att spegla sig.

Ett starkt buller och skrik förmådde mig att återvända till bröllopsgästerna. Dessa grälade och stormade om hvarandra, men allravärst den olycklige brudgummen och den lycklige marskalken, hvilka stodo mot hvarandra som två tuppar.

»Det är du, din fläskkadett,» ropade den förre, »det är du som pratat henne öronen fulla och ryckt mig ur min fästmös famn!»

»Din fästmös famn!» upprepade den senare; »hvad har du med hennes famn att göra? Håll du dej till dina björk- och granvedsfamnar, det kan vara lagom åt en parmmätare.»

»Der har du ett mått i förskott!» ropade denne och gaf sin rival en örfil.

»Men det skall vara tre mått på famnen!» ropade hökaren och gaf sin vederpart tre dito igen.

Detta blef signalen till ett allmänt slagsmål, hvarunder man likväl icke underlät att hugga för sig ur konfektskorgar och buteljer, för att åtminstone ha något godt af bröllopet. Som jag fann, att icke ens hela Stockholms konsistorium skulle kunnat komma till rätta med denna bröllopsskara, tog jag mitt parti och lemnade den befängda bröllopsgården. Ett år derefter fick jag höra, att fodermarskens dotter stått brud för andra gången och just med sin f. d. marskalk. Parmmätaren är ännu ungkarl, och han ser alltid snedt på mig, när jag höstetiden är vid bron för att köpa ved. Jag har då svårt för att undgå dra på mun, ehuru det i sjelfva verket bör vara sorgligt nog att ha varit brudgum utan brud.

Axel Dahl eller tigerjagten på Strömsborg.

Vid Clara församlings pastorsexpedition, under den tid doktor Hagberg var kyrkoherde, tjenstgjorde en kortare tid en ung prestman med namnet Axel Dahl. Jag gjorde hans bekantskap under mitt vistande i Upsala, der man trodde att han skulle taga hofrättsexamen, förstås i tidernas längd, ty Dahl var långt ifrån en af de flitigare.

Han var den flitigaste och skickligaste på fäkt- och gymnastiksalarne samt ansågs för den väldigaste jägaren vid hela universitetet. Mycket afhållen af sina kamrater, stod han icke heller illa hos professorerna, ty han försåg ofta deras kök med harar och annat vildt, utan att någonsin besvära dem med sin egen person, vare sig för att taga kollegier eller anmäla sig till tentamen.

Huru han kom att »slå sig på presten», som det heter, känner jag ej. Visserligen var på den tiden prestexamen kanske den lättaste examen att taga, men hjernan, länge van vid ett ostördt lugn, protesterade förfärligt, ehuru Dahl gjorde allt för att lindra dess mödor. Så berättade man, att han vid sin första tentamen för teologie professor Hultén haft med sig en skjuten hare i hvardera handen och att professorn så ifrigt sysselsatt sig med att examinera dessa, att den egentlige examinandus icke allenast slapp för godt pris från saken, utan äfven fick sig *cum laude*, summa: två betyg, eller ett approbatur för hvarje hare. Huru han drillade sig fram hos de öfriga examinatorerna, känner jag ej så noga, men troligt är, att de som svårast ledo af tentamensfebern voro hans stackars jagthundar, som icke hade ro natt eller dag, för att ej tala om de olyckliga hararne, hvilka slagtades och stektes, liksom fordom martyrerna för den ortodoxa tron.

Ändtligen blef Dahl prestvigd och begaf sig till Stockholm för att föra sina första andans vapen inom Clara församling, hvars kyrkoherde han personligen kände och som försökte vägleda honom på hans första steg i embetet, ett försök som gränsade till det omöjliga. Dahl, redig och praktisk i allt öfrigt, var såsom prest oefterrättlig och konfys ända till otrolighet.

En gång skulle han döpa ett barn, men i stället för att blöta på barnets hjessa, tömde han hela vattenskålen öfver hufvudet på den fru som burit fram barnet till dopet. Den stackars frun, flödande från hjessan till fotabjellet som en vattenkonst, gaf till ett gallskri, hvilket likväl icke hindrade förrättaren att med sin verkliga stentorsstämma förklara: »*Jag döper dig, Torsten Kilian Claes,* o. s. v.»

En annan gång, och då han skulle viga ett ungt par, började han med: »*Af jord är du kommen*», och fortfor så efter begrafningsformuläret ända till dess han hunnit utsäga: »*Vänd nu ditt faderliga ansigte till oss, dina barn, och gif oss nåd, att vi, hvar för sig, måtte så begå denna begrafning,*» då han märkte sitt misstag och ändtligen började det rätta formuläret, hvarvid han ytterligare förplumpade sig på så sätt, att han, under det han förestafvade löftesorden, lät bruden säga: »*Jag N. N. tager dig N. N. nu till min äkta hustru*», o. s. v., och brudgummen: »*Jag N. N. tager dig N. N. nu till min äkta man*», o. s. v., hvarvid det följdriktigt blef brudgummen och icke bruden, som »*till ett vårdtecken*» fick mottaga »*denna ring*».

Vid ett annat tillfälle, då han likaledes hade en vigsel att förrätta, hände det, att brudgummen länge och väl letade i sina fickor efter vigselringen. Dahl, som tyckte att det drog väl långt ut på tiden med letandet, framtog sin kammarnyckel, höll den sjelf vid axet och framräckte öglan eller handtaget åt brudparet, lät vidare de unga tu fatta deruti och på detta sätt vexla sina löften, hvarefter han ganska ordentligt trädde hela kammarnyckeln på brudens finger, och med denna måste hon stå och paradera till ceremoniens slut.

En gång predikade han högmessan. Hans predikan lärer i och för sig sjelf icke ha varit så oäfven och skulle nog ha tagit sig ut, om han kunnat moderera sin ovanligt starka och fylliga stämma, öfver höfvan uppdrifven under ströfvandet på jagt i skog och mark. Dahls röst skallade

i kyrkan, såsom ett oupphörligt halloh, halloh! och det med sådan verkan, att det redan vid första orden i hans predikan slog lock för örat på halfva församlingen, som följaktligen fredades från allt vidare lidande under denna gudstjenst. Derefter tog han sig för att i sin olyckliga tankspriddhet tvenne gånger uppläsa inledningen eller den delen af predikan som föregår det tysta Fadervår, hvaraf naturligtvis följde, att han och församlingen måste tvenne gånger huka sig ned för samma bön. Slutligen och när han skulle tillkännagifva de lysningar till äktenskap som den söndagen i stor mängd förekommo, så förblandade han namn och titlar på det befängdaste sätt. Sålunda afkunnade han bland annat lysning för första gången mellan *vaktmästaren i kongliga postverket, högvälborne herr grefve Gösta Posse och högvälborna fröken, friherrinnan Anna Stina Kindlund,* hvilket redan var uppåt väggarne; men när han på sistone afkunnade lysning för tredje gången mellan *grosshandlaren Elof Bihl och skräddaremästaren Erik Söderström,* då brast hela församlingen ut i gapskratt, till verklig skandal för Guds hus.

Korteligen, Axel Dahl blef allt mer omöjlig, men som han för sin enskilda person var afhållen af alla, så ville man icke anmäla honom inför konsistorium, utan åtnöjde sig med att allt trängre inskränka hans presterliga verksamhet. Dahl syntes äfven sjelf förlora hoppet om någon synnerlig framgång på prestvägen och var rådvill om hvad han skulle företaga sig, då en händelse inträffade, som med ens befriade honom från alla bekymmer i den vägen.

En eftermiddag höstetiden satt Axel Dahl ensam i sin studerkammare, om man så kan kalla ett rum, hvars väggar, i stället för af bokhyllor, pryddes af jagtgevär med hvad vidare dertill hörer. Hade det gällt att försvara den kristna hjorden mot skogens varg eller björn, så hade Dahl otvifvelaktigt varit på sin plats, och han skulle säkerligen ha fällt det »rytande lejon som går omkring, sökande den det uppsluka må», förutsatt likväl att detta högdjur ärligen hade kommit från Nubiens öknar och icke från det vida hetare klimat, som Skriften antyder.

Då öppnades dörren, och in i rummet steg gamle Flodin, förste komministern i Clara.

»Nå, det var väl du var hemma,» började denne; »du måste hjelpa mig med en förrättning i afton.»

»Förrättning!» upprepade Dahl, sprittande till; »hvem talar till mig om förrättningar efter den skrapa, jag på förmiddagen återigen fick af doktor Hagberg för den der välsignade begrafningen i går!»

»Ja, jag vet,» förklarade Flodin, »men hur kunde du så dabba dig, käre Dahl?»

»Det var inte mitt fel, utan den fördömda vindens,» ursäktade sig Dahl.

Saken var den att Dahl föregående dag hade jordfäst en gammal slagtare och ganska ordentligt utfört begrafningsceremonien samt till och med slutat välsignelsen, då i detsamma en vindpust kastat om bladen i handboken och lagt för Dahls ögon det sista stycket af barndopsformuläret, hvilket hade till följd att han genast uppläste prestens förmaning till faddrarne, såsom: »*betänker eder pligt att, näst barnets föräldrar och i synnerhet vid deras dödliga frånfälle, i barnets omyndiga år, sorgfälligt tillse att det uppväxer i tukt* o. s. v. — — *om I detta viljen, så svarer härtill Ja.*»

»Ja,» svarade enligt gammal vana de närvarande, hvilka samtlige voro ledamöter af slagtareembetet; men efteråt, och när de kommo att närmare tänka på saken, gjorde de ett förfärligt allarm och anmälde saken hos kyrkoherden, ehuru deras afgifna löfte om uppfostringshjelp omöjligen denna gången kunde vara någon risk underkastadt.

Den beskedlige Flodin sökte trösta sin olycklige embetsbroder, och denne fann också någon tröst deruti, att det åtminstone var en af hans förmän, som ännu ansåg honom tjenlig till någon presterlig tjenstgöring. Den förrättning, som nu var i fråga, bestod uti att genast göra ett sjukbesök hos en gammal tvätterska, som, boende på Strömsborg och liggande på sitt yttersta, begärt att få en prest till sig. Men som det gällde att fara sjöledes och väderleken var ytterst svår, hade den gamle komministern vändt sig till Dahl, som icke ryggade tillbaka för något väder.

Dahl stoppade handboken och de heliga tygen i rockfickan, och sedan han fått nödiga och ofta upprepade instruktioner, begaf han sig ut i den mörka höstqvällen. Budet från Strömsborg, en dräng, förde den unge själasörjaren till roddartrappan vid Röda bodarna, der en liten båt väntade. Man steg i båten, lade ut, kämpade manligen mot strömmens och stormens förenade makt och landade snart vid Strömsborg, den lilla, välbekanta holmen med de vackra

lindarne, i och för sig sjelf en prydnad för Norrström, men hvaraf konsten ännu gjort för litet.

I detsamma Dahls båt gjordes fast vid bryggan, hördes helt nära plaskandet af åror från en annan båt, kommande från motsatt håll. Just som Dahl satte foten på land, hörde han den senare båten äfven lägga till, utan att han i mörkret kunde upptäcka hvem som förde den. Men som han af natur och öfning hade det finaste öra, uppsnappade han följande korta samtal, ehuru det fördes nästan hviskande:

»Hvar kommer du från?» frågade med ett hväsande ljud någon i den främmande båten.

»Jag kommer från Röda bodarna,» svarade drängen som rott Dahl.

»Hvad gjorde du der?»

»Jag hemtade hit Clara-kuku, för att gala för tvätterskan som ligger i själtåget.»

Vid ordet »Clara-kuku» blef Dahl tankfull.

Hade han, oaktadt sin korta tjenstetid inom församlingen, redan hunnit förvärfva sig detta behagliga öknamn? Han misstänkte det och kände sig sårad deraf, då i detsamma en ovanligt hård panna i mörkret stötte mot hans, så att han riktigt fick på näsan ett vidrigt ansigte, tillhörande en ovanligt lång och mager gestalt.

»Ruskigt väder,» mumlade gestalten något hest.

»Ruskigt folk också!» svarade Dahl, ryggande tillbaka för en stinkande bränvinslukt.

»Hvad sa ni, sa ni?» skrålade gestalten hotfullt.

»Hör du, Tiger!» yttrade drängen, »låt du kuku vara i fred... Följ mig nu, så visar jag hvar tvätterskan bor.»

Dahl följde drängen, som gick några steg före honom.

»Hvem var den der ni kallade för Tiger?» frågade Dahl, som nästan med afund tänkte på att »tiger» lät noblare än »kuku».

Drängen tycktes icke hågad att ge svar på tal, sysselsatt som han var med att krångla sig uppför den höga stentrappan, hvilken leder till porten på det enda boningshus som finnes på Strömsborg. Detta hus egdes den tiden, om jag minnes rätt, af ett folk, som höll värdshus der om sommaren, men mot hösten flyttade derifrån. För tillfället stod det också öde, så när som på ett litet rum en trappa upp, hvilket beboddes af den sjuka tvätterskan. Dahl letade sig uppför en smal trappa, fann snart dörren till den sjukas

rum, steg in och tog plats vid den sjuksäng, till hvilken han blifvit kallad. Sedan han suttit hos den sjuka ungefär en halftimme, lemnade han henne uppbygd och resignerad, såsom Dahl sjelf försäkrade.

Nedkommen på stentrappan, sökte Dahl drängen som visat honom vägen, men återfann honom ej.. Han sökte honom på bryggan, vid båtarne, men förgäfves. Ovädret tilltog alltmera, vinden tjöt i knutarna och huserade erbarmligt i de redan plundrade lindarnes kronor. Dahl beslöt gå omkring boningshuset för att söka karlen och hade uppnått vestra sidan deraf, då en bred ljusstrimma, som trängde fram mellan en på glänt stående jerndörr på nedre botten, väckte hans uppmärksamhet. Genom stormen trodde han sig höra ljud af metaller som hamrades. Han närmade sig dörren med tysta steg, och hans förvåning blef icke liten, när han i en bod eller källarsval varseblef tre sämre klädda karlar, hvilka, sittande på jordgolfvet omkring en hög af silfverpjeser, sysselsatte sig med att hamra eller klämma ihop desamma. Bland de tre trodde han sig igenkänna den långe magre, som af drängen kallades för »Tigern» och med hvars hufvud hans eget nyligen varit i beröring. Bland de tre upptäckte han äfven drängen sjelf.

Det var alls icke svårt att finna, huru det hängde ihop med det nattliga värf Dahl hade för sina ögon. Dertill kom, att han nu erinrade sig hafva i tidningarne för de föregående dagarne läst om en ovanligt stor och djerf inbrottsstöld, som blifvit föröfvad hos en rik f. d. bryggare, hvilken bodde vid Stora Badstugatan på Norr. Han drog sig äfven till minnes, att man för detta brott misstänkte en från Landskrona förrymd lifstidsfånge, som för sin ovanliga styrka och grymhet af sina medfångar kallades »Tigern». Hans minne blef allt klarare, ty slutligen kände han äfven, att tre tusen riksdaler blifvit af egaren till det stulna — hvaruti, utom en hop silfver och guld, jemväl inbegreps en betydlig summa kontanta pengar — utlofvade åt den som kunde upptäcka tjufven och tillrättaskaffa det stulna.

Dahl fattade ögonblickligt sitt beslut, ty han var, såsom redan nämndt är, praktisk och rådig i allt som icke rörde prestembetet. Lika tyst som han kommit, aflägsnade han sig. Sedan han undersökt och funnit, att ingen annan båt fanns vid holmen än de tvenne vid bryggan liggande, lösgjorde han först den främmande båten, sköt den från land

och lät den, drifvande vind för våg, fångas af strömmen. Derefter anammade han för egen del den andra båten, medelst hvilken han sjelf kommit till Strömsborg, och rodde

af alla krafter från holmen. Hasteligen och lyckligt anländ till Röda bodarna, ilade han till sitt hem, som var helt

En stut med fikon.

Många af Stockholms skolungdom torde ännu erinra sig Trysén, den dåvarande rektorn i Clara trivialskola. Jag har på senare tider sett honom skildrad uti ett och annat minne från skoltiden. Trysén var en liten undersätsig och barsk man med silfverhvitt hår och friska röda kinder. Han var en typ för det gamla skolsystemet. Porträtterad, borde han ha framställts med rotting i hand.

»Jag gör dem nog till lärda män
med Guds hjelp och med rottingen»,

yttrade han en gång skämtande under ett samtal med mig. Troligtvis var detta hans enda poetiska försök, men så var han också kanske den ende skald, som lyckats praktiskt tillämpa sitt lifs hela poesi. Men medan de stackars handtverksbarnens hud nästan dagligen ömmade för hans väldiga rapp, ömmade synbarligen hans eget hjerta för allt adeligt och rikt skinn, liksom det varit det finaste saffian, ett förhållande som gjorde ond blod bland skolungdomen.

En förmiddag var han riktigt i »viften», såsom det hette. Han stod vid sidan af en långbänk med högra benet framsträckt, ansigtet glänsande i dubbelrödt, det hvita håret stripigt utspärradt, och under det han med rottingen beskref den vackraste cirkel kring sitt eget hufvud, snarlik ringen kring Saturnus, afstraffade han en tolfårig qvartan, hvilken låg framstupa på samma bänk och tjöt, så det säkert hördes långt ut på gatan. Delinqventen var son eller fosterson till en svarfvare vid Norra Kyrkogatan.

»Du skall få särskildt för du skriker och håller oljud,» yttrade rektorn, fortsättande agan, ty, aldrig njugg i det hänseendet, gaf han merendels något på köpet, snarare för mycket än för litet.

Men äfven stuten har en ända, och den stackars gossen raglade jämrande tillbaka till sin plats, medan rektorn återvände till sin kateder med raska steg och riktigt uppiggad, såsom fallet merendels var efter detta slags motion, som måhända var god och välgörande för hans egen fysik, om ej just för andras — då dörren öppnades och in i klassen trädde en äldre herre med allvarligt, nästan stelt ansigte. Rektorn steg ned från katedern och gick den främmande till mötes.

»Förlåt, herr rektor, om jag stör!» började den främmande; »mitt namn är Corvin, häradshöfding, och jag har infunnit mig för att höra efter, om det går någon gosse här i klassen som heter Pehr Tiberg, fosterson till en svarfvare, som lärer bo någonstädes här på Norr, men hvars bestämdare adress jag ännu ej fått reda på?»

»Jo, nog gör det det, gudnås så visst!» svarade rektorn; »träd fram, Tiberg!» tillade han, vändande sig till den nyss afstraffade, »och snörfla inte, din odåga! ... Nya klagomål igen, kan jag väl tro ... Det är, herr häradshöfding, den på en gång lataste och okynnigaste i hela skolan ... Vill du komma närmare, din utböling! Hvar har du nu varit framme igen? Du har bryggt för dig till morgondagen med, kan jag tänka ... Jag tror du står ännu och snörflar, men jag ska ...»

»För all del, herr rektor!» afbröt häradshöfdingen; »här är visst inte fråga om klagomål ... Hör på, min gosse, hvar bo dina föräldrar?»

»I huset, buh, numro sju vid Norra Kyrkogatan, buhu,» lipade gossen, framlutad och med händerna bak.

Häradshöfdingen mätte gossen en stund med en blick af högsta intresse och tecknade sedan upp adressen på ett plån, hvarefter han vände sig till rektorn.

»Får jag tala några ord med herr rektorn särskildt?» bad han.

»Med mycket nöje, herr häradshöfding,» förklarade rektorn, hvarefter de begge herrarne närmade sig en fönstersmyg, der de stannade och samtalade, men så tyst, att ingen af skolgossarne kunde uppsnappa hvad som sades.

Efter någon stund aflägsnade sig den främmande, och rektorn begaf sig åter till katedern, men denna gång med icke fullt så raska steg som förut. Dertill såg han något nedstämd och förvirrad ut. Han fortsatte den afbrutna lektionen uti *Alnanders salighetslära,* men det var icke mer samma barska stämma som frågade och korrigerade, det var som om den eljest så sträfve läraren med ens fått socker i mun.

»Du ska inte gråta mer, kära Tiberg,» sade han, »tro mig, det gör mig mera ondt än det gör dig, att nödgas så der... på ett sådant sätt... på ett...»

»Buh,» fortfor Pehr Tiberg på ett sätt, som fullkomligt jäfvade rektorns goda tro om hvem som led värst.

»Du kan vara både flitig och ordentlig, när du vill,» fortfor rektorn, »och att du hädanefter skall vilja det, är jag fullt öfvertygad om... Nå, min kära Tiberg, hur var det nu med *Nådens ordning?* Svara nu beskedligt! *Kallelsen* är ju den första i ordningen? Hvaba?»

»Ja,» svarade Tiberg med gråten ännu i halsen.

»Och *Upplysningen* den andra, inte så?»

»Jo, buh...»

»Och *Omvändelsen* den tredje, det är ju så?»

»Ja, buhu...»

»Så ja, det går ju bra... bara du är uppmärksam, så nog går det, kära min gosse.»

Hela klassen stirrade på rektorn. Hvad hade väl i dag kommit åt deras tyrann? Hade han i hast blifvit galen? Om så vore, måtte det räcka i evighet! önskade af innersta hjerta hela klassen.

Klockan slog elfva, och det var slut på förmiddagens läsning.

»Gån nu stilla och beskedligt hem, mina gossar, och sorlen inte!» uppmanade rektorn i samma milda tonart; »men du, Tiberg, ska vara snäll nu och följa mig opp.»

Rektorn gick upp till sig, följd af Tiberg. Flere af dennes kamrater stannade utanför norra kyrkporten för att invänta Tiberg, hvilken slutligen kom ner, glad och hoppande, med fikon i händer och mun. Rektorn hade varit så »fasligt beskedlig» mot honom och så »rysligt god» se'n. Tiberg hade uppe hos rektorn fått »så mycket med fikon å så mycket med vin», och sedan hade han fått »vin å se'n fikon».

Skolungdomen, delande sin kamrats glädje, liksom hans fikon, kunde icke förstå, huru en så läcker frukt kunde växa på ett så torrt och olycksbringande rör som rottingen. Men några dagar derefter tydde både ungt och gammalt folk denna märkvärdiga gåta.

Häradshöfding Corvin, en af sin tids mest anlitade sterbhusutredare i Stockholm, hade, sedan han i skolan upptecknat Pehr Tibergs adress, i största korthet underrättat rector scholæ derom, att bemälde Tiberg vore, på grund af ett i behörig ordning upprättadt testamente, egare af inemot en half million riksdaler, hvarefter han bedt rektorn att, hvad åtminstone Tiberg beträffade, något spara på rottingen, emedan det, såsom Corvins ord vid tillfället föllo, »icke är vanligt att en millionär får stut».

Rektor Trysén lärer blifvit så förskräckt, att han på en längre tid lät rottingen hvila. Måhända fruktade han att stöta på idel millionärer, och att det följaktligen kunde gå för hårdt på hans fikon.

Damen med gröna floret.

En sommar biträdde jag komministern i Solna med predikningar, det vill säga jag åtog mig hans tur att hvarannan söndag förrätta gudstjensten, medan han för sin helsas vårdande uppehöll sig på ett badställe vid vestra kusten. Vanligtvis tog jag då tidigt söndags morgon vägen genom Carlbergsallén, gick förbi det vackra Carlberg, svängde af till höger, passerade Tomteboda och befann mig snart på Solnas område. Den lilla kyrkan, med dess nätta torn och omgifven af en vacker kyrkogård samt vidare deromkring af en natur, leende ur små odlade fält och en vårdad skog, måste alltid stämma till de ljufvaste känslor. Allt der såg så fridfullt och andaktsbjudande ut, så städadt och helgadt. »Der bor Gud på sommarnöje», hviskade mitt hjerta första gången min blick träffade denna nejd, under det mina öron bland milda vindars sus och lekande fåglars qvitter begärligt lyssnade till den landtliga sabbatsklockans högtidliga ljud.

Ofta under dessa promenader å embetets vägnar såg jag i Carlbergsallén en ung dam, vanligtvis klädd i grön taftsklädning, italiensk halmhatt efter den tidens mod och med ett långt grönt silkesflor, som, fäst kring hattkullen och utbredt i rika veck öfver de ofantliga brättena, föll långt ner öfver ansigtet och helt och hållet dolde det. Men det tycktes, som den okända icke ansett sig tillräckligt skyddad af floret, som likväl var ovanligt tätt, ty när jag mötte eller gick förbi henne, vek hon alltid ned hattbrättet åt den sidan der jag gick. Hon åtföljdes af en liten särdeles vacker svart hund med rödt halsband, men aldrig såg jag henne i sällskap med någon menniska.

»Hvem är,» frågade jag en ung lektor vid krigsakademien, »hvem är den unga flickan som . . .»

Damen med gröna floret.

»Ah, du menar damen med gröna floret,» inföll lektorn; »hon är en gåta för hela trakten och har satt hela krigsakademien myror i hufvudet. Våra djerfvaste kurtisörer ha tilltalat henne, men det var som att tala till en döfstum, och hon döljer sitt ansigte med en omsorg, som kan reta gallfeber på den tåligaste. Antingen är hon gudomligt vacker eller afskyvärdt ful, och i beggedera fallen är det kanske bäst att hon beslöjar sig... Det är endast medelmåttan som utan risk kan skåda och beskådas.»

»Bor hon på Carlberg?»

»Jag har hört, att hon sedan början af våren hyr hos en exekutionsbetjent, som heter Haglund och har en trädgård nära Carlbergsallén.»

»En exekutionsbetjent?... En kostelig Argus för den nya Io,» anmärkte jag.

»Men ganska fruktansvärd,» menade lektorn, »ty hvad är väl en Argus med hundra ögon mot en med kanske hundra bysättningsutslag på fickan?... Inte lärer det vara rådligt hvarken för garnisonen eller de unga männen i verken att titta dit.»

Någon närmare upplysning om damen med gröna floret fick jag ej den gången, och, sanningen att säga, brydde jag mig icke heller vidare derom. Men en söndagsmorgon i augusti månad, när jag vandrade Carlbergsallén för att gå till Solna, upptäckte jag midt på vägen en biljett af rosenpapper med förgyllda kanter. Jag upptog denna biljett och kunde ej hindra mina ögon från att läsa följande få rader, skrifna af karlhand, såsom det syntes mig, och med den vackraste piktur:

»Edla!

Det är för andra gången det händt; men akta dig för den tredje! Tredjetalet är kabbalistiskt, och det manar fram djefvulen. Du skall neka, men det hjelper ej. Närvarande eller frånvarande, vet jag allt som passerar omkring dig. Glöm aldrig, att du är till för — intet, utom för mig! Hvarje ord eller blick för annan eller annat än för mig är ett steg till olycka och undergång. Glöm det aldrig! *X.*»

Biljetten saknade utanskrift och hade förmodligen legat i kuvert. Jag hade stått en stund med denna besynnerliga skrifvelse i min hand, då jag hörde lätta steg bakom mig i sanden, och när jag vände mig om, befann jag mig midt framför damen med gröna floret.

»Ni har hittat en biljett! Det är min, min!» ropade hon med ångestfull stämma, i det hon ryckte biljetten från mig med en behandskad, men beundransvärdt liten hand, hvarefter hon flög bort med sitt byte, innan jag hann yttra det ringaste.

Äfven vid detta tillfälle hade hon floret nedfäldt, men under det hon yttrade de der få orden till mig, tyckte jag, att floret skiftade än i rödt och än i hvitt. Det gröna floret, som dolde den unga flickans anletsdrag, kunde icke helt och hållet dölja den djupa rodnad och den dödliga blekhet, som oron och fruktan jagade fram öfver hennes ansigte. Det var som hade jag genom löfverket af en häck sett solen hastigt vexla sitt guld mot månens silfver.

Hela den dagen och länge derefter tänkte jag oupphörligen på den gåtfulla flickan, hvars dopnamn jag nu kände, äfvensom på det mörka öde, som tycktes rufva öfver hennes lif.

Det gröna floret såg jag aldrig mera; men hvad som slutligen hände henne, som burit det, fick jag veta ungefär en månad efter mitt sista sammanträffande med henne i Carlbergsallén.

Midt emot Observatoriibacken öppnar sig den så kallade Parisgränden, hvarifrån man inkommer på Gråbergsgatan. Följer man denna gata åt höger, så påträffar man snart den plantage eller trädgård, som vid tiden för denna berättelse egdes af en exekutionsbetjent med namnet Haglund, en ganska originel personlighet. Haglund hade varit kusk hos en högadlig familj på landet, men utbytt kusksätet mot den vida besvärligare, men också vida förmånligare platsen i slottskansliet. »Det är lättare att hejda ett skenande spann än en flyende gäldenär», brukade Haglund visserligen säga, men hur han skötte tömmarne äfven i senare fall, så förvärfvade han sig snart nog förmögenhet, utan att han derför räknades bland sin tids värsta griphumrar. Han omfattade mycket trädgårdsskötseln, dref upp blommor och andra växter med samma nit som han dref in fordringar, samt höll sitt orangeri och sina gäldenärer lika varma. Han var ordentlig och nogräknad ända till öfverdrift. Han gillade icke en skuldsedel stiliserad på det vanliga sättet: »*Till herr N. N. eller ordres* o. s. v.», utan han fordrade att det skulle stå: »*Till sedelhafvaren eller ordres* o. s. v.» För öfrigt hade han ett hufvud rikt på förslag. Innan han blef trädgårdsmästare,

hade han äfven försökt sig i mekaniken. Han hade inköpt en gammal vefslup, kallad »Svalan», och utfunderat en mekanik, medelst hvilken denna slup skulle kunna gå mellan Stockholm och Drottningholm på en half timmes tid. Han hoppades derigenom göra den bästa affär, helst han likaledes beräknat, att det endast behöfdes en tolfårig gosses kraft för att sätta mekaniken och följaktligen hela slupen i rörelse. Han beställde hos Owen, som då hade en mekanisk verkstad på Kungsholmen, sju kugghjul af jern, det ena något större än det andra, och när gjutgodset var färdigt, lade han till med »Svalan» vid Owens brygga för att intaga det. Han rullade först det största hjulet i slupen; men knappast hade »Svalan» intagit detta hjul, förrän hon genast satte sig i rörelse, men hvarken framåt eller tillbaka, utan direkte ned till sjöbotten.

»Aj! Jag glömde beräkna tyngden!» utbrast Haglund, betraktande med dyster blick ringarne på vattenytan efter den sänkta farkosten.

Derefter sysselsatte han sig någon tid med religiösa ämnen. Han läste Svedenborgs andesyner och studerade Jungs skrifter. Han trodde fullt och fast på det lycksaliga tusenåriga rikets ankomst till jorden — med eller utan exekutionsbetjenter, derom lemnade Haglund, lika litet som Jung, någon upplysning. Sedermera fick han en annan vurm, som mera sammanhänger med ämnet för denna berättelse. En dag på en auktion råkade han köpa en klavesäng, ett gullackeradt åbäke till instrument från äldre tider, liknande till form och utseende våra nuvarande flyglar. Klavesängen var far till klaveret, liksom klaveret i sin ordning blef far till det nuvarande pianot. En gång hemkommen, huru skulle den någonsin bli nyttig eller fruktbar? Haglund, van att draga vinst af allt, beslöt lära sig spela och sökte sig en lärare för så godt pris som möjligt.

Händelsen ville, att han hade ett bysättningsutslag på en extra kanslist i krigskollegium, som hette Fredrik Ringman och hufvudsakligen försörjde sig med att ge lektioner på piano. Ringman, tjugufem år gammal, angenäm sällskapsbroder, var en glad fyr som tog allting lätt, till och med sina skulder. Han antog med nöje Haglunds tillbud att genom lektioner afbetala sin skuld. Tvenne gånger i veckan begaf han sig ut till plantagen vid Gråbergsgatan, för att inviga exekutionsbetjenten i konstens mysterier.

Haglund arbetade på klavesängen så att svetten stod honom i pannan, fick understundom, trots sina fyrtio år, ett nyp öfver fingrarne af den tjocka blyertspenna, som hans lärare alltid slog takten med; men som han trodde att detta hörde till lärometoden, fördrog han allt med beundransvärdt tålamod och lärde sig verkligen under vintern att spela Gubben Noach med variationer, och när våren kom, var han så försigkommen, att han fick börja med ouvertyren till *Kalifen i Bagdad*.

En eftermiddag i slutet af maj inträdde Ringman för att gifva den vanliga lektionen.

»Hör på, herr Haglund!» började Ringman, »hvad var det för ett elegant fruntimmer, som jag såg gå in i orangeriet?»

»Herrn vet, att jag derinne har ett par vackra rum, som jag hyr ut under sommaren,» svarade Haglund, »och den ni såg var visst min nya hyresgäst.»

»Charmant figur!» yttrade Ringman, »och jag förmodar att ansigtet är derefter, ty jag såg ej en skymt deraf för det fördömda florets skull. Hon är vacker, eller hur?»

»Stackars flicka!» beklagade Haglund med en ryckning på axlarne; »hon har nog sina randiga skäl, hvarför hon döljer ansigtet.»

»Och de äro?»

»Stackars barn!» fortfor Haglund efter en stunds tystnad; »hon är utan näsa.»

»Utan näsa! Hvad tänker menniskan på!» utropade Ringman, tagande ett steg tillbaka.

»Nåväl, det kan ju göra detsamma för den som inte snusar,» tröstade Haglund, bjudande sin lärare en pris snus.

Vår pianolärare såg snopen ut och frågade icke mera.

Några veckor derefter satt Ringman framför Haglunds klavesäng och fantiserade så godt han kunde på det uråldriga instrumentet, som slamrade förfärligt. Haglund, hvilken nyss tagit sin lektion, satt bredvid och lyssnade begärligt, under det att den ljufvaste aftonvind strömmade in i rummet genom det öppna fönstret.

»O, min Gud, hvad är det der för en hisklig musik!» hördes en ännu ljufvare stämma från samma fönster.

Ringman vände sig om och störtade, under ett utrop af förvåning fram mot fönstret. Men innan han hunnit

dit, stod Haglund, som likaledes sprungit upp, redan framför honom, fyllande med sin breda gestalt hela fönsterluften.

»Det var en gudasyn!» ropade Ringman, förgäfves sökande hvad han nyss och i ett ögonblick skådat: »Herre, ni har ljugit!» tillade han, adresserande sig med häftighet till sin discipel; »en sådan näsa skulle väcka sjelfva kärleksgudinnans afund. Hvem är hon, denna engel, som ni stufvat in i ert murkna drifhus bland allt möjligt skräp?... Är det ett hypotek, så säg mig, hur många millioner ni lånt på det?»

»Kanske notarien vill lösa det,» svarade Haglund med ett försmädligt leende; »men för att tala allvarsamt,» tillade han med strängaste blick, »så får jag råda er att aldrig nalkas denna flicka eller ens göra min af att vilja nalkas henne, så framt vi skola förblifva goda vänner och ni vill fortsätta med undervisningen i mitt hus.»

»Jag ger er och er fördömda klavesäng tusan!» förklarade musikläraren.

»Och jag ger er fritt sommarnöje på gäldstugan!» förklarade musikeleven, »ty det återstår ännu tvåhundra riksdaler af er skuld, utom ränta och expenser.»

Ringman teg och syntes nedslagen. Hade det varit vintertiden, så hade han kanske varit modigare; men att sitta bakom gallerfönster när vind och våg och fjäril äro som friast, det var för mycket motbjudande för en varelse med tjugufemårigt blod och musikaliska talanger. Han mätte en stund sin barske elev med en skygg blick. Derefter tog han sin hatt och gick, fast besluten att vid nästa lektion flitigt använda sin tjocka blyertspenna, det enda vapen han hade.

Ringman fortsatte att ge lektioner, och Haglund, liksom han anat hvad som förestode honom, i fall han ej kunde sina lexor, arbetade som en häst på sin klavesäng. Stundom mötte Ringman i trädgården den beslöjade damen, men hennes ifver att undvika honom var så ögonskenlig, att han icke vågade nalkas henne.

En eftermiddag längre fram på sommaren kom han tidigare till plantagen än han brukade och höll på att gå förbi en liten damm, kring hvilken Haglund planterat några pilqvistar eller sticklingar, bland hvilka stod en grönmålad bänk, då han tvärt stannade, fasttrollad af den herrligaste syn. På bänken satt ett ungt fruntimmer, läsande

i en bok, och bredvid henne låg den italienska hatten med det välbekanta gröna floret. Det var samma ansigte Ringman en gång sett utanför Haglunds fönster, samma lysande oval, skiftande i lilja, ros och himmelsblått. Var den bok hon läste ett skaldestycke, så måste hon sjelf vara skaldens sångmö, som, speglande sig i sitt eget verk, omedvetet beundrar sin egen glans och småler åt sin egen odödlighet.

Den sköna kom att lyfta ögonen från boken, gaf till ett rop af öfverraskning och ville fly, men Ringman tog ett skutt och ställde sig i vägen för henne.

»Hvarför fly!» frågade han med sin mest musikaliska stämma. »Är jag väl en krokodil, uppkommen ur dammens djup för att sluka er?... Jag är helt enkelt en vanlig menniska, fast jag, liksom Jakob i testamentet, håller det gudomliga qvar så länge jag förmår... I himlens namn, låt hatten med det välsignade floret ligga der den ligger! Det der floret har jag sett mig mätt på... Men säg mig, hvarför döljer ni så många behag, så många Guds gåfvor? Gör solen det, fast hon har så mycket elände att belysa? Gör blomman det, fast hon hvarje stund löper fara att plockas af menniskohand, för att icke tala om betande kor och hästar?... Jag vill bara se och beundra, jag... jag törs hvarken plocka eller beta.»

Den sköna drog på munnen och gjorde icke mera min af att påsätta hatten.

»Jag begagnar emellertid tillfället att tacka för sist,» återtog Ringman, »fast ni då var litet elak mot mig och kallade min musik för hisklig, jag kommer nog ihåg det.»

»Gjorde jag det?» behagade hon ändtligen säga; »men om så är, får ni förlåta mig... Om jag sagt något sådant, så måtte det ha skett i tankarna.»

»I tankarna!» upprepade Ringman, »så mycket värre! Det var då icke ett förfluget ord... Men betänk då hvilket instrument, en mekanik af gåspennor, som sprätta på strängarna! Och Haglund, som är snål, sätter dit vanliga hönspennor i stället för dem som gå sönder. Han rycker pennorna ur alla sina hönor, alla deras stjertar sitta i klavesängen. Kan ni då undra på, att det blir en hisklig musik?»

Den sköna kunde icke tillbakahålla ett det mest klingande skratt. Skönheten, bestrålad af glädjen, mångdubblas i oändlighet. Ringman stod alldeles betagen och oförmögen

att yttra något vidare. Han tyckte sig se hundradetals leende purpurmunnar och tusentals strålande himmelsblå ögon.

Men plötsligt och liksom i en handvändning föll, lik en svepning, en hvit slöja öfver hela denna rika tafla. Den unga damen spratt upp från bänken, kastade, uppskrämd och dödsblek, hatten öfver sina rika, ljusa lockar och flydde, som en jagad fjäril, åt orangeriet. Bestört riktade Ringman sina blickar åt annat håll och blef varse Haglund, hvilken stod på andra sidan dammen med en högeligen ängslig uppsyn. Men Haglund stod ej ensam der. Vid hans sida visade sig en mycket lång och smal herre, elegant till hållning och toalett, men med ett ansigte, täflande med alabastern i hvithet och hårdhet, och ur alabastern lyste ett par svarta ögon af olycksbådande eld. Sedan den långe mannen någon stund riktat denna eld mot Ringman, som verkligen kände sig het om kinder och öron, sträckte han ut sina långa ben och styrde sin gång likaledes mot orangeriet. Men exekutionsbetjenten gick omkring dammen och stod snart midtemot sin lärare på klavesäng.

»Herrn vill då göra både sig sjelf och henne olycklig!» började Haglund med sin djupaste basstämma; »har jag inte minst hundra gånger bedt notarien undvika denna qvinna?»

»Det har ni visst,» svarade Ringman, »och jag har också undvikit henne, notabene så länge jag trodde på er uppgift att den sköna var utan näsa... Men nu sedan sanningen kommit i dagen och näsan med, gudvarelof, så begriper ni väl att... Men säg mig, herr Haglund, hvad det är för slags spel man här drifver med denna unga, förtjusande qvinna, och i hvad förhållande hon står till den der långe ohängde, som nyss var här och såg ut som ville han sluka mig lifslefvande?»

»Allt det der angår er icke det ringaste,» förklarade Haglund; »men hvad som angår er, det är att ni hädanefter måste helt och hållet inställa era besök på detta ställe.»

»Hur går det då med allegrot till vår ouvertyr?»

»Den får jag studera på egen hand,» menade eleven.

»Omöjligt, ni har ännu för styfva fingrar för ett allegro,» menade deremot läraren; »endast en skicklig lärare känner konsten att uppmjuka dem. Ni skall aldrig värdigt återgifva bajaderernas sprittande lif och den österländska nattens smäktande vällust, som denna tonmålning så troget framställer... Ni måste lära er hela operetten; der före-

kommer till och med en utmätningsscen, som ni bestämdt skall sentera.»

Haglund var likväl obeveklig, och Ringman måste inställa sina lektioner. Men han inställde icke derför sina besök, för hvilka de mörka aftnarne blefvo särdeles gynsamma. Huruvida han under dessa besök, som naturligtvis icke mera gällde Haglund och klavesängen, alltid träffade den unga damen, är ej bekant; men säkert är, att en månskensafton i september fann de unga tu förtroligt promenerande tillsammans. Haglund var borta i staden på kalas, och hans fru var en beskedlig menniska, som aldrig lade ett ondt ord i vägen för någon. De unga tu voro derför vid det briljantaste lynne. Melankoliska kavaljerer kunna visserligen slå an på ett och annat hysteriskt väsen; men roliga karlar roa alla, och Ringman var en af de muntraste. Det suckar i den tunga, dystra skogen, men det lifliga suset tillhör blommornas brokiga verld, och glädjen är den gyllene nyckel som öppnar mun och hjerta.

Ringman fick kasta en blick in i den unga flickans framfarna lif. Fader- och moderlös kom Edla Wagner — så hette damen med gröna floret — en förmiddag från Clara fattigskola — hon var då blott tio år — då hon på gatan mötte en lång, blek herre, som stannade när han fick se henne, tilltalade henne en stund och sedan förde henne med sig till ett mycket grannt hus. Derefter förde han henne till en prestgård på landet, der hon uppfostrades och vistades till sitt adertonde år. Då kom den länge bleke till prestgården, förde henne derifrån och direkte till Haglunds gård, der hon skulle bo öfver sommaren. Der fick hon allt hvad hon ville, utom att gå hvart hon ville eller tala med den hon ville. Hon fick skåda allt, men liksom genom ett dunkelt glas eller ett tätt flor. De enda hon fick skåda ansigte mot ansigte var den länge bleke och på sin höjd Haglund, som fordom varit kusk hos den länge bleke och innehade dennes fulla förtroende. Men Haglunds ansigte var koppärrigt och den länge blekes var kallt, dystert, hemskt — det var den stenhårda egoismen. Allt lefvande, som sluter sig dertill, måste förstenas, liksom mossan på bergen. Detta allt fick Ringman veta, och hvad han icke fick veta, det anade han. Den unga flickan hade genomlefvat en förskräcklig sommar, en sommar af storm, af snö och af idel döende rosor.

»Hvad är det?» hviskade Edla, plötsligt stannande och visande på en jätteskugga, som ilade mot dem fram öfver kållanden, häckarne och dammen; »Gud! om det vore han! han!» tillade hon skälfvande.

»Omöjligt!» tröstade hennes kavaljer; »jag hörde bestämdt af domestikerna, att han vid middagstiden rest ut till landet och skulle först i morgon komma till staden.»

»Fly! fly! Annars äro vi begge förlorade!» hviskade ånyo flickan, blekare än sjelfva månen, och hastade bort.

Ringman hukade sig ned bakom en häck, i denna ställning lyssnande till ljudet af raska karlsteg på sandgången som leder till orangeriet. När allt blir tyst igen, reser han sig upp, men känner sitt hjerta slå af en oöfvervinnelig oro. Han smyger med lätta fjät till orangeriet och finner fönstret till den unga damens inre rum upplyst, men dess gardin nedfälld; han lägger örat till detta fönster och lyssnar; han uppsnappar en häftig ordvexling mellan en bönfallande qvinna och en hotande man, utan att likväl rätt urskilja orden; slutligen hör han tydligt en välkänd stämma ropa:

»Nåd, nåd! Hjelp! Fräls mig! Rädda, rädda!»

Ringman störtar med blixtens fart in i växthuset och påträffar en dörr, som, inifrån stängd, han förgäfves söker öppna. Han kastar sig då med hela sin kraft, hela sin kropp mot denna dörr, hvilken efter trenne förtviflade ansträngningar slutligen spränges och faller i spillror inåt. Men i detsamma kastas Ringman sjelf baklänges till marken af någon, som rusat mot honom i mörkret och derefter flyr öfver hans fallna kropp. Någon stund döfvad af fallet, är han likväl snart på benen igen och skyndar in i det inre rummet. Der, vid skenet af tvenne i en lampett brinnande ljus, finner han den unga flickan liggande dödsblek på sin säng samt blödande ur flere sår i armarne och bröstet. En större fruntimmerssax ligger blodig vid hennes sida.

Den unge mannen står förstelnad af fasa, men, snart hemtande sig, rusar han till sängen för att dämma den utsipprande bloden. Han ilar ut efter fru Haglund och släpar henne med sig in i det hemska rummet, hvarefter han barbacka på en af Haglunds hästar jagar af till Kungsbacken och återkommer innan kort i skenande med vagn och läkare. Derpå följer en natt af outsäglig ångest och vånda på Haglunds gård.

Men den nya septemberdagens sol uppgick slutligen, och med den följde vissheten om att ingen af de många blessyrerna var farlig för den unga flickans lif. Med den kom äfven det ryktet, att hufvudmannen för en af landets ädlare ätter den föregående natten under ett anfall af sinnessvaghet, såsom det hette, skjutit sig för pannan, ett rykte som snart fullkomligt besannades. Men sammanhanget mellan detta sjelfmord och mordförsöket på Damen med gröna floret doldes sorgfälligt för allmänheten. Dock fick man veta, att den olycklige ädlingen uti ett några år förut upprättadt testamente anslagit en summa af 45 à 60,000 rdr åt en flicka med namnet Edla Wagner, hvilken han uppgifvit såsom sitt fosterbarn.

Gåfvan var bättre än fosterfadern. Så tyckte både Edla Wagner och Fredrik Ringman, och innan årets slut firade de sitt bröllop på Stallmästargården. Haglund flyttade kort derefter till Vestergötland, der han köpt sig några hemman och blef en stor landtbrukare; men om han tog klavesängen med sig, känner man icke.

En simpel artillerists öden.

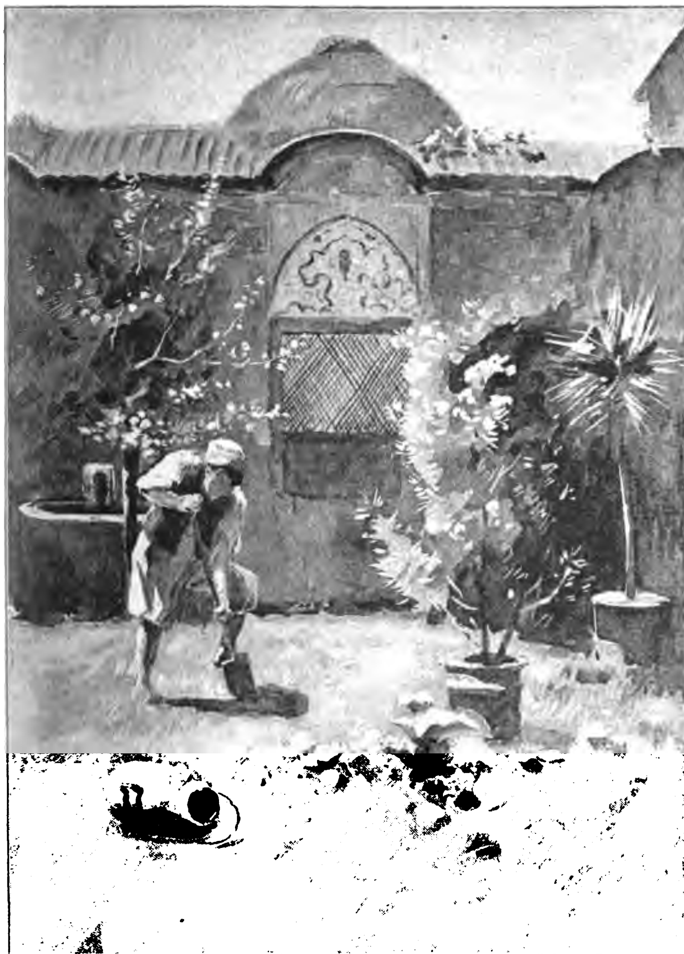
En gammal vördnadsvärd vän, som fordom varit löjtnant vid kungl. Svea artilleri, berättade mig en gång följande:

Under min tjenstetid och då jag var »kompanidisponent», såsom det den tiden hette, lärde jag känna och högt värdera en artillerist vid namn Jöranson, hvilken genom sin duglighet och redbarhet vunnit förmäns och kamraters tillgifvenhet och som aldrig varit tilltalad för någon förseelse i tjensten. Hvarje gång jag var på vakt tog jag Jöranson med mig, såsom min kalfaktor, och mången natt höll han mig vaken genom berättelser om sina öden, märkvärdigare än de flestes.

Jöranson, född i Stockholm och son till en sjökapten, förlorade vid fem års ålder sin mor. Hans far tog då honom med sig på sina sjöresor. Sålunda hade far och son åtföljts några år, då en dag i Medelhafvet det skepp, som fadern förde, möttes och anfölls af en slup med sjöröfvare från afrikanska kusten. Fartyget äntrades, och efter ett förtvifladt motstånd nedsablades både kaptenen och besättningen, så när som på den unge Jöranson, hvilken fördes till Afrika som slaf och sedan derifrån till Konstantinopel, der han köptes af en mufti, användes några år till arbete i dennes trädgård och dessemellan till uppassning inom hus.

En dag besöktes muftins trädgård af en resande, en preussisk baron, hvilken, intagen af gossens vackra utseende och milda väsen, friköpte honom och tog honom med sig till sina gods i Schlesien. Der med synnerlig välvilja omfattad af sin nye husbonde, som var enkling och barnlös, fick han uppfostran och vård samt blef på baronens rekommendation underofficer vid ett preussiskt kavalleriregemente.

Baronen bekostade hela hans utredning och lofvade jemväl draga försorg om hans framtid, derest han fortfarande uppförde sig väl.

I muftins trädgård.

Dessa de lyckligaste dagarne af hans lif afbrötos alltför hastigt af kriget mellan Preussen och Frankrike, och det regemente Jöranson tillhörde fick ordres att marschera med armén, under hertigen af Braunschweig, till Rhein. Jöranson tog afsked af sin välgörare, försågs med handpenningar och uppmanades till tapperhet på ärans fält. Derefter begaf han sig i väg, men återsåg aldrig mer sin välgörare, ty efter några veckors förlopp erhöll han den sorgliga underrättelsen,

att baronen plötsligen aflidit af slag, ätvensom att all den aflidnes egendom öfvertagits af aflägsna slägtingar. Så förlorade han sitt andra stöd; men han var ung, stark, motsåg en händelserik framtid och beslöt i troget minne förvara sin välgörares ömhet och goda råd.

I början gick allt bra för honom på krigarens bana; men vid ett anfall på Mainz erhöll han flere blessyrer, blef qvarliggande på slagfältet och i denna belägenhet tagen till fånga af fransmännen, som förde honom till ett sjukhus,

der han likväl efter några månader återställdes till helsan. På sjukhuset hade han gjort bekantskap med en ung fransk soldat, hvilken öfvertalade sin nye vän att taga tjenst i franska armén. Jöranson, som icke ansåg sig ega något egentligt fäderneslаnd och saknade medel till annan utkomst, lät öfvertala sig mot vilkor att icke bli använd mot preussarne. Han ingick på ett hästjägarregemente.

Sålunda gjorde han fälttåget i Italien under Napoleons befäl, var derefter med i Egypten under samme härförare, marscherade genom öknen till Jean d'Acre, under hvilken marsch, som bekant, de franska trupperna sleto oerhördt, mest till följd af vattenbrist. Under detta tåg förlorade Jöranson, ehuru icke äldre än tjugutvå år, allt sitt hår på hjessan och blef flintskallig för hela sitt lif. Efter återkomsten till Europa anställdes han vid förste konsulns, sedermera kejsarens hästgarde och gjorde mot Österrike det fälttåg som slutades med slaget vid Austerlitz, der han lindrigt sårades. Derefter nödgades han följa med äfven mot preussarne och blef under en rekognoscering för adertonde gången sårad, men så att han ånyo måste föras på sjukhus.

Under tillfrisknandet väckte grannskapet med Östersjön hos honom en oemotståndlig längtan till Sverige, fäderneslandet, som han ej sett sedan sitt femte år. Han beslöt att genom danska staterna begifva sig till Sverige och Stockholm för att derstädes uppsöka någon slägting. Men väl kommen inom danska gränsen, greps han som lösdrifvare, beröfvades det lilla han samlat och fört med sig samt tvangs att bli soldat i danska armén. Derifrån rymde han dock snart, kom öfver Sundet på isen till Helsingborg och förpassades till Stockholm. Anländ dit, lyckades han ej upptäcka det ringaste spår efter slägtingar, hvarför han beslöt återgå till sitt förra yrke och tog värfning vid kungl. Svea artilleri.

Som icke mindre jag än det öfriga befälet snart upptäckte Jöransons utmärkta egenskaper både som soldat och enskild person, erbjödo vi honom befordran till underofficer samt lofvade derjemte att bekosta hans uniform; men han undanbad sig all befordran på den grund, att han som simpel artillerist lätt kunde förskaffa sig föda och någon beqvämlighet derutöfver genom handräckningar eller hjelptjenster i privata hus, hvilka sysslor han deremot ansåg oförenliga med förmanskapet.

Jöranson fortfor således att tjenstgöra som simpel artillerist, nöjd med sin ringa lott och alltid väl uppfyllande sina skyldigheter. Aldrig deltog han i kamraters utsväfningar, aldrig hörde man honom skryta öfver egna krigsbedrifter eller framhålla sin egen person i de berättelser, man endast efter mycket öfvertalande kunde förmå honom att afgifva. När han talade om sin välgörare, den tyske baronen, perlade tårar i hans ögon.

Under min frånvaro någon tid från regementet år 1812 dog denne redbare man och följdes till grafven af hela regementets deltagande och saknad. Man berättade, att Jöranson, under det han låg på sitt yttersta, i feberyrseln ofta nämnt ett namn, hvilket ingen förut hört från hans mun, men som tycktes mycket sysselsätta honom i hans sista stunder. Detta namn var en qvinnas. Var ej hans bana blomsterbeströdd, så fanns det måhända för hans minne någon ros, blommande eller vissnande i Gud vete hvilken vrå af verlden.

Två ungdomsvänner.

När Lars Arnell var landshöfding öfver Hallands län och en gång för något embetsåliggande befann sig vid gränsen af Kristianstads, beslöt han en vacker sommarmorgon att med ett besök öfverraska sin granne, landshöfdingen öfver sistberörde län, hvilken, efter hvad han hade hört, för tillfället vistades i Engelholm. Han kuskade också af i sin vanliga ensitsiga gula schäs, som han merendels vid sina resor inom länet begagnade, och med en betjentgosse bakpå schäsen. Han var snart inom Kristianstads län och hade färdats ungefär en mil, då han kände sig förskräckligt sugande och kastade oroliga blickar omkring sig, för att om möjligt upptäcka någon koja, der han kunde få sig en bit till frukost.

Arnell blef ej litet glad, när han upptäckte helt nära vägen ett vackert rödmåladt trähus med hvita knutar, omgifvet af en väl vårdad trädgårdstäppa, utanför hvars svarta staket en tupp med sina hönor promenerade, drickande dagg ur blommornas skålar, också ett brunnssällskap, som säkerligen aldrig öfverträdde dieten.

»Ah, der ha vi ägget!» utbrast landshöfdingen, i det han med en blick på hönsen hoppade ur schäsen och kastade tömmarne åt betjentgossen; »och finns det ägg, så finns det kyckling med... Det skall smaka mig som himmelens manna.»

I detsamma visade sig i dörren till boningshuset en man af ungefär samma ålder som Arnell, barhufvad och utan rock, men de fina hvita skjortärmarne röjde mer en herreman än en af allmogen.

»Ursäkta, min herre!» började Arnell, »jag är landshöfding Arnell och är nära att dö af hunger, hvilket vore hårdt för en landsens fader... Men hvad ser jag! är det inte Christian Ek, min gamle akademikamrat, jag har framför mig? ... Jo visst är det så, jag känner nog igen dig, fast det är nära tjugu år sedan jag såg dig sist... Du har bibehållit dig förträffligt, då jag deremot... Men hvad har du för dig nu för tiden, min bror? Du bor ju som i skötet af en idyll och... Men för tusan, låt mig få något att äta! Jag öppnar inte mun förr än jag fått något

att bita uti... Sedan skola vi språka om både gammalt och nytt.»

Arnell skakade derunder hjertligt hand med sin vän, hvilken, ytterst förlägen, stammande bad sin högtärade gäst dröja några minuter ute, tills han fått städadt inne hos sig och frukosten i ordning. Värden försvann, och Arnell tog, lugnad, trädgårdstäppan närmare i ögonsigte, luktade på nyss utslagna törnrosor och afundades fåglarne och insekterna, som icke behöfde vänta på kokerskor eller kockar, bord och servietter.

Efter ungefär en qvarts timme visade sig ånyo värden, som, nu klädd i en fin rock, bad landshöfdingen vara nådig och stiga in. Denne, icke sen att efterkomma inbjudningen, befann sig snart i ett tarfligt, men snyggt möbleradt rum, på hvars golf stod ett bord med snöhvit duk samt försedt med diverse smått och godt, öfver hvilket allt Arnell genast kastade sig med en hungrandes hela glupskhet och utan att se sig omkring eller ens tänka på annat än att tillfredsställa magens behof. Han såg visserligen, under det han spisade, en ung, vacker och välklädd qvinna inkomma med en ölkanna af silfverblankt tenn och ställa denna på bordet och han hörde värden presentera henne som sin hustru, men han fördjupade eller förgapade sig blott i ölkannan, den han icke släppte förrän han tömt den till sista droppen.

»Se så, nu känner man sig något bättre, och Gud vet hvad menniskan lefver af,» började Arnell ändtligen, hemtande andan; »men jag sitter ju allena vid bordet, och hvar hin har jag värden eller värdinnan! Jag har väl inte slukat dem med.»

Värden stod midt på golfvet med samma förlägenhet på sitt ansigte.

»Jag ber ödmjukast om förlåtelse, nådig herr landshöfding!» svarade värden, »men... men...»

»Nådig herr landshöfding!» upprepade Arnell; »är du galen, karl! Känner du mig inte, fast du borde göra det, om ej på annat, åtminstone på min goda aptit?... Har du mera af det der ypperliga ölet, så hit med det, att jag får uppfriska det gamla brorskapet, ty jag märker att det behöfs, hvad dig beträffar... Men hvad är det der för krumbugter?»

Värden tog tigande ölkannan från bordet, skyndade ut med den, men snart återkommen, ställde han den ånyo fylld framför sin gäst.

»Nå, skål, bror Ek!» proponerade Arnell, fattande kannan, »och stor tack för visad gästfrihet! Nå, hur kommer det till, att du bor här och hur länge har du vistats på orten?»

»Ack, om herr landshöfdingen visste...»

»Hvad för slag?... Hvad är det jag inte vet?»

»Att jag är...»

»Nå, hvad är du då för en matador, som ej vill slå dig ned vid bordet, såsom det en god värd anstår?»

»Jag är... jag är länets skarprättare,» upplyste Ek med en djup suck.

Gästen stirrade några sekunder på sin värd.

»Nå, hvad fan gör det!» utbrast Arnell; »vi landshöfdingar utfärda domarne och ni skarprättare exeqveren dem, och Gud gifve, att *vi* alltid vore lika ordentliga och punktliga i vårt embete som ni uti edert... Din skål, bror Ek!... Det var ett ypperligt öl din hustru brygger, och starkt är det, så det förslår... Sitter jag här längre, så förlorar äfven jag hufvudet hos dig, ehuru med vida större nöje än dina vanliga gäster, det förstås... Skål, min hedersbror!»

Eks hustru måste in, och Arnell tömde flere än en skål både för värden och värdinnan. Derefter steg han upp, tryckte värdens hand, fäste sin guldkråsnål vid värdinnans barm, tog afsked och lofvade att på återvägen taga in hos dem.

»Jag far nu till din landshöfding,» yttrade Arnell till sin värd, i det han hjelptes upp i schäsen, »och har du någon helsning till honom, så skall jag ordentligt framföra den... Morjens och hjertligt tack, mina goda vänner!»

Och derefter bar det af på vägen till Engelholm.

Alma.

På ett bröllop såg jag en gång en brudtärna, lycklig och glad som en flicka måste vara när hon endast är sexton år, firad af alla och älskad af en hvar, ty hon var omedveten af sin älskvärdhet, sin tjusningsförmåga. Skönheten borde alltid likna den lugna källan, som, återspeglande solens bild, qvarhåller denna så helgjuten och klar derigenom, att hon aldrig häfver sin våg eller äflas att kasta sina perlor mot skyn, lycklig och nöjd med den rosenbädd, genom hvilken hon väller.

»Hon är vacker som en engel, men fattig som en kyrkråtta», hörde jag helt nära mig en man yttra med detta uttryck af verldsvishet, som lika litet anstår ungdomen som grå hår en ynglings lockar.

Visserligen ha våra jordiska englar icke alltid tillfyllest af glorian och vingen, och rätt ofta uppskattas det guldmoln, hvarifrån de presentera sig, litet nog, så framt det ej kan präglas till mynt; men nog har skönheten, liksom brännspegeln, sin focus, hvaruti äfven de hårdaste metallhjertan smälta, och jag känner ingen vacker qvinna, som icke *kunnat* bli hvad man kallar fördelaktigt gift, derest hon icke dragit för stora vexlar på ett kapital, som så lätt amorterar sig sjelft.

Alma — så hette den unga flicka denna vår berättelse gäller — tänkte hvarken på kapital eller vexlar och var innan sitt sjuttonde år förlofvad med en man, som hade öfverflöd både på det ena och andra. Det var en ung, rik köpman, som vunnit hennes hjerta och med hvilken hon snart skulle förenas.

När solen står på middagshöjden, hvem ser eller ens tänker på skuggor! Och likväl ilade just i den stunden en

skugga öfver detta lyckliga par, en skugga som aldrig skulle försvinna. Alma insjuknade i smittkopporna, detta »qvinnans Waterloo», såsom en känd författare yttrar om denna förskräckliga sjukdom.

Alma tillfrisknade, såg sig i spegeln, såg sitt ansigte vanställdt för hela lifvet och ryste; såg för första gången att det för henne fanns något att begråta, som hon aldrig förut anat eller ens drömt om; såg sin skönhet, men måhända först sedan den för alltid gått förlorad. Hon stängde sig inne och tog icke emot någon, icke ens sin fästman. Men till denne skref hon snart ett bref, deruti hon återgaf honom hans frihet, det vill säga frånsade sig den lycka hon förespeglat sig i sin förening med honom, men den hon numera ansåg omöjlig. Omöjlig, fastän kärnan var densamma och det endast var det glänsande skalet som blifvit förstördt. — Alma dömde nog rätt, ty den finkänsligaste är ofta den skarpsyntaste. Den unge köpmannen skänkte denna qvinna sin odelade beundran, men lika odeladt sin kärlek och sin hand åt en annan, knappt ett år derefter.

Alma höll sedan en liten flickskola, gagnande och upplysande genom själens skönhet, liksom hon förr lyst med kroppens. Understundom tittade jag in till henne för att hos henne rekommendera något barn till elev. En dag — jag glömmer den aldrig — satt jag länge och språkade med henne. Alma var då nära tjugufem år, mycket koppärrig och ful, såsom redan är antydt, men likväl icke motbjudande att skåda. Hennes förr så fagra ansigte var som en krossad spegel, med ljus och återsken ännu i hvarenda bit, hvarenda skärfva.

Hon hade tvenne rum, af hvilka det yttre var skolrummet. Det var i det inre vi sutto och samspråkade, först om mitt ärende och skolorna i allmänhet, hvarefter samtalet händelsevis kom att vidröra hennes egna forna förhållanden. Hon talade bland annat om sin f. d. fästman och syntes lifligt intresserad för honom och hans familj.

»Ser ni de två flickorna der med ljusa håret och gröna klädningarna?» frågade hon mig, i det hon genom en ruta på dörren visade mig sina elever i det yttre rummet; »dessa äro hans barn... Tycker ni inte att de se goda och söta ut?... Det var mig en riktig högtidsdag när de första gången inträdde i min skola, och mina ljufvaste ögonblick

har jag när jag undervisar dem . . . De hålla mycket af mig och småle lika godt och vänligt mot mig, som han en gång gjorde.»

Jag fixerade noga hennes ansigte, när hon sade detta, men kunde icke upptäcka den minsta vekhet eller tillstymmelse till lidande. Det ena förtroendet födde snart det andra, och hon skildrade äfven sitt inre tillstånd när hon,

till följd af sin olyckliga sjukdom, slog upp med sin fästman. Hon dolde icke den smärta hon känt, men förklarade, att hennes innersta tillfredsställelse varit vida större än smärtan.

»Det är icke nog för mannen, att hans hustru är en pålitlig rådgifverska, ett trofast stöd för honom,» sade hon, »hon måste äfven vara en prydnad för hans hus... icke nog med att vara god och ren som guld, hon måste äfven hafva guldets glans och skönhet... Denna lilla lyx är lika naturlig hos mannen som hos ängens tufva. Tror ni väl, att tufvan nöjer sig med det simpla gröna gräset? Ack nej! Den smyckar sig med blommor af all ljusets prakt. Gud är lifvets, men äfven skönhetens källa.»

Det låg något öfverjordiskt i Almas blick och hela väsende, när hon yttrade dessa ord. Det var en hjeltinna, en gudinna jag hade för mina ögon.

Efter någon stund aflägsnade jag mig, men utkommen på gatan, märkte jag att jag glömt mina handskar, hvarför jag återvände, gick igenom skolrummet och befann mig ånyo i den inre kammaren. Men der öfverraskade mig en helt annan scen än den jag nyss förut skådat derinne.

Alma satt framför ett litet sybord, stödjande derpå sina armar och betäckande sitt ansigte med begge händerna. Hon hvarken hörde eller såg, men jag hörde henne snyfta och såg stora tårar perla fram mellan fingrarna, som hon höll för sina ögon, och dessa tårar föllo tungt ned på några synbarligen äldre bref, som lågo utbredda på bordet.

Tyst tog jag mina handskar och gick, efter en bugning djupare och vördnadsfullare, än när jag tog mitt första afsked. Sublim nyss som hjeltinna och gudinna, föreföll hon mig nu sublimare som menniska och qvinna. Utan lidandets och sorgens eviga tagg saknar försakelsen sitt yppersta diadem: sin martyrkrona.

Det bästa hufvudet på sin tid.

ti den stadsdel af Upsala, som kallas »Fjerdingen», är belägen den så kallade »Tegelholmska gården», hvilken under mitt vistande vid akademien egdes af tvenne ogifta, högst aktningsvärda fruntimmer, hvilka hyrde ut rum åt studenter. De höllo äfven mat för dem efter fem riksdaler banko i månaden för person, en kosthållning, som icke skulle ha riktat dem, äfven om de ordentligen fått ut sin betalning, hvilken dock understundom »slog slint», såsom det heter, utan att elden slocknade i deras spis för det eller välviljan släcktes i deras goda tålmodiga hjertan. En kyss på hand, i fall det gick öfver månaden med liqviden, två, om det gick på den andra, tre, när den tredje på samma sätt försvann, och icke sällan stannade det vid blotta kyssarne. Men, såsom redan antydt är, matbordet blef derför icke odukadt, och icke heller uteblef den vanliga deserten om söndagarne, »falska riddare» kallad, eller sockerskorpor

doppade i mjölk med sirapslingon på, helst om gästerna varit sina värdinnor följaktiga till kyrkan, något som de satte stort värde på och som gästerna icke heller ansågo sig böra uraktlåta. När man icke kan eller vill föra sin dam till altaret, är det väl icke för mycket att man åtminstone följer henne till kyrkdörren. Sålunda uppkom ett slags platoniskt förhållande mellan de ogifta damerna och de studenter som bodde i deras hus, och mången skymning sutto värdinnor och gäster menlöst kuttrande bredvid hvarandra, och om dem kan man verkligen säga, att de förra lika oegennyttigt matade de senare, som dufvan matar sina ungar.

Hvad byggnaden i och för sig sjelf beträffar, så var den ytterst bristfällig, och hur kunde den väl vara annat med en inkomst som, efter hvad jag visat, ofta endast bestod i några kyssar på hand eller en och annan blick på månen, lika aflägsen som hyran! Tegeltaket gick som i vågor, dörrar och fönsterposter stodo på sned, det låg något vridet eller förläst i hela arkitekturen, hvilket likväl icke alltid kunde sägas om dem som bodde der, och allraminst om den välbekante D'Allot, en på sin tid af alla som kände honom mycket omtyckt och värderad student.

Hans rätta namn började med bokstafven A; men D'Allot var hans »konstnärsnamn», såsom han sjelf benämnde det, och under detta var han mest känd vid akademien. Saken var den, att D'Allot, bland mycket annat, äfven intresserade sig för konstberidare, hvilkas beskyddare han också var. Så ofta Gauthier och hans sällskap besökte Upsala, var D'Allot deras allt i allom. När Gauthier hade gifvit sin representation för aftonen, gaf D'Allot efteråt sin, det vill säga uppträdde för en sluten krets af kamrater på Gauthiers hästar med stor konstfärdighet och ännu större bifall.

D'Allot, som närmare blifvit skildrad uti en af den aflidne professor Zedritz på den tiden utgifven broschyr, kallad »Turkiska musiken», var en glad och oförarglig själ, som tyckte att glädjen anstod ungdomen i första rummet, och att de så kallade »läsbaggarne» vore ett onyttigt slägte, hvaraf ingenting särdeles vore för framtiden att göra. Kanske hade han icke så alldelés orätt. Den som icke lekt som barn eller svärmat som yngling blir hvarken praktiskt duglig som man eller vis som gubbe. Menniskan, liksom året, behöfver sina fyra årstider, för att bli fullständig.

D'Allots beredvillighet att tjena och hjelpa andra hade blifvit ett ordspråk. Blef till exempel någon student häktad för gäld eller insatt på »Proban», så var genast han der för att trösta kamraten, och han kunde då vistas der både dagar och nätter. Det var vid ett sådant tillfälle som »Probans» vaktmästare vände sig till D'Allot med följande ord:

»Herr D'Allot, som känner hela verlden, känner helt säkert en student med namnet A**, som bor i Tegelholmska gården?»

»Ja, lika bra som mig sjelf,» svarade naturligtvis D'Allot, »men hvad vill ni honom?»

»Jag har bysättningsutslag på honom också,» förklarade vaktmästaren, »men har inte kunnat träffa honom, fast jag sökt honom tre dagar å rad.»

»Precis lika länge som jag gästat här,» yttrade D'Allot skrattande och fortsatte derefter det brädspelsparti han börjat med den ordinarie gästen.

Någon tid derefter och när den häktade blef frigifven, hvilket skedde i D'Allots närvaro, vände sig denne, i det han tog afsked, till vaktmästaren med den underrättelsen, att D'Allot och herr A**, hvilken vaktmästaren så länge förgäfves sökt, vore en och samma person.

»Helsa nu min björn,» tillade han, »och säg honom, att det alls icke lönar mödan sätta hit en menniska, som är till den grad förekommande, att han sjelf kommer hit och bor för sitt höga nöje.»

Vaktmästaren stod förbluffad, och troligtvis blef fordringsegaren det icke mindre, ty han kräfde icke mer för sin fordran. Också är det icke just för att bereda menniskor nöje som man bysätter dem.

Antalet af D'Allot's vänner inskränkte sig icke till Upsala. Han hade äfven rätt många på landsbygden deromkring, bland dem en inspektor, som bodde några mil norrut, en treflig värd och dugtig landthushållare, fast han var en tyrann mot sina underhafvande. En dag besökte D'Allot sin vän inspektoren och bjöds naturligtvis qvar öfver natten. Värden upplät till och med sin egen säng åt sin gäst och tog sjelf plats på soffan i samma rum. Gästen protesterade visserligen mycket mot denna artighet, men gaf slutligen efter, hvarefter begge djupt insomnade, förstås efter en grundligt intagen qvällsvard med ty åtföljande fluidum.

Då hände sig, att vid midnatten dörren till den gemensamma sängkammaren varsamt öppnades utifrån och in i kammaren trädde en mansperson, som på tå närmade sig inspektorens säng, i hvilken D'Allot som bäst låg och snarkade, såsom en frisk karl med dugtig näsa brukar snarka. Sedan den ifrågavarande manspersonen med fortfarande försigtighet och trots mörkret tagit reda på hufvudgärden, höjde han en yxa, riktade dess egg mot den sofvandes hufvud och tilldelade det tvenne väldiga hugg, hvarefter han lemnade rummet lika ljudlöst som han kommit.

En vanlig menniska hade säkerligen redan vid första hugget insomnat i den eviga sömnen, men D'Allot, olik alla andra, vaknade i stället.

»Bror!» ropade han med skallande röst till sin på soffan sofvande värd, »bror, stig för all del upp och tänd på ljus!»

»Hvad är det?» frågade värden, som vaknat redan vid första ropet.

»Jag vet inte hur det kommer sig,» svarade D'Allot, »men jag har den förskräckligaste hufvudvärk.»

»Hur är det möjligt?» frågade ånyo värden; »vi tömde ju bara fyra toddar, och konjaken är ingen rappakalja, det vet jag.»

»Hvem tusan har klagat öfver konjaken!» yttrade D'Allot; »men det är obegripligt... husch!... jag ligger med hufvudet som i en sjö.»

»Aha, står det så till,» anmärkte värden skrattande; »du tålde säkert inte vid pressyltan du åt i går afse.»

»Pressyltan?» upprepade D'Allot, »pressyltan var kukumaffen, och jag har till och med drömt om den, men... men... aj! hvad vill det här säga!... Är det här kopparslagare, så måste det vara sjelfva ålderman för embetet.»

Emellertid hade värden lemnat soffan och tändt ljus, hvarefter han närmade sig sängen. Men kommen dit, tog han, med ett utrop af bestörtning, ett steg tillbaka.

»Hvad har då händt!» ropade han, »du ligger ju och badar i blod!»

»Ja, min själ gör jag icke det,» medgaf D'Allot, tagande sig för pannan, »ty bischoff kan det omöjligt vara, efter jag inte smakat det på den dag jag minns.»

Vid närmare undersökning upptäcktes tvenne djupa hål i D'Allots hufvud. Det blef uppståndelse på gården, läkare

efterskickades, och den sårades hufvud förbands så godt sig göra lät. D'Allot låg qvar i sängen utan att klaga, medan hans värd, inspektoren, mätte golfvet med stora steg.

»Det der var ämnadt åt mig,» mumlade inspektoren, blek och med gnisslande tänder, »och jag vet, hvem bofven är; han har hotat mig förut. Min stackars vän, min redlige D'Allot, det var nära att du blifvit ihjälslagen för min skull.»

»Fan må ligga i din säng, så mjuk och beqväm den än är!» anmärkte med skäl D'Allot; »i alla fall tackar jag dig för visad gästfrihet och ber dig blott att för framtiden vara något fogligare mot dina drängar, så att dina vänner inte behöfva vakna med spräckta hufvudskålar... Emellertid ser du hvad en studerad skalle förmår... Det är, tro mig, endast genom den klassiska bildningen man får en panna som ingenting biter på, vare sig godt eller ondt... Men vet du, kära bror, jag känner mig riktigt sugande på morgonqvisten.»

»Förträffligt!» ropade värden; »du får snart kaffe... men tror du, att kaffe är tjenligt för dina blessyrer?»

»Du har rätt, kaffe är kanske för hetsigt... Deremot tror jag, att en liten konjak inte skulle skada.»

»Gud vare lof! Du är då redan på bättringsvägen!» utbrast inspektoren utom sig af glädje.

Gerningsmannen till mordförsöket blef snart upptäckt och till välförtjent straff befordrad. D'Allot dröjde några dagar på landet, hvarefter han återreste till Upsala, der han vistades till dess han tog sin examen. Han lefde sedermera en lång tid, lika omtyckt som han var i sin ungdom och utan att det ringaste vidkännas några följder af gästfriheten hos sin vän inspektoren.

»Kan du säga mig, hvem som har det bästa hufvudet vid akademien?» frågade dåvarande professorn, sedermera biskop Fahlcrantz en bekant några dagar efter det nu berättade äfventyret.

»Du menar naturligtvis Geijer?» frågade den bekante.

»Nej, långt derifrån,» svarade Fahlcrantz; »hvarken Geijers eller Tegnérs hufvuden hade kunnat bestå ett sådant mästerprof som vår oförliknelige D'Allot's.»

---

hennes man hade aldrig tid, »tjensten gick framför allt». Man måste å ömse sidor finna sig deruti, men korresponderade så mycket lifligare. Modern sökte trösta sig med att hennes dotter var i goda händer, var lycklig och moder till tvenne snälla och friska barn, hvilka beständigt helsade till mormor och till och med kunde klättra ihop några ord i mammas bref.

Men en dag underrättade häradshöfdingen sin fru derom, att han dagen derpå ovilkorligen och för ett högst angeläget ärende måste resa till Stockholm.

»Vill du resa med,» tillade han, »och äfven taga med barnen, så måste du och de vara resfärdiga precis klockan tolf i morgon middag, ty då måste vi ovilkorligen bege oss af.»

Hustrun gaf till ett rop af förtjusning, föll sin man först om halsen och sedan till hans fötter, under tårar af glädje och tacksamhet. De begge barnen hoppade himmelshögt; de skulle få åka, åka till Stockholm, skulle »få se vaktparaden», skulle få »leka på mormors knä». Det var idel fröjd och jubel på häradshöfdingens gård.

Följande morgon begaf sig häradshöfdingen tidigt ut, efter att likväl först ha »förständigat» sin hustru att vara i ordning på slaget tolf, vid »äfventyr att eljest få stanna hemma med barnen, enär han icke hade tid att vänta ens en sekund». Precis fem minuter före tolf hemkom han.

»Hvad vill det der säga!» ropade han med blicken på den stora resvagnen, som redan väntade utanför trappan till verandan; »har man inte burit ned alla kappsäckarne än?»

»De ha varit både nedburna och fastsurrade,» svarade kusken, »men nådig frun lät nyss bära upp den ena igen.»

Med en blick på sitt ur och ett moln på pannan steg häradshöfdingen uppför trappan och in i salen. Allt var der huller om buller. En kappsäck stod upprifven på golfvet, och frun var ifrigt sysselsatt med att påkläda det äldsta barnet, en gosse vid fyra år.

»Det fattas fyra minuter i tolf,» upplyste mannen med entonig röst.

»Ack förlåt mig, men jag rår inte derför!» skyndade hustrun att svara; »redan för två timmar sedan voro vi alla färdiga. Men nyss var Rudolf nere vid dammen och orenade sina kläder, och som jag inte kunde låta honom resa

så och alla hans andra kläder voro nedpackade, så måste jag ta upp barnens kappsäck för att...»

»Så skyll dig då sjelf!» afbröt henne mannen och lemnade salen.

Under en känsla af obeskriflig ångest arbetade hustrun med fyra händers kraft, och gossen var snart klädd och

kappsäcken nästan ihopsnörd. Men pendylen slog tolf, och i detsamma hördes resvagnen rulla tungt på gården. Skrikande störtade de begge barnen till fönstren. Modern följde dem på tå och med tillbakahållen andedrägt. Hon kom lagom för att se vagnen rulla ut för allén.

»Gråt inte, mina barn!» sade hon skälfvande i alla lemmar; »pappa reser inte från oss... pappa vänder nog och kommer snart tillbaka.»

Vagnen förlorades ur sigte. Allt blekare och blekare öppnade hustrun fönstret, böjde sitt hufvud långt ut och lyssnade med handen hårdt tryckt mot hjertat. Men nu hördes icke mera vagnshjulen.

»Stackars mina små!» utbrast nu modern, sjunkande ned på golfvet och slutande sina begge barn till sitt bröst; »stackars min gosse och min lilla flicka! Ni få inte leka i mormors knä!...»

Emellertid fortsatte den »precise» sin väg. Vid den första fjerdelsstolpen var han ännu under inflytelsen af sitt lagenliga lynne, men vid den andra började han bli något mindre belåten med sig sjelf. Den rättrådige började nemligen fråga sig sjelf, om han ändå icke varit något för sträng, om det icke funnes andra »laga förfall» än de i lagboken bestämda, och om han tillbörligen lyssnat till sin milda, undergifna hustrus förklaring — han, som med sådant tålamod städse lyssnat till den obetydligaste part som trädt inom domarskranket? Allt mer och mer missbelåten med sig sjelf och orolig, befalde han kusken vända om och köra hem i sträckande.

»Jag behöfver derför icke låta dem förstå, att det enkom är för *deras* skull jag vänder åter,» sade han för sig sjelf; »jag kan ju ha glömt något vigtigt dokument, som jag ovilkorligen måste ha med mig.»

Det hör till saken hos dylika naturer, att de blygas för att yppa de vackraste bevekelsegrunderna för sina handlingar. Beskyll dem för brist på hjerta, och de skola upp-röra himmel och jord för att bevisa motsatsen; men börjar det verkligen röra sig och slå i deras venstra sida, då skola de dölja det, liksom fruktade de att verlden kunde taga dem på orden. Det är egenkärlekens och högmodets vanliga operation, och ingen utom de sjelfva misstager sig på den.

När häradshöfdingen körde in på sin gård, förvånade det honom att ingen kom ner för att mottaga honom, icke

ens hans hustru, hvilken, så ofta han hemkom från sina resor, var den första som mötte honom på trappan. I det fallet var hon alltid »precis», ehuru hon dertill aldrig varit beordrad. Med ökad oro hoppar häradshöfdingen ur vagnen och ilar uppför trappan. I salen synes ingen, men inifrån sängkammaren höras jämmer och gråt. Han störtar dit in och finner sina barn och tjenare snyftande kring sängen, och på denna ligger hans hustru i de förfärligaste konvulsioner...

Hoppet att efter fem års skilsmessa få återse sitt barndomshem och en älskad mor och att, numera sjelf mor, få visa sin egen *sina* barn, visa att äfven hon kunde vårda och uppfostra — detta hopp födt och nästan i samma ögonblick så grymt gäckadt, det var för mycket, slaget för hårdt. Den qvinna, som så behandlas, *måste* hata; men den som icke *kan* hata — och det är den ädlaste — hon förlorar förståndet eller dör.

Konvulsionerna veko, men blott för att lemna rum åt en brinnande feber, som icke slocknade förr än den glimmat ur askan af sitt offer. Häradshöfdingens resa till Stockholm inställdes. Det var blott hans hustru som reste, men till förgängelsens och dödens hufvudstad.

Zelmas »gud» var såsom tillintetgjord, var afklädd gudaglansen. Den hade Zelma tagit med sig i sin graf. Den olycklige enklingen irrade som en vanvetting till och från denna graf, förtviflad när han kom dit, förtviflad när han vände åter.

Säg då ej, att det är tyst i de dödas hem! De döda tala nog, och hvad de tala tränger till merg och ben. Hvarje godhet som du med hårdhet bemött, hvarje smekning du med köld besvarat, derom talar det finaste strå ur den gröna torfvan, det minsta korn i den svarta mull. Let derför så med de lefvande, att du utan ångest kan tala med de döda!

Det märkvärdigaste bolag i verlden.

Lindgren och Malm, så hette tvenne ogifta unga män, hvilka under de första åren af min extra tjenstgöring i Stockholm derstädes i bolag drefvo kryddkramhandelsrörelse. De voro de största kontraster. Lindgren var noga och hushållsaktig ända till girighet, visade sig sällan utom sin bod och umgicks med ingen, knappast med sin kompanjon. Malm deremot var en lustig ture, munvig och småqvick, men till yttersta grad äfventyrlig och lättsinnig, nästan beständigt synlig på gatorna eller i källarsalarne och merendels i sällskap med många, fast icke alltid så väl valda vänner och bröder, bland hvilka han städse höll målron vid makt.

Lindgren såg jag sällan, men desto oftare Malm, hvilken någon tid var sjelfskrifven både på bröllop och barndop inom handtverks- och minuthandelsklasserna. Han hade ett ganska fördelaktigt yttre, bruna, lifliga ögon och det vackraste svarta, knollriga hår, med hvilket han också kokette-rade. Fruntimren kallade honom för »kryddkrämaren med det vackra håret». Såsom bodbetjent, under hvilken tid han varit så illa tvungen att hålla sig inom disken, hade han sitt hår att tacka för rätt många kunder, förstås af det täckare könet. Men när han blef sin egen, försvann det vackra håret ur boden, till stor harm för Lindgren, hvilken just för »kudevangens skull hade tagit Malm till kompanjon», såsom Lindgren sjelf uttryckte sig. Hur det slutligen skulle gå med rörelsen, som så der »hängde på ett hår», kan man lätt föreställa sig. Handeln gick allt klenare, och det talades till och med om cession, då Malm insjuknade och efter några dagars sängliggande dog, endast trettio år gammal.

Jag var med på Malms begrafning, hvilken hölls af den efterlefvande kompanjonen och firades med synnerlig högtidlighet. Kyrkoherden i församlingen höll till och med ett vackert tal vid grafven och, såsom fallet vid dylika tillfällen ofta är, tilldelade den aflidne en hel hop goda egenskaper, hvaribland ett »flärdfritt väsen» och en »lefvande gudsfruktan», något som flere än en af de närvarande drogo på munnen åt. Deremot syntes, märkvärdigt nog, Lindgren djupt sörja sin f. d. bolagsman, och stora tårar trillade under hela talet utför hans kinder. Processionen återvände till begrafningsgården, der Lindgren föranstaltat om en större supé efter den tidens sed och der man åt och drack ända till långt inpå natten.

Det sades, och detta med skäliga anspråk på trovärdighet, att denna supé var den första som Lindgren någonsin gifvit. Också erhöll han vid tillfället många loford för det vackra sätt, hvarpå han hedrade sin kompanjons minne, ehuru han icke bort hafva just många anledningar att göra det.

»Ack, ingen vet bättre hvar skon klämmer än den som har den på,» hörde jag Lindgren under djup rörelse svara; »och jag vet inte hvad jag ville ge, om jag ännu hade min alltid glade och vänfaste Malm i lifvet.»

På Malms graf reste den sörjande kompanjonen ett vackert jernkors, på hvilket i gyllne bokstäfver prunkade:

»*Här hvilar Oscar Malm, älskad i lifvet, saknad i döden.*»

Någon tid derefter trodde man sig ha upptäckt den egentliga orsaken till Lindgrens, om ej just stora sorg, åtminstone ovanliga frikostighet, ty han befanns nemligen vara laglig innehafvare af en lifassurans, som Malm några månader före sin död tagit i ett engelskt bolag och hvilken belöpte sig ända till tjugu tusen svenskt banko. Lindgren utfick ordentligen assuransbeloppet och ansågs följaktligen ha gjort vida större affär på sin kompanjons död, än han någonsin kunnat göra i dennes lifstid, äfven om han fritt fått disponera öfver det vackra håret. Men som Lindgren ordentligen honorerade den aflidnes alla skulder, hvilka likväl icke öfverstego ett tusen riksdaler riksgälds och för det mesta grundade sig på källarräkningar, så talade man icke längre om den saken.

Ett år hade emellertid efter Malms död tilländalupit, under hvilken tid Lindgren ökat sin rörelse och på samma

gång sin förmögenhet, då denne sent en vinterqväll, efter att ha stängt boden, satt ensam på sitt innanför den befintliga kontorsrum framför sin pulpet, med ögonen öfver hufvudboken, bredvid hvilken låg en bundt sedlar, förmodligen utgörande kassan för dagen.

Han var så sysselsatt med sina räkenskaper, att han icke märkte, hurusom dörren småningom öppnades och fram till pulpeten nalkades en mansperson, välklädd och af militäriskt utseende med yfvigt ljust hår och stora ljusa mustascher, ty på den tiden nyttjades de senare endast af militärer. Den främmande hostade. Lindgren slog upp ögonen och spratt upp från stolen.

»Hvem är herrn? Hvad vill herrn? Hur har herrn sluppit in i boden?» frågade Lindgren ängsligt och utan att hemta andan mellan frågorna.

»Åh tusan,» svarade den främmande, »jag tror nästan, att chefen för huset Lindgren & Malm inte känner igen mig.»

Vid första ljudet af denna röst bleknade handelsmannen och sjönk ned liksom tillintetgjord på sin stol.

»Du här!» stammade efter en stunds tystnad Lindgren med hväsande ton och oroliga blickar åt alla sidor; »du här! ... Du är ... du är då alldeles från förståndet? ...»

»Håhå,» svarade den främmande, »det hade, menar du, varit förståndigare af mig att ligga qvar i min graf... Men så dum var jag ändå inte, och att jag så fort stått upp igen, det har du din egen trolöshet att tacka för. Redan för åtta månader sedan lyfte du hela assuransbeloppet, men i stället för att, såsom uppgjordt var, genast skicka mig halfva summan, har du, din Harpagon, bara kastat åt mig några lumpna hundra riksdaler. Tror du, att man ens som död kan lefva af en sådan spottstyfver ett helt år och det i Göteborg till på köpet? För mindre än så kan man vända sig i grafven. Också har, som du ser, mitt förr så vackra hår hvitnat af sorg öfver min bedräglige kompanjon, och jag bär till och med hvita mustascher, som jag aldrig kunde tåla när jag lefde.»

Lindgren drog en djup suck och stirrade dystert på sin uppståndne bolagsman, utan att numera synas det ringaste road af en svada, den han förr, liksom många andra, så ofta skrattat åt.

»Men om du blir upptäckt,» mumlade han doft, »vet du hvad du då riskerar?»

»Riskerar?» upprepade kompanjonen; »alls intet, skulle jag tro. Är det jag som begraft mig? Är det jag som uttagit pengarne för min egen lifassurans? Det är du som gjort allt det der, liksom det var du som narrade mig till denna fördömda komedi, den jag bittert ångrat... Det ska tusan hädanefter gå i döden för någon!»

Lindgren pustade och torkade svetten ur sin panna.

»Och om du också kan drilla dig undan ansvar för det du begrafvit en lefvande,» fortfor den uppståndne, »så ser jag inte, hur du kan undgå straff för det du uttagit lifassuranssumman för en som icke är död.»

»Och hvad är nu meningen med ditt uppträdande?» frågade Lindgren, någorlunda återhemtande sig.

»Jo, först att lägga vantarne på det här,» förklarade bolagsmannen, i det han ryckte åt sig hela sedelbundten som låg på pulpeten; »och det är väl inte för mycket, om din kompanjon inkasserar brutton för blott en enda dag på året, när du alla de öfriga fått vara ensam herre på täppan. Jag borde med rätta genomse räkenskaperna, ty det skulle alls inte förvåna mig, om du debiterat mig för omkostnaderna till min begrafning, men... Kort och godt, innan morgon eftermiddag klockan fem måste du ovilkorligen ge mig tio tusen riksdaler, hvilket utgör halfva assuransbeloppet, eljest...»

»Eljest?» upprepade Lindgren, sittande som på nålar.

»Visar jag mig för Jerusalem och uppenbarar mig i den stora staden,» förklarade den uppståndne. »God natt nu, bror Lindgren! Det fägnar mig att du så lugnt kunnat se en vålnad från grafven; det bevisar, att du har bättre samvete än jag trott dig om. Rolig natt och sof som du börjat! Det var fan hvad du har kallt i bodkammaren; du näns då aldrig elda, din snålvarg!»

Med dessa ord försvann vålnaden. Lindgren rusade upp, fattade den stora papperssaxen, liksom ville han med den rusa efter den försvinnande. Men han hejdade sig, lade bort saxen, gick till kassakistan, som stod i ett hörn af rummet, öppnade den, tog derur alla kontanter som funnos, hvarefter han skyndade ut, stängde boden och begaf sig direkte till gästgifvargården, och innan den följande dagens sol uppgått, hade chefen för huset *Lindgren & Malm* lemnat Stockholm långt bakom sig.

Kort efter solens nedgång eller i skymningen den derpå följande dagen inträdde uti Lindgrens kryddbod samme herre med det ljusa håret och dito mustascherna och frågade bodbetjenten, som stod bakom disken, efter herr Lindgren. Bodbetjenten, hvilken i tre år och följaktligen äfven under Malms tid stått uti samma bod, gaf till svar, att hans principal föregående natt oförmodadt och utan att derom underrätta någon afrest från Stockholm.

»Jag nästan anade det, han har rymt, den skurken!» mumlade mellan tänderna mannen med de ljusa mustascherna och aflägsnade sig.

Bodbetjenten stirrade förvånad efter den bortgående, hvars röst han tyckte sig känna igen, ehuru han icke erinrade sig någonsin förut ha sett hans ansigte.

»Högst märkvärdigt!» yttrade han för sig sjelf; »rösten var så lik min förre principals, salig Malms, så att om ... Uh! herre min lefvande ... uh!» tillade han, fattande tag uti disken, ty benen började svigta under honom.

Saken var den, att han hade knappast uttalat Malms namn, förrän denne lifslefvande steg in i boden med sina vanliga lifliga, bruna ögon och sitt svarta knollriga hår.

»Hvad bölar du efter, kära Ek?» frågade Malm, helt ogeneradt trädande inom disken; »jag tror du inte känner igen mig, din toker!»

»Uh!» stönade bodbetjenten, hållande händerna för ögonen och skälfvande i alla leder.

»Lindgren är fan i våld,» förklarade Malm, »men jag är här, och bolaget fortsätter sin rörelse.»

Bodbetjenten tog ett skutt öfver disken och sprang in i hökarboden på andra sidan gatan, men nedsjönk, blek och nästan mållös, på en stol derinne.

»Hur är det fatt?» frågade hökaren, som sjelf stod vid disken.

»Boden ... boden!» stammade Ek, slående med handen utåt gatan.

Hökaren, som fruktade att elden kommit lös uti Lindgrens kryddbod, hastade genast dit, men väl inkommen, stannade han liksom fastnaglad vid tröskeln, ty han såg tydligen sin gamle vän och källarbroder Malm sysselsatt med att väga upp ett fjerndels skålpund kaffe åt en piga som nyss kommit in.

»Åh, god afton, bror Hagström!» helsade Malm, under det han hällde kaffet i en strut, »hur är det med dig nu för tiden? Hur är det med hustru din och barnen sedan?... Se så, jungfru lilla, sex skilling tillbaks och några sviskon på köpet... Nå, kära Hagström, hur må alla de andra nobisgubbarne? Det var så längese'n... men vänta då, så får jag tala med dig!»

Men Hagström lät icke vänta på sig, utan störtade hals öfver hufvud ur boden och in i sin egen med lika förstördt utseende som Ek. Efter en kort stund återkom han likväl, denna gången beledsagad af Ek och andra personer, som händelsevis tillkommit. Vid sitt inträde funno de gengångaren helt lugnt sittande innanför disken och tittande i kontorskladden med spänd uppmärksamhet. Alla funno de Malm precis sådan som han gick och stod här i verlden, blott med den skilnaden, att han aldrig i lifstiden visat sig så intresserad af affärerna som nu efter döden.

»Hvarför hade du så brådtom, bror Hagström?» frågade Malm, resande sig upp och läggande bort kladden. »Hör på, min kära Ek!» ropade han till denne, »om du inte genast makar dig inom disken, så har du i morgon afsked på grått papper... Har Lindgren lärt dig att slå dank, så ska jag, min själ, lära dig annat, jag.»

»Men hvad i herrans namn vill det här säga!» bemannade sig slutligen Hagström.

»Hvad menar du, kära bror?» frågade Malm med sitt vanliga obesvärade sätt att vara.

»Du är ju död!»

»Nå än se'n?»

»Och jag var ju med på din begrafning!»

»Det lärer gått hederligt till, efter hvad jag hört.»

»Men du... du lefver ju?»

»Så, du tycker det?... Nog tycker jag det sjelf.»

»Men... men det är ju... det är ju omöjligt att...»

»Att en kryddkrämare kan stå upp ifrån de döda,» inföll Malm, »det förargar dig, att det inte var en hökare i stället... men, ser du, det vore omöjligt, rent af omöjligt, bror Hagström.»

De närvarande började skratta, och Hagström såg ytterst förlägen ut. Men Malm bjöd både honom och de öfriga att stiga in i bodkammaren, der han trakterade dem samt- och synnerligen med punsch, och som omöjligen en ande

kunde bjuda på punsch, än mindre dricka den till sådan myckenhet som Malm, så blef hans kroppsliga tillvaro fullkomligen erkänd, och dagen slutades med en större sexa å källaren »Hamburger börs», dit Malms många vänner och stallbröder bjudit honom för att fira ett återseende, om hvars inträffande på denna sidan grafven väl ingen dödlig kunnat drömma. Snart talade hela Stockholm om detta underverk, och det är gifvet, att Malms bod blef öfverlupen af kunder från alla stadsdelarne.

Men kungl. poliskammaren, som icke fann det med god ordning öfverensstämmande, att de döde uppstå i olaga tid, uppkallade Malm till förhör. Sällan, om någonsin, hade polisens sessionsrum, förmak och korridorer varit så öfverfyllda af åhörare som vid detta tillfälle. Bland andra inställde sig på kallelse den läkare, som skött Malm under dennes sista sjukdom, och äfven jag, såsom ombud för pastorsembetet, försedd med ett ordenligt transumt ur kyrkobokens dödskolumn, till den kraft och verkan det förmå kunde.

»Gamle Olle».

Wannqvist, »gamle Olle» kallad, otvifvelaktigt en af de bästa polismästare Stockholm haft, ledde naturligtvis sjelf ransakningen; men aldrig glömmer jag det komiska uttrycket i denne ovanlige embetsmans eljest så stränga och genomträngande ögon, när han riktade dem på Malm, hvilken med den ödmjukaste bugning helsade polisens chef.

»Min bäste herr Malm,» började polismästaren; »nog var ni i lifstiden en af de värsta äfventyrare och upptågs-

makare jag någonsin sett; men att ni äfven efter döden skulle så till den grad bibehålla alla era själsegenskaper, det hade jag väl aldrig kunnat förmoda.»

»Ack, herr polismästare!» svarade Malm med en viss högtidlighet, »döden har ingen makt med menniskans själ.»

»Och icke heller med hennes kropp, efter hvad jag nu ser,» tillade Wannqvist; »ty fast ni legat ett helt år i grafven, så har ni på ett märkvärdigt sätt konserverat er.»

»Javisst,» medgaf Malm, »man måtte ha balsamerat mig efter någon ny metod.»

Man började fnissa i sessionsrummet, och sjelfva Wannqvist kunde icke heller underlåta att draga något på mun.

»Ni påstår då på fullt allvar, att ni legat i grafven?» började han ånyo; »men hur bar ni er då åt för att komma upp igen?»

»Min själ, jag det kan säga,» svarade Malm; »men säkert är, att jag befann mig vid fullt lif, när jag kom in i min bod för att se hur min kompanjon skött affärerna under min frånvaro.»

»Nå, Lindgren blef väl inte litet förvånad, när han fick se er?»

»Jag träffade honom ej, men fick genast veta, att han rest bort.»

»Man skall, när allt kommer omkring, få se att han bytt plats med er.»

»Inte otroligt, herr polismästare.»

»Utan att bjuda er eller någon annan på sin begrafning.»

»Ack, Lindgren var så snål, att han hvarken unnade sig sjelf eller andra något godt,» menade Malm.

Wannqvist gjorde ett kort uppehåll, hvarefter han vände sig till läkaren, den bekante assessor Hagel, känd som ett af Stockholms största original. Han var född tysk, kort och tjock till växten med bredt, rödbrusigt ansigte och något skefögd.

»Nå, hvad säger herr assessorn om denna kosteliga patient?» frågade polismästaren.

Assessor Hagel runkade på hufvudet och berättade på ett språk, som hvarken var svenska eller tyska, att han, kallad till Malms sjuksäng, funnit denne »ganz ordentlich krank», äfvensom att han några dagar derefter fått underrättelse af Lindgren, att Malm aflidit, hvarvid han genast

skyndat till sin patient och funnit denne »ganz ordentlich todt». Mera kunde han icke upplysa.

»Men,» yttrade polismästaren, »herr assessorn ser nu, att patienten, detta allt oaktadt, lefver, er och hela fakulteten till trots.»

Assessor Hagel skakade ånyo på hufvudet och riktade sina odeciderade blickar på sin f. d. patient.

»Aber ni war doch ganz ordentlich krank?» frågade assessor Hagel.

»Ja wohl,» svarade Malm.

»Und so war ni ordentlich begraft?»

»Ja wohl,» fortfor Malm.

»Also war ni doch ganz ordentlich todt?» frågade assessorn.

»Nein,» svarade Malm, så bredmunt som möjligt, »nein, gar nicht.»

»Aber das kan jach nicht ferschtå,» menade Hagel.

»Und jach auch nicht,» försäkrade Malm; »aber,» tillade han, räckande ena handen åt läkaren, »hier ist mein puls... sey so gutig und kenne på den, mein allerliebster herr assessor!»

Men assessor Hagel tog ett steg tillbaka med gapande mun och förskräckligt skefvande ögon. Nu brast hela auditoriet ut i gapskratt, och sjelfva polismästaren kunde, oaktadt alla ansträngningar, icke underlåta att instämma deruti. Han skrattade, så att han nästan låg på magen öfver sessionsbordet. Detta blef en signal för polisens samtlige notarier och betjenter att göra detsamma. Betänk, hela polisen skrattande! Också blef det ett omenskligt spektakel.

»Ut med de galningarne! Målet uppskjutes!» ropade slutligen polismästaren. Kanske ansåg han det omöjligt att med nödigt allvar fortsätta en ransakning, som tagit en så befängd riktning, och på detta sätt slutades det första förhöret.

Vid de följande förhören var jag ej närvarande, men de togo ett, om ej just lika lustigt, åtminstone lika lyckligt slut för Malm. Dertill bidrogo de omständigheterna, att man ännu ej fått någon upplysning om hvart Malms afreste kompanjon tagit vägen, samt att agenten för det engelska assuransbolaget, hvars intresse denna ovanliga sak i första rummet gällde, för tillfället vistades utrikes.

Emellertid uppgräfdes Malms graf, då man i den deruti nedsänkta kistan upptäckte en klumpig träbild, hvilken,

föreställande någon slags mytisk gudomlighet, fordom stått i en trädgård å Norr och till hvilken jemväl en egare anmälde sig, så att man om den bilden kan säga, att om den just icke var »*älskad i lifvet*», såsom grafkorset antydde, den åtminstone varit »*saknad*» af den som rådde om honom. Malm hade dessutom den oförskämdheten att personligen tacka kyrkoherden för det vackra liktalet och äfven begära en afskrift deraf, en begäran som naturligtvis med en lämplig tillrättavisning afslogs.

Huru detta, minst sagdt, grofva skämt slutades, känner jag ej rätt; men det berättades, att Malms många vänner nöjaktigt uppgjort affären med det engelska assuransbolaget, och att Lindgren, hvilken aldrig återkom till fäderneslandet, men i Hamburg lärer varit synlig, äfven bidragit dertill. Säkert är emellertid, att Malm under firman »Lindgren & Malm» fortsatte rörelsen, och det med sådan framgång, att han efter tio års förlopp icke allenast betalt alla sina skulder, utan äfven kunde flytta till landet såsom egare af en större egendom. Han gifte sig och fick, såsom jag hört, en särdeles hygglig och vacker hustru, ehuru hon, för att begagna Malms eget uttryck, »icke gerna kunde hoppas bli enka.»

Kärlekens diplomati.

En dag blef en af hufvudstadens kyrkoherdar ombedd att besöka en af sina församlingsbor, enkegrefvinnan W**. Kyrkoherden infann sig och mottogs af grefvinnan, ett ståtligt medelålders fruntimmer, som med ett oroligt och bedröfvadt utseende förde själasörjaren in i sitt kabinett.

»Förlåt mig, goda herr doktor, för det jag besvärat,» började grefvinnan; »men ni kan inte föreställa er, hur illa det står till här i huset... Min dotter...»

»Fröken Alma!» inföll kyrkoherden, nu i sin ordning orolig; »det måtte väl inte händt mitt snälla och älskvärda skriftebarn någon olycka?»

»Den största olycka som kunnat hända henne,» svarade grefvinnan; »ack, den välsignade kärleken!... Kärleken är ju sjelfva olyckan, herr doktor?»

»Hå,» yttrade den andlige, något lugnare, »utan den olyckan hade säkerligen hvarken jord eller himmel funnits.»

»Må så vara, men tänk er, min bästa doktor, den tokiga flickan har gått och förälskat sig i en skolmästare... Min dotter, mitt enda barn, kär i en simpel skolmästare!»

»Hvad heter den skolmästarn?»

»Österberg eller Östergren... något på berg eller gren var det.»

»Kan det vara magister Österberg, den unge vikarien i församlingens trivialskola?»

»Ja, så var det... herr doktorn känner honom då... Nå?»

»Magister Österberg är en särdeles aktad ung man med godt hufvud och goda kunskaper,» upplyste kyrkoherden; »han är, som kanske grefvinnan vet, en mycket lycklig predikant.»

»Gudnås så visst,» anmärkte grefvinnan.

»Så är han poet,» fortfor kyrkoherden; »han har helt nyligen vunnit andra priset i svenska akademien.»

»Jaså, han är poet med, jag kunde just tro det,» yttrade grefvinnan med en viss förtviflan; »men hvad är det då han skrifvit, den olycksaliga menniskan?»

»Ett poem öfver Polhem och som röjer de vackraste anlag.»

»Polhem? Hvad är det för en?»

»Den store mekanikern, som i början af adertonde århundradet...»

»Ack, jag vet,» inföll grefvinnan, »han som gjort polhemslåsen... Ger man då äfven pris för äreminnen öfver klensmeder?... Men hvad är han utaf för extraktion den der magistern?»

»Hans far är en gammal hederlig församlingsbo och, som jag tror, skräddare till professionen.»

»Skräddare!» skrek grefvinnan, hoppande upp från divanen, »det fattades bara det för att vara komplett.»

»Men hur har magister Österberg blifvit bekant i herrskapets hus?»

»Bekant?... Så oförsynt har han ännu inte varit att sticka sin fot dit.»

»Således har han inte friat än?»

»Friat? Jag skulle just råda honom att försöka!»

»Men hur har då fröken Alma blifvit bekant med honom?»

»Hon har hört honom predika och några gånger råkat honom hos statssekter af Kullberg.»

»Nå, men hvad kan jag nu uträtta i den här saken?»

»Ni måste, både i er egenskap af själasörjare och vän, rädda min familj från den mesallians som hotar den.»

»Min nådigaste grefvinna,» sade kyrkoherden, resande sig och tagande sin hatt, »ni får förlåta mig, men jag känner ingen annan mesallians än den mellan det goda och det onda, mellan dygden och lasten.»

»Ni vill då alldeles öfvergifva mig!» utbrast grefvinnan, vridande i förtviflan sina händer.

»Att kämpa med kärleken det är att brottas med Gud,» försäkrade den andlige, »och är det dertill en kärlek mellan oskyldiga, ädla och hvarandra fullkomligt värdiga personer, då har man, till råga på olyckan, äfven Guds välsignelse mot sig. Jag kan omöjligen blanda mig i det här.»

»Men är det då nödvändigt att han predikar så ofta?» envisades grefvinnan.

»Församlingen tycker, att han inte predikar nog ofta,» svarade kyrkoherden.

»Ni kunde likväl be honom att inte dagligen gå förbi vårt hus och titta uppåt fönsterna och beständigt helsa på min dotter... Alma sjelf tror, att om hon inte så ofta såg honom, skulle hon kanske med tiden kunna glömma honom.»

Detta åtminstone lofvade kyrkoherden och gick. Han kallade till sig magister Österberg och berättade för denne allt hvad grefvinnan W** sagt.

Magister Österberg, en högväxt och ädel gestalt med ett ansigte på en gång allvarligt och mildt, stod liksom fallen från skyarne. Visserligen kände han så mycket till fröken W**, hvilken några år förut för första gången gått till skrift i den kyrka der han vanligen brukade predika, att han kunde helsa på henne, när han mötte henne ute eller i kyrkan; men han hade aldrig talat med den unga damen, aldrig råkat henne i något sällskap, och allraminst kunde detta ha händt hos statssekter af Kullberg, dit han aldrig varit bjuden och följaktligen icke heller kunnat komma.

»Men ni har ju dagligen gått förbi det hus der hon bor?» frågade den förvånade förmannen.

»Jag vet inte ens, hvar den grefliga familjen bor,» bedyrade magistern.

Kyrkoherden nämnde adressen.

»Om så är, så går jag visserligen dagligen förbi, emedan jag bor i grannskapet,» svarade magistern; »men det är också allt.»

»Då äro vi begge föremål för en mystifikation,» menade kyrkoherden; »men efter ni nu, min bäste herr magister, hittills hvarken tittat eller helsat ditupp, så låt äfven bli det hädanefter. Det går ju an att gå en annan gata.»

»Men,» anmärkte Österberg helt uppriktigt, »att enkom gå krokvägar för att slippa se och helsa på en ung vacker flicka, som man dertill vet intresserar sig för en, det är allt bra svårt.»

»Visst är det så,» medgaf kyrkoherden; »men om man med några stegs längre väg kan återknyta ett brutet förhållande mellan en mor och hennes barn, så är ju det en dygd, som anstår hvarje menniska och isynnerhet en prest.»

Men det är lättare att påpeka en dygd, än att utöfva den. Österberg gjorde visserligen den der omvägen några dagar. Men en dag, kanske af gammal vana, gick han den kortaste, och mot vanan kom han då att titta upp åt grefvinnans våning. Men att titta upp utan att helsa, hade varit oartigt. Han helsade följaktligen, och helsningen besvarades af ett ungt vackert ansigte bakom rutan och det med ett leende, som var för ljuft, och en rodnad ännu ljufvare. Från den stunden hade det väl varit högeligen obelefvadt att gå förbi utan att göra sin komplimang. Man kan vara filosofie magister, utan att derför behöfva bära sig åt som en förläst. Filosofien, vettets ljus, sätter, som man vet, icke sällan eld på sjelfva tapeterna och gör den boning otreflig, som den endast borde upplysa och försköna.

Men sedan man några månader endast blickat och helsat, kände man ett oemotståndligt behof af att tala med hvarandra. Blicken, liksom musiken, behöfver ofta en text för att lättare kunna fattas. Men huru träffas? Lyckligtvis erinrade sig Österberg den der vinken om statssekter af Kullbergs hus, och som dennes salonger den tiden stodo öppna för allt hvad hufvudstaden hade mest vittert och bildadt, blef det ingen svårighet för vår magister att der bli presenterad och mottagen. Der råkade han, efter uträkning, fröken W**, och så fortsattes texten till musiken.

Sålunda hade ytterligare några månader förflutit, då församlingens kyrkoherde en vacker dag hugnades med ett besök af grefvinnan W**.

»Det står mycket värre till nu, herr doktor,» började grefvinnan.

»Jag kunde just tro det,» instämde kyrkoherden; »ju mer regn man rifver ned, desto mera frodas kärlekens blomster, alldeles som dess små syskon på marken.»

»Min dotter har mystifierat mig och jag i min ordning er, bästa herr doktor. Hon brås alldeles för mycket på diplomaterna i min familj... Hvad som då blott var en skugga, har nu blifvit en verklighet... Emellertid lider Alma allvarsamt och trånar bort... Jag är den olyckligaste moder på jorden!»

»Ni behöfver blott säga ett enda ord, och ni blir den lyckligaste.»

»Ni tror då, att jag bör ge efter, men det är omöjligt... Om den välsignade menniskan ändå hade ett annat namn!»

»Men namnet Österberg är ganska vackert, tycker jag. Det är sammansatt af *öster,* som betecknar solens uppgång, och *berg,* hvarpå solens första strålar falla... Dock medger jag att Solfjäll, ehuru liktydigt, hade varit bättre.»

»Än den der skräddaren då, den der mannen med saxen?» suckade grefvinnan.

»Men, min nådiga grefvinna, om jag inte bedrar mig, så har ni ju en sax i ert eget grefliga vapen.»

»Det är en räfsax det, herr doktor,» upplyste grefvinnan, »ty vår familjs stamfader var en väldig jägare.»

»Nå, en sax som fångar menniskor, måtte väl inte vara sämre än den som fångar räfvar,» trodde kyrkoherden.

»Om inte den der karlen varit, så hade Alma nu varit gift med sin kusin sqvadronschefen vid dragonerna,» klagade grefvinnan.

»Men man kan ju göra vår magister till sqvadronspredikant, så blir han genast något ditåt, eller till regementspastor, så får han sqvadronschefs rang,» föreslog kyrkoherden; »och blir han kungl. hofpredikant, så får han majors.»

»Hofpredikanterna bära ju sidenkappa?» frågade grefvinnan, liksom nappande efter halmstrået.

»Javisst... Och blir han biskop, så är han till och med högre än sjelfva öfversten och får bestämdt mycket större inkomster, utom det att hans döttrar bli fröknars vederlikar.»

Följden af dessa vigtiga upplysningar blef, att grefvinnan for lugnad hem, och på hennes lugn följde fröken Almas samt magistern och snart utnämnde hofpredikanten Österbergs. Denne uppmanades likväl att stafva sitt namn med ett h i slutet, och som detta snarare var en tillökning än en uppoffring, så beqvämde han sig slutligen dertill.

Hvad föröfrigt angår kärlekens diplomati, så finnes den nog, utan att man behöfver bråς på verkliga diplomater. *Österbergh* hade emellertid denna att tacka för det han blef en lycklig och afundsvärd äkta man, äfvensom för ett af de större regala pastoraten.

Mången blir evigt okunnig om den böjelse han väckt i en qvinnas hjerta, lemnar derför sitt verk ofulländadt och går följaktligen sin lycka förbi.

Tiggargumman.

En dag var jag vid pastorsexpeditionen så upptagen af skrifvande, att jag icke märkte att dörren öppnades och en person inträdde i rummet. Men till mina öron trängde denna röst:

»Jag är så fattig, så fattig, så fattig!»

»Jaså, det är ni, kära mor, hvad vill ni i dag?» frågade jag, utan att vända ögonen från mitt arbete, ty jag kände mycket väl igen den rösten. Jag hade nästan dagligen hört den ända sedan jag kom till församlingen, och de, som många år före mig haft expeditionen, hade nog hört den också. Den kom från en gammal ofärdig gumma, som i flere herrans år linkat omkring och tiggt på Stockholms gator.

»De kungliga ha skänkt ved åt de fattiga, som jag hört,» fortfor rösten, »och jag får väl som vanligt mina pinnar, för jag är så fattig, så fattig, så fattig!»

Jag tog en vedpollett från bordet, men som jag fann gumman med ett särdeles maktlöst utseende nedsjunken på en stol vid dörren, steg jag upp för att lemna henne polletten.

»Förlåt att jag satt mig, goda herr pastor!» pustade hon; »men i dag har jag kånkat med minst hundra år på nacken, först mina verkliga sjutti och dertill på köpet de tretti, som ligga i säcken der.»

Jag upptäckte nu en stor säck, som stod framför henne på golfvet, men från hvilken hon ännu icke tagit sina händer.

»Och hvad har ni i den der säcken?» sporde jag, förvånad öfver att den ofärdiga gumman kunnat släpa med sig en så tung börda.

»Fem tusen riksgäldsettor,» svarade gumman, »det är hvad jag lagt tillsammans efter tretti års stultande vid tiggar-

stafven, ty många bäckar små gör' en stor å... också är det i dag jemt tretti år sedan jag blef öfverkörd på gatan och lytt för hela mitt lif.»

Man kan döma om min öfverraskning, när jag i säcken, som gumman öppnade, verkligen såg en hop bundtar af det gamla då gällande riksgäldsmyntet. Jag betraktade än säcken och än dess egarinna, utan att på en god stund kunna få fram ett enda ord, så förbluffad hade jag blifvit. Förr skulle jag trott, att man kunnat pressa guld ur ett stycke bark, än finna en enda riksdaler hos Lisa Petterson, eller »Fattig-fattig-Lisa», under hvilket senare namn hon mest var känd.

»Ni har fem tusen riksdaler, en hel förmögenhet,» yttrade jag slutligen, »och ändå går ni och tigger, ändå har ni nyss tagit ut en vedpollett, som en annan kunnat bättre behöfva.»

»Ack nej, herr pastor, jag är så fattig, så fattig, så fattig,» började hon ånyo den gamla visan; »dessa pengar rår jag inte mera om, för jag har enkom gått hit i dag för att be pastorn att, å mina vägnar, men utan att jag sjelf blir känd, skänka hela denna summa åt två personer, som jag vill göra lyckliga och som förtjena att bli det... Jag tänkte först fördela pengarna mellan flere, men då hade det blifvit så litet på enhvar, att ingen just fått någon nytta deraf... Det är bättre att resa en enda ordentlig byggnad än tusen sinom tusen korthus, som inte duga till annat än att roa ögat för en liten stund.»

»Och hvilka äro nu dessa begge lyckliga?» frågade jag, efter att förgäfves ha sökt öfvertala den besynnerliga gumman att göra kapitalet fruktbärande för sin egen räkning.

»Den ena är jungfru Lotta Ask, som sitter i mångelståndet vid Fredsgatan,» svarade gumman; »hon har suttit der i tio år och alltid försörjt sig ärligt och anständigt, och, fast sjelf fattig, har hon jemt varit god mot andra fattiga... Aldrig har jag gått förbi hennes stånd, utan att hon gett mig en pepparkaka eller smörbakelse, fast jag aldrig bedt henne om det ringaste. Vintertiden sliter hon rysligt ondt i det ståndet, händer och fötter har hon förkylt, men hjertat har hon ännu lika varmt och godt. Det är en riktigt bra menniska, herr pastor!»

»Nå, och den andra?»

»Är en fattig lappskräddare, som bor i huset n:o 20 vid Stora Badstugatan och heter Erik Holm, en riktig arbets-

myra, men som aldrig skall hinna till stacken, emedan han inte haft något att börja med, men deremot en mängd fattiga syskon och slägtingar att hjelpa... Inte heller honom har jag tiggt något af, men så ofta jag gått förbi hans fönster, har han ropat mig an och gett mig någon liten klädeslapp, och på detta sätt har jag fått många klädeslappar, dem jag skarfvat ihop till en hufva åt mig om vintern... För resten är han jemt glad och tokrolig af sig, och han narrar gumman att skratta, äfven när hon har sina värsta krämpor. Det är allt en bra menniska, han också, herr pastor?»

»Och mellan dessa två skall denna summa lika fördelas?»

»Nej, de ska ha den gemensamt, för de få den endast så framt de gifta sig med hvarandra. Jag är säker på att det ska bli ett godt hjonelag af dem, och då följer också Guds välsignelse med pengarna.»

Jag samtalade länge med gumman rörande denna sak, men som hon var orygglig i sitt beslut, så tömde jag säcken och uppräknade i hennes närvaro hela summan, hvars belopp var i enlighet med uppgiften. Derefter och sedan gumman bedt mig bevara hemligheten åtminstone så länge hon lefde, tog hon sin krycka och gick med sitt vanliga yttrande: »Glöm nu inte bort gumman vid nästa utdelning, för jag är så fattig, så fattig, så fattig!»

Angelägen om att så fort som möjligt fullgöra mitt uppdrag, begaf jag mig genast till Fredsgatan, på hvars norra sida ett mångelstånd sedan långliga tider stått, som dock numera är borttaget. Jag fann jungfru Lotta i ståndet. Hon var ungefär trettio år gammal och hade ett rätt hyggligt, ehuru något väderbitet ansigte. Jag underrättade henne om den lycka som så oförmodadt händt henne, äfvensom om det dervid fästa vilkoret, utan att antyda hvarifrån allt detta goda kommit. Jungfru Lotta höll på att dåna af glad häpnad. Hon gick, såsom man väl kan föreställa sig, in på allt och trugade på mig ett halft dussin färska strufvor för det glada bådskapet.

Från jungfru Lotta gick jag direkt till lappskräddaren, hvilken jag fann sittande på sitt bord, ifrigt sysselsatt med sitt arbete, under det han gnolade på en munter visa. Holm, närmare fyrtio än trettio år, hade ett friskt och hurtigt utseende. Utan omsvep meddelade jag äfven honom den glada nyheten. Först stirrade han på mig en stund med vidöppen mun. Derefter kastade han sig från bordet, fattade

tag i mig och svängde mig omkring, till dess jag yr i hufvudet sjönk ned på en gammal pinnsoffa, mot hvars hårda trälock jag klämde sönder jungfru Lottas strufvor, så att icke var det någon välsignelse med dem.

Skräddaren tog genast på sig sina bästa kläder och ilade hals öfver hufvud till mångelståndet på Fredsgatan.

»Var god och gif mig smörbakelser för sex skilling,» ropade han till jungfru Lotta, »och dertill på köpet hjerta och hand med thy åtföljande fem tusen riksdaler!»

»Hvad! Ni skulle vara?» stammade jungfru Lotta rodnande.

»Holm,» svarade Holm, »skräddare till profession, men ärlig till lif och själ och trogen in i bleka döden!»

Derefter mönstrade de en stund hvarandras anletsdrag utan att yttra något. Kanske tyckte skräddaren, att jungfru Lottas näsa var något för kort och trubbig, liksom hon, att hans var något för spetsig och lång. Men i äktenskapet böra ju de tu alltid vara ett, näsorna inbegripna, så att hvad som öfverskjuter å ena sidan får ersätta hvad som brister å den andra.

Jag sammanvigde detta par, och efter vigseln gaf jag de nygifta de 5,000 riksgäldsettorna mot qvitto, hvilket jag sedan lemnade till »Fattigfattig-Lisa», som syntes särdeles belåten med sitt verk. Holm lade sig till en större verkstad och blef snart en bland de tätare af Stockholms handtverkare. F. d. jungfru Lotta fann sig förträffligt äfven i sitt nya stånd och blef, såsom man väntade, ypperlig maka och moder. Hvem som gjort deras lycka, fingo de först veta efter sin välgörarinnas död.

Omkring fem eller sex år efter deras giftermål blef jag kallad hem till »Fattigfattig-Lisa», som då låg på sitt yttersta. Hon hade under nämnde år ytterligare sparat ihop något öfver hundra riksdaler, dem hon bad mig att på hennes begrafningsdag utdela bland hjonen på församlingens fattighus.

»Jag tänkte först ge äfven detta åt Holm och hans hustru,» sade hon; »men,» tillade hon med en suck, »ju mera menniskan får, desto sämre blir hon.»

»Har ni någon orsak att vara missnöjd med Holms?» frågade jag.

»Åh, inte just det,» svarade hon; »men inte var man på de senare åren så mot mig som man förr var, det har jag nog märkt. Ibland tyckte de, att jag kom för ofta, när jag kom två gånger i veckan, men sådan är verlden, och inte beskärmar jag mig öfver det. Ju mera guld, dess mindre hjerta, ju helare utanpå, desto lappigare invärtes... Men kanske ska det vara så för jemnvigtens skull, kanske blefve annars rikedomen för mycket lycklig och fattigdomen för mycket beklagansvärd. Herren vet nog, hur han ställer till med oss härnere, och det vet jag, att aldrig har jag klagat öfver mitt öde... Goda herr pastor,» tillade hon med sin vanliga bönfallande stämma, »jag får väl fri kista och fri jord, för jag är så fattig, så fattig, så fattig!...»

---

ord, jag tror du vill disputera med mig! Packa dig ner i boden, din fårskalle!»

Adlergren flög på dörren. Detta hindrade likväl icke, att han kort derefter blef förlofvad med kryddkrämarens dotter, en söt och god flicka, som länge hyst en ömmare böjelse för den arbetsamme, tålige och anspråkslöse unge mannen och slutligen yppat denna böjelse för fadern, hvilken gillade och framförde den, ehuru på det originella sätt vi nyss visat. Dagen för bröllopet utsattes, men innan den randades, insjuknade fästmön, dog och bars till grafven med sin lilla myrtenkrona på kistlocket.

Följande dagen stod Adlergren åter i boden, mätte ut och vägde som vanligt samt fick likaledes efter gammal vana snubbor af sin husbonde för det han vägde galet, vägde kanske för väl. Måhända föll en och annan tår i den vågskålen der metallvigten låg och tyngde den något till mera fromma för köparen än för säljaren. Adlergren förblef hos samme husbonde ännu ett par år, ehuru något kompaniskap icke vidare kom i fråga. När kryddkrämaren i sin ordning insjuknade och kände, att han låg på sitt yttersta, befalde han Adlergren anskaffa tvänne ojäfviga vittnen, emedan han i sitt testamente ville göra något för denne. Adlergren uträttade befallningen, och ett vittne kom. Det andra måste först in på en källare i grannskapet för att få sig ett halfqvarter portvin, men innan detta var tömdt, hade kryddkrämarns timglas utrunnit, och det gick med testamentet som med bruden.

Adlergren blef dock sin egen och fick öfvertaga lagret på försvarliga vilkor; men några veckor efter uppgörelsen kom elden lös i boden genom en drängs vårdslöshet, och så gick äfven den herrligheten upp i rök. Adlergren, hvars kända ordentlighet snart skaffade honom ny kredit, öppnade sin rörelse på annat ställe, stod i sin bod hela dagen, skötte sina räkenskaper jemte korrespondensen om natten, bodde i bodkammaren, städade både denna och boden utan någon annans biträde. Under denna tid blef han bekant i ett förmöget handtverkshus i samma qvarter. Dottern i huset, en mycket vacker och välväxt flicka, tycktes fatta böjelse för den unge hygglige kryddkrämaren; men som han syntes för blyg att taga första steget, så tog hon det i stället och naturligtvis med framgång.

Äfven denna bröllopsdag var bestämd. Men dagen före den kom fästmannen för att besöka sina blifvande svärföräldrars hus och inträdde i sin fästmös rum, utan att finna den älskade. I stället fann han på hennes toalettbord ett bref med utanskrift till henne, skrifven af en manlig hand, men som likväl ej var fästmannens. Denne, drifven af en oemotståndlig lust, öppnade brefvet, hvilket likväl redan förut var öppnadt och säkerligen äfven läst. Adlergren läste brefvet och bleknade. Detta var skrifvet af en känd löjtnant vid gardet och innehöll, bland åtskilligt annat som till och med kan komma folk att rodna, äfven den uppmaningen till »Venus att så hushålla med sin kärlek till Merkurius, att hon icke glömde bort sina äldre förbindelser till Mars», jemte den lilla qvickheten, att »ett kryddkrämarförkläde kan vara likaså godt som något annat, fast det är fullt af såpa».

Adlergren lade brefvet tillbaka på dess plats, drog förlofningsringen af sitt finger och lade den på brefvet, hvarefter han smög sig bort till sin bod för att väga eller, rättare, öfverväga. Den upptäckt han i grefvens tid gjort kunde visserligen tagas som en stor lycka; men så tager man det ej, när man älskar med ett ungt och oförderfvadt hjertas hela värma. Att älska och hoppas, det är att lefva; men att bedragas i sitt hopp och hånas i sin kärlek, det är att dö samt dertill på köpet vara dömd att natt och dag fira sin egen likbegängelse.

Adlergren forfor att vara ungkarl och hade haft sin bod i sex år, då han en natt måste krypa ut genom sitt bodkammarfönster, för att rädda sig från elden, som kommit lös en trappa upp och redan trängde ner genom taket i hans bod.

»Det är bestämdt kryddkrämarn som satt eld på boden och det af sina randiga skäl,» yttrade folket.

»Men Adlergren är en hederlig man,» invände en tviflare.

»Det hindrar inte,» förklarade en trovärdig.

»Men hans lager var inte assureradt,» upplyste en annan trovärdig.

»Det var en annan sak, då är det skinn om honom, fast det är tunnt,» yttrade en menniskovän.

Och tunnt var det också, ty från den dagen repade han sig aldrig mer. Allt det lilla, han med mycket arbete och många försakelser sammanskrapat, gick förloradt i den sista branden, och det var helt och hållet slut med hans

kredit. De som kände honom värderade honom visserligen, men de ansågo honom för ett olyckskort, hvarpå ingen klok borde sätta ens ett öre. Nog finnes medlidande för olyckan, men olyckan måste gå till medlidandet och presentera sig i allt sitt elände, och det var det Adlergren aldrig kunde göra. Det är lättare att säga: »Här har du att hjelpa dig med», än att säga: »Hjelp mig, jag är så olycklig och beklagansvärd».

I nära tjugu års tid gick Adlergren omkring i staden, försörjande sig med att föra räkenskaperna hos bryggare, ett arbete som skulle ha varit ganska lätt för honom, om han icke dragits med sjuklighet, den han åsamkat sig genom sitt instängda arbete, det kalla bodgolfvet och den fuktiga bodkammaren, som han sällan gaf sig råd att elda.

En dag — han var då femtio år, men redan mycket lutande och hvit i håret som en dufva — satt han vid kontorspulpeten hos en patron på Norr, utskrifvande räkningar ur hufvudboken. Efter slutadt arbete gick han hem till det lilla jordrum, som han aflägset vid Stora Badstugatan bebodde och der han, någon stund ostörd, kunde reflektera öfver lifvets olika lotter, under det han gned sina stelnade lemmar. Knappt hade han trädt inom sin tröskel, förrän tvänne polisbetjenter rusade in efter honom.

»Hvar har du gömt pengarne som du stulit?» röt den ene af dem, fattande Adlergren i kragen, under att den andre började gräfva i hans fickor.

»Fram med sanningen eller knipa vi nog ut den med tjenliga medel!» röt den andre.

Adlergren stod som förstummad och stirrade på polisbetjenterna. Sedan rättvisans tjenare vändt upp och ned på allt i rummet, släpade de med sig den stackars mannen och kastade honom ner i det gamla Kastenhofshäktet. Saken var den, att strax efter det Adlergren gått från kontoret hade patronen saknat en större summa pengar, den han haft förvarad just i den låda, framför hvilken bokföraren suttit. Intet tvifvel. Det kunde icke vara någon annan än den fattige, afsigkomne kryddkrämaren. Fattigdomens största olycka ligger just deri, att man tror henne om allt ondt, oaktadt erfarenheten visat, att det egentligen är rikedomen som har de största synderna på sitt samvete.

I nära tre månaders tid försmäktade den olycklige i häktet, utom de dagar då han, eskorterad af stadsvakt, in-

ställdes för dåvarande Norra kämnersrätten, der han »förhärdadt nekade» och »fräckt bestred», såsom det hette i rättvisans protokoll. Slutligen blef han frikänd, »enär han, af brist på bevis, icke kunde till saken fällas», såsom

orden i utslaget föllo. Således var det bara bevis som fattades; annars var det klart som dagen. Men dagen mulnade, ty några veckor derefter fick man tag uti den verklige tjufven, hvilken var patronens egen bokhållare och synnerlige gunstling.

Patronen efterskickade Adlergren och sade till honom:

»Det var ett satans misstag, herre, ty nu ha vi fått bugt på den rätte, och honom ska fan ta, det kan ni lita på. Herrn får emellertid återtaga sitt arbete på mitt kontor, och se här litet plåster att lägga på såret.»

Dervid lade patronen tvänne tior på pulpeten. Adlergren stirrade på tiorna, lemnade på hvardera en tår och skred tigande mot dörren.

»Den som vill vara stursk bör åtminstone ha hela stöflar,» mumlade patronen halfhögt och stoppade de fuktade sedlarne tillbaka i sin plånbok, utan att generas af fukten.

Adlergren gick, medtagande, i stället för plåstret, ett nytt sår, kanske djupare än något af hans förra. Det gifves ögonblick i vårt lif, då ett hårdt ord icke skulle kunna uppvägas af all verldens gods och guld.

Dessa händelser jag nu omtalat voro hufvudlänkarne i den kedja af missöden och olyckor, hvarpå denne hårdt pröfvade man släpade. De öfriga smärre voro af samma hårda metall. Följande dagen besökte jag ånyo fattighuset och fick vid mitt inträde höra, att Adlergren några minuter förut insomnat i den sista sömnen. Jag närmade mig den dödes säng.

»Se, herr pastor!» ropade till mig gumman, som skött den aflidne; »hvem skulle nu kunna känna igen gubben med de röda ögonen! Se, så vacker han ser ut, se, hur han småler, han som aldrig drog på mun, utan såg ut som han bar hela verlden på sina axlar!»

Gumman sade sannt. Det låg ett uttryck af obeskriflig förnöjelse och lycksalighet öfver de utmerglade anletsdragen. Troligtvis hade han aldrig sett så ut under hela sin lefnad, om ej i den första gryningen af sitt lif, då han, hvilande vid moderligt bröst, slog upp sin blick och mötte en moders ömma och glädjestrålande öga.

Procentarne och deras arfvingar.

För icke just så många år sedan dog här i Stockholm en känd procentare, som allmänt kallades »Myran», ett onekligen alltför vackert och föga passande namn åt en sådan person. Bägge äro visserligen lika idoge och angelägne om att släpa med sig allt hvad de komma åt, utan att sky hvilka vägar som helst; bägge låta trampa på sig, utan att släppa sin börda eller förlora sitt mål ur sigte. En orm, som råkar i myrstacken, skall må så illa, att deraf blifvit ett ordspråk; en gäldenär, som råkar i procentares klor, mår säkerligen icke en bit bättre, och flådda bli de bägge intill bara benen. Men när myran släpar för den gemensamma stacken, det allmänna bästa, så arbetar procentaren endast och allenast för sig sjelf. Den ena nöjer sig med affall af blommor, träd och döda insekter; den andre slukar icke blott sina medvarelsers guld, utan jemväl och ofta nog deras hjerteblod, deras heder. Dock är det blott på guldet procentaren håller, och sätter han något värde på hjerteblodet och hedern, så är det endast i den mån de kunna tjena som hypotek, men bland hypotek anser han dem säkerligen för de sämsta.

Den myra, hvarom här är fråga, hade i sin ungdom varit farmaceut och kallades äfven för provisor. Men detta yrke, ehuru lönande i sig sjelft, var ej tillfyllest för honom; medicinal-taxans småplock behagade honom ej. Hvad hans yttre beträffade, var han lång och mager med trindt och blekt ansigte samt ljust, stripigt hår, främmande för kammen. Det var blott andra han kammade. Ytterst tarflig i sin klädsel, visade han sig merendels i en slängkappa, som, fordom rundskuren, med tiden och alltefter som den sluppit sönder i vecken blifvit inlagd och skarfvad samt slutligen så snäf,

att den med möda skylde den gängliga, knäsvaga gestalten. Han lefde för åtta, ja till och med fyra skillingar om dagen. Ångköket, der man spisar för tolf, skulle ha varit honom lika motbjudande som Davidsons Fenix. En madam, boende i annan trakt af staden, städade åt honom och nöjde sig med tio riksdaler i qvartalet, i hopp att icke bli bortglömd i det testamente han lofvat upprätta, ehuru med den fasta föresats att icke hålla hvad han lofvat. De sista åren af sin lefnad bebodde han ett rum i ett hus vid Regeringsgatan, förmådde icke gå ut och måste, när benen sveko honom, röra sig med tillhjelp af en gångstol samt kunde slutligen icke gå alls, utan hjelptes om morgonen af städerskan upp på stolen framför sitt bord, vid hvilket han blef sittande, till dess hon om aftonen återkom och hjelpte honom i sängen. Ofta fann hon honom då nedfallen på golfvet, der han kunnat ligga flere timmar, men tålig och lugn, såvida han fallit så att han kunde se sin bordslåda. Denna bordslåda var porten till hans paradis; men ingen annan engel än döden med sin lie kunde jaga honom derifrån, hvilket, såsom redan nämndt är, också skedde, innan han fyllt sitt femtionde år, sedan han i ungefär tjugu praktiserat i sitt hufvudyrke. Nyckeln till den der bordslådan fann man på likets finger, hvarifrån den med möda kunde dragas, och i lådan lågo femton tusen tre hundra riksdaler banko i kontant och fyrtiofyra tusen fem hundra riksdaler samma mynt i säkra reverser samt fem tusen sju hundra i osäkra. Antalet reverser uppgick till etthundratjugu, af hvilka ingen på högre belopp än tusen riksdaler. De flesta voro på ett à två hundra, men det blef en vacker å af alla dessa små bäckar. Han hade aldrig tagit under aderton procent, hvaraf man ser, att han bestämt sitt minimum, hvilket likväl endast lärer kommit hans äldre och ordentligare kunder till godo. Hvad deremot maximum beträffade, ansåg han det ovärdigt menniskan att bestämma ett sådant, utan tvärtom hennes åliggande vara att stiga eller gå så högt som möjligt, ja till och med ännu högre, följaktligen taga så mycket hon kunde få och icke heller försmå hvad som stege deröfver. Att likväl understundom ett maximum föresväfvat honom, kan man finna af följande yttrande, som Myran en gång lär ha fält vid ett tillfälle, då en gäldenär beklagade sig öfver att han tagit hundra procent.

»Himmelen ger ju sjufaldt igen det goda man gör,» sade han, »och menniskan bör ju så mycket som möjligt närma sig det gudomliga. Är det då för mycket, om en sann kristen åtminstone ger dubbelt?»

Huruvida det lyckats honom att någon gång så närma menniskan till dess urbild, att hon gaf sju hundra procent, är icke bekant, ehuru man kan taga för gifvet, att detta skulle ha innerligt gladt honom.

»Men hvad ska herrn med så mycket pengar, när herrn aldrig använder dem till något godt?» frågade honom en gång en militär, som han illa skinnat.

»Men hvad ska löjtnanten med värja, när han aldrig använder den?» frågade i sin ordning den girige.

Men för att återkomma till Myrans sterbhus, så upptäckte den som hade utredningen deraf bland annat en mängd bref från den aflidnes bröder och slägtingar, alla boende på landsbygden. Dessa bref innehöllo naturligtvis ingenting annat än böner om penningförsträckningar; men säkerligen hade Myran svarat sina fränder, liksom han svarat andra, hvilka begärt hans hjelp utan att prestera nöjaktig säkerhet: »Hjelp dig sjelf, så skall Gud hjelpa dig!» Han aktade sig för att sätta ordet *jag* i stället och sålunda gå Försynen i förväg. Dessa och dylika bibelspråk citerade han ofta, men tillät sig aldrig att tyda dem annorlunda än efter bokstafven.

En dag fick utredningsmannen besök af sex karlar och en qvinna, alla särdeles ruskiga både till utseende och klädsel. De voro den aflidnes sex bröder, afsigkomna gesäller i olika yrken, och qvinnan var hustru till den äldste, som varit murare. Sedan de styrkt sin slägtskap, skiftades arfvet dem emellan, och hvardera af bröderna fick ungefär fjorton à femton tusen riksdaler riksmynt. Familjen skyndade nu att kläda upp sig, och det efter allra nyaste modet, så när som på muraren, hvilken, kalkfärgen trogen, lade sig till hvit kasimirsbonjour och hatt af hvit silkesfelb. Hans hustru bar hvit sidensarsklädning och dito sidenhatt med plymer af samma färg samt en dyrbar parasoll med blonderspetsar, den hon under promenaden oupphörligen svängde öfver sitt hufvud. Samtlige herrarne gingo med nya sidenparaplyer, dem de hade uppspända äfven i det vackraste väder. Så ekiperade, promenerade de en dag uppåt Drottninggatan, till stor förlustelse för alla de mötte, och stannade slutligen på Fenix, der de beställt en finare familjemiddag.

De började, som vanligt, vid bränvinsbordet, men slutade också der, hvilket deremot är mindre vanligt. De reqvirerade den ena bränvinsflaskan efter den andra, till uppasserskans stora förvåning, och tömde deruppå minst ett dussin buteljer bayerskt öl. Också var sällskapet tidigt temligen »ankommet», såsom det heter, och murarens hustru hade inslumrat på en stol. För hvarje nick hennes hufvud gjorde nickade också de hvita plymerna i hennes hatt.

»Men ska då aldrig herrskapet sätta sig till bords?» frågade otåligt uppasserskan.

»Nå, hvad har hon då för läckerbischen att bjuda på?» frågade muraren, mycket sväfvande på målet.

»Åhjo, vi ha sköldpaddsoppa att börja med,» underrättade uppasserskan.

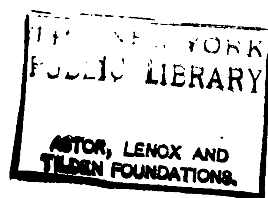
»Hvad sa du, menniska?» skrek muraren, sättande armarne i sidan; »ska du ge hederligt och rikt folk soppa på paddor, din slyna?»

Hela familjen, som trodde sig vara föremål för drift eller spektakel, rusade upp och öfverföll den stackars uppasserskan med otidigheter, så att hon nödgades taga till flykten, och sedan hon flytt, riktade de oregerliga sin harm mot bordsservisen och möblerna. Följden blef, att det hederliga och rika folket kördes på porten och hördes sedermera aldrig af i Stockholm, men det berättades af dem, som närmare kände till Myran och hans arfvingar, att inom ganska kort tid hela arfvet var förskingradt, så att det icke heller den gången var någon välsignelse med en girigs qvarlåtenskap.

I det rum, som Myran bebott, inflyttade emellertid en ung flicka vid namn Therèse, som försörjde sig med att sy linnesöm och för öfrigt var en flitig och anständig flicka. En natt tyckte hon sig i drömmen se en mager och ful mansgestalt med stripigt hår närma sig hennes säng, och hon hörde honom säga följande:

»Jag har förr hyrt detta rum, men har nu mitt eget på östra sidan af Johannis kyrkogård. Alla grafvar omkring min äro prydda med torf och blommor, det är endast min som är utan, och det gör, att jag inte får någon ro i min graf. Lägg för all del en liten krans på grafven, men det behöfver visst inte vara af de dyraste blommorna. Eterneller äro nog; de äro billigast och vara längst.»

Efter denna bön, som onekligen andades en viss anspråkslöshet och sparsamhet, försvann vålnaden.

»Hvems är den der grafven?»

När Therèse om morgonen vaknade, erinrade hon sig ganska väl den besynnerliga dröm hon haft, men frampå dagen tänkte hon icke vidare på den, helst det icke skall vara bra att drömma om fula gubbar.

Men följande natten förnyades samma dröm, och sak samma den tredje natten. Gubben med det stripiga håret visade sig och upprepade sin bön, men med allt mer och mer klagande stämma.

Therèse, förskräckt och fruktande att aldrig få någon nattro för den välsignade procentaren, lagade att hon fick reda på hans graf och lade ganska ordentligt en liten blomsterkrans på densamma. Natten derpå hade hon den lugnaste sömn och vaknade vid det bästa lynne i verlden. Hvad den beskedliga sömmerskan i början gjort af fruktan, gjorde hon snart af vana, och företog hon sig någon dag en liten promenad för att hemta frisk luft, så tog hon vanligtvis vägen öfver Johannis kyrkogård och hade merendels då med sig en krans eller blomma för grafven. Som hon alltsedan barndomen icke egt några slägtingar i lifvet och icke heller hade någon intimare vän, så föreföll det henne slutligen, som om allt hvad hon haft eller hade kärt slumrade i Johannis kyrkogård och just i den graf hon med så mycken omsorg prydde. Hon hade aldrig sett den illa beryktade Myran annorlunda än han i drömmen visat sig för henne; men småningom antog hans bild anletsdragen af de föräldrar hon tidigt förlorat, men af hvilka hon likväl hade ett dunkelt minne. Derför hände det också, att en och annan tår medföljde de blommor, hon lade på procentarens graf.

En vacker vårdag lemnade Therèse sitt hem för att gå till en af sina kunder med en beställd fruntimmersklädning, den hon samma dag fått färdig. Som kunden bodde i Johannistrakten och Therèses väg bar öfver Johannis kyrkogård, så hade hon äfven tagit med sig en liten blomkruka med en enkel, men väldoftande viol uti för att sätta ned den på Myrans graf, ty, såsom man torde erinra sig, gick hon efter gammal vana aldrig tomhänd förbi den. Therèse begaf sig till grafven, nedsatte den lilla krukan och skulle derefter fortsätta sin väg, då helt nära henne en röst frågade:

»Hvems är den der grafven?»

Therèse vände ansigtet åt den sida, hvarifrån rösten kom, och blef varse på en bänk i närheten en liten hopkrumpen gubbe med gult ansigte och silfverhvitt hår samt

klädd i kapprock med många små kragar, såsom modet var för några tiotal af år sedan, och bärande på hufvudet en slokig, grå filthatt med breda skyggen.

»Herrn frågade hvems den der grafven är,» upprepade Therèse något förlägen.

»Ja.»

»Minsann jag det rätt vet,» svarade Therèse.

»Hon vet inte, hvems grafven är som hon pryder med blommor!» anmärkte gubben, spännande i henne ett par små jerngrå ögon och med ett ironiskt leende på sina tunna läppar.

»Jag minns blott, att han kallades för Myran när han lefde,» upplyste Therèse, »och att han före mig bodde i det rum jag nu bebor.»

»Myran?» upprepade gubben eftersinnande; »aha! Är det der hans graf, han som bodde vid Regeringsgatan och dog för något öfver två år sedan?»

»Herrn kände honom således?» frågade nu Therèse i sin ordning, under det hon närmade sig gubben.

»Ja,» svarade denne; »men hur var det? Hon sa ju, att hon inte visste, hvem som ligger i grafven der?»

»Jag har aldrig sett honom i lifstiden.»

»Men hon är förmodligen en af hans slägtingar, ty jag vet, att han hade en hel binga med sådana.»

»Nej, det är jag inte, och jag vet inte förrän nu, att han haft någon anhörig.»

»Det var besynnerligt... Hon hvarken kände eller är slägt med den döde, och ändå bär hon blommor till hans graf!»

Therèse teg en god stund, icke rätt vetande, hvad hon skulle svara. Men nyfiken att få några närmare upplysningar om den hvars graf hon så länge vårdat, omtalade hon slutligen för gubben den dröm, hon tre nätter å rad haft om den aflidne, och den verkan denna dröm utöfvat på henne.

Gubben lyssnade uppmärksamt, utan att ett enda ögonblick taga sina blickar från berätterskan. När hon slutat, mumlade han knappast hörbart:

»Och han sade, att han icke fick någon ro förrän han fått en blomma på sin graf?»

»Ja,» svarade Therèse.

»Och han har sedan ej visat sig för henne?» fortfor gubben allt dofvare.

»Aldrig.»

»Och sedan fick han ro, fick lugn i sin graf!» mer hviskade än talade den gamle, under det han tillslöt sina ögon och tycktes försjunka i dvala.

Therèse gjorde honom flere frågor, men han svarade ej, och som hon inte hade tid att länge uppehålla sig på kyrkogården, lemnade hon gubben och trippade sin väg. Men hon hade inte gått många steg, förrän hon ånyo hörde och kände igen gubbens röst.

»Vänta, stanna, stanna!» ropade han, linkande efter henne.

Therèse stannade.

»Hvar bor hon?» frågade gubben, när han hunnit fram till henne.

Therèse nämde sin adress. Gubben skakade på hufvudet.

»Jag orkar inte gå så långt,» sade han; »men om hon vill komma till mig?»

»Kors, det kan jag väl göra,» svarade Therèse, som dels längtade att få höra något om sin skyddsling i grafven, dels ock kände ett visst deltagande för det uttryck af lidande, hon märkte i gubbens ansigte.

»Kom i morgon förmiddag... jag bor i n:o 5 vid Surbrunnsgatan... fråga bara efter kamrer Dahn, så får hon nog reda på mig... Hon kommer ju, kommer ju ändtligen?» tillade den gamle med en röst så bedjande, att den riktigt gick den beskedliga Therèse till hjertat.

»Visst kommer jag, stackars gamle herre!»

»Tack för det! Hon skall aldrig komma att ångra det,» förklarade gubben; »den kan inte vara känslolös för de lefvande, som visat så mycket deltagande för de döde.»

De skildes; men tidigt den följande dagen infann sig Therèse uti huset n:o 5 vid Surbrunnsgatan.

»Känner madam någon kamrer Dahn, som skall bo här i huset?» frågade hon en gumma, som hon mötte i trappan.

»Hvem känner inte den blodigeln!» svarade madamen.

»Blodigeln!» upprepade Therèse; »hvad är han då för en menniska?»

»Han är ingen menniska,» svarade madamen, »han är den rysligaste procentare och pantlånare... Akta sig för

honom, kära jungfru, han vore i stånd att sprätta ögonen ur henne, om han misstänkte, att pupillerna vore af guld.»

Therèse stod och funderade en stund, om hon skulle gå upp till en sådan person. Men som hennes ärende icke var att låna något och hon icke heller ansåg sina ögon så särdeles frestande, så repade hon mod och inträdde i blodigelns rum.

Med ett blandadt uttryck af välvilja och ängslan i sitt ansigte mottog kamrer Dahn den inträdande sömmerskan, bjöd henne sitta, tog plats bredvid henne och började ett samtal, hvaraf följden blef, att Therèse en vacker dag lemnade sin gamla bostad och flyttade till Surbrunnsgatan och blef kamrer Dahns hushållerska.

Folk som länge känt kamrer Dahn berättade, att han under de tvänne år Therèse förestod hans hus undergick en märkbar förändring. Från att ha varit en hård och skoningslös prejare, blef han mild samt till och med hjelpsam mot behöfvande, en förändring, den man visserligen helt och hållet tillskref det välde hans hushållerska eller, rättare sagdt, sjuksköterska hade öfver honom, men som med all säkerhet hade sin egentliga upprinnelse i uppträdet vid Myrans graf, äfvensom i de ovanliga förhållanden, som dermed voro förknippade. För öfrigt kunde ingen dotter med större ömhet vårda en gammal sjuklig far, än Therèse vårdade den gamle kamreraren.

Kamrer Dahn dog efter att ha upprättat ett testamente, deri han anslagit rätt vackra summor till välgörande ändamål. Therèse fick på sin lott icke mindre än trettio tusen riksdaler banko, gifte sig med en ung hygglig köpman och blef lycklig samt en i alla afseenden värdigare och tacksammare arfvinge än Myrans varit, och det behöfver väl knappast nämnas, att hon för sitt eget nya hem icke glömde Johannis kyrkogård, der hon, i stället för blott *en* graf, numera fick tvänne att vårda och pryda

Att drömmar understundom kunna ha någon betydelse eller bli af inflytande på ens lif, det kan man väl erkänna, utan att derför behöfva göra sig skyldig till vidskepelse. Många mindre tillfälligheter än en dröm begagnar sig Försynen af för att gifva vårt lif en riktning, som icke ens den visaste bland dödlige skulle kunnat ana. Hvad Therèse särskildt beträffar, är det likväl märkvärdigt, att den ömma vård, hon egnat den ene procentarens graf,

skulle belönas af den andre, äfven om det är förklarligt, att den senare, gripen vid berättelsen om den dröm, i hvilken hans yrkesbroders vålnad beklagade sin nöd, sjelf kommit att tänka på sitt blifvande tillstånd efter döden och i tid sökt göra något för att vinna himlens nåd och efterlefvandes deltagande. För den som så lefvat, att han vid sin död icke efterlemnar någon som egnar hans minne en tår eller hans graf en blomma, för honom hade det säkerligen varit bättre, att han aldrig varit född.

Ett patronelt pastorat.

En dag under min tjenstgöring som vice komminister i Stockholm inträdde hos mig en betjent i ståtligt livré och, stickande i min hand ett visitkort med inpressad greflig krona och derunder ett klingande namn, framförde sin husbondes begäran om ett besök af mig, så fort min tid det medgåfve, emedan »hans nåd» hade något högst angeläget att säga mig.

Grefvens namn var ett af församlingens förnämsta, och jag hade mycket hört talas derom äfvensom sett personen som bar det, en ståtlig gestalt af några och trettio år, f. d. major vid ett rangregemente, hvarifrån han nyligen tagit afsked för att, såsom det sades, odeladt kunna egna sig åt sina stora egendomar i en af rikets sydligare provinser. Men aldrig hade jag talat med honom eller kunde jag förmoda, att han det ringaste tagit kännedom om min obetydliga person. Följaktligen kände jag mig något öfverraskad af hans bjudning, men lofvade emellertid att följande dag göra honom min uppvaktning, hvilket jag också gjorde.

»Välkommen, min bäste herr komminister!» började grefven med den mest förbindliga ton i verlden; »jag tror det tinat opp något på morgonen, annars har det varit temligen skarpt i natt, fyra grader kallt, fast vi inte hunnit längre än in i oktober.»

Under dessa ord, hvilka onekligen röjde något intresse för den yttre naturen, förde grefven mig till en soffa, der vi togo plats bredvid hvarandra.

»Jag har besvärat er med detta besök,» återtog han; »men jag är nästan säker på att ni skall ursäkta mig derför. Jag ämnar uttrycka mig lika uppriktigt som kort och

hoppas att ni å er sida vill göra detsamma. Således till saken!... Har ni tagit pastoralexamen?»

»Nog har jag det, herr grefve,» svarade jag.

»Godt!» fullföljde grefven; »ni kan omöjligen vara okunnig om att L—sta pastorat, till hvilket jag har patronaträtten, är ledigt.»

»Visst inte, herr grefve,» svarade jag, ty så okunnig blir väl aldrig en prest, att han icke vet, när ett pastorat är ledigt.

»Ni vet, att L—sta pastorat, ehuru af andra klassen, alltid ansetts jemngodt med de flesta af första?»

»Äfven det har jag fullkomligt reda på,» försäkrade jag.

»Jag tar då för gifvet, att ni icke har något emot att bli kyrkoherde i L—sta, så framt ni inte känner någon motvilja mot den som får den äran att bli er patronus.»

Jag såg på grefven med stora ögon, under det mitt hjerta började slå häftigt, ty jag kunde omöjligen förklara, hur det kunde falla grefven in att tillbjuda mig ett pastorat, som kyrkans mest utmärkte män skulle anse för en stor lycka att bekomma.

»Jag läser i ert ansigte ett tillfredsställande svar,» sade grefven; »men nu till en annan fråga, som nära sammanhänger med den första. Jag vet, att ni är ungkarl; men är ni också oförlofvad? Är ert hjerta fritt, som det heter, eller med andra ord, har ni ännu aldrig tänkt på, hvem som skall bli prostinna i ert blifvande pastorat?»

Vidden af mina ögon minskades icke vid denna fråga; den tilltog fastmer, skulle jag tro. Grefven blef mig allt mer en gåta, och jag visste icke, hur jag skulle tyda detta besynnerliga spörsmål.

»Frågan är ju så enkel,» menade deremot grefven, som säkerligen uppfattade min förlägenhet; »har ni fästmö?»

»Nej!» blef ändtligen mitt svar.

»Och ni har icke heller i tankarna friat till någon?»

»Nej!»

»Nåväl, då äro vi ju begge på det klara med hvarandra,» försäkrade grefven; »min mening är att gifva er L—sta pastorat, som, efter hvad ni äfven torde veta, får tillträdas den första maj nästa år. Det är blott ett vilkor, som är förknippadt dermed.»

»Och detta vilkor?» frågade jag.

»Är, att ni gifter er med ett fruntimmer, som jag lifligt intresserar mig för,» upplyste grefven.

»Hm, hm!» mumlade jag, betydligt nedstämd, ty jag började nu erinra mig, att den person, med hvilken jag talade, ansågs för en af hufvudstadens mest galanta eller vidlyftiga kavaljerer.

»Och hvem skulle det fruntimret vara?» frågade jag efter en stunds tystnad.

»Jo, en ung flicka, uppfostrad i tarflighet,» upplyste grefven; »hon är hushållsaktig och ordentlig och skulle snart införlifva sig med de bestyr, som tillhöra en pastorsfru på landet. Dertill ett ansigte skönt, förtjusande som en madonnas.»

Men säkerligen icke ett af Rafaels ideal, tänkte jag och såg L—sta kyrka med klockstapel och pastorsboställe alltmer försvinna i fjerran.

»Nå, hvad svarar ni härpå, min bäste herr kyrkoherde?» frågade patronus i L—sta.

»Jag tycker,» svarade jag, »att jag först borde närmare känna den person, som herr grefven utsett till mitt lifs följeslagarinna.»

»Visserligen bör ni det,» medgaf grefven; »också skall jag genast ha det nöjet presentera min skyddsling för er.»

Grefven steg upp, öppnade dörren till ett inre rum, gick dit in och återkom snart, ledande vid handen en ung dam, som frasade af siden och doftade af parfymer.

»Johanna Wager!» ropade jag, resande mig från soffan med en känsla af på en gång deltagande och harm.

Denna flicka var långt ifrån obekant för mig. Hon var dotter till en afliden registrator i kammarkollegium och hade några år förut för första gången gått till skrift i min församlings kyrka. Hon väckte då mycken uppmärksamhet både för sitt ovanligt vackra utseende och sin sällsynta förmåga att lära och förstå. Men det hade sedan dess gått med henne som med så mången annan stackars flicka, hvilken utkastats i hvirfveln af ett större samhälle utan föräldravård, utan en moders vakande öga. Det fordras mycken dygd för att följa och stödja mycken skönhet. Nog mäter man felet och väger lasten, men hvem mäter eller väger lifvets frestelser! Vore man lika nogräknad på mått, mål och vigt i senare fallet som i det förra, så hade

man mycket mindre att fördöma och följaktligen äfven mycket mer att förlåta.

Hur jag sjelf mätte och vägde i denna stund, kan jag ännu icke göra mig redo för; men säkert är, att mitt bröst kokade af harm öfver den högvälbornes proposition, ehuru

jag, af deltagande för den stackars flickan, i hennes närvaro icke ville ge luft eller ord åt min känsla, ty Johanna, som stannat vid tröskeln, stod med nedslagna ögon och högröda kinder.

»Herrskapet äro ju gamla bekanta,» yttrade grefven med ett leende eller grin, som föreföll mig ytterst vidrigt.

»Ja,» svarade jag, »jag känner mamselln från en tid som . . . som . . .»

Jag hade icke hjerta att fortsätta, ty Johanna, som ögonblickligen skiftat färg, lutade sig ögonblickligt mot dörrposten. För att med ens göra slut på den obehagliga ställning, hvari jag så oförmodadt blifvit försatt, tog jag tvärt min hatt och styrde rakt på dörren till tamburen. Men innan jag öppnade den, kom jag att blicka tillbaka åt det ställe der Johanna stod. Hennes stora mörkblå ögon tycktes följa mig, fuktiga och bedjande. Grefven hade den artigheten att ledsaga mig ut i tamburen. Der mellan fyra ögon sade jag »hans nåd» några skarpa, men välförtjenta ord, förestafvade af den aktning, hvarje hederlig man är skyldig sig sjelf, äfvensom af den värdighet mitt embete kräfde.

»För all del, tag på öfverrocken,» svarade grefven, utan att det ringaste bringas ur fattningen; »komministern har bastanta galoscher, ser jag, och de äro goda att ha i ett sådant väglag, bara de inte glappa för mycket,» tillade han med en försmädlig blick på mina något nedstänkta pantalonger.

Jag gick — gick naturligtvis äfven miste om L—sta pastorat. Men pastoratet gick icke miste om sin kyrkoherde för det, ty följande vår installerades med vanlig högtidlighet deruti en hederlig, medelålders lärare från en af hufvudstadens skolor. Installationsskålen, som den vid middagsbordet i L—sta prestgård officierande biskopen proponerade för den nyutnämnde kyrkoherden, delades äfven af dennes unga fru, hvars skönhet och behag väckte alla närvarandes beundran.

»Du var ändå bra dum som inte tog emot L—sta pastorat, när det erbjöds dig,» yttrade en dag några år derefter till mig en förtrogen vän och kamrat, hvilken kände till den roll jag spelat i ofvan framställda scen; »ett så ypperligt pastorat skall aldrig erbjudas dig mera.»

»Det är sannt,» svarade jag tankfullt, »men det der vilkoret som . . .»

»Vilkoret var bättre än sjelfva pastoratet,» afbröt mig min vän; »prostinnan på L—sta har icke sin like hvarken som maka eller mor, och hon är hela traktens skyddsengel.»

»Men grefven, den nådige patronen?» invände jag.

»Näst dig blef ingen så lurad som han,» försäkrade vännen; »grefven trodde, att patronatsrätten skulle vara i evighet, men bedrog sig. Hans första besök hos de nygifta på prestgården blef äfven hans sista; han blef visad på dörren af värdinnan, fast hans visit, såsom han sjelf påstod, endast gällde värden. Förtviflad och naturligtvis svärjande öfver qvinnans trolöshet, lemnade han trakten och har sedan dess icke hedrat L—sta socken med sin närvaro. Som sagdt är, det var en dumhet, kära bror! Man bör inte vara så nogräknad här i verlden; man bör inte förakta en ädel ros, derför att tillfälligtvis en brännässla slingrat sig kring dess stjelk. Lösgör varligt rosen ur dess fängsel, plantera om den i en annan jord, och hon skall tacksamt blomstra för dig allena.»

Min vän hade rätt. Hvad han berättat, kände jag redan förut, och de invändningar jag gjorde voro blott af det slaget som man vanligtvis flyr till för att söka trösta sig sjelf öfver ett begånget misstag. Johanna Wager blef som gift en prydnad för sitt kön. I mången dröm och äfven mången gång såsom vaken har jag tyckt mig återse de stora, mörkblå ögonen, som följde mig vid det der tillfället, då jag lemnade grefvens rum. Jag ser nu i dem, hvad jag då icke gaf mig ro att se, nämligen icke en bönfallan blott, utan äfven ett allvarligt löfte om lifvets lycka.

Qvinnans mun kan hyckla, kan ljuga. Men hennes blick bedrager ej. Det är en af de få Guds gåfvor, som jorden ännu icke lyckats förfalska.

Isak Domnerus.

Isak Domnerus, församlingens kyrkonotarie, var något öfver femtio år, när jag gjorde hans bekantskap. Det var ännu en ståtlig och välbehållen gestalt, en trogen afspegling af hans redbara och angenäma inre. Han hade varit ordinarie tjensteman i ett af rikets civila embetsverk, men tidigt nödgats lemna denna plats. De som kände honom sedan hans ungdom påstodo likväl, att han, till följd af sina kunskaper och sin praktiska duglighet, haft de bästa utsigter till äfven den mest lysande befordran, utom det att han genom sitt fördelaktiga yttre och sina sällskapstalanger bort kunna spela en större roll inom umgängeslifvet.

Hvad kunde väl då ha varit orsaken till den alltför anspråkslösa beställning han nu sedan tjugu år tillbaka innehade? Jag gjorde honom sjelf en gång denna fråga, och han besvarade den med sin vanliga godmodighet.

»Tre saker ha förstört min lycka,» förklarade Domnerus, »och det är ölost, en knähund och en raket.»

Och huru dervid tillgått, berättade han nu för mig.

Domnerus hade blott några år varit en s. k. »ung man i verken», när han genom sitt vackra utseende och trefliga sätt att vara lyckades intaga en ung arftagerska, hvars mor var enka efter en egendomsegare på landet. Dotterns fädernearf utgjorde minst 300,000 rdr, och hon ansågs ha minst lika mycket att vänta efter modern. Det väckte derför icke ringa förvåning, när det allmänt förspordes, att denna rika samt för öfrigt väl uppfostrade flicka bland sina många friare, bland dem flere af både börd och förmögenhet, valt en extra tjensteman, hvilken dertill bar ett så plebejiskt namn som Isak Domnerus.

Domnerus besökte naturligtvis sin svärmors hus hvarje afton, men som han var en glad lefnadsbroder, så besvärade

det honom mycket, att han aldrig fick annat fluidum än en kopp té när han kom, och aldrig annat till qvällen än några smörgåsar med ett glas ölost. Fjorton dagar härdade han ut dermed, men på den femtonde sköt han något sorgsen ölostglaset från sig.

»Jag tror du inte tycker om ölost?» frågade hans blifvande svärmoder något förvånad öfver en så uppenbar brist på takt och smak.

»Åhjo,» svarade Domnerus, »ölost är nog bra, men inte gör den många menniskor glada.»

»Gå då på andra ställen, der det är gladare,» tillrådde värdinnan förargad.

»Men tag då inte saken så hett, min nådigaste tant!» yttrade Domnerus i skämtande ton; »utan låt oss gå halfva vägen hvar. Ge mig ölet, och behåll ni osten för egen räkning.»

Men värdinnan, som icke tålde skämt när det rörde hennes favoritdryck, reste sig häftigt från bordet; den ena repliken föranledde den andra, och slutet blef, att Domnerus afskedades. Mindre saker än ölost ha förorsakat vida större katastrofer här i verlden, och några veckor derefter var den rika arftagerskan förlofvad med en löjtnant vid gardet, hvilken, vis af annans skada, drack icke mindre än tre glas ölost hvarje afton hos sin blifvande svärmor och höll tåligt ut dermed ända tills bröllopsdagen, då det nog var slut med svärmors makt och troligtvis med ölosten äfven.

Isak Domnerus fortfor icke desto mindre att vara en eftersökt gäst öfverallt samt fast besluten att, i fall lyckan än en gång log mot honom, icke mera vara så nogräknad på supanmaten. Han umgicks i rätt många förnäma hus, dit hans musikaliska talang och hans utmärkta förmåga äfven som valsör banat honom vägen. Men en brännande sommardag befann han sig i en af de båtar, som göra reguliera turer mellan Carlberg och Nya Kungsholmsbron. I fören satt en herre med en stor pudel och i aktern bredvid Domnerus en gammal grefvinna med sin lilla knähund af sällsynt ras, fast något för knubbig och välmående. När båten kommit nära Nya Kungsholmsbron, gaf herrn i fören ett tecken åt sin pudel, som genast hoppade i vattnet.

»Hvad han simmar charmant!» utropade grefvinnan till Domnerus, som hon personligen kände och som till och

med haft äran att några gånger vara bjuden i hennes hus »min stackars Netta skulle nog behöfva bada hon också,» tillade grefvinnan med en öm blick på den lilla favoriten, som låg i hennes knä, plågad af värmen, flämtande och med den lilla röda tungan ett godt stycke utom munnen.

»Det kan mycket lätt gå för sig, ers nåd, när vi kommit nära bryggan,» yttrade Domnerus.

»Men är notarien säker på att lilla Netta kan simma?» frågade grefvinnan.

»Den egenskapen är af naturen nedlagd hos hvarje djur,» försäkrade Domnerus.

»Och ni kan svara för det?»

»Ja, ers nåd, lika säkert som för mig sjelf,» svarade den oförsigtige Domnerus.

Just som båten skulle lägga till vid bryggan, tog Domnerus på grefvinnans tillsägelse lilla Netta och lade henne varsamt i sjön.

Plopp, plopp, plopp! ljöd det från vattnet, under det att lilla Netta sjönk, lemnande efter sig de vackraste ringar på vattenytan.

»O, min Gud, hvar tog lilla Netta vägen!» ropade grefvinnan förskräckt.

»Hon måtte dyka,» svarade Domnerus, som misstänkte att det bar på tok för lilla Netta.

»Dyka?» upprepade grefvinnan, »hvarför dyker hon då?»

»Förmodligen för att söka friskare vatten,» svarade Domnerus, rifvande sig ängsligt bakom ena örat.

Ringarne fortforo att utbreda sig öfver Clara sjö, men lilla Netta fortfor också att söka friskare vatten och söker det kanske än, ty lilla Netta kom aldrig upp igen.

»Menniska, rädda henne! Rädda lilla Netta!» skrek grefvinnan, fattande tag i Domnerus.

»Om jag bara kunde simma!» suckade denne.

»Jaså, ni kan inte simma... men Netta kunde simma, ni försäkrade ju, att hon kunde simma!»

»Ja, det tror jag också att hon kan,» tröstade Domnerus, »fast hon kanske har något svårt för att hålla sig *öfver* vattnet.»

Grefvinnan rasade som en furie, och det blef ett förskräckligt uppträde i båten.

Från den stunden var det också förbi med Isak Domneri lycka och framgångar i den förnäma verlden. Elaka

tungor utspridde, att Domnerus med flit dränkt grefvinnans favorit, och alla som hade knähundar kunde icke nämna hans namn utan fasa.

Denna olyckshändelse tillskref Domnerus sjelf sin tröga befordran på tjenstemannabanan, ty, oaktadt sin stora öfverlägsenhet, blef han länge förbigången och lyckades först efter tioårig trägen tjenstgöring komma på ordinarie stat. Han hade ungefär ett år varit ordinarie tjensteman, då presidenten i det verk, der han tjenstgjorde, bjöd ut till sig på sitt sommarnöje nära staden verkets samtlige embets- och tjenstemän för att fira sin frus födelsedag.

Domnerus tog med sig från staden ett större parti fyrverkeripjeser för att illustrera födelsedagen, och sedan supén intagits och mörkret inbrutit, samlade sig hela sällskapet af herrar och damer i parken för att njuta af den herrliga augustiqvällen och se på fyrverkeriet, som den artige Domnerus sjelf skulle afbränna. Han hade redan afbränt en sol, som vunnit det största bifall, och uppkastat trenne raketer, hvilka till allmän förtjusning bestrött fästet med stjernor af alla kulörer, då olyckan ville, att han tappade sin brännare på det ställe, der de återstående fyrverkeripjeserna lågo som i en knippa. Derigenom uppkom en explosion af den effekt, att alla pjeserna antändes och vräktes i horisontell riktning midt bland gästerna under ett förfärligt hväsande och smattrande, som likväl öfverröstades af kavaljerernas svordomar och damernas gälla skrik. Presidentskan, en temligen storväxt och fetlagd fru, fick mellan sina fötter en s. k. »dykare». Den stackars presidentskan gjorde i sin ångest sådana skutt, att knappast en konstberiderska kunnat göra dem efter. Presidenten, en liten torr gubbe, hade med möda undflytt en s. k. »luftbägare», hvilken förfärligt grasserat i hans frackskört, när en raket så nära hväste förbi hans ögon, att han af kontusionen kastades till marken. Öfverallt hväste ormar af eld, smälde granater och blossade s. k. »Indiska ljus» utan försyn för ögon och öron — riktigt en scen ur Dantes helvete. Korteligen, sällan har en födelsedag slutat bedröfligare, och Isak Domnerus, vår olycklige fyrverkare, hvilken stått liksom Moses i den brinnande busken, utan att likväl vinna hopens tillbedjan, smög sig skamflat sin väg, aktande sig visligen för att taga afsked af värdfolket.

När presidenten efter några dagars opasslighet ånyo intog presidentstolen, befanns det, att han, till följd af den kontusion raketen förorsakat, blifvit svårliga vindögd, ett tillstånd som beklagligtvis räckte i flere månader. De underlydande embets- och tjenstemännen kände med möda igen sin höge förman, som städse utmärkt sig för sin klara och stadiga blick; men så kände presidenten nog igen de sina och i synnerhet den olycklige Domnerus, hvilken stod bugande inför sin höge chef, en lefvande bild af synden och ångern tillsammans.

»Herre!» röt presidenten till honom, »ni ställde just till ett vackert spektakel, när jag sist hade den hugnaden att se er... Om jag gjorde rätt, så borde jag... ja, herre, jag borde...»

»Ack, nådigste herr president!» inföll Domnerus, »ingen kan bättre förehålla mig min stora obetänksamhet än jag sjelf gjort, och jag tackar himlen för det att ingenting värre skedde.»

»Ingenting värre skedde!» upprepade presidenten med ökad häftighet och under det hans ögon vindade förfärligt; »är inte hvad som skett vackert nog kanhända! Hä? Är det inte vackert nog, vackert nog!»

Den olycklige Domnerus, som, under det presidenten yttrade dessa ord, icke såg annat än den hemska hvitan af sin chefs ögon och sedan såg sina bakom presidenten stående kamrater draga på mun, kunde omöjligen qväfva den skrattlust som vid denna syn med ens kom öfver honom, utan började en fnissning, som småningom öfvergick i det mest skallande gapskratt, hvaruti verkets både högre och lägre ledamöter omöjligen kunde undgå att instämma, ty ingenting är så smittsamt som löjet.

Ord kunna ej skildra presidentens tillstånd i denna stund. Han bleknade, rörde läpparne, utan att få fram ett enda ord. Man måste ge honom vatten och så godt som leda honom till hans stol, der han först någorlunda återhemtade sig. Men den olycklige Domnerus, som aldrig mera vågade visa sig för hans ögon och insåg omöjligheten af all vidare befordran i statens tjenst, lade in om sitt afsked, hvilket genast bifölls — det enda bifall han under hela sin tjenstetid lyckats vinna.

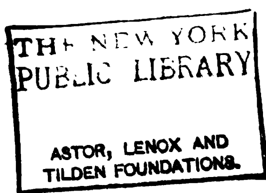
»Öfvergifven af staten, kastade jag mig i kyrkans armar och blef kyrkonotarie,» yttrade Isak Domnerus, sedan han slutat berättelsen om sina vidriga öden; »men jag ryser när jag hör en knähund skälla, och jag skrufvar till utanluckorna så ofta man kastar raketer i Stockholm, och man skall förr få slita mig i stycken än jag smakar ölost.»

Albergs boklåda.

För ungefär trettio år sedan fanns i Storkyrkobrinken en boklåda med detta namn, der jag vanligtvis köpte mina böcker. Alberg hade varit snörmakargesäll, innan han blef bokhandlare, och han hade fört med sig i sitt nya yrke något af sitt gamla. Snörrätt stodo böckerna på sina hyllor, och i dem som tillhörde hans lånbibliotek, ty han hade äfven ett sådant, funnos bokmärken af tvinnadt silke, en lyx som, enligt hans egen tanke, betydligt höjde böckernas värde och verkligen äfven förskaffade honom många kunder, i synnerhet af det täcka könet. För öfrigt hade han ett åtminstone för en bokhandlare eget sätt att uppskatta böcker. Det hände nämligen icke sällan, att han begärde något öfver det fixa priset, och när kunden prutade, tog han boken i sin hand och yttrade, under det han liksom vägde den:

»Är det för mycket det för en så stor bok?» — Hvad han gjorde och yttrade när böckerna voro små, känner jag ej.

För öfrigt var denne illiterate bokhandlare en allvarlig och idog man, vistades sällan utom sin bod och deltog aldrig i någon förströelse, och hur han vägde och snodde, äfven som bokhandlare, så lade han ihop en ganska försvarlig förmögenhet. Hans ansigte, visst icke obehagligt, var likväl nästan marmorstelt och tycktes otillgängligt för äfven de minsta rörelser eller färgskiftningar, och hela hans inre ansågs stå i den fullkomligaste harmoni dermed. Jag, som länge varit personligen bekant och umgåtts med honom, trodde liksom alla andra, att ingenting annat intresserade honom än bokryggarne, hvilkas titlar han också flitigt studerade. De utländska föreföllo honom visserligen ganska krångliga, men han tog ordentliga lektioner i detta slags

Alberg som »ädel röfvare».

studium, och som jag understundom gick honom tillhanda i den vägen, så fattade han en viss tillgifvenhet för mig och kunde en och annan gång ge mig till present någon nyss utkommen bok, till och med af det stora och mycket vågande slaget.

En förmiddag var jag inne i hans boklåda och höll just på att genomögna en bok-katalog, när min uppmärksamhet drogs derifrån af en ovanligt klangfull stämma, som yttrade följande:

»Nu har jag läst ut Corrandino, och honom tycker jag rätt mycket om, men ge mig nu, bästa herr Alberg, en annan röfvare, som är lika bra.»

Jag tog ögonen från katalogen och blef varse en mycket ung och mycket vacker flicka, hvars toalett röjde ett fruntimmer af den förmögnare samhällsklassen.

»Mamsell har nu genomläst alla mina röfvare,» svarade Alberg, hvars lånbibliotek för det mesta bestod af röfvar-romaner; »det är blott en enda som återstår, och det är Astolfo, men af honom har jag bara den andra delen inne.»

»Hvad skall jag med den andra, när jag inte får den första?» frågade den unga damen; »men, herr Alberg, hur kommer det till, att det aldrig kommer några nya röfvare, utan att man evigt måste hålla på med de gamla?»

»Ack, mamsell!» svarade Alberg och det med en vekhet i rösten, som jag väl aldrig kunnat tilltro honom; »ack, mamsell, bristen på röfvare blir tyvärr allt större och större!»

»Men finns det då inga skogar qvar i verlden?» frågade den sköna.

»Jag fruktar verkligen för att man alltför mycket hugger ut dem, så att de tappre icke mera ha någon trefnad der. Men om mamsell tillåter, så skall jag i morgon skicka begge delarna af Astolfo, hvilken är ett mästerstycke och som jag bestämdt skall skaffa mig, om jag också måste röfva den sjelf.»

»Det vore genast början till en vacker roman,» försäkrade röfvarbandens beundrarinna; »det skulle vara roligt att se herr Alberg med terzeroler i bältet och på hufvudet en spetsig hatt med örnfjäder uti... Men hvad är det der, hvad är det der för tokerier nu igen, herr Alberg?» tillade hon något svagare, men förtrytsamt.

Med ena ögat i katalogen såg jag likväl med det andra, huru Alberg öfver disken höll den unga flickans hand i sin, under det att hans ansigte öfvergöts af den vackraste purpur och hans ögon tindrade som stjernor. Hvem hade kunnat tro detta marmoransigte om sådant? Jag blef både förvånad och förskräckt, utan att likväl kunna göra mig reda för det senare. Den unga damen gick.

»Hvem var det der unga vackra fruntimret?» frågade jag Alberg, sedan hon aflägsnat sig.

»Aurora T**, dotter till kamrer T**,» svarade Alberg, efter en djup suck och med blicken liksom fastnaglad vid dörren.

Några dagar derefter besökte jag ånyo hans boklåda, men just som jag skulle gå dit in, mötte jag i dörren samma unga flicka, hvilken utkom storskrattande, så att tårarne stodo henne i ögonen. Jag gick in och fann Alberg som vanligt stående innanför sin disk, men i en stor tillknäppt öfverrock, oaktadt det var midt i den varmaste sommaren. På en stol innanför disken upptäckte jag en spetsig filthatt med breda brätten och en stor svart plym, och vid en rörelse som Alberg gjorde för att taga fram en bok, hvilken hade sin plats på hyllan i baksidan af disken, såg jag kolfven af en pistol sticka fram ur öfverrocken.

Det var icke svårt att inse sammanhanget med denna kostymering. Alberg hade velat visa sig för den unga romanläserskan i en röfvaranförares fulla skrud för att göra sig så intagande som möjligt. Men effekten måtte icke ha motsvarat hans förväntan, ty röfvaren i öfverrocken såg ut som vore han redan dömd till döden: han hvarken frågade eller svarade, och som jag icke ville öka hans förvirring, så aflägsnade jag mig utan att säga ett ord.

Under återstoden af sommaren var jag visserligen ofta inne i samma boklåda, men upptäckte dervid ingenting annat ovanligt hos bokhandlaren än en stor tankspriddhet, förenad med mycken otålighet både i ord och gester. En afton i oktober kom jag från Riddarhustorget och tog vägen uppåt Storkyrkobrinken förbi Albergs boklåda. Denna var stängd, men utanför den stod en person, i hvilken jag genast igenkände bodens egare.

»God afton, Alberg, du har stängt redan, ser jag,» yttrade jag till honom.

»Ah, är det du!» mumlade han, sprittande till, liksom väckt ur en dvala; »kommer du hemifrån?» tillade han med feberaktig ifver.

»Nej, jag har haft ett ärende i staden,» svarade jag.

»När gick du hemifrån?» sporde Alberg med fortfarande häftighet.

»Jag tror det var vid fyratiden; men hvarför frågar du så?»

»Åh, det var just ingenting,» mumlade Alberg ånyo, hvarefter vi följdes åt för att gemensamt gå åt Norr, men han gick sluten och tyst vid min sida, ända tills vi kommit på Norrbro, då han stannade, vidrörde min arm och, i det han pekade uppåt stjernehvalfvet, frågade:

»Hvad tror du om stjernorna deruppe? Är det sannt, att en stjerna tändes så ofta en menniska födes och släckes när hon dör?»

Jag meddelade Alberg hvad jag visste om astronomien; men om han ens lyssnade dertill, har jag svårt för att afgöra. När vi hunnit Gustaf Adolfs torg, bjöd han mig godnatt och tog af till höger. Hans uppförande föreföll mig något besynnerligt, och troligt är, att jag icke så snart lemnat honom, om jag icke haft en tjensteförrättning samma afton. Hemkommen, fann jag på mitt bord ett temligen tjockt bref med utanskriften till mig. Jag igenkände Albergs handstil och öppnade kuvertet, men fann ett annat bref med utanskriften till »Mamsell Aurora T**» och endast följande rader till mig:

»Var god och öfverlemna hosföljande bref till dess egarinna, men icke förrän i morgon förmiddag.»

Efter en i oro tillbragt natt begaf jag mig tidigt följande morgon till Albergs hem. Han hade icke varit hemma på hela natten och saknades än. Jag skyndade till kamrer T**. Som dottern ännu ej var uppstigen, så lemnade jag brefvet till fadern, hvilken bröt det och läste det först för sig sjelf, men slutligen under ett utrop af bestörtning räckte det åt mig med begäran att jag ville fortsätta.

Det var ett sorgligt, ett hemskt bref, ehuru oredigt sammanskrifvet. Alberg skildrade deruti sin kärlek till Aurora och hennes hårdhet mot honom samt slutade med det tillkännagifvandet, att i den stund hon läste brefvet var han ej mera bland de lefvandes antal. I kuvertet fanns

äfven ett i laga form upprättadt testamente, deruti Alberg öfverlemnade hela sin qvarlåtenskap åt Aurora T**.

Några dagar derefter fann man Albergs lik uppflutet bland vedskutorna vid Blasieholmshamnen. Så slutade denne man. Det var då icke marmor alltigenom, såsom verlden trodde. Vulkanen glödde djupare och starkare hos detta slutna väsen än hos de flesta, och när den slutligen bröt ut, förstörde den allt utom kärleken, som ännu uppenbarade sig i det testamente, den olycklige mannen gifvit sin vackra, men hårda älskarinna.

»Några dagar derefter fann man Albergs lik uppflutet bland vedskutorna vid Blasieholmshamnen.»

En konungs gunstling.

I juni 1844 befann jag mig en dag, jemte en mängd andra personer, militärer och civile, högre och lägre, i konung Oscars förmak eller kabinett, afbidande audiens hos den nye monarken. Det var en presterlig befordringsfråga som min uppvaktning gällde. Jag hade väntat ungefär en timme, då in i förmaket trädde en gestalt, för hvilken vi alla bugade oss med en blandad känsla af vördnad och rysning, denna senare dock vida öfvervägande. Det var som hade döden sjelf uppträdt bland oss i generalsuniform och med bröstet täckt af kraschaner. Den inträdande var riksmarskalken grefve Magnus Brahe. Jag hade redan hört omtalas, hurusom grefve Brahe i fyrtio dagar vakat vid Carl Johans sjuksäng; huru han vidare sex timmar hvarje dag officierat i full riksmarskalksskrud vid det kungliga likets förevisande, och det under den mest olidliga värme; huru

han under hela denna tid icke förtärt annat än glace och vindrufvor, och att han, till följd af allt detta, mer skulle likna en vålnad än en menniska. Allt detta hade jag hört, och likväl öfverträffade verkligheten all beskrifning och min föreställning. Det fanns i detta ansigte ingenting annat än ben, betäckt af ett blygrått skinn, och ett par ihåliga glanslösa ögon. Jag hörde honom yttra till tjenstgörande kammarherren med en bönfallande pipig röst, ofta afbruten af den ihåligaste torrhosta, följande ord:

»Om jag blott finge fem minuters företräde; ty i annat fall måste jag uppvakta hans majestät på Haga.»

Detta af *honom*, som under så många år varit van att oanmäld och när som helst inträda hos Carl Johan. Det skar mig i själen att nu höra och se honom nästan förödmjuka sig för en vanlig kammarherre, hvilken än ryckte på axlarna och än antog ett slags beskyddaremin.

»Obegripligt,» yttrade helt nära mig en hög militär, »obegripligt, att excellensen är den ende som icke märker, att hans efterhängsenhet generar.»

Jag tyckte mig i de närvarandes ansigten upptäcka något som liknade löje, och likväl är det troligt, att alla dessa uppvaktande för blott några månader tillbaka stått i grefve Brahes förmak med böjda pannor och krökta ryggar. Efter någon stund fingo jag och några andra tillsägelse att återkomma en annan dag. Men när jag gick, hade ännu icke Carl Johans gunstling fått företräde hos Carl Johans efterträdare. Hvilken spegel för hofmän och konungafavoriter!

Jag styrde mina steg till Riddarholmen och ångbåtshamnen, dit jag hade ett ärende. Återvändande derifrån, kom jag att taga vägen till Riddarholmskyrkan. Men just som jag skulle passera förbi Gustavianska grafkoret, kände jag mina fötter liksom fastnaglas vid marken och mitt bröst fyllas af bäfvan. Jag tyckte mig nämligen genom grafkorets öppna gluggar höra ett hemskt ljud, liknande den ihåliga hosta, jag en timme förut hört i det kungliga förmaket. I samma stund föll min blick på en hofvagn, som höll nära kyrkan. Jag närmade mig vagnen.

»Hvems är ekipaget?» frågade jag kusken.

»Hans excellens Brahes,» svarade denne.

»Är excellensen i kyrkan?»

»Han är i grafkoret der.»

»Ensam?»

»Ja.»

»Brukar excellensen ofta vara der?»

»Hvarje dag, ibland två timmar.»

»Och alltid allena?»

»Alltid.»

Carl Johans likkista hade den tiden sin plats i Gustavianska grafkoret. Grefve Brahe var då icke ensam der. Han uppvaktade den döde lika nitiskt som han uppvaktat den lefvande, och han gick oanmäld, liksom han gått förr. Der hade han också sin hela makt, sitt hela inflytande, men makten var nu ett stoft, inflytandet förstelnadt. Det finns någonting värre än att vara maktlös, och det är att ha varit mäktig, vara intet, när man varit allt! Timmar, ja minuter af saknad och smärta uppväga hela åratal af herrlighet och fröjd. När ett palats blir *intet*, då blir ett grafkor *allt*.

Ett par månader derefter stod grefve Brahes katafalk på samma ställe i Riddarholmskyrkan, der Carl Johans stått. Med skäl kunde derför Böttiger i sin ypperliga sång öfver Brahe sjunga:

»Kungens marskalk nedlagt marskalksstafven,
Riksmarskalken följt sin kung i grafven.»

Väl betalta sviskon.

I början af femtiotalet afled på en af malmarna här i hufvudstaden en f. d. sjökapten, hvilken, bördig från Göteborg, hade lefvat tio år i Stockholm i den djupaste fattigdom. Han hade medfört från Göteborg en dotter, som var femton år, när fadern bosatte sig härstädes. Sjökaptenen hade högst sällan visat sig ute, dels för sjuklighets skull och dels af brist på kläder, såsom grannarne påstodo. Dottern lemnade nästan aldrig sin far. Ingen i hela grannskapet kunde erinra sig, att hon haft annat på sig än en grof, grönrutig bomullsklädning och en svart silkeshalsduk, som blifvit nästan black af ålder och dagligt bruk. Hon kallades emellertid för »mamsell Minchen», kanske mer på spe än till följd af faderns forna samhällsställning. Hon var visserligen mycket blek och mager, men hade deremot de vackraste, blå ögon och det rikaste, mörka hår, egenskaper, som gingo helt och hållet förlorade både genom den bedröfliga toaletten och hennes skygga väsen eller fruktan för menniskor, troligtvis en följd af de speglosor, hvarmed hon af grannarne trakterades. Den enda varelse, som visat henne något deltagande, var en bodbetjent i kryddboden midt emot det hus, der hon och hennes fader i tio år bott. Samma år hon med sin far kom till Stockholm hade Calle W** — så hette bodbetjenten — kommit i handel och stått i samma bod likaledes sedan tio år tillbaka, och de voro ungefär vid samma ålder. Calle W**, som tyckte det var synd om den stackars flickan, hade alltid några vänliga ord åt henne, när hon var inne för att köpa sin halfva fjerndel kaffe och dito socker, och han hade, så ofta han kom åt, stuckit några sviskon i hennes magra hand. Det blef många sviskon på en tid af tio år, men så utgjorde de kanske också

den fattiga flickans enda läckerhet och glädje. Men en morgon kom mamsell Minchen in i kryddboden med ögon röda af tårar.

»Jag får beklaga sorgen, stackars mamsell Minchen!» ropade Calle W** emot henne; »jag fick just nu höra, att gubben dött på morgonqvisten.»

»Pappa dog klockan sju,» snyftade dottern, »och nu har jag ingen annan än herr Carl att vända mig till, herr Carl som alltid varit så god och beskedlig mot mig.»

»Ingen annan än mig!» upprepade bodbetjenten; »det var näst det värsta, det, mamsell Minchen. Men kan jag vara till någon tjenst, så vill jag visst göra hvad jag förmår, och skälm den som gör bättre än han kan! Ska det vara några sviskon?» tillade han och lade efter gammal vana några på disken.

»Jag tror inte det är så svårt för oss som vi trodde,» yttrade Minchen, i det hon ställde på disken ett litet skrin af jernbleck med lås och nyckel uti; »detta skrin, som alltid stått under pappas säng,» fortfor dottern, »bad pappa mig taga fram kort innan han dog, och han sade, att det var mer deruti, än som behöfdes för hans begrafning. Jag tittade nyss i skrinet och såg flere sedelbundtar och en liten lapp, hvarpå står skrifvet: tjugufem tusen.»

»Tjugufem tusen!» utbrast bodbetjenten.

»Se efter sjelf, räkna sjelf, goda herr Carl!» bad mamsell Minchen.

Herr Carl öppnade skrinet, fann lappen med tjugufem tusen på och uppräknade sedan tjugufem bundtar, hvardera innehållande ett tusen riksdaler gångbart mynt.

»Och denna summa lemnar er far efter sig, fast han lefde snart sagdt som en tiggare!» yttrade bodbetjenten, alldeles förbluffad.

»Ja... men ibland var det som jag anade, att det låg någon skatt i det der skrinet, som pappa så noga vakade öfver och säkerligen aldrig oftare tog fram, än när jag var borta... Tag nu allt det der, goda herr Carl!»

»Men hvad i herrans namn ska jag nu göra med denna stora summa!» ropade bodbetjenten, vidrörande skrinet med darrande händer.

»Tag den,» fortfor Minchen; »tag den och... och tag mig med, ty nu har jag ingen annan i verlden att hålla mig till!»

Bodbetjenten stirrade än på skrinet, än på sjökaptenens dotter. Hans kinder skiftade af alla färger, men blicken blef allt ömmare och ömmare.

»Hvad djefvulen står du och drular efter, när boden är full af folk!» hördes kryddkrämarens röst från den pulpet vid fönstret, der han satt och skref.

»Åhå, herr patron!» svarade Calle W** någorlunda spotskt; »jag har minsann annat nu att göra än väga såpa och hälla peppar i strut.»

»Hvad är det du säger?» frågade barskt husbonden, i det han steg upp från pulpeten; »jag tror du börjar borsta dig!»

»Borsta mig,» upprepade Calle W**, »javisst, men det är min egen borste jag tänker hänga ut och det på denna gata midtemot, om det kniper.»

»Hvad vill allt det der säga, din slyngel!» röt krydd-krämaren, i det han närmade sig sin rebelliske betjent.

»Herre!» röt denne i sin ordning, »man kallar inte den för slyngel som har tjugufem tusen riksdaler och dertill ämnar bli familjefar, ty se här står min fästmö, och här har jag hemgiften och det på förhand, hvilket aldrig kan skada.»

Dervid slog Calle W** näfven i disken, nästan rusig af fröjd. Kryddkrämaren stack sin näsa i skrinet, hvarvid denna blef allt tunnare och finare, och som Calle W** tyckte, att den alltmer antog formen af en metkrok, så slog han igen skrinet, hoppade öfver disken, tog skrinet under ena armen och mamsell Minchen under den andra och rusade ur boden.

Några månader derefter voro Calle W** och mamsell Minchen ett äkta par. Den unga frun är nu ett ståtligt fruntimmer, har fått både hull och färg, och man gör såväl hennes hår som ögon all möjlig rättvisa. Och hvad Calle W** beträffar, så har han redan öppnat egen bod. Det berättas, att han har ett vaksamt öga på sina egna bod-betjenter, i fall de skulle vilja ge något på köpet, ty det är icke alltid som sviskon bli så väl betalta.

Ett barnsöl.

Ett år ett stycke in på trettiotalet vikarierade jag någon kortare tid för en af komministrarne i Maria församling i hufvudstaden. Under denna min tjenstgöring satt jag en afton ensam på min kammare, skrifvande på en aftonsångspredikan för den snart instundande söndagen, då dörren öppnades och församlingens dåvarande kyrkoherde inträdde. Det var Liljenvaldh, nestorn bland Stockholms kyrkoherdar, teologie doktor, ledamot af Nordstjerneorden och riddare af Carl XIII:s orden, en man af stor lärdom, fordom en af hufvudstadens utmärktaste och mest eftersökta predikanter, nu mera skröplig både till själ och kropp, nedtryckt lika mycket af bekymmer som af år.

Presterskapets ständigt och med skäl öfverklagade aflöningssätt, olämpligt och beklagansvärdt redan på landsbygden, är det i än högre grad i städerna och i synnerhet i hufvudstaden. * I den mån en själasörjares krafter och arbetsförmåga aftaga, förtunnas äfven den s. k. Påskboken, hans ordinarie inkomstkälla, och förminskas äfven de s. k. förrättningarna, hvilka småningom öfvergå till det yngre i församlingen tjenstgörande presterskapet. Den stackars doktor Liljenvaldhs tillgångar hade blifvit så reducerade, att han endast egde sängen han låg uti, ett bord och några stolar, så bräckliga, att den exekutiva myndigheten skänkt dem sitt förakt och endast derför låtit dem stå qvar, och den ålderstigne arbetaren i vingården skulle ha lidit den största nöd, om icke ett par af hans embetsbröder i Stockholm jemte några äldre församlingsbor, hvilka icke glömt hvad han förr varit, då och då sett honom till godo.

* Detta är, som bekant, nu mera förändradt.

Den gamle själasörjaren kunde dock ibland slå från sig sina bekymmer, och då visade han sig ganska fryntlig och treflig. Kanske var det också af slöhet som han ej tänkte på dem, och i sådant fall kunde slöheten nästan uppskattas som en välgerning.

»Jag såg, att det lyste hos magistern, och gick derför in,» började doktor Liljenvaldh, sedan han vänligt räckt mig sin darrande hand; »hur är det, är det mycket att göra? Om så inte är, så gör mig sällskap på ett barndop i afton. Det är inte utan sin lilla egennytta. Det är mycket halt på gatorna, och numera behöfver jag stöd likaså väl på gatan som i tjensten.»

»Men när man inte är bjuden,» invände jag.

»Gör ingenting,» försäkrade doktorn; »jag svarar till och med för, att magistern skall bli en af de mest välkomna gästerna.»

»Hos hvem är det då?»

»Jo, det är hos... hos... Men vänta, det är sannt, jag har lust att göra magistern en surpris, ty surpriser äro ju alltid roliga.»

Jag klädde mig, och efter ett par minuter stultade gubben vid min arm till en af de aflägsnare gatorna inom församlingen. Vi inträdde i ett gammalt, men väl underhållet trähus och befunno oss snart i en mindre våning på nedre botten, rikt upplyst och smakfullt möblerad. Värden, till utseendet en några och trettio års man med blekt, fint ansigte samt klädd i fina svarta kläder, mottog oss i dörren på det mest artiga och förekommande sätt. Doktor Liljenvaldh presenterade mig för värden, nämnande dervid ett namn, som jag förut icke hört, och värden förklarade med en djup bugning sig högeligen smickrad öfver den ära jag gjorde hans tarfliga hus. Af de öfriga gästerna, alla högtidsklädda, kände jag ingen, med undantag naturligtvis af församlingens gamle klockare, som å tjenstens vägnar var tillstädes.

Kaffe serverades, ett utsökt kaffe, »veritabel mokka», såsom doktor Liljenvaldh sanningsenligt vitsordade, i det han läppjande njöt af den aromatiska drycken.

»Maken till kaffe får man inte i hela Stockholm,» tillade han, »och allra minst i min församling, som är brasiliansk alltigenom, så när som på silfvertillgången, i hvilket fall Maria liknar det steniga Arabien.»

»Men hvad befattning eller yrke har vår artige värd?» frågade jag.

»Ser han inte ut som en fullkomlig gentleman?» yttrade doktorn undvikande; »men,» tillade han, i det han ordnade sin prestkappa och tog handboken ur klockarens hand, »jag ser dörren öppnas och värdinnan utträda, bärande sjelf sitt barn till dopet.»

En ung qvinna visade sig nu i salen, åtföljd af några andra fruntimmer. Hon gick med högburen panna och stolta steg.

»En ståtlig, stolt figur,» hviskade jag till min förman.

»Ja visst,» medgaf Liljenvaldh, »det finnes ingenting stoltare på jorden än en qvinna, som bär på sina armar sitt förstfödda barn.»

Ceremonien förrättades, och barnet erhöll i dopet namnet Johannes. Efter aktens slut aflägsnade sig den unga frun och syntes icke mera på hela qvällen.

»Men säg mig då, hvad är vår värd egentligen?» frågade jag klockaren, under det vi mumsade på den finaste konfekt och smuttade på det ypperligaste rhenska vin.

»Kors, vet inte herr komministern det?» utbrast klockaren, betraktande mig med stora ögon.

»Det vet jag visst inte,» svarade jag; »flere gånger har jag frågat doktorn derom, men alltid fått undvikande svar, liksom ville han reta min nyfikenhet.»

»Nå, hvad tror komministern sjelf, att vår värd är för slag?»

»Han ser mig ut för att vara handlande.»

»Handlande?» upprepade klockaren, dragande på mun; »visserligen kan man säga, att den som kommer i hans klor är hvad man kallar *såld*, men nog stöter hans yrke mera på handtverk.»

»Nå, hvem är han då?» frågade jag, alltmera nyfiken.

»Jo,» hviskade mig klockaren i örat, »det är Rackarn eller, i fall man vill vara artigare, Stockholms mästerman.»

Mina ögon sökte ovilkorligen den bleke mannen, som i den jordiska rättvisans tjenst fått ett så tungt kall att fylla, då jag hörde honom på det enträgnaste be doktorn stanna qvar för att taga en »enkel smörgås», en begäran som doktorn utan ringaste krus efterkom, hvaraf följde, att äfven jag med de öfriga stannade qvar.

Ett barnsöl.

Den »enkla smörgåsen» var i förhållande till den föregående trakteringen. Bordet dignade under de läckraste rätter och viner. Min högvördige förman, som ymnigt höll till godo både med det ena och det andra, blef på det högsta upprymd och proponerade den ena skålen efter den andra, beledsagande dem alla med de mest vältaliga haranger, reminiscenser från hans yngre dagar, uppväckta af den lifvande drufvan. Sålunda drack han bland andra en skål för den nye verldsborgaren och slutade sitt långa blomsterrika föredrag med den »hjertliga önskan, att sonen måtte värdigt träda i sin aktningsvärde faders fotspår».

»Bättre det,» hviskade klockaren i mitt öra, »bättre det, än om han trädde i sin namnes, Johannes döparens.»

Vidare drack vår ordförande värdinnans skål, icke mindre blomstersirad, samt naturligtvis äfven värdens, likaledes slutande med en »hjertlig önskan, att samhället måtte ega många så verksamma och nyttiga medborgare som han».

»Då blefve vi snart om en hals allesammans,» hviskade klockarn till mig.

Ändtligen, och efter att ha gjort godt besked för oss vid supén, stego vi upp från bordet och togo afsked. Men innan vi lemnade vår artige värd, såg jag honom sticka i doktorns hand något inlindadt i papper och derefter något dito i klockarens. När vi utkommit på gatan, såg jag doktorn vid lyktans sken veckla upp papperet, hvars innehåll befanns utgöra icke mindre än fyra blanka och splitternya speciериksdalrar. Klockaren undersökte äfven sin skatt, som utgjorde en specieriksdaler, lika glänsande och ny.

»Det var en hederlig rackare den der,» utlät sig doktorn med synnerlig förnöjelse, fast något sväfvande på målet. Säkerligen hade han på många år icke fått en sådan sportel.

»Gifve gud, det vore många så'na rackare i församlingen!» yttrade klockaren, lika belåten och upprymd som sin höge förman.

»Jag önskar de vore rackare allesammans!» yttrade doktorn, stödjande sig tungt vid min arm.

Så slutade detta barnsöl.

En roman i ett knyte.

En af mina vänner berättade mig följande korta, men ganska märkliga tilldragelse.

Under loppet af ungefär tio år besöktes jag hvarje lördagsmorgon af en tiggare, som kallades »Långa Petter». Det var en lång, hiskligt mager gestalt med gulblekt ansigte och djupt liggande ögon. Som han kylt sina fötter, stapplade han fram öfver gatan med biträde af en lång stör, den han omfattade med bägge händerna och kände sig för med, innan han tog något steg. För öfrigt var han fåordig, och icke heller sade hans ansigte mycket. Han bara räckte fram sin hand och stoppade i sin påse hvad han fått, utan att se på gåfvan, hvarefter han gick lika stillatigande som han kommit. Och ändå låg det något i hans sätt, som drog mig till honom. Mer än en gång frågade jag honom om hans framfarna lif, men fick ingen annan upplysning, än att han i sin ungdom tjent vid Svea garde, der han i allmänhet förhållit sig väl. Blott en enda gång hade han fått fem och tjugu eller, rättare, sex och tjugu, såsom han sjelf påstod; men som detta skett genom missräkning, så hade han icke velat bråka om saken, helst det var den enda gång i sitt lif han fått för mycket. Vanligtvis hade det alltid varit för litet, tillade han med blandadt skämt och allvar.

En dag kom en annan tiggare, helsade från »Långa Petter» och visade mig en papperslapp, hvarpå voro skrifna med ganska vacker handstil följande rader:

»Som Tit. är en af mina äldsta kunder och jag säkerligen gjort mina fem hundra visiter hos Tit., så får jag be Tit. vara god och hedra mig med en enda visit tillbaka, ty som jag står i beråd att företaga en längre resa, så får

jag omöjligen tid att personligen infinna mig för att taga afsked. *Långa Petter.*»

Framlemnaren af denna originella skrifvelse förklarade, att »Långa Petter» låg på sitt yttersta. Detta var således den längre resan han antydde på. Jag begaf mig till hans aflägsna näste och fann honom nära döden, men med full sans. Han var fåordig som vanligt, men när jag skulle gå, yttrade han till mig:

»Det här knytet får herrn, när jag är död... det är min hela qvarlåtenskap, men en hel roman ligger deruti.»

Han visade på ett litet blårutigt knyte eller bylte, som han hade bredvid sig på halmmadrassen. Efter »Långa Petters» död undersökte jag det der knytet. Det första jag upptäckte var en för längesedan torkad lagerkrans med magisterdiplom och filosofie kandidat-betyg, utfärdade för Pehr Åhlström af Södermanlands nation. Han hade icke mindre än tjugufyra betyg, af hvilka fyra laudatur i filosofien och de matematiska vetenskaperna. Både sjelfva diplomet och betyget voro temligen illa medfarna; det hade gått med dem som med lagern och den lagerkrönte; vidare fanns i samma knyte en desto bättre vårdad skrifvelse af fruntimmershand på velin med guldkanter och af följande innehåll:

»Min dyre Pehr!

Med inspektoren, som jag lyckats öfvertala att resa till Upsala, skickar jag dessa rader med lagerkransen, som jag bundit åt dig. Den bör komma fram så tidigt på promotionsdagen, att du kan bära den vid den högtidliga ceremonien. Det skulle göra mig mycket ondt, om du nödgades begagna hvad en annan bundit. Du hör, att jag är litet svartsjuk, men gifve Gud detta vore min enda plåga! Huru gerna hade jag ej velat vara med vid den stora festen och på din hedersdag! Men alla mina försök och böner ha varit förgäfves. Bara vid ordet promotion blir pappa utom sig af vrede; på hela veckor har han inte talat till mig ett enda ord. Tidigt i dag, och innan ännu någon annan uppstigit, band jag på din magisterkrans, utan annat vittne än junisolen, som tittade in genom mitt fönster och tycktes glädja sig åt mitt kära arbete. Men hu, hvad jag blef skrämd! Och jag blir det så ofta jag tänker derpå. Jag öppnade fönstret för att inandas den friska morgonluften,

då jag såg nedanför mitt fönster en lång hemsk figur med dödsblekt ansigte, mörka ihåliga ögon, klädd i paltor och stödjande sig mot en lång stör. När han fick se mig, framräckte han handen. Jag ryste till, ty anletsdragen föreföllo mig icke alldeles obekanta. Jag letade i rummet efter något att ge den olycklige och fick slutligen tag i några slantar; men när jag återkom till fönstret för att kasta ned dem åt tiggaren, var han försvunnen. Jag ropade efter honom, men fick intet svar. I detsamma syntes trädgårdsmästaren. »Var det mig fröken ropade på?» frågade han. »Nej,» svarade jag, »det var på tiggaren, som nyss stod här.» »Hvilken tiggare?» »Jo, den der långe karlen med den grofva stören, det är obegripligt, att ni inte sett honom.» »Det är inte möjligt, fröken,» försäkrade trädgårdsmästaren,» grindarne äro stängda, och ingen annan än jag har denna morgon varit i trädgården.» Bäfvande, utan att rätt veta hvarför, drog jag mig tillbaka från fönstret. Frampå morgonen insomnade jag och drömde, men hu sådan dröm! Än såg jag dig med min krans på hufvudet och än — ack, min Gud! — var det du som stod nedanför fönstret med de der hemska ögonen och den der rysliga stören. Men hvarför skall jag plåga dig med sådant! Jag vill hellre — — men man ropar på mig, jag måste sluta. Skicka mig några rader med inspektoren, ty på honom kunna vi lita. Hur lyckligt att jag har honom och hans förträffliga hustru att fly till ibland för att tala med dem om dig. Förlora inte hoppet, min stackars vän! Jag skall hålla mig fast vid det, om jag också stode på bottnen af sjelfva afgrunden. Och nu, tusen sinom tusen lyckönskningar! Din fröjd är min fröjd, din ära min!

Din trogna *Clementine.*»

Detta var romanen eller, rättare, ingredienserna dertill, som min vän upptäckte i det lilla blårutiga knytet och dem äfven jag sett med egna ögon. Det var den gamla romanen om den olyckliga kärleken. Hur hjelten slutade, det känna vi. Hvarken hans laudatur i filosofien eller i de praktiska vetenskaperna tyckas ha varit bålverk tillräckligt starka mot sorg och förtviflan. Hur det gick med hjeltinnan, sökte vi utforska och fingo verkligen efter gjorda förfrågningar veta, att en för tio år sedan i Södermanland afliden högvälboren possessionat haft en dotter med namnet Clementine, som långt före fadern dött ogift och i blomman

af sin ålder. Mer veta vi icke om henne, och mer behöfves väl ej. Hur många blommor ha ej dukat under i ståndsfördomarnas dödande frostnatt.

Men den der bilden, den der hemska bilden i trädgården? — Hur ofta har ej aningen öppnat en springa i den ridå, som döljer det tillkommande! Hur ofta antager hon ej en yttre skepnad, som smyger sig på oss, liksom tjufven om natten! Lycklig då den, som mellan en fasansfull aning och en ännu fasansfullare verklighet har en oöfverstiglig graf — sin egen!

Stagnelii skugga.

En höstafton år 1823, under det jag tjenstgjorde i S:t Clara församling, fick jag besök af en akademikamrat, som jag icke råkat på tio år. Hans ståtliga gestalt och vackra, uttrycksfulla ansigte, som utmärkte honom framför andra, hade jag ännu i friskt minne, ehuru jag glömt hans namn.

Han helsade som en gammal bekant, satte sig i min lädersoffa och sade med en beveklig ton: »I mitt bekymmer vänder jag mig till dig, som gammal vän och akademikamrat; du ensam kan hjelpa mig, ty det är fråga om en hjertesak. Jag måste förtro dig min besynnerliga belägenhet. Men det ser ut, som du förgätit mitt namn; jag heter Carl Lindqvist och är kanslist i ecklesiastik-expeditionen. Söker du pastorat, så stöt på mig, jag står väl hos höga vederbörande.»

Detta skryt blottade till någon del hans lynne. Han ville på en gång stiga i min aktning och locka min förmodade egennytta med utsigt till befordran genom honom.

»En dag för ett år sedan,» fortsatte han, »gick jag på Drottninggatan i sällskap med min vän Stagnelius — du känner ju den store skalden? Han och jag voro oskiljaktiga; vi voro kamrater i verket och hade samma tycken, samma ideal och samma illusioner. På gatan mötte vi en öppen kalesch, som kördes mycket långsamt, ty deri satt vår dåvarande förman, statssekreteraren, landshöfding Rosenstein, tjock och skinande, men bredvid honom en flicka, Afrodite, skönhetens gudinna sjelf, icke af marmor, utan lefvande, rodnande, med de mest strålande ögon. Vi stannade och helsade, gubben nickade fryntligt, och den vackra flickan gaf mig en af sina skönaste blickar. När vi kommit bakom vagnen, såg jag henne luta sig till gubben, och jag var fullt öfvertygad om, att hon frågade hvem jag var. Ett par dagar derefter, då jag var på expeditionen, inkallades jag till min chef, som satt pustande, men med det gladaste leende på sin plats.

»Kunglig sekter Lindqvist,» började han, »har han sett någon sefir?»

Förvånad öfver frågan, bugade jag mig och svarade: »Jag har aldrig haft den äran!»

»Nå, så se på mig nu då, jag är en sefir! He-he!»

Gubbens hela elefantartade kropp skakades af det godmodigaste skratt. Jag fruktade, att den gamle spefogeln ville drifva med mig. Slutligen sade han:

»Vet han kanske inte, hvad en sefir brukar göra?»

»Jo, en sådan far med kärleksbref mellan rosor och fjärilar.»

»Javisst, jag hör att han är hemma i mytologien. Jag har ett kärleksbud att framföra, och derför är jag en sefir, he-he-he!»

Gubben skrattade åter en god stund, derpå upptog han ur sin ficka en stor strufva, som han, den store bakelsevännen, troligen köpt af någon mångelska. Jag kom dervid så lifligt ihåg hans svar till en f. d. kusk, som bragt sig upp till brukspatron och en gång, med anspelning på Rosensteins smak för bakelse, frågade: »Finnes det något ord i Svenska akademiens ordbok som heter *bakelsebest?*» Rosenstein svarade: »Nej, men det brukas af kuskar och annat slödder.»

Sedan han förtärt strufvan, sade han: »Minns han, att vi möttes här om dagen på Drottninggatan? Såg han, hvem jag hade med mig i vagnen? Bland alla de damer, jag som ambassadsekreterare såg i Paris, fanns ingen på en gång så frisk och söt; de friska der voro så sura och de söta så — bokna. Vet han, hon är litet slägt med mig och kallar mig för morbror! Hon är i Stockholm för att se våra märkvärdigheter. När jag såg er begge komma på gatan, sade jag: »Se der, Amanda lilla, en stor märkvärdighet, skalden Stagnelius och hans skugga! He-he-he!»

»Jag,» fortfor Lindqvist, »förstod nu den underbara blick den sköna flickan skänkte mig; hon tog mig för Stagnelius, på hvars otympliga utseende hon icke gaf akt. Det var min person, som fäste hennes uppmärksamhet.»

»Nå,» återtog Rosenstein, »sedan dess talar lilla Amanda om intet annat än Stagnelius, hvars dikter hon läst med förtjusning, och jag tror hon tagit hans sånger till Amanda åt sig så häftigt, att hennes lilla hjerta råkat i låga. Nu har hon bedt mig skaffa henne Stagnelii personliga bekantskap, och jag ville gerna göra henne till viljes, om jag bara finge tag i skalden; men han måtte under sitt arbete på Bacchanterna ha glömt ecklesiastik-expeditionen, ty han lärer icke ha varit här på länge. Derför vill jag att han, kära Lindqvist, som är Stagnelii vän, på fint vis underrättar honom om, att han är bjuden till Amandas fru mor i morgon på the, jemte mig sjelf. Men som jag fruktar, att Stagnelius icke kan reda sig sjelf, så har äfven han, kära Lindqvist, på min inrådan blifvit bjuden att vara skalden följaktig, ty ljuset kan väl icke vara af med sin skugga.»

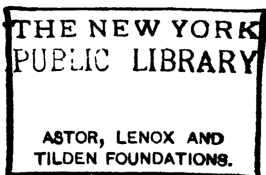
»Jag,» fullföljde Lindqvist, »var högeligen förtjust, öfvertygad att det var jag sjelf som var föremålet för den ljufva flickans förtjusning, men icke den fule och obehaglige Stagnelius. Qvinnan kan väl beundra en snillrik man, men det är också allt. Jag efterkom naturligtvis Rosensteins tillsägelse och underrättade Stagnelius om bjudningen, men nämnde ingenting om den unga flickans förtjusning för skalden, emedan jag tog detta för en förevändning endast för att få se mig. På den utsatta qvällen tog jag Stagnelius med mig. Han var vid dystert lynne och hade icke gått, om han icke velat göra Rosenstein, sin förman och ifrige gynnare, till viljes.

Då vi kommo öfver tröskeln utbrast Rosenstein helt g

glad: »Se här ha vi Stagnelius sjelf och hans skugga!»

THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY
ASTOR, LENOX AND
TILDEN FOUNDATIONS.

Vi inkommo i en rikt upplyst sal och infördes i ett förmak, der en hel krets prydliga damer omgaf vår digre chef, som satt i en länstol och jollrade snillrikt med dem. Då vi kommo öfver tröskeln, utbrast Rosenstein helt glad: »Se här ha vi Stagnelius sjelf och hans skugga, kunglig sekter Lindqvist!» Jag, van vid stora verlden, gick fram och kysste värdinnan på hand; hon log vänligt och gaf mig en vink att intaga en ledig stol just bredvid hennes förtjusande dotter, fröken Amanda, som mottog mig med ett så hänförande smålöje, att jag en stund satt mållös af sällhet. De trodde, att jag var Stagnelius.

Stagnelius gjorde blott en kort bugning, tryckte Rosensteins hand och drog sig stum tillbaka till ett fönster närmast dörren. Alla fruntimren, ehuru de syntes tala med hvarandra, betraktade mig och voro i samma villfarelse som värdinnan och hennes dotter. Jag darrade för ett ord af Rosenstein. Lyckligtvis slöt han sina ögon och slumrade in, såsom han stundom brukade.

Helt trygg vände jag mig till fröken Amanda och sade med min vackraste min: »Det är kallt i dag!» ty man skall väl börja med något.

Hon såg på mig så förvånad, att jag nästan häpnade. Jag kände, att jag sagt en platthet, som hon icke väntat ur Stagnelii mun, och jag vågade icke längre föreställa honom, utan hviskade, för att med ens skingra hennes villfarelse: »Hvad tycker fröken om min vän Stagnelius derborta?» Då vände hon sina stora klara ögon till honom i fönstersmygen och syntes betrakta honom, obeskrifligt betagen. Jag vet icke, om Stagnelius märkte hennes blick, men han drog sig närmare dörren och försvann utan att taga afsked.

Fröken Amanda suckade djupt, och några tårar perlade i hennes ögon.

Säkerligen smärtade det henne, att Stagnelius icke motsvarade den föreställning, hon gjort sig äfven om hans yttre personlighet.

I detsamma vaknade Rosenstein, smålog, såg sig omkring och frågade: »Hvar är Stagnelius? Jag ser bara hans skugga?»

Stagnelius kom icke tillbaka; men för att ersätta sällskapets förlust deklamerade jag hans sköna, af Svenska akademien prisbelönta Sång till qvinnorna i norden. Alla

lyssnade med största uppmärksamhet, men till min förargelse såg jag, att fröken Amanda, helt och hållet öra, icke hade en enda blick för mig.

När jag slutat, sade Rosenstein: »Bra deklameradt, kära Lindqvist; han är icke blott Stagnelii skugga, utan äfven hans eko.»

Hela sällskapet skrattade lifligt, till och med fröken Amanda drog på munnen. Jag uppbjöd hela min förmåga att behaga och lyckades också väcka sällskapets odelade bifall för hela aftonen. När vi togo afsked, hviskade fröken Amanda till mig: »Stagnelii utseende rörde mig djupt; han lider bestämdt af någon hemlig stor sorg, och jag deltager innerligt i hans smärta; var så god, herr kunglig sekter, besök honom och underrätta mig sedan, hvaraf han lider; jag vill göra allt som står i min förmåga att trösta honom.»

Jag gick följande dag till Stagnelius, fann honom till sängs mycket sjuk och underrättade fröken Amanda derom. Genast anmodade hon en utmärkt läkare att vårda skalden och gick under ett par veckors tid emellanåt sjelf med sin moder till honom. Slutligen, vid deras sista besök, då jag var med, befanns Stagnelius död; fröken Amanda tryckte en kyss på hans kalla panna. Det var den 23 april.* Derefter var Amanda djupt sorgsen, besökte ofta Stagnelii graf på Maria kyrkogård och prydde den ständigt med friska blommor. Jag fick följa henne, och jag vann allt mer hennes välvilja och i synnerhet hennes mors, för mina trägna omsorger. Slutligen vågade jag fria till Amanda; hon smålog, fast något kallt, men svarade till min stora förtjusning: »Jag är ju för längesedan förlofvad med Stagnelii skugga!» På grund deraf och med hennes mors bifall tog jag ut lysning i Jakob, och sedan det var utlyst, bestämde modern bröllopsdagen. Just som jag kände mig på höjden af all lycksalighet med min sköna, fast något bleka brud — men med nio mantal säteri i Östergötland — förklarade hon, att jag misstagit mig om hennes mening och att hon alldeles icke ville hafva mig till man. Med den iskallaste min sade hon till mig: »Jag är förlofvad med Stagnelii skugga, den verklige Stagnelius; ni är numera blott min egen skugga.» Oaktadt allt hvad jag och hennes mor säga henne om hennes skyldighet att, sedan det är

* År 1823.

utlyst mellan oss, blifva min maka, förklarar hon envist, att om vi ställa till bröllop, kommer hon att svara nej i brudstolen. Hvad skall man nu göra i en sådan belägenhet? Som jag märkt, att hon alltid går i den kyrka der du predikar, så har jag med min svärmors bifall vändt mig till dig, att du måtte först återbringa henne till förnuft och sedan viga oss.»

Här slutade kunglig sekter Lindqvist, tog upp en gul ostindisk näsduk och torkade med väl spelad rörelse sina ögon, fast de voro alldeles torra.

Med någon motvilja åtog jag mig uppdraget. Jag besökte fröken Amanda. Hon var ensam, sysslolös, men mottog mig med hjertlighet.

Jag har aldrig förr eller sedan sett någon så idealiskt vacker flicka, men hon var hvit som alabaster, mer lik en ande än en menniska. Jag sade genast: »Fröken är sjuk!» »Nej,» inföll hon, »jag är lika frisk som lycklig.»

Jag började med all försigtighet tala om hennes ställning och frågade, hvarför hon nu vägrade att bifalla sin fästmans billiga önskan om vigsel, sedan hon låtit det gå så långt.

Hon svarade lugnt: »Kanske hade jag gått in derpå, om jag inte just på tredje lysningsdagen fått ett besök af Stagnelius.»

»Hur är det möjligt? Han dog ju den 23 april, och nu ha vi oktober.»

»Stagnelius kan icke dö. Han kommer till mig hvarje afton, och han gick just när pastorn kom. Han är numera hvarken ful eller lidande, utan öfverjordiskt lycklig och skön. Han har friat till mig, och nästa julafton skall vårt bröllop stå.»

Jag försökte öfvertyga henne, att hennes syner voro följden af en upphetsad sjuklig inbillning, och det finns verkligen en sådan sjukdom då man ser syner; men allt var förgäfves. Hon svarade lugnt på alla mina invändningar endast: »Det är afgjordt, jag är Stagnelii brud, jag är hans Amanda. Hans sista ord, när han nyss gick, voro:

»Amanda, kom, räck utan tvekan handen!
Min verld är dömd. Ej är du qvinna längre
Och jag ej man. Guds barn vi äro båda,
  snöhvit oskuld klädda begge två;

Rent är mitt hjerta. Qvalens långa skärseld
Till himlens altar det ånyo invigt.
Slit bort de band, som fängsla dig vid jorden,
Kom i min famn till ljusets fosterland!»

Jag kände igen dessa ord som Stagnelii egna, och inseende att intet vidare kunde uträttas, tog jag afsked och gick.

Jag hörde sedan ingenting om henne och kunde icke heller besöka henne okallad. Ändtligen följande nyår kom Lindqvist en dag in i pastorsexpeditionen, strålande af glädje.

»Nå,» sade jag, »fröken Amanda är frisk, att döma af ditt glada ansigte.»

»Åh!» svarade han liknöjdt, »vet du då inte, att hon dog förliden julafton?... Nej, nu är jag här för att begära lysning mellan mig och en annan flicka, som visst icke är hälften så vacker som Amanda, men dubbelt så rik och förtvifladt kär i mig, ty hon har sitt fulla förnuft i behåll, hvilket ej var fallet med den andra... Stackars Amanda!» tillade han med en axelryckning.

Under det jag expedierade hans ärende, sade en inre röst: »Hade hon blifvit denne mans hustru, då först hade det varit skäl att säga: stackars Amanda!

En prinsessa.

Hos en af mina embetsbröder träffade jag en gång en landtbrukare från grannskapet af hufvudstaden. Det var en medelålders man, temligen otymplig, men ganska öppen och fryntlig för öfrigt. Han bad mig och min vän helsa på honom ute på landet under försäkran, att vi skulle få mycket roligt hos honom. Han hade sparris »tjocka som barnarmar» och filbunkar med en »grädda som trumskinn», men framför allt bjöd han på »Vira».

»Vira,» upprepade jag, »jag spelar inte vira.»

»Ha-ha-ha!» skrattade landtbrukaren, visande dervid ett par afundsvärda tandrader; »den vira jag menar spelar ingen så lätt, knappast ett spratt en gång, ehuru jag just inte råder någon att försöka. Vira eller Elvira heter vår lilla prinsessa, som inte har sin like. Men pastorn är i sina bästa år; det lönar mödan att försöka, så framt pastorn är säker på att bli biskop med tiden, och det vore kanske ändå i ringaste laget.»

Inbjudningen var, som man finner, ganska frestande; men det oaktadt kom jag icke att fara ut till den hederlige landtbrukaren och hans prinsessa. Någon tid derefter mötte jag på gatan landtbrukaren i sällskap med en äldre fru och en ung flicka, som kunnat göra till och med en erkebiskop het om hufvudet.

»Det här är hustru min,» presenterade landtbrukaren, »och det här är lilla Vira, som jag talat om . . . Nå, pastorn kom inte ut se'n, som han lofvat.»

Jag kunde icke taga mina ögon från »lilla Vira», förtrollande som en fé, med äkta grekisk profil och ett hår, som vore det kammadt ur solens lockar. Hon tycktes vara omkring aderton år. Omöjligen kunde hon vara dotter till dem

hon åtföljde, det insåg jag genast, ty landtbrukaren hade ett hår som af svart tagel, och hans fru var uppnäst, något som antiken icke erkänner och följaktligen aldrig besvärat sin mejsel med. Den blick, hvarmed jag betraktade den unga flickan, var, såsom jag tyckte, genomträngande, men hon besvarade den med ett uttryck af öfverlägsenhet och stolthet, som fullkomligt rättfärdigade hennes titel af prinsessa. Viras eller Elviras toalett var enkel, men röjde likväl mera smak och omvårdnad, än man vanligtvis finner.

Sedan jag någon stund språkat med den landtliga familjen, tog jag afsked och gick, efter att ha mottagit en ny inbjudning, numera fast besluten att hålla mitt löfte.

En eller ett par veckor hade förflutit, under hvilken tid jag af mina embetsåligganden strängt hållits vid staden, då jag en afton hos min embetsbroder ånyo råkade landtbrukaren, men icke vid hans vanliga fryntliga lynne. Det dröjde dock icke länge, innan han sjelf yppade anledningen dertill.

»Är det inte uppåt väggarna,» yttrade han, »är det inte så man kan få gallfeber, att hon gått och förgapat sig i den der pepparstruten, som står i Bäckstrands bod i Kejsers hus vid Röda Bodarne? Är hon inte galen? Häh!»

»Hvem?» frågade på en gång min vän och jag.

»Vira, vet jag, prinsessan vår,» svarade landtbrukaren och slog handen i bordet, så att det knakade i bordsfötterna.

»Men,» anmärkte min kamrat, »om det är en hygglig karl, så ...»

»Hygglig!» afbröt landtbrukaren, »visst är han hygglig ... Men betänk då en sådan flicka och som inte är på bara backen heller; förutom det lilla, hon kan få af oss, så har hon i och för sig sjelf en förmögenhet, som till och med en grosshandlare skulle slicka sig om mun åt.»

»Men hvilka äro då hennes föräldrar?» frågade jag.

»Hvilka hennes föräldrar äro?» upprepade landtbrukaren, blinkande på ett mystiskt sätt; »det är min och min hustrus hemlighet, och ta't ur oss den som kan. Hon är vårt fosterbarn och har varit hos oss ända se'n hon var så liten, att hon inte kunde gå. Säkert är, att det är alldeles för fint papper till omslag kring specerier.»

»Nå, hur blef han bekant med henne då?»

»Hå kors, han var ute i Pingstas, för som jag handlar i boden, så hade jag bjudit honom ut. Han mottogs och

undfägnades väl, ty han är en lustig ture, sjunger, qvintilerar och dansar och kan en hel hop andra konster. Han var med mej på andjagt pingstdagsmorgonen, men annandagen var han med qvinfolken ute på abborrfiske, och hur han metade och metade, så... Det skulle väl hin ha bjudit ut den räkeln, om jag kunnat ana något sådant. Nu få vi ingen ro för henne. Vi ha skämt bort henne, skall jag säga, både hustru min och jag, för hon har fått göra hvad hon vill, och derför är det som det är... Men klockan är nära åtta, ser jag, och jag måste genast upp till grefve...»

Landtbrukaren tystnade tvärt, i det han kastade en skygg blick på oss, hvarefter han tog hatten och gick. Vi hörde icke af honom på länge. Men en dag i förbigåendet tittade jag in i Bäckstrand kryddbod, ty jag var nyfiken att se, huru prinsessans blifvande gemål såg ut. Till utseendet var han visst icke olämplig. Det var en hög, välbildad ung gestalt med det friskaste och gladaste ansigte och uttryckte sig lika artigt som ledigt, allt egenskaper som mången gång uppväga både biskopsstift och kungadömen, åtminstone i ungdomens ögon. Han hette Hoglund och var son till en kronfogde i Norrland, som vid sin död lemnade efter sig en talrik familj utan tillgångar. Äldste sonen, som vid sin faders död gick på gymnasium, måste, knappast femton år gammal, ut i verlden för att söka sitt lifsuppehälle och tog kondition i kryddbod. Gustaf Hoglund var väl anskrifven hos sin husbonde och skötte snart sagdt hela rörelsen ensam.

Sådan var i få ord hjelten eller prinsen i denna lilla berättelse. Nu åter till prinsessan.

En klar sommarmorgon fick jag besök af min embetsbroder, som föreslog en lustfärd till vår vän landtbrukaren, för att ändtligen honorera vårt gamla löfte att en gång besöka honom, smaka på hans ypperliga sparris och filbunke, men framför allt förnya bekantskapen med prinsessan, som vi en hel månad icke sett eller ens hört omtalas. Vi kuskade åstad i en gammal bredschäs och körde in på landtbrukarens gård en timme före middagen vid bästa lynne och aptit. Landtbrukaren visade sig på trappan till verandan med ena handen under hakan och den andra bakom örat, ett tecken som något kylde af, om ej just vår goda aptit, åtminstone vårt goda lynne.

»Välkomna, hjertligt välkomna!» ropade han emellertid och kom oss till möte; »ledsamt att jag inte fick veta af det på förhand, ty här är ett bråk och ett fläng, så man kan bli yr i mössan. Stig emellertid in, herrarne ä' törstiga, kan jag väl tro... det fördömda ölet som surnat för oss, och mor har inte haft tid att brygga.... Men stig på, stig på!»

I salen funno vi allt huller om buller, lådor utdragna och reskoffertar på golfvet. Värden bad oss sitta ner; men vi letade förgäfves efter en ledig stol, ty öfverallt lågo saker hörande till fruntimmersgarderoben. Värden skyndade genast in i ett inre rum, och vi hörde honom samtala med sin hustru.

»Komma så här midt i stöket!» yttrade hon bekymmerfullt; »hvad skall man ge dem till middagen? Prester från Stockholm åtnöjas inte med småsmulor de... Jag begriper aldrig, hvad jag skall ta till i en hast.»

»Åh, vrid halsen af ett par hönor,» svarade mannen, som icke var rådlös.

»Hvem skall göra det, när alla pigorna ä' i tvätten?» frågade frun; »och för resten,» tillade hon med verkligen jemmerlig ton, »hvem har lust till det ena eller andra, när man hvar stund är färdig att fälla tårar som ett treårsbarn. Hvar är Vira? Jag har inte sett henne på hela förmiddagen.»

Vi hörde icke hvad mannen svarade, men efter någon stund, hvarunder vi verkligen funderade på att resa vår väg, kom vår värd in igen och förklarade med sin vanliga öppenhet, att det visserligen för tillfället stode illa till i huset, men att välmenandet och välkomnandet icke vore mindre sanna och uppriktiga för det.

»Allt kommer deraf,» tillade landtbrukaren, »att min hustru är alldeles utom sig, och det kommer sig deraf, att vår lilla Vira i morgon ska lemna oss och kanske för alltid.»

»Hvart ska hon då ta vägen?» frågade min kamrat.

»Hvem vet det?» yttrade landtbrukaren; »men utrikes bär det.»

»Hvart?»

»Det ä' hvarken jag eller hustru min kloka på.»

»Med hvem reser hon då, ty jag förmodar att hon ej reser ensam?»

»Det kan jag inte heller svara på. Men det kan jag säga, att berodde det på oss, så uppoffrade vi gerna vår

sista åkerlapp för att få behålla vår fosterdotter, som är oss kärare, än eget barn skulle vara. Och berodde det på henne, så reste hon hellre till grafven än från oss.»

Landtbrukarens röst blef något osäker vid dessa ord. Emellertid bjöd han oss ut för att bese egorna, hvilket vi också gjorde; vi funno allt godt. Återkomna från en promenad, som pressat svetten ur våra pannor, funno vi middagsbordet dukadt och ganska välförsedt, oaktadt preludierna icke voro lofvande. Men hvarken värdinnan eller »lilla Vira» visade sig. Vi tre slogo oss ned och gjorde godt besked för oss. Efter måltiden togo vi plats i verandan för att afvakta kaffet. Men medan värden och min kamrat språkade med hvarandra, gjorde jag ett slag i den lilla fruktträdgården och hade icke tagit många steg, förrän jag i en berså påträffade prinsessan, som satt med hufvudet stödt mot armen och något blekare, än då jag första gången såg henne. Hon spratt till vid min ankomst och stirrade på mig som på en fullkomligt obekant.

Jag tog mig friheten att erinra henne om min person och om mitt sammanträffande en gång med henne i Stockholm, hvarefter jag småningom ledde samtalet in på hennes förestående resa och skattade den lycklig, som i sin ungdom får tillfälle att bese främmande länder och taga kännedom om förhållanden, hvarom man förr icke ens drömt. Hon syntes lyssna med uppmärksamhet, men under tiden spelade ett ironiskt löje på hennes vackra läppar.

»Men jag har aldrig önskat resa,» förklarade hon slutligen; »jag har inte velat lemna det hem, der jag tillbragt min barndom, eller de goda menniskor, hos hvilka jag aldrig funnit annat än det ömmaste bemötande och den mest kärleksrika vård. Det är först nyligen jag fått veta, att de icke äro mina föräldrar, och denna underrättelse har endast ökat min ömhet och tacksamhet för dem. Personer, som jag förr icke hört talas om, gripa nu in i mitt öde. Hvarför ha de icke gjort det förut? Hvarför göra de det just nu? De gjorde det icke, så vidt jag vet, när det gälde min lycka. Men nu, när det gäller att bereda min olycka, uppenbara de sig och stämpla mot mitt hjertas innerligaste önskningar. Är jag då en simpel lekboll, bestämd att kastas af händer, som jag aldrig fått trycka i mina? Men jag skall inte, jag vill inte vara en lekboll!» ropade hon, resande sig upp med purprad kind och ljungande ögonkast,

»jag skall icke låta trampa på mig som en myra. Jag vill inte öfverlemna mig åt en makt, hvars rättighet öfver mig jag icke vill erkänna. Jag kan endast lyda dem jag älskar!»

Jag förvånades lika mycket öfver dessa ord från en så ung flickas mun, som öfver det beslutsamma uttrycket i hennes sköna ansigte. En verklig prinsessa skulle icke ha uttryckt sig med en mer imponerande hållning. Hvilka voro väl denna flickas föräldrar, och hvilka voro deras afsigter med henne? Dessa frågor gjorde jag mig sjelf, ty att ett starkt nät snodde sig omkring detta guldskimrande väsen, var lätt att finna; men hvem höll i trådarna, hvem var spindeln? Jag visste det ej och fick aldrig veta det; men att spindeln icke hade sin plats i den mörka vinkeln af en vanlig boning, det var klart som dagen.

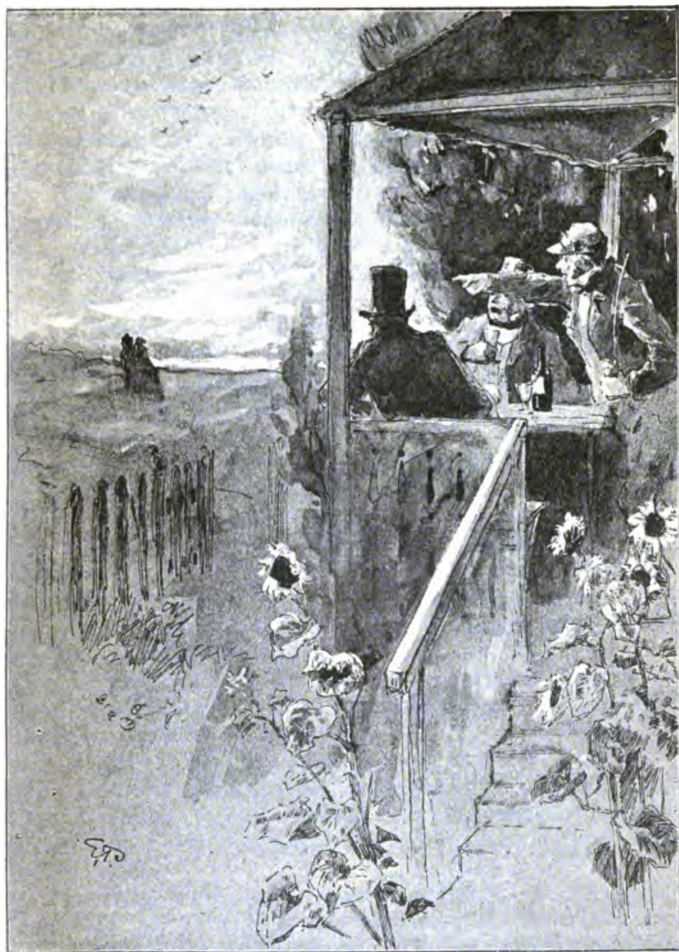
Hastigt såg jag den unga flickan skifta färg. Ett obeskrifligt leende göt sig öfver hela hennes ansigte; ljungeldarne i hennes ansigte sammandrogo sig till tvenne stjernor, strålande af den mildaste glans; hon vände sitt guldlockiga hufvud åt en af gångarne i trädgården och lade handen på sitt hjerta, liksom var det med detta hon lyssnade. Derefter lemnade hon med ett språng bersån och jagade af som en hind öfver gången, knappast vidrörande sanden med sina fötter.

Jag stannade någon stund qvar i bersån: jag ansåg det ovärdigt att ens med en blick efterspana orsaken till hennes nya själsrörelse och plötsliga försvinnande. Efter någon stund återvände jag till verandan och kom just lagom för att dricka kaffe, men förteg mitt sammanträffande med prinsessan.

Kaffet dracks, och derpå bjödos vi på en temligen stark toddy, hvilken vi på värdens envisa begäran måste tömma snart sagdt i ett enda andetag.

»Nu ska vi laga oss en ny, ty det är icke godt att toddyn varder allena,» förklarade landtbrukaren; »men innan dess kunna vi göra en liten titt till potatislandet derborta midt emot, som lofvar att ge den bästa skörd, fast den ännu inte är i blom. Men hvad skock svedda kråkor, är det jag ser!» röt han till, i det han reste sig och spärrade upp sina stora ögon.

Vi följde vår värds blickar och upptäckte i fonden eller midt uti det utvisade potatislandet ett par personer, som

»Men hvad skock svedda kråkor, är det jag ser!» röt han till, i det han reste sig.

arm i arm långsamt skredo fram öfver detsamma, utan att se sig om hvarken åt höger eller venster.

»Det är lilla Vira,» upplyste landtbrukaren; »men hvem är den andra, hvem är karlen hon går med?... Ah, det är han, nu känner jag igen honom!» mumlade vår värd mellan sina hårdt sammanbitna tänder; »det är han, den bofven, som förvridit hjernan på henne och är skulden till alltsammans, det är den der betjenten i Bäckstrands kryddbod, som bitit hufvudet af skammen och vågat sig ända hitut...»

Landtbrukaren gjorde min af att vilja rusa ut ur verandan, men jag hejdade honom och sade:

»Låt dem vara i fred! Det är måhända sista gången de se hvarandra. Hvarför missunna dem denna lilla fläkt af lyckan, som kanske aldrig återkommer för dem!»

»Sitt du stilla vid ditt glas, kära bror!» tillade min vän, i det han sköt vår värd ned på stolen igen, »vi behöfva inte gå vidare för att beundra ditt potatisland... det blommar redan och skall aldrig blomma så vackert som nu.»

I detsamma försvunno de unga tu för våra blickar. Men efter någon stund visade sig ånyo Elvira, men denna gång ensam. Vi sågo henne vända sig om och vifta med en hvit näsduk åt det håll, hvarifrån hon nyss kommit, men som undanskymdes för oss af ett dammoln, förmodligen uppdrifvet af någon ryttare på landsvägen, ty ljudet af åkdon hördes ej. Elvira fortsatte sin väg, men vände sig flere gånger om och alltid med näsduken fläktande för vinden. Slutligen försvann äfven hon.

I detsamma såg jag en flock dufvor, som högt öfver potatislandet flög liksom åt stora landsvägen. Jag fäste mitt sällskaps uppmärksamhet dervid.

»Det är hennes välönskningar som följa honom,» yttrade min poetiske kamrat, »och de hafva dufvans hvithet och oskuld. Men se, nu kommer flocken tillbaka... det är hans som besvara hennes, och de äro icke mindre hvita och rena de.»

»Se hur rikt aftonsolen nu förgyller dufvornas vingar!» anmärkte jag, pekande åt den klara, herrliga rymden.

»Det är aftonsolen af det unga parets lycka,» yttrade min vän med rörelse; »stackars barn! Skenet af denna sol blir kanske deras ljufvaste minne.»

Den hederlige landtbrukaren fällde en tår i glaset han förde till sina läppar. Intet af våra ögon var torrt i denna

stund. En timme derefter voro jag och min vän på återvägen till Stockholm.

Prinsessan reste och kom aldrig åter, men genom min vän fick jag veta, att då och då rika sändningar från utlandet kommo landtbrukaren och hans hustru tillhanda; något vidare om den unga flickans öde kom åtminstone icke till min kännedom. Gustaf Hoglund förestod ännu någon tid Bäckstrands kryddbod, men blef sedan sin egen och hade sin bod på Södermalm. Jag såg någon gång hans bleka och allvarliga ansigte och hörde, att han skötte sin rörelse bra. Han lefde ogift, umgicks med ingen och dog i sina bästa år, efterlemnande någon förmögenhet, som han anslagit för något välgörande ändamål.

Han hade ändå, såsom min vän en gång yttrade, sett aftonskenet af sin lycka. Mången i denna verlden har icke ens sett första gryningen af den.

Ett sjåp.

En sommar vistades jag någon tid hos en inspektor på ett större jernbruk i Roslagen. Jag hade gjort hans bekantskap vid något tillfälle i Stockholm, och han hade bjudit mig till sig. Inspektoren åtnjöt mycket anseende i orten och ansågs som en driftig man, hvilken förträffligt skötte sin patrons angelägenheter och lika bra, som jag förmodar, sina egna, ty man uppskattade honom äfven som en ganska förmögen man. Han var i sina bästa år och hade det redbaraste utseende. Han hade några år förut genom döden förlorat sin hustru, och tvänne minderåriga döttrar voro nu föremålen för hela hans ömhet. För deras undervisning hade han skaffat sig en guvernant från Stockholm, öfver hvilken han genast vid min ankomst mycket beklagade sig.

»Vet bror, jag har riktigt fått ett sjåp till lärarinna för mina flickor,» yttrade han; »en bekant i Stockholm rekommenderade henne hos mig, men det tackar jag honom inte för... Inte har hon något sätt med barnen, och tafatt är hon i hvad hon tager sig före, och jag trotsar hvem som helst att få något annat ur hennes mun än ja och nej, och dertill ser hon ut som om hon hvarje dag skulle blåsa bort.»

Jag fick snart se guvernanten, och hennes yttre öfverensstämde temligen med beskrifningen. Tjuguårig, ehuru hon såg ut för att vara endast femton, var hon ytterst spenslig och fin, blond, med blå ögon, dem hon syntes rädd för att visa. Hennes hy var mjellhvit och genomskinlig, rodnande till ibland, utan att man visste hvarför, och jag tviflar på, att hon sjelf visste det. Dock låg det något harmoniskt i det hela, och hennes händer och fötter voro obeskrifligen fina och små. Det var onekligen svårt att få något ord af henne; men man såg tydligen på uttrycket i

hennes ansigte, att hon förstod och öfvervägde hvad man sade, och att hon äfven hade svaret på läpparne, fast det merendels stannade der. Hon hade abcboken att undervisa uti, och hennes undervisningsmetod var icke sämre än någon annans. På det hela taget gjorde hon på mig ett godt intryck. De flesta taga för tafatthet hvad som i sjelfva verket endast är den renaste oskuld, och visst är, att ju försigtigare man tager ut sina steg vid inträdet i verlden, desto säkrare tager man dem slutligen en dag.

Jag meddelade min vän inspektoren min goda tanke om guvernanten, men utan framgång.

»Ett sjåp är hon, och det blir hon, om hon också lefde i hundra år,» förklarade bruksinspektoren, och deruti instämde allt bruksfolket och bruksbokhållarne i synnerhet, hvilka drefvo för mycket nojs på den stackars flickans bekostnad. Skämtande på sitt sätt, pikade de henne ofta vid middagsbordet, dertill allt för mycket uppmuntrade af sin förman, som vanligen skrattade åt ungherrarnes klumpiga skämt. Guvernanten hade aldrig något ord till svar; hennes enda svar var kindens rodnad, ett vackert svar otvifvelaktigt, men som för hvardagsmenniskan är ofattligt. En gång, när skämtet gick för långt, tog jag mig friheten att i hennes närvaro allvarligen lexa upp ungherrarne med den verkan, att de tystnade tvärt. Hon såg på mig med en blick så vacker och vältalig, att jag aldrig glömmer den. Från den stunden visade hon sig något mera tillgänglig och förtrolig mot mig; men i allmänhet fortfor hon att mot andra visa samma försagdhet och tystlåtenhet som förr.

En dag hade jag och inspektoren varit på besök i grannskapet. Sent återkommande till bruket, funno vi, när vi körde in på gården, allt bruksfolket i rörelse och sysselsatt med att släcka elden, som kommit lös i ena flygelbyggnaden. Stor blef vår bestörtning, men lika stor vår förvåning, när vi upptäckte, hvem det var som ledde eldsläckningen och som alla maskinmessigt utan ringaste invändning lydde. Det var ingen annan än guvernanten, »det sjåpet». Vi sågo hennes spensliga gestalt ila från ena stället till det andra och hörde henne utdela befallningar med den klaraste och säkraste stämma i verlden, under det att bruksbokhållarne sprungo omkring som yra höns. Just som vi anlände, hörde vi henne tillsäga folket att uppresa en brandstege mot hufvudbyggnaden, från hvars ena gafvel

rök upphvirflade, och hennes tillsägelse hörsammades ögonblickligen.

»Upp nu på taket med pytsar och brandsegel!» ropade hon.

Men denna gång tycktes ingen hugad att lyda henne. Alla refvo sig betänkligt bakom örat och kastade ängsliga blickar på den antända gafveln.

»Att karlar kunna vara sådana stackare! Att smeder skola sky för elden!» utbrast hon med häftighet, hvarefter hon ryckte åt sig en pyts, fylld med vatten, och ilade med denna uppför stegen, och snart visade hon sig på takåsen, omgifven af rök och gnistor.

Exemplet verkade. Man följde henne under hurrarop, vatten langades från hand till hand, och inom några minuter var elden på detta ställe släckt, hvarefter brandsegel upphissades och utbreddes öfver den svedda gafveln. Sedan den modiga flickan befallt, att vatten oupphörligen skulle gjutas öfver brandseglet, ilade hon utför stegen och begaf sig till flygelbyggnaden, der hon ånyo ställde sig i spetsen för arbetet, hvaruti jag och min vän genast togo del, utan att det föll min värd inspektoren in att taga kommandot. Vi bara lydde, fullt förvissade att detta var det enda vi för tillfället behöfde göra. Det var som sväfvade ett öfverjordiskt väsen omkring och öfver oss alla. Flygelbyggnaden, hvilken var af trä, nedbrann till grunden, men vidare spred sig icke elden.

Först när faran väl var öfverstånden, kom hjeltinnan till oss. Hon var svart af rök och sot i ansigte, på händer och klädning. Några lockar vid venstra tinningen voro till och med svedda.

»Herr inspektor,» började hon med en klarhet och fasthet i rösten, som icke röjde den ringaste ansträngning, »huru elden kommit lös, vet ingen än, men jag var den som från mitt fönster först såg den bryta ut från vinden. Troligen har någon varit med ljus deruppe och farit fram oförsigtigt dermed. Allt som kunde flyttas är emellertid räddadt, och alla kontorsböckerna äro i godt förvar. Herr inspektorn torde nu vara god och låta folket få någon förfriskning, ty det har varit ett strängt arbete i natt... Himlen vare lofvad, att ingen större olycka hände!»

Hvarken jag eller inspektoren hade hört henne tala så mycket på en gång.

»Men, min Gud, hvad jag måtte se ut!» återtog hon, afbrytande på detta sätt våra uttryck af tacksägelse och beundran, »och förlåt!... jag tror... jag... jag...»

Hon vacklade och skulle ha fallit, om vi icke stödt henne. Men i detsamma rycktes hon ur våra armar af minst tjugu händer och bars af folket in i huset under det mest stormande jubel.

Dagen derpå var hon samma försagda och tystlåtna varelse som förut. Hon tycktes med förvåning lyssna till våra berättelser om hennes bedrifter och begrep ej, huru hon kunnat komma uppför den höga brandstegen, hon som annars var färdig att svindla, bara hon tittade ned från sitt fönster i första våningen. Jag behöfver väl ej försäkra, att ingen från den dagen kallade henne för sjåp. Hon blef allas älskling och föremål för allas hyllning. Folk reste långväga enkom för att få se henne, och när man fick ögat på hennes svaga, fina gestalt, var man färdig att förklara allt för en dikt, trots så många vittnens förenade intyg. Den mest betagne var min vän inspektoren, hvilken icke gaf sig någon ro förrän guvernanten blifvit hans fru, hvilket skedde innan året gått till ända.

»Min hustru är ännu samma svaga och blyga dufva,» brukade inspektoren säga, »men om det behöfs, har hon styrka och mod som en örn.»

När konstnären vill teckna himlens englar, tecknar han dem som bevingade barn. Det ondas afbildning är titanen.

Komministern.

För icke längre sedan, än att många stockholmsbor ganska väl kunna minnas det, afled en gammal komminister i en af de mindre församlingarna med namnet L—n. Han lemnade ingenting af det timliga goda efter sig, och det hade väl också varit för mycket begärdt af en komminister, helst i en fattig församling. I sin egenskap af en kyrkans tjenare blef han dock jordfäst i kyrkan, och hans jordfästning hugnades med vida flere åhörare än någonsin hans otte- och aftonsångspredikningar kunnat berömma sig af. Det skulle han sjelf ha medgifvit, i fall han kunnat det, ty han var i lifstiden en from och anspråkslös man, som försvarligt skötte sitt embete, lunkade omkring i församlingen med samma kaftan, samma kappa och kragar som han nyttjat i Gud vete hur många år; döpte, vigde, begrof, och alltid i samma tonart. Korteligen, han ansågs för ett original, om hvilket man hade många anekdoter att berätta; men det mest originella draget af honom fick man först känna efter hans död, och ingen dödlig hade väl kunnat ana det.

Tvänne månader före sin bortgång ur tiden infann sig komminister L—n hos en gammal skomakarmästare, i hvars hus han under många år umgåtts och städse varit välkommen.

»Välkommen, kära bror!» mottog honom skomakaren med vanlig vänlighet och förde sin gamle själasörjare till soffan; »hur står till? Bror ser skral ut i dag, men rör sig ändå med raska ben, som jag ser.»

»Det vissnade löfvet rör sig också, men det är vindens förtjenst,» svarade komministern; »men kan jag nu få tala med bror i enrum och utan att någon stör oss?»

Komministern.

»Ja visst, jag är helt allena; hustru min har gått till slagtarhuset.»

»Hå, att bror äter kött midt i veckan!» anmärkte komministern; »men det är något högst angeläget jag har att be bror om.»

Skomakaren kastade en granskande blick på komministerns fötter, liksom trodde han, att det »högst angelägna» gällde ett par nya halfsulor, en förskoning allrahögst, ty ett par nya var icke det ringaste angeläget för komminister L—n.

»Ingen fara med ledamöterna,» yttrade komministern, som förstod sin väns blick, »ehuru, uppriktigt sagdt, jag finner det vara stor misshushållning att stifta sulorna, emedan det förstör ränderna och följaktligen gör en halfsulning omöjlig... Men det är inte fråga om det nu, och lärer väl icke heller, hvad mig angår, vidare komma i fråga. Det är icke med stöflar eller skor man beträder tröskeln till evigheten.»

Komministern reste sig från soffan, gick till dörren, öppnade den, tog nyckeln ur den, tillslöt den derefter och återvände sedan till skomakaren, hvilken med synbar förvåning betraktade sin gamle väns försigtighetsmått och mystiska ansigte. På bordet som stod framför soffan började nu vår komminister upprada en mängd förseglade paket, mer eller mindre tjocka, och dem han alla plockat ur sin gamla kaftan.

»Betrakta nu, kära bror, noga utanskrifterna på dessa paket,» uppmanade komministern.

Skomakaren fann hvarje paket hafva till påskrift ett namn med ett siffertal under. Talen voro olika och varierade mellan två hundra och ett tusen riksdaler riksgälds.

»Det är då pengar i dessa paket?» frågade skomakaren med alltmer stegrad förvåning.

»Ja, kära bror.»

»Och de, till hvilka underskrifterna äro ställda?»

»Skola ha sina paket naturligtvis.»

»Såsom gåfvor?»

»Gifna med varm hand,» tillade L—n.

»Gifna af hvem?»

Komministern dröjde en stund med svaret.

»Men det är inte värdt att dra strå för en gammal vän,» yttrade han slutligen; »dessa gåfvor äro af mig.»

Skomakaren stirrade en lång stund på komministern, utan att yttra ett ord.

»Men det går ju till tjugu tusen riksdaler,» mumlade skomakaren slutligen.

»Nå, är det för mycket för fyrtioårigt arbete i vingården?»

»Men med brors små inkomster!... Jag har aldrig kunnat begripa, hur bror kunnat draga sig fram.»

»Bah! Jag har dock lefvat bättre än de flesta. Men jag har kunnat undvara diverse öfverflödsartiklar, och det har gjort hvad det kunnat. Hemma har jag t. ex. aldrig förtärt bränvin och öl. Bränvin och öl gå minst till tolf skilling pr dag, ty har man sådant hemma, så måste man ju också bjuda. Tolf skilling per dag utgöra omkring nittioen riksdaler per år, och på fyrtio år tre tusen sexhundrafyrtio. Vanliga tobaksrökare depensera trettiosex riksdaler om året för Gefle vapen, men jag, som aldrig rökt, åtminstone hemma, har då på fyrtio år besparat mig ett tusen fyrahundrafyrtio riksdaler. Andra prester nöta ut minst tre kaftaner på tio år, men jag har knappast nött ut en enda. Detta gör nu en besparing af minst åtta kaftaner på fyrtio år, och uppskattar man nu hvarje kaftan till femtio riksdaler, så har man ju i behåll fyrahundrafyrtio samma mynt. Om mina skodon behöfver jag väl knappast tala med bror, som nog vet hur det står till med dem. Jag har, som bror vet, aldrig nyttjat galoscher. Ett par sådana om året kostar sju riksdaler eller tvåhundraåttio på fyrtio år. Genast ett litet tillskott af tvåhundraåttio riksdaler. Jag har på mina embetsförrättningar kunnat räkna minst ett skålpund konfekt i veckan. Det gör genast femtiotvå skålpund på året. Ett skålpund konfekt kostar hos sockerbagaren en riksdaler tjugufyra skilling; men min gamla städerska har sålt min konfekt för hälften mindre. Der har man nu trettionio riksdaler på året, hvilket gör på fyrtio år den nätta summan af ett tusen femhundrasextio riksdaler för bara konfekt. Lägg nu ihop det ena med det andra och mera till, som jag nu icke har tid att närmare specificera, så får man snart ihop hela summan. Ingen skall likväl säga, att jag slitit ondt, ty det har väl knappast gått någon dag förbi som jag icke varit bjuden på mosel och rhenskt, och aldrig har det varit så uselt, att det icke vankats ett glas piccadon. Ack, jag hade kunnat spara mycket mera, om jag kunnat dra in i allt; men, gudnås, man är inte alltid herre öfver sina böjelser. Så har jag t. ex.

haft en olycklig vurm på smörbakelser: jag har ätit smörbakelser för sex skilling om dagen. Det har gjort på år omkring fyrtiofem riksdaler trettio skilling och på fyrtio år ett tusen åttahundratjugufem riksdaler för bara smörbakelser; det är ju förskräckligt!»

Skomakaren kunde icke underlåta att dra på mun åt bakelsebesten; men denne hade en min, som gjorde han sig verkliga samvetsqval öfver denna oskyldiga vurm.

»Och dessa paket med inneliggande summor skall jag å brors vägnar öfverlemna till de personer påskrifterna antyda?» frågade skomakaren.

»Ja visst, men utan att säga hvarifrån de komma, åtminstone så länge jag lefver, det är min bestämda önskan.»

»Får jag fråga, hvarför dessa menniskor skola få så mycket penningar?»

»Jag ser ingenting ondt i denna fråga,» svarade komministern. »Ser du, kära bror, jag har aldrig haft några ärelystna drömmar, jag har icke ens drömt om ett tredje klassens pastorat. Det har varit alls ingen konst att se mig öfver axeln, ty jag har gått så lutad mot jorden som möjligt. Också har man icke underlåtit att behandla mig derefter; man har i allmänhet ansett mig för noll och af intet värde. Men det har funnits andra, som bemött mig med välvilja, och en välvilja, bevisad mig, kan icke vara annat än oegennyttig. Den oegennyttiga välviljan väger upp jordens ädlaste metaller och strålar skönare än den klaraste ädelsten. Det är ett behof för mig att visa min tacksamhet mot dessa välvilliga menniskor, ty ett hjerta utan tacksamhet är som ett ljus utan veke: det brinner ej, det förblir blott en död massa. Nu känner du orsaken till min frikostighet, såsom verlden kanske anser det, ehuru det blott är någon del af en skuld som jag betalar.»

Komministern reste sig från soffan, tryckte skomakarens hand och närmade sig dörren. Men kommen dit, stannade han en stund, vände sig sedan om och nalkades ånyo sin värd.

»Kära bror,» yttrade han, fattande ånyo skomakarens hand, »det förvånar dig kanske att jag icke gifvit något åt dig, som likväl bevisat mig fullt ut samma vänskap och välvilja som de andra?»

»Visst inte, långt derifrån,» bedyrade skomakaren under synbar rörelse; »brors vänskap har varit och är en heder för mitt hus, och om någon härvidlag är gäldenär, så är det jag.»

»Gäldenär?» upprepade komministern; »det är du också, när jag rätt tänker efter: jag har af dig att fordra sex styfver, som jag vann på brädspel för åtta dagar sedan räknadt från i går. Men när jag summerar ihop de skodon du skänkt mig till jul och andra högtider, så lärer väl icke mycket återstå af min fordran. Sannerligen har du icke sörjt bättre för mina fötter än jag för din själ, men det senare har icke heller varit af nöden. Din själ är skuren efter sin egen läst, och att lästen duger, det kan jag ge dig betyg på, utan att behöfva kalla dig till husförhöret. Tack, min vän, för mycket godt i detta lifvet och tag detta som ett minne af mig.»

Dervid lade komministern på bordet ett stort guldur, hvars tjocka boett erinrade om de s. k. »rofvorna» från ett förgånget sekel.

»Detta ur har varit min salig faders,» upplyste han, »men jag ärfde det icke. Det gick, liksom åtskilligt annat, under klubban för att betäcka boets gäld. Det kom i främmande hand och har sedan gått genom mångas händer; men jag förlorade det aldrig ur sigte för det, ty jag hoppades alltid kunna återköpa det. Slutligen efter många år kom det till en guldsmed, men då fick jag fötter under mig, må du tro, ty jag tänkte på degeln och smältugnen. Jag köpte af guldsmeden det gamla uret, och sedan dess har det legat inlåst i min gamla dragkista, ty det är för gammalt att orka gå. Nu är det bara boetten som duger, bara en gammal sko utan fot. Guld ej annat är än mull, men minnet är ovanskligt. Derför ger jag dig det af godt hjerta och tag det du på samma sätt!»

Skomakaren torkade sig i ögonen och vägrade länge, men det halp ej. Han måste mottaga det gamla uret, hvarefter den gamle komministern lunkade sin väg. Efter några dagars förlopp inställde sig skomakaren hos sin vän komministern, lemnande honom qvittenser från dem som mottagit paketen. Komministern kastade dem på elden, utan att ha egnat dem en enda blick. Derefter bjöd han skomakaren på ett parti brädspel och vann af sin vän ånyo en sexstyfversslant, hvaröfver han uttryckte mycken belåtenhet och glädje, men som han icke gaf kredit på.

Innan två månader förflutit, hvilade den gamle komministern, det originalet, i jordens sköte.

»Ge dej nu någon ro, stackars Anna Stina,» hviskade hon derefter till den sjuka i sängen; »vill Gud, så är jag här igen på morgonqvisten.»

Derefter gick hon. Furorna suckade ännu djupare, det knarrade ännu hårdare under fötterna, och närmare hördes vargarnes tjut. Men torparhustrun vandrade lugnt sin stig med blicken riktad mot Carlavagnens fyra stjernor, hvilka hon tyckte lyste klarare än förr. Slutligen återsåg hon sin kära stuga och fann allt derinne lika tyst och fridfullt som när hon lemnade den.

Mången har gifvit mycket; men hvem har gifvit mer än torparhustrun i skogen?

Följderna af likhet och olikhet.

En vacker sommardag visade sig bland andra promenerande på Norrbro en ung man med intelligent ansigte och vårdadt yttre för öfrigt. Han var medicine licentiat och hade dagen förut anländt från Upsala till Stockholm, för att efter väl fulländad examen några dagar se sig om i hufvudstaden och dess omgifningar, som han icke besökt sedan han tjenstgjorde på Garnisonssjukhuset. Son till en fattig inspektor på en egendom i Södermanland och utan synnerlig hjelp från föräldrahuset, hade han förnämligast genom privat kondition uppehållit sig vid akademien. Men som han med godt hufvud förenade ihärdig flit och ovanligt ordningssinne, så hade han lyckats sluta sina akademiska studier utan att behöfva ligga längre vid akademien än de flesta och utan att åsamka sig de skulder, som äro en oundviklig följd för dem, som utan materiella tillgångar egna sig åt denna svåra och kostsamma lärdomsgrad. Ung, frisk, kunskapsrik och skuldfri, möter man endast leende bilder hvart man skådar. Det närvarande ler, framtiden ler, och man behöfver icke spana efter lyckans tillfälliga gunst. Detta är redan vackert nog, skulle vi tro, och är man dertill en skicklig läkare eller vet sig på goda grunder kunna blifva det, så behöfver man icke befara att bli utan betydelse här i verlden. De tillfällen äro icke få, då börden och guldet buga sig för läkaren, darrande för blicken från hans öga och ordet från hans mun. Han herskar öfver lifvet derför, att man tror honom herska öfver döden.

Att en sommardag promenera eller flanera på Norrbro, det lönar nog mödan. Solen bränner, men branden förmildras af Saltsjöns och Mälarens fläktar, hvilka också stämma möte på Norrbro. Och detta vimmel af folk! Der har det

vexlande lifvet alla sina representanter, rikedomen och armodet, lätjan och idogheten, lugnet och oron. Och behagen, de qvinliga behagen sedan! Dessa nobla vackra ansigten, hvarpå Stockholm är så rikt; dessa rika eller smakfulla toaletter, som aldrig saknas, trots konjunkturernas ebb och flod; ungdom och siden, skönhet och guld, juvelen och infattningen, allt har man der. Det gäller blott att välja rätta trottoaren, ty medan affärerna jaga fram och tillbaka på den östra, skrida eller sväfva på den vestra makligheten, koketteriet och nöjet.

Vår läkare valde den rätta och syntes betagen af allt hvad han såg. Van vid öfverflödet, uppskattar man det ej; men den ovane gör det desto mera, endast han vet hvad ordet flanera rätt betyder. Flanera är ögats gastronomi, såsom en fransk författare uttrycker sig. Vi kunna icke känna alla de reflexioner den unge mannen gjorde öfver de menniskor han mötte eller gick förbi. Måhända tänkte han äfven på möjligheten att i egenskap af läkare få återse en och annan af dessa nu så glada och blomstrande varelser, af hvilka ingen nu var honom bekant; han skulle kanske en dag finna dessa blommor förbleknade, dessa blixtrande ögon förtöcknade och förstelnad denna lätta, elastiska gång. Bland folkvimlet har man nog ett rymligt fält för reflexioner. Man tänke sig blott några tiotal af år fram i tiden, och hon skall vara försvunnen denna menniskomassa, som prydt eller oroat jorden,

Den unge läkaren hade gjort flere slag fram och tillbaka öfver Norrbro och ämnade slutligen taga vägen uppför Lejonbacken för att gå genom Borggården och närmare beskåda det stolta slottet, då han hejdades af ett ungt, utomordentligt vackert fruntimmer.

»Gustaf!» utropade hon, fattande den unge läkaren vid armen; »ack, hvad det var väl jag råkade dig! Du kan inte tro, hvad jag varit orolig för din skull... Pappa är utom sig af vrede; jag har fått så mycket bannor, och han har hotat att resa i morgon, och Gud vete när jag sedan får se dig!»

»Jag ber om förlåtelse!» yttrade läkaren, »det är bestämdt ett misstag på person, ty...»

»Ett misstag,» upprepade den sköna; »jag hoppas det också, ty det kan inte vara sannt hvad pappa sade om dig; du kan inte vara den lättsinnige och förderfvade menniska

som han påstår dig vara, ty... O, min Gud, pappa!» tillade hon, skälfvande i hela kroppen.

»Jaså, möten midt på ljusa dagen!» yttrade i detsamma med mycken häftighet en äldre herre, som ögonblickligen sällat sig till dem: »Gå, Elise, gå! Jag kommer efter strax!... Och nu, min gunstig herre, ett ord så godt som två: det första ni sticker näsan inom min dörr, låter jag kasta er utför trapporna!»

»Gustaf!» utropade hon.

»Men, min bästa herre,» yttrade ånyo vår läkare, dragande dervid något på mun, »det är ju för första gången jag har...»

»Jag har inte misstagit mig,» inföll med fortfarande häftighet den äldre herrn, »era förmän och kamrater känna er lika bra som jag... För första gången, säger ni... Om ni sade för hundraförsta, så skulle jag tro er, er äfventyrare! Och så har ni den fräckheten att grina mig midt opp i ansigtet! Ni är en större usling, än jag trodde er vara!»

Efter dessa ord, och innan vår läkare hann öppna mun, aflägsnade sig den äldre herrn och skyndade efter sin dotter, som långsamt och med böjdt hufvud skred uppför backen. Allt detta hade passerat vida hastigare, än vi hunnit nedskrifva det. Vår läkare stod en stund villrådig, om han skulle ila efter det besynnerliga herrskapet, i hvars familjeangelägenheter han så oskyldigt och genom ett uppenbart misstag på person blifvit inblandad; men hvartill skulle det väl tjena? Den sannskyldige hjeltens öde blef säkerligen icke bättre för det. Han fortsatte derför helt lugnt sin väg, småskrattande åt sitt äfventyr. Kommen in på Österlånggatan, kände han sig särdeles matfrisk och sugande — också en af ungdomens många fördelar — och han gick derför in på en källare och beställde sig frukost. När han spisat, frågade han hvad han var skyldig.

»En riksdaler för det här,» svarade kyparen, »och en riksdaler och femti öre för hvad herrn tog in, när herrn nyss var inne.»

»Hvad för slag, har jag nyss varit inne?» frågade läkaren, icke litet förbluffad.

»Ja, för en timme sedan, men då glömde herrn att betala,» fortfor kyparen; »herrn måtte väl minnas, att det då var en sup, en biffstek med lök och potates och en half butelj engelsk porter, summa 1: 50.»

»Jag tror, att alla menniskor äro galna i dag!» ropade licentiaten, kastade riksdalers-ettan på bordet och reste sig för att gå.

»Nenej, stopp, min gunstig herre!» ropade källarmästaren, närmande sig; »herrn torde vara god och först liqvidera för begge frukostarna. Det är ju i sin ordning det?»

»Men det är ju ett spektakel!» yttrade den olycklige kunden, »om jag för en timme sedan ätit frukost, så hade jag inte behöft göra det nu.»

»Det är visst inte ovanligt,» förklarade källarmästaren; »jag känner folk som äter tre frukostar om dagen och ändå har god aptit när middagen kommer; men nog är det ovanligt, att bättre folk smyger sig bort utan att betala.»

»Men,» invände kunden, »om jag nyss smygt mig bort utan att betala, så hade jag väl aktat mig för att så snart komma tillbaka.»

»Åh,» svarade källarmästaren, »herrn tyckte det gick så lätt för sig den gången, men vi hade nog ögonen på

herrn, lita på det... Seså, betala nu och krångla inte längre!»

Vår läkare fortfor att protestera, och en ordvexling uppstod, i hvilken flere kunder deltogo, men som slutade så, att vår läkare, för att slippa stundens obehag, betalade alltsammans och gick, svärjande öfver detta nya misstag på person, som var sju resor värre än det första. Men det stod i ödets bok, att det icke skulle blifva det sista.

Vår stackars medicine licentiat, föga belåten med hufvudstadens nöjen, tog vägen till Skeppsbron, förmodligen för att svalka sig efter det obehagliga uppträdet på källaren; men han hade icke många minuter njutit af svalkan, förrän han ånyo hejdades, men den gången icke af en vacker flicka, utan af tvänne exekutionsbetjenter, som äro så lagom vackra.

»Kunglig sektern springer oss burdus i famnen,» ropade den ene af dem, »och det bevisar, att det finns pengar på kontoret.»

»Det är också inte för bittida,» tillade den andre; »det är väl minst tre veckor vi sökt kunglig sektern, men bättre sent än aldrig... Det utgör med expenser trehundratretton riksdaler och tolf skilling, såsom det synes af utslaget.»

»Nu igen!» utbrast vår läkare med ett gapskratt, ty det föreföll honom allt besattare; »jag har väl aldrig sett maken till det här, ha-ha-ha!»

»Ha-ha-ha!» instämde exekutionsbetjenterna; »inte sett maken!... Jo både make och makar; herrn har väl haft lika många utslag på sig som lefnadsår; ha-ha-ha!»

»Men, mina bästa herrar!» tog läkaren ånyo till ordet; »för hvem tar ni mig då? Det är nu för tredje eller fjerde gången inom en timme som jag är föremål för det vidunderligaste misstag, förmodligen till följd af någon likhet mellan mig och någon person som jag inte känner. Men det här börjar gå något för långt. Jag är ingen kunglig sekter, jag studerar läkarkonsten, mitt namn är E**, och jag kom först i går afton till Stockholm.»

»Läkarkonsten!» upprepade den ene exekutionsbetjenten; »kan inte herrn tillräckligt många konster förut?»

»Läkare!» tillade den andre; »då måtte f-n vara patient, i synnerhet om man ska söka herr doktorn. Men hvad är det der för historier nu igen! Var god och betala bara.

Här är utslaget: trehundratretton och tolf; eller följ oss till bysis, i fall det är angenämare.»

»Men det är ett misstag, säger jag!» protesterade den oskyldigaste bland lagsökte, »det är ett misstag, som kommer att stå er dyrt, i fall ni vidare generar mig.»

En ny ordvexling uppstod, som innan kort förorsakade en liten folksamling.

»Det är någon som råkat i kissarnas klor,» yttrade en sjåare.

Vår olycklige läkare letade förgäfves bland hopen efter någon bekant; men det hade velat mycken tur till för att finna en sådan, enär han knappast kände två eller tre personer i Stockholm. Hastigt ljusnade hans ansigte, ty bland dem, som närmast trängt sig fram, återsåg han samma äldre herre, fadern till den der unga flickan, som han nyligen sammanträffat med i Lejonbacken.

»Herre!» ropade han till denne; »jag förmodar, att ni redan insett det misstag ni begick när ni för en stund sedan tog mig för annan person, och som jag tager för gifvet, att ni fullkomligt känner den andra personen, så ber jag er att närmare betrakta mitt ansigte.»

»Ni vore i stånd att neka till allt,» svarade denne; »och i det fallet som i allt annat förnekar ni er visst inte.»

Ingenting halp, och vår unge man hade säkerligen blifvit afforslad till det fatala n:o 74 vid Hornsgatan, om icke några äldre anseddare köpmän, som händelsevis tillkommit och tyckte, att den unge mannen såg alltför hederlig ut för att kunna segla under falsk flagg, antagit sig hans sak och hjelpt honom ur klämman derigenom, att de gingo i borgen för sannfärdigheten af hans uppgift.

Vår läkare, sålunda befriad, dröjde ej att lemna platsen, men följdes hack i häl af den äldre herrn, som ändtligen upphann honom och uttömde sig i ursäkter för sitt misstag och för de hårda beskyllningarna i Lejonbacken och på Skeppsbron. Den unge mannen, försonligheten sjelf, ursäktade icke blott, utan antog äfven en middagsbjudning till den äldre herrn, som var en rik landtjunkare från Upland. Både fader och dotter insågo snart, att om likheten mellan läkaren och kunglig sektern i ett fall var förvillande stor, var olikheten dem emellan i andra afseenden icke mindre. Den unge »extramannen i verken» var en aflägsen slägting

till familjen, som visserligen lyckats vinna dotterns tycke, men af lätt begripliga skäl icke faderns.

Medicine licentiaten blef snart en daglig och välkommen gäst hos landtjunkaren. Måhända hade han likheten att tacka för dotterns gunst; men säkert är, att det var olikheten som förskaffade honom faderns bifall. Vår läkare blef snart en lycklig äkta man och behöfde icke börja sin praktik med hyrd droska.

Innehåll.

